

አጥቢያ

ለማስታወስ

© የደራሲው መብት በህግ የተጠበቀ ነው
የሁለተኛ አትም - ሐምሌ 2007 ዓ.ም

የፊት ገፅ ዲዛይን: ዮሐንስ ሰረቀ
የጀርባ ገፅ ዲዛይን: ዓለማየሁ ገላጋይ

የደራሲው ቀደምት ስራዎች

- ✓ አጥቢያ
- ✓ ቅበላ
- ✓ ሰብሐት ገብረአግዚአብሔር ሕይወትና ክህሎት
- ✓ ኩርቢት
- ✓ የፍልስፍና አፅናፍ
- ✓ ኢህአዴግን እከሰሳለሁ
- ✓ መልክአ-ሰብሐት
- ✓ የብርሃን ፈለጎች

አዲስ አበባ ላይ እንደ ጭጋ በቀስታ የምንሳፈፍ መሰለኝ። አሥራ አንደኛውን ፎቅ ተፈናጦ አዲስ አበባ ጉተና ላይ ቁቢብ ያለው ኮከብ ፊትፊት ላይ ሳይሆን አይቀርም ስል አሰብኩ። የአዲስ አበባ ከፊል ደቡብ፣ ምዕራብ፣ ሰሜንና ከፊል ምሥራቅ ፍንትው ብሎ ይታያል።

አዲስ አበባ እንደብረት ቀና ዓይን በሚያዳልጥ ግድግዳ የተከበበች ጎድጓዳ ከተማ ነች። ወጨጫ... ጉስቋም... እንጦጦ... አይነምሳ... የካ... የረረ... የተራራ አጥርቶ እንደ ሲኦል አጋፋሪ ደረታቸውን ነፍተው ከሚነፍሩት ጥሬ ነፍሶች አንዱም ተፈናጥሮ እንዳያመልጥ በጭካኔ የሚጠባበቁ ይመስላሉ።

ኮትቻ ቁርበት ላይ የተዘራ ድፍን ምስር የመሰለው ከተማ ላይ የበለጠ አተኮርኩ። አንዱን ከሌላው መለየት ተሳነኝ፤ እንደ አዛባ ማከማቻ ጉድጓድ ተነካክቶና ተቀባብቶ ደህናውም መጥፎ የመሰለበት ከተማ። አፈርን ከምስር መለየት እንደተሳነው አጣሪ ይበልጥ ለመቅረብ ወደታች አሰገግኩ። ከተማዋ እንደተበተነ ልም መስታወት አልፎ አልፎ ብርሃን የሚረጩ ዘመናዊ ቤቶች አሉባት። በተረፈ ሰደድ አዘረከርኮ እንደተወው መስክ ልምላሜ የራቀው፣ አዲስነት የተጣለው፣ ስሜት ደስ የማያሰኝ ዕይታ ይጋረጣል።

የአራት ኪሎን አካባቢ በአይኖቼ ፈለኩ። ድንኩ የሚያዝያ ሃያ ሰባት መታሰቢያ ሐውልት አይታይም። ከቅድስት ማሪያም ቤተክርስቲያን ዝቅ ብሎ የተገነቡት ሁለቱ ሀንፃዎች እንደ ባለፈ ምላስ ሰማይ ላይ ያላገጣሉ። የፓርላማ የሰዓት ማመን እንደ ማጥ ከዋጠው የላይኛው ቤተ-መንግሥት ዳለቻ ደን ጭንቅላቱን ብቅ አድርጓል። አጠገቡ የቅድስት ሰላሴ ቤተክርስቲያን ጉልላት ካባ የለበሰች ሴት ወይዘሮ መስሎ ይታያል። በእውኑ እጅግም የማትርቀው የበላታ ቤተክርስቲያን ወርቃማ የራስ ወርቅ እንደደፋች ፈንጠር ብላ ትታያለች። በተረፈ አርጋጭ፣ ብካች፣ ትቢያ... የከተማ ገላ።

«እዚች ከተማ ውስጥ ህይወትም እንዲሁ ናት» ስል አሰብኩ። የከፋው ከተደሰተው፣ ያልሞላለት ከደላው፣ የተራሰው ቁንጣን ካፍተለተለው... ላይዋሃዱ

የተቀላቀሉበት ከተማ። ይሄ ሃሳብ ጭኔ ላይ ያስቀመጥኩትን ረቂቅ ጽሁፍ አስታወሰኝ። በአጅ ዳሰስኩት። ደስ የሚያሰኝ ስሜት አሳደረብኝ። እዚህ «ፊት-ፊት» የመጣሁት ስለዚህ ረቂቅ ጽሁፍ ዕጣ ፋንታ በቻዬን እስኬ ለመወሰን ነበር። ይታተም? ከታተመስ አቀራረብ እንዲህ መሆን አለበት? የእኔ ታሪክ እዚህ ረቂቅ ውስጥ መካተቱ ተገቢነት አለው? የአባቴስ?...

በረጅሙ ተንፍሼ ወደ «ፊት-ፊት» ውስጥ አተኮርኩ። አረፋዱ ላይ የመጣሁ ቢሆንም ምሳ ሰዓት ተቃርቦ ነበር። ጭር ያለው የምግብ አዳራሽ በሰዎች ለመመላት ዳር-ዳር እያለ ነው። አየሩ በጥበባ-ጥበብ ሽታ መታወድ ጀምሯል። እርቦኝ እንደሆነ አራሴን ሰለልኩ። አላሰኘኝም።

ያሰኘኝ በረቂቁ ዕጣ ፋንታ ላይ መወሰን ነበር። አሁን የሚያመችበት ሰዓት እያበቃ ነው። «ፊት-ፊት» በሰዎች ሊሞላ ነው። እንደውም እንዳንዶቹ እኔ ወዳለሁበት በመስታወት የተከፈለ በረንዳ እየመጡ መቀመጥ ጀምረዋል። ምግብ ያዛሉ ብዙዎቹ የቀረበላቸው ምግብ ቁልል ውስጥ ተደፍተው መተንፈስ እስኪሳናቸው ብዙዎቹ የቀረበላቸው ምግብ ቁልል ውስጥ ተደፍተው መተንፈስ እስኪሳናቸው ያላምጣሉ። ሰው በእንዲህ ያለ ሁኔታ ሲበላ ሳይ ይጨንቀኛል። ምግብ የቄንጥ አካል ሆኖ አካባቢን ለማድመቅ ሲቀርብ ነው ደስ የሚለኝ። ያኔ መብላት እንደ ማንነራነር፣ እንደማህሌት መቆም፣ እንደ ሽብሸባና እንደቅኔ መዘረፍ ጥበብን የመዘከር ባህርይ ይይዛል ብዬ አስባለሁ። ከዚያ ውጭ መብል እንደ ኩዳሳ ተቆልሎ ፈጣን እጆች ሲተገትጉት ሳይ የሰው ልጅ ካንቀላፋ እንሰሳኑኩ ድንገት የባተቱ ይመስለኛል። ለጥቂት ጊዜ ከምግብ ጋር አካረፋለሁ።

ቀልቤን ጭኔ ላይ ላስቀመጥኩት ረቂቅ ሙሉ ለሙሉ ለማውረስ ተናዝዜ ብመጣም የተለያዩ ጉዳዮች እየተቀራመቱ አዳገቱኝ። ረቂቁ በውሃ ሰማያዊ ከላሰር ተለብጧል። እንደ ድንብሽቡሽ ህፃን ቀልብን ለመጥባት በመፍጨርጨር ወደ ላይ የሚያየኝ መሰለኝ።

«ወደድኩህ እንጂ አልወለድኩህ» እንደሚል መሃን አሳዳጊ ያለ ስሜት አደረብኝ። በእርግጥም ይሄን ረቂቅ ከፋኛ ወድጄዋለሁ። ረቂቁ አራት ኪሎ አካባቢ ስላለች ስለእንዲት መንደር በማስታወሻ መልክ የተጻፈልኝን ደብዳቤዎች አካዩ ነው ለህትመት የተዘጋጀው። ላሳትም ማሰቤን የማስታወሻዎቹ ፀሐፊ አያውቅም።

በደፈናው «እንዳሻሽ አድርጊያቸው» የሚል ፈቃድ ነው የሰጠኝ። እኔ ደግሞ የሰማቸውን ወሬ ለማውራት አድማጭ እንዳጣች ሆኜ እስኪታተም አከለፍልጄኛል -- ሆዴን ቆርጠኛል። ትንሽ ቅር ያሰኘኝ ማስታወሻው የተፃፈበትን ምክንያት ለመተንተን ሲባል የተደነገረው የእኔ ታሪክ ነው።

ምን ማድረግ እንዳለብኝ ሳልወሰን የብዙ ዓይኖቼን ወደ ግራ አሸራምሜ ደማቅ ቀይ ቲሽርት ያደረገ ወጣት ላይ አነቃኝቸው። ወጣቱ ያዘዘው ምግብ እስኪመጣ ብቻ ሳይሆን እኔ እስካየው ሲጠብቅ የቆየ ይመስላል። ያልደመቀ ሪዝ የከበበው ከንፈሩን አሸሽቶ ጥርሶቹን አሳየኝ። ተናደድኩ። ቀልቤን ለማንም ማጋራት አልሻም።

ድንገት «ለምን ይሄን የሚያብራራ አጭር መግለጫ አልጽፍም?» ስል አሰብኩ፣ ሃሳቤ ተገቢ ሆኖ አገኘሁት። ወዲያው ከቦርሳዬ ውስጥ እስከራብቶና ትንሽ የማስታወሻ ደብተር አውጥቼ መሃፍ ጀመርኩ።

በመጀመሪያ ደረጃ ደራሲ አለመሆኔን መናዘዝ ሳያስፈልገኝ አይቀርም። ጥሩ ተራኪ እንዳይደለሁም ይሰማኛል። እኔ የሕብረተሰብ ጥናት ባለሙያ ነኝ። ከዚህ ቀደም ያቀረብኳቸው እንዳንድ ማህበራዊ ጥናቶች ጥሩ ተራኪ አለመሆኔን ከመጠቆማቸው ውጭ እንደ ሒሳብ መረጃዎችን ቁልቁል የሚደምሩና የሚቀንሱ የሒሳብ ሰሌዳዎች ብቻ ነበሩ።

ደግሜ ለማንበብ ተሰናዳሁ። የዘባረቅሁም መስሎኛል። በህሳቤም ልጓም የተጠመዱት ዓይኖቼ አሁንም ወደግራ ተሸራምመው ደማቅ ቀይ ቲሽርት ያደረገው ወጣት ላይ ወጡ። ወጣቱ በፈገግታ ቀለበኝ። ሴት በመሆኔ ብቻ ወንድ ልጅ እንዳልተቀጠቀጠ አውራ በግ ምንጭሩን ሲገሸፈጥብኝ አልወድም። ብዙ ወንዶችን ሳላላምጥ የምተፋቸው ለዚህ ነው። ቀልቤን በወቀሳ ልምጭ አሰባስቤ ጅምር ጽሁፌን እንዴ ተወጣሁትና መሃፌን ቀጠልኩ።

የዚህ መጽሐፍ መነሻ የእንደ ሰው ማስታወሻ ነው። መድረሻውም። መጽሐፉ ውስጥ ስለራሴ ላለመተረክ ተመስጋኝ ጥረት አድርጌ ነበር። አራሴንም እንደ እንድ አጋፋሪ ቆጥሬ የተዘጋጀውን ማስታወሻ ለእናንተ በማቅረብ ላይ ተገድቼ ለመዝለቅም ጥረት አድርጌ ነበር። ነገር ግን

ወደ ማስታወሻ

አንድ

ማስታወሻው አንዳንድ አይደለም ታሪኮችን ተነፍሶ ቢቀርብ ብጥሰጣሽ ሃሳብ ይሆንና ግንዛቤ ያጓድላል የሚል ሥጋቴ አየለብኝ። በመሆኑም ከማስታወሻው ጋር ግንኙነት ያላቸውን የእኔን ታሪኮች ብቻ ለማካተት ወሰንኩ። ደግሞ ማስታወሻውን የጻፈው ሰው ብቻ መሆኑን ካለመዘንጋቴም በላይ ታሪኬን ከጽሁፉ ጋር ተዳባይ አድርጌ ማቅረቤ አንደ ደግሰ ኩዴታ አንዳይቆጠርብኝ አለመናለሁ። የተወጠረው አካሌ ሲረግብ ተሰማኝ።

ሐሳብ ተጫጭኖኝ ከአልጋዬ ተነሳሁ። እንዲህ ያለ ስሜት ሲያድርብኝ አባቴ ዕድሜ ላይ ሮጮ የደረሰኩበት ይመስል እኩያነት ይሰማኛል። የወትሮው ባህሪ እንደደመና ተገፎ ግጥም ያለ እውነት ግንባራ ላይ ይወጣል። ይሄን የአዘብት ባህሪን አባቴ በዘዴ ያልፈዋል። አብዛኛውን ጊዜ ከተጫጫኝነት ሐሳብ የሚያወጡኝ የአነጋገር ፈሊጦች አሉት።

«ከአባት ጋር መፋጠጥ ለሴት ዝንጀሮ ማን ሰጣት? የወንድ ዝንጀሮ ድርሻ ነው»

ንግግሮቹ ድንገተኞችና ያልተጠበቁ ስለሚሆኑ የእውነቴን ጨረሮች አቅጣጫ ይሰታሉ። ሳልወድ በግድ ቧልታዊ ንግግሩን የማመናተል ባተሌነት ይጠናወታል።

«እውነቴን እኮ ነው - ታፌ» አለዋለሁ። አባቴን ለምን ታፌ እንደምለው አላውቅም። ስሙን አሳጥሮ መጥራት መቼ እንደጀመርኩም አላስታውስም። ምናልባት ገና ኮልታፋ እያለሁ ለአጠራር ስለማያዳግት ያኔ ጀምሮ በዚያው ቀጥሎ ይሆናል። አንዳንድ ጊዜ ጥሩ ስሜት ሲሰማኝና መቃለድ ሲያምረኝ «ታፈሰ ሀብቱ» ብዬ በሙሉ ስሙ አጠራዋለሁ። ይሄኔ ፊቱ መስመር ሳያወጣ የውስጥ መፍነክነኩን እየገለጸልኝ «እርጥባን ታፈሱ» ሲል ሙሉ ስሜን ጠርቶ ብድሩን ይመልሳል።

«እንዲት ዝንጀሮ ለአባቷ የምታቀርበው እውነት ይኖራታል፤ አቀራረቧ ግን ከወንዱ ዝንጀሮ ይለያል» ይለኝና «መጀመሪያ የሌሊት ልብሷን ትቀይራለች። ብዙ ጊዜ ቤት ውስጥ ቁርስ መብላት አያስኛትም። ስለዚህ «ሬስቶራንት» ሄዳ ብርሃናማ በረንዳ ላይ አባቷን እያጎረሰች ጥያቄዋን ታቀርባለች። አባት ጉርሻውን እየተቀበለ ጥያቄውን ከቻለ ይመልሳል፤ ካልቻለ ብቸኛ የበላዩ ለሆነው ለአግዚአብሔር «ፊር» ይጽፋል»

ቁርስ ላይ እስከንቀመጥ መንገዱ ሁሉ ለዛ ያለው ቀልድ ነው። አልፎ አልፎ ፀጉራም ቀይ እጁን ከመኪናው መሪ ላይ እያነሳ አንገቴን ዳበስ ያደርገኛል። ይሄ የአባቴ ድርጊት ለእኔ ትልቅ መልዕክት አለው። የመመካትና በሰዎች የመታጀብ ስሜት ያሳድርብኛል። እዚህ ባለአስራ አንድ ከፍል መኖሪያ ውስጥ እኔና አሉ ብቻ

ከሰራተኞቻችን ጋር የመኖር መገለል የሚፈጥርብኝ ነጠላነት በዚህ ሰዓት ፈጽሞ ይወገዳል። ጥያቄዬ የመነጠል፣ የባይተዋርነትና ሰው-የመናፈቅ ከሆነ ምላሽ አገኝና ምን እንደምጠይቀው ግራ ይገባኛል። ብዙ ጊዜ ግን ተስፋ መቀረጥ ተጫጭኖኝ ነው አባቴን የማገኘው። አንድ ቀን «ለምንድነው የምሳገረው?» ድንገት ጠየኩት አባቴን። ምንም አይነት ጥያቄዬ አያስደነግጠውም «ለምን አላቆምም?»

አባቴ ምላሽ ከመስጠቱ በፊት አፉን አጉርሼኝ የሚል ምልክት አሳየኝ። ለምን እንዲህ እንደሚያደርግ ያወቅሁት አሁን በቅርብ ነው። ከሰ ምላሽ ይልቅ ለቅርብታችን፣ ለአባትነቱ፣ ለልጅነቱ ከብደት እንድሰጥ ነው። አጎረስኩት፤ ጥያቄዬንም ጉርሻውንም ሲያላምጥ ቆይቶ እንዲህ አለኝ።

«እኔ አባትሽ ነኝ። ልጅነትሽን ብቻ ተመክተሽ ከቀረብሽኝ ከኔ የምታገኘው ነገር የተመጠነ ነው። ማለቴ አባትነቴ የሚያሳድርብኝ ፍቅር እስከሚያስገድደኝ ድረስ። ያ-- አይበቃሽም። ከዚያ በላይ ከኔ ለመውሰድ እውቀት ሊኖርሽ ይገባል። ከልጅነትሽ ይልቅ በመማር ከኔ የምታገኘው ተጨማሪ ነገር ነው ለራስሽ ያለሽን ግምት ከፍ የሚያደርገው። ስለዚህ ከእኔም ጭምር ነፃ ለመውጣት መማር አለሽ።»

ግራ የሚያጋባ ምላሽ ነበር። የአባቴ ፍቅር እስከምን ጥግ ድረስ የሚንጠራራ ነው? ስፍር አለው? ከዚህ በመለስ የሚባል ድንበር አለው? እንደ አገር? እንደ አህጉር? እንደ ዓለም? የአባቴን ፍቅር የሚበቃኝን ያህል ስለማገኝ መጠኑን ለማረጋገጥ ርቄ ተጉገፎ አላውቅም። ቀና ብዬ እንዳየሁት ትዝ ይለኛል። እኔን ማየት ትቶ ወደሌላ አቅጣጫ ዓይኖቼን ተከሎ ነበር። አባቴ የክልስ መልክ አለው። ሰውነቱ ሞላ ያለ ቢሆንም የፊቱ አጥንት ያፈጠጠ ነው። ጉንጮቹ ሲገሩ እንደሚሰብ ሰው ሰምጠው የቀሩ በመሆናቸው ጸሙን አራሱ ከላጨው ብዙ ጊዜ የሚቆረጠው ጉንጩ ላይ ነው። ስለዚህ ፀጉር አስተካካይ ቤት መላጨት ያዘወትራል። በረዥሙ ተገፍሶ--

«እኔ አባቴን የረታሁት ትምህርቴን ሙጥኝ በማለቴና ጠንካራ ሰራተኛ በመሆኔ ነው። እንደምታውቁው፤ በመካከል ድንገት የወለደኝ ስለነበርኩ ካደኩ በኋላ ነው ቤተሰቡን የተቀላቀልኩት። በዚህ ላይ ከትዳሩ ውጭ ወስልቶ ስለወለደኝ እኔን ማየት ወቀሳ ነበር የሚሆንበት። ያም ሆኖ በስተመጨረሻው ዘመን በቶቶ መመኪያው እኔ ሆኜ ነበር። የተቀሩትን ልጆቼን በሰብብ ባስባቡ ከሀብቱ ላይ ገለል ሲያደርጋቸው

የነበረው እኔ ጠንካራ ሰራተኛና የተማርኩ መሆኔ ስለረታው ነበር። እሱ በምስጢር ያስቀመጠልኝን ሀብት የማካካሻ ከፍያ አድርጌ ነው ድርጅቱን ከውርስ መቀራመት ያዳንኩት። ይሄን ሁሉ ያተረፍኩት የአባቴ ልጅ በመሆኔ ብቻ አይደለም። በማወቄ፤ በመማሪያ በጠንካራ ሰራተኛነቴ ነጥቄ ያስቀረሁት ነው።»

ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የተረዳሁት የአባቴ እንከን ይሄ ነው። የህይወትን ግብ ከሀብት ጋር ብቻ ማላጠፉ። የኑሮ፣ የደስታ፣ የበላይነትና የአሸናፊነት ልኬቱ በሱ ቤት ሀብት ብቻ ነው። ሀብትን በሚያንቋሽቹና በሚያሳንሱ ክርክሮች ላይ አይታደምም። ከታደመም ፊቱ ተለዋውጦ ኃይለ ቃል ይናገራል። «ሀብትን ዋጋ ቢስ አድርጎ የሚቆጥር መጋዣ ብቻ ነው።» ይላል። ለዚህ ይሆናል ደጋግሞ የጥንት ጓደኛውን፣ የእኔን አስተማሪ ዶክተር ማርቆስን «ያ መጋዣ ደህና ነው?» እያለ የሚጠይቀኝ። ከሀብት ጋር በተያያዘ ክርክር ብገጥመው ሌላው ቀርቶ የሀብት ጥቅም ያልገባኝ ቢመስለው ኃይለ ቃል እንደሚናገረኝ ስለምገምት አጠነቃቃለሁ።

እንደውም አንድ ጊዜ አሥራ ሁለተኛን በጥሩ ውጤት ማለፌን ሲሰማ አራሱ መኪና አለማምዶ ችሎታዬን ካረጋገጠ በኋላ መንጃ ፈቃዱን እቤት ድረስ ይዞልኝ መጣ። በመንጃ ፈቃዱ ተደስቼ ሳልጨርስ አንዲት «ዲ ኤክስ» ቶዮታ መኪና ለትምህርት ቤት መመላለሻ አበረከተልኝ። ይቺን መኪና ለስድስት ወር ያህል በወረት ነዳጌት። አንድ ቀን ዶክተር ማርቆስ ቢሮአቸው አስጠርተው ግሳፄ የተሞላበት ምክር ለገሱኝ። «ጫማ በሌላቸው ጓደኞቻችሁ መካከል መኪና አጉል መከራራት ነው። ቢያንስ እዚያው እውጭ አቀመሽ ግቢ» አሉኝ መኪና መያዙን ተወኩት።

አባቴ ጠየቀኝ። ትምህርቴን እስከጨርስ እንደማያስፈልገኝ ነገርኩት። አሽሚጠጠኝ ልበል?

«የሶሲዮሎጂ ትምህርት ከፍል የኒፎርሙ ድህነት ነው?» አለኝ። ቀይ ፊቱ ላይ ያነበብኩት ደግ ነገር አልነበረም። «ድህነትን ኤክስፒሪያንስ ማድረግ (በልምድ ለማወቅ መሞከር) የሚያስቅ ነገር ነው። የሌብነትን የተዋረደ ስሜት ለማወቅ ለመሰረቅ የመሞከር አይነት የሚያስቅ» ምንም ሳያናግረኝ ስድስት ኪሎ አድርሶኝ ተመለስ።

ከሰዓት በኋላ ዶክተር ማርቆስ እንደዘበት በአጠገቤ እያለፉ «አባትሽ አብደል፤ በልጄ ጉዳይ ከገባህ አገድልሃለሁ ይላል» አሉኝ። ፍርሃት ያነበብኩባቸው መሰለኝ። ከመደንገጤና ከማሳሰቤ በፊት ሳቄ ነው የመጣው። ከልክ በላይ ቁመት የተሰጠው ሰው ከልክ በላይ ሲፈራ አስቂኝ ይሆናል።

ዛሬ ግን ቁርጥ ጉዳይ መጥቷል። ለዚህ ነው ሐሳብ ተጫጭኖኝ ካልጋዬ የተነሣሁት። አሁን ከአባቴ ጋር ልጋፈጥ የተዘጋጀሁበት ጉዳይ በአባቴ እንዴት እንደሚሰተናገድ አውቃለሁ። ግራ እጁ ላይ እንደሚያስረው ወርቅማ ሰዓት ይማግል፤ ደረቱ ላይ እንዳለው ሀብል አሳት ይደፍቃል... ከዚያ ከታገሠኝ ያሽሚጥጠኛል፤ ካልቻለም ኃይለ ቃል ይናገረኛል። ይመታኛል ብዬ ግን አልጠረጥርም።

ከአባቴ ጋር ያጋፈጡኝ ዶክተር አይነ-ህሊናዬ ላይ ተጋረጠ። የመመረቂያ ጥናቴን ለመስራት በአማካሪነት የተመደቡልኝ ዕለት ቢርሉቸው ሄድኩ። በሩ ላይ «የሶሲያሎጂና የሶሻል አትሮፖሎጂ ትምህርት ከፍል ኃላፊ» የሚል ተለጥፏል። ስገባ ያከረፉ መሰለው «በምን ላይ ለመስራት አሰብሽ?» አሉኝ።

ለምን እንደመጣሁ ሳይጠይቁኝ ማወቃቸው አንድ ነገር እንደጠረጥር አደረገኝ። ነገር-ሽተተኝ «በልመና ላይ» አልኳቸው፤ ለወራት ያንገዋለልኩት ርዕሰ ነበር።

«ሐ» ብለው ወደሚያነበት መጽሐፍ አቀረቀሩ። አማክሩኝ ሳይሆን አዝለው አድርሱኝ ያልኳቸው ያህል ተሰማኝ። ፊቴ ላይ የጋረጡትን የተወጠረ የአናት ላይ አብረቅራቂ ቆዳ ተንሸራታች ማሸን እንደተገጠመለት ሁሉ ወደኋላ ጎትተው አኩራፊ ፊታቸውን ደቀኩብኝ። ዶክተር ማርቆስ ቢርሉቸው እንግዳ ሲመጣ እንደሰሰታም ሰው ለምን እንደሚያከርፉ አይገባኝም። በሩ ሲንኳኳ «ይግቡ» አይሉም። ሲከፈት ቀና አይሉም። ቀና ሲሉም «ቁጭ በሉ» አይሉም። እንዲያውም እንግዳውን የሚያውቁትም አይመስሉም። በተደናገረ ፊት እያዩት «ምን ነበር?» ይላሉ።

ዶክተር ከፍል ውስጥ እንደዚያ አይደሉም። ሲያስተምሩ የሁሉም የቅርብ ጓደኛ ይሆናሉ። በስም ለይተው ይጣራሉ። ይሄን የለመደ ተማሪ ቢሯቸው ሲመጣ በሚያየው ፊት ይምታታበታል። ሲፈትኑ ደግሞ ሌላ ናቸው። ሁሉንም ያለአመሳሳ የሚጠሉ ይመስላሉ።

«ሐ» አሉ ደገሙና «ልመና ላይ ብዙ ተሰራበት፤ ሌላ አስቢ» አቀረቀሩ። ልስን እናታቸውን ጋረጡብኝ።

ልወጣ ስል «ቆይ» የሚል ልምዝግዝግ ቃል ጀርባዬ ላይ ልከክ አሉብኝ። ሽገገኝ። ስዞር ቆመው ነበር። ቁጭ ሲሉ አጭር ይመስላሉ። ሲቆሙ ባለሶስት ቅልጥም ቁመት ይሆናሉ። በሰዎች መካከል ሲሄዱ ለሳቸው ብቻ በተዘጋጀ ድልዳል ላይ የሚራመዱ ይመስላሉ።

ቁሙቴ ከማይደርስበት መንደርደሪያ ላይ አገላብጠው አንድ መጽሐፍ አነሱ። ለጥቂት ጊዜ ያጠኑት መሰሉና አቀበሉኝ «ውሰት ነው፤ ይሄንን እንብበሽ ስትጨርሽ በጥናትሽ ላይ እናወራለን» አሉኝ።

መጽሐፍ ሲያውሱ ሁኔታቸው የአራጣ አበዳሪ ነው።

መጽሐፉ «ዘ ሲቲ ኦፍ ጆይ» በሚል ደማቅ ዓይኖቹ አሻቅቦ የሚያየኝ መሰለኝ። ለሶስት ቀንና ሌሊት እንብቤ ጨረስኩት። ርዕሱ ብርሃናማ ነው፤ ይዘቱ ግን የድህነት «አኝኝ ብላ» ነው። «የፈንጠዚያ ከተማ» ሲባል የትኛውም አንባቢ መልካም ነገር ለማንበብ ይዘጋጃል። ምናልባትም ምርጫው ያልሆነውን ርዕሰ ጉዳይ እንዲያነብ ይገደድ ይሆናል። ደራሲው ህንድ ካልካታ ከተማ ውስጥ «የፈንጠዚያ ከተማ» የምትሰኝ መንደር ውስጥ የሚኖሩ ድሆች አነጋግሮ የፃፈው ነው። ድሆቹ በዚህ ላይ የሥጋ ደቄ ተጠቂም ናቸው። በተጨማሪ ፈረስ ተክተው ጋሪ የሚጎትቱ የጋሪ ፈረሶች።

መጽሐፉ ጭንቅላቴን ከፋኛ ተጫጫነው። ጥቂት የህንድ ፅብታሞች ወደፊት ለመስፈንጠር ሲሉ በመቅዘፈያዎቻቸው ወደኋላ ያሸቀነጠሩዋቸው ድሆች፤ በሽተኞች፤ መፃተኞች... የተትረፈረፈ ሕይወቴን በጥርጣሬ እንደመረምረ ያደረገኝ መጽሐፍ ነበር። ቀጥ ያለውን የሽሮ ሜዳ መንገድ ላይ እነዚህ የካልካታ ሰዎች በፈራረሰ አካላቸው ጋሪያቸውን እየጎተኩ ተሳፋሪዎቻቸውን ጭነው የሚመጡ መሰለኝ። ሰው እንዴት ከከብት አረከሶ ከብት ይተካል?

ዶክተር ማርቆስ ቢር እንደገባሁ «ምን ነበር?» አሉኝ እንግዳ ፊት እያሳዩኝ። የተጫጫኝ ሐሳብ ስላለቀቀኝ ዶክተር ዕድሜ ላይ ሮጭ የደረሰኩበት ይመስል አኩያነት ተሰማኝ። እንደወትሮው ባልተሸቆጠቆጠ ስሜት ያለግብኝ ተቀምጬ መጽሐፉን ጠረጴዛው ላይ አኖርኩላቸው።

ዶክተር እኔና መጽሐፉን እያፈራረቁ ባከረፈ ፊት ካየን በኋላ «አቋረጥሽው?» አሉኝ። ፊቴ አልተፈታም፤ ዝምታዬ ከማስገረም አልፎ ሳያስፈራቸው አልቀረም። «ቆዳ መልስ ነበር ያዋስኩሽ» አሉኝ ደገሙና በቀልድ መልክ። ይሄ የአባቴ ባህሪ ነበር። እኔ ሳመር ማሣሣቅ።

«ጨርሼዋለሁ»

«አንዴት አገኘሽው?»

«የመጨረሻ ጉልበቴን አንጠፍጥፎ የጨረሰ የጋማ-ሰው ተስፋ በቆረጠ ባለቤቴ ሲጨፈጨፍ አይተው ያውቃሉ? ያ ስሜት ተሰማኝ» አልኳቸው። ምን ማለቴ ይሆን?

አንዲት የነካቻቸውን ቃል ሲደጋግሙ ቆዩ «የጋማ-ሰው --- የጋማ-ሰው ... የጋማ-ሰው...» ለረዥም ደቂቃ በእኩያነት ዝም ተባባልን። እኔ በበኩሌ ለውጫዊ ስሜት ተገዢነቴ ተቋርጦ ነበር። አንዲህ በማለት ከውስጤ አናጠበኝ።

«አንድ ጥሩ ሥራ እንስራ። በዚህ መጽሐፍ ስሜት። የመመረቂያ ጽሁፍሽ የሚያተኩረው አባትሽ ሰዓትን በገዛው የድሆች መንደር ላይ ነው። እዚህ አራት ኪሎ አካባቢ። ሰምተሽ የለም? ታውቂው የለም? ስለነሱ ድሆች ዕጣ ፈንታ ታጠኝያለሽ። ምን አይነት ሕይወት እንዳላቸው፤ ገቢያቸው ምን እንደሆነ፤ የሚዘወሩበት አካባቢ ለኑሮዋቸው ያለው ተጽዕኖ፤ ሌላውንም ነገር።» መስማማቴን ሳያረጋግጡ «የጥናትሽን አጭር መግለጫ በዚህ ሳምንት ይዘሽልኝ ነይ። አባትሽ-ጋ ብዙ መረጃዎችን ታገኛለሽ። ለሚቀጥሉት ስድስት ወራት እዚያው መንደሩ ውስጥ ቤት ተከራይተሽ ለመኖር ብትወስኝ ጥሩ ነው። ጥሩ ነው ብቻ ሳይሆን አስፈላጊ ነው።»

በግርምት አስተዋልኳቸው። ከዚህ ቀደም ዶክተር አባቴን የፈሩ የመሰለኝ ተሳሰኛ ፖራል። ሀሳባቸው መሰጠኝ፤ በዓላማው ማሎ የጋሙ፤ አሣት ውስጥ የሚጣድ ተራ-ወታደር ሆንኩ። እንደ ካልካታዎቹ የጋማ-ሰዎች ሰረገላዬን ለመጎተት የፈራረሰ የመሰለኝን ገላዬን አነቃቃሁ።

ሐሳብ እንደተጫነኩ ጎበደድ ብዬ ከአልጋ ወረድኩ። አንዲህ ያለ ስሜት አጥንቴን ለምጦ፤ ሥጋዬን ደፈጣጥጦ ከዕድሜ መግፋት ጋር መሳ-ለመሳ ያቆመኛል።

አዛውንቶች ስመለከት የኔ ስሜት የተጫጫናቸው እንጂ ዘለግ ያለ ዕድሜ የኖሩ አልመሰልሽ ይለኛል።

አባቴን ከማግኘቴ በፊት ሁኔታዬን ለመሰለል ወደ ቋሚ መስታወት ጠጋ አልኩ። የመስታወቱ ከፈፍ እንደ ፀደቀች ነፍስ በወርቃማ ብርሃን ከበበኝ። ሮዝ እበባ ያካፋበት ቢጫ የሌሊት ልብሴ እንደምቀኛ ወዳጅ የፊቴ መጠውለግ ያስደሰተው ይመስላል። የጉንጮቼ ወደ ውስጥ ማፈግፈግና የፊቴ አጥንት በጥቂቱ ማፍጠጥ የአባቴ የሕይወት ዱካ እንድትውልድ አልፎ መታተሙን የሚያረጋግጥ ይመስለኛል። ከዚያ በተረፈ መልኬ የአባቴ ተቃራኒ ነው። የአባቴ ዓይኖች የክልስ ናቸው። የእኔ ግን ጥቁር፤ የአባቴ ፀጉር የክልስ ነው። የእኔ ግን ወደ አበሻነት ያዘነበለ መካከለኛ ነው። በተለይ በእዚህ ሰዓት ዓይኖቼን ስመለከታቸው ከአባቴ ይልቅ ከፋት የሚነበብባቸው ይመስለኝና ስሜቴን ለማርገብ አሞክራለሁ።

የመኝታ ክፍሌ በር ተንጓዳ። ማን እንደሆነ አውቃለሁ። ቦቹ ነበር። ቦቹ ውሻዩ። ፀጉራም ድንክ የሳሎን ውሻ፤ መኝታ ቤቴን የሚደፍረው አሰ ነው። አባቴ እንኳን ግድ ካልሆነበት በራፉን አይረግጥም። መምጣት ግድ ከሆነበት በእጅ ይቆረቁርና ወደ ሳሎን ይመለሳል። ቦቹ ግን ይሉኝታ በማያውቅ አፈጣጠሩ መጥቶ በሬን በጭራው ማወናወን ያንኳኳል። ብዙ ጊዜ አባቴ ሳሎን ቆሞ እኔን የሚጠብቅ ከሆነ ነው ቦቹ በሬን የሚደበድበው።

ቦቹ በፀጉር የተሞላ ፊቱ ላይ ጭልጭጭ የሚሉ ጥቋቁር የብርሃን ኩሬዎች አሉት። ጆሮው ወገቡን እንደተመታ አባብ ይላወሳል እንጂ አይቆምም። የሚገርመኝ ስሜት የማጥናት ችሎታው ነው። ከተቆጣሁ ጣቢያው የተሳሳተ ሬዲዮ ዓይነት ድምጽ እያሰማ ፊቴን ይሸፍናል። ስሜቴ ከተነቃቃና ጨዋታ ካማረኝ ደግሞ ይቀብጣል። አግሬን፤ እጄንና ያገኘውን አካሌን ሁሉ ከማመም ይልቅ ሳቅ በሚያመጣ አኳኋን ይነከሰኛል። ይሮጣል - ይደበቃል - ድንገት ብቅ ይላል። እንስሳ መሆን ያማረኝ ቀንና አባቴ ቤት ውስጥ በሌለበት ሰዓት ሳሎን ውስጥ ከቦቹ ጋር አሯሯግለሁ፤ አደበቃለሁ፤ ድንገት ብቅ አልበቃለሁ...

አንድ ቀን ውሻውን ባወጣሁለት ስም ስጠራው ስምቶ «ለምንድነው የደሃ ሥም ያወጣሽለት?» አለኝ «ውሻሽ 'ኮ ያንቺ በሆነ ሰዓት ካለሽ ሀብት ላይ በተወሰነ

መብት አለው። ስለዚህ ከአንድ መጠነኛ ገቢ ካለው ሰው የተሻለ ሀብት ውሻሽን አውርሰሽዋል። አንዲህ አይነት አኗኗር ያለውን ውሻ ደረጃውን ዝቅ አድርጎ የደሃ ሥም መስጠት ተገቢ አይመስለኝም። ቦቹ አንድ የደሃ ደቦል ስም ነው። ሳይበላ የወፈረ ህጻን አይነት።

የእኔስ ስም? የድሃ አይደለምን? እርጥባን-ለምን አልኩኝ?... አልተከራከርኩም። አምሰለሰልኩኝ «የደሃ ሥም? የሀብታም ሥም» የእነዚህ የሁለቱ መደቦች መንፈስ እስከምን እንደሚወርድ በመገረም አሰብኩ። የትምህርት ቤት ጓደኛዬ እሽት የነበረውን ስሟን አስፍቃ ሽዊት በሚል አስተካከለች። ይሄው የድህነት መንፈስ ጭንቅላቷ ላይ መጥፎ ስሜት ስላሳደረባት እንደሆነ አውቄአለሁ።

ሽዊት አንዳንዴ (አንደውም ብዙ ጊዜ) የውሻዬን ባህርይ እኔ ላይ ታሳያለች። ፊቴን አጥንታ ነው የምትንቀሳቀሰው። ሰውድ ቲፎዞዬ ናት። ስጦላ ቲፎዞዬ ናት። ዝም ስልም ቲፎዞዬ ናት። አማራጭ በማጣቴ እስከትላታለሁ እንጂ ጓደኝነቷ ተሟልቶ አይሰማኝም። እንደውሻዬ ጭልጭል የሚሉ ጥቁቁር የብርሃን ኩሬ ዓይኖቿን እያርገበገበችና አማርኛዋና ከእንግሊዘኛ ዘይቤ ጋር እያዳቀለች...

«የሆነ ነገር መውሰድ አለብኝ» ትላለች «መብላት ሲያምራት» እኔ፣ ማለት የፈለገችውን ትከክለኛ አማርኛ በውስጤ እደግምላታለሁ። «እንዴት አርበኛል መሰለሽ? የሚበላ ባገኘሁ?» የእኔና የአሷ ግንኙነት ወደ አማርኛ ከፍለ ጊዜነት ያደላል መሰል?

አሁንም በተንደፋደፈ አኳኋን በር ተንኳኳ። አባቴ ሳሎን አለ ማለት ነው። ፈጠን ብዬ ጭንቅላታ ስከፍት። ቦቹ ቀና ብሎ እያየኝ አግሬ ሥር ተልወሰወሰ። ከቀመቱ ጀርባው ይሰፋል፤ ፀጉሩ አከርካሪ አጥንቱን ተከትሎ ይከፈልና ወደ ሆዱ ይረዝማል። እሱን እያየ ለመደሰት ሲል አግዚአብሔር የፈጠረው መሰለኝ።

መኝታ ቤቴ ያለበት የግራ ፎቅ እያቆለቆለ ወደ ሳሎን የሚመራ ደረጃ አለው። ከፎቅ ደረጃ ሥር አንድ ሰፋ ያለ ክፍል አለ። ይሄን ክፍል አባቴ የመሰብሰቢያ አዳራሽ ይዞት ሰጥቶት አስር ወንበሮች አስገብቶለታል። ቤታችንን መኖሪያ ሳይሆን ትንሽ መስሪያ ቤት ከሚያስመስሉት ክፍሎች ዋነኛው ይሄ ነው። በተለይ እኔ በሴሚስተሮች መካከል ከትምህርት እረፍት ሲኖረኝ አባቴ ሆነ ብሎ የሥራ

ሰብሰባዎቹን ሁሉ እዚህ ከፍል ውስጥ ያደርጋል። አምስት ወይም ስድስት ያህል ሥራ አስኪያጆቹን ከየድርጅቶቹ አስጠርቶ አጠቃላይ ሰብሰባ ይመራል። አዳራሹ ውስጥ እነዚህ የተማሩ ሰዎች አባቴ እየተጫናቸው ሀሳብ ሲያቀርቡ እንድመለከት ሰብሰባው ላይ ይጋብዘኛል። ሥራውንና ሀብቱን ወደእኔ ለማሸጋገር ሲያበቃኝ እንደሆነ አላጣውም።

ቤታችን የብር ቤተመቅደስ ነው። ዘወትር የሀብት አምልኮ ይካሄድበታል። ገንዘብ እንደ ከባድ ጦር መሳሪያ ከዚች ቤት ወደ ከተማው ሲተኮስ ብዙ ጊዜ አመለከታለሁ።

ቤታችን ካሉት ክፍሎች ውስጥ ወደአሻን ክፍል የመዘዋወር መብት ያለን እኔና ቦቹ ብቻ ነን። አባቴ እኔ መኝታ ክፍል መግባት አይችልምና እዚህ ውስጥ አይመደብም። እኔና ቦቹ ግን አንኳኩተን ሲከፈትልን አባቴ መኝታ ክፍልም እንገባለን። አባቴ ቢርና ንባብ ከፍሉ አድርጎ ያበጀው ሌላ ክፍል ደግሞ የአዳራሹን ትይዩ ኮረደር ይዞ ይገኛል። አንድ ትልቅ የመጽሐፍ መደርደሪያና ኮምፒውተር አለበት። ወደዚህ ክፍል ከሄድኩ አባቴ ተሽከርካሪ ወንበሩን ይለቅልኝና በኔትወርክ የተያያዙትን ሁሉንም ድርጅቶቹን ባህርይና መጠን ሊያስረዳኝ ይሞክራል። ብዙ ስለተደጋገመብኝ «ጥናት አለብኝ» አለዋለሁ።

«ያን ያህል ዕውቀትሽን ትምህርት ላይ ብቻ አትጣጂ» ይለኛል። «ዘላቂ ዕውቀት ያለው እዚህ ነው» የኮምፒውተሩን መስታወት በጣቶቹ ግንባር ይተመትማል።

የሌሊት ልብሴን ከፍ አድርጌ ወደሳሎን የሚያመራውን ደረጃ መውረድ ጀመርኩ። ቦቹ ስንዝር በማይሞሉ አግሮቹ ደረጃውን ከእኔ አኩል ለመውረድ ይፍጨረጨራል። ሌላ ቀን አሳዝኖኝ አቅፈው ነበር። ዛሬ ዝም አልኩት። በተስፋ መቁረጥ አግሮቹን ከአቅሙ ጋር እያማጠነ መውረድ ጀመረ። ቅር እያለኝ ቀደምኩት። ለእሱ የሚመቸው ከደረጃው ትይዩ ባለው የጓሮ መተላለፊያ አድርጎ ከቢሮው በስተቀኝ ወደ ሳሎን መምጣት ነበር። እኔን ላለመነጠል ብሎ ወደኋላ መቅረቱ ቆጮ።

ሳሎን ስደርስ አባቴ እኔን በመጠበቅ አኳኋን ቆሞ አገኘሁት። ቡላማ ሙሉ ልብስ አድርጓል። ከነጭ ሽሚዙ በስተጀርባ ሐብሱ ከአንቅልፏ አሁን እንደነቃች ሁሉ ትስለመለማለች። ትክ ብሎ በመጫም አይነት ኳለባቢን ቃኘው።

«ዛሬ ትምህርት የለኝም የመመረቂያ ጽሁፌን አጭር መግለጫ እየሰራሁ ነው» አልኩት።

ከረጅሙ ኮርኒስ ላይ እንደ ሽንጣም አባብ ወደታች በማስገማ ጌጠኛ ባርኔጣ የደፋው አምጥል እንደበራ ነበር። የአባቴ ዘለግ ያለ ቁመት ከመሬት ተተኩሰ አማካኝ በታ ላይ ከአምጥሉ ጋር የገጠመ ይመስላል። «የመመረቂያ ጽሁፍ?» ብሎ በመገረም ሲያየኝ ቆየ። «ይገርማል፤ ጊዜው እንዴት ይበርራል» ሲል እንደአይነሥውር ሳንቲም ቀልፎቹን እጁ ላይ ያንቀረቅብ ጀመር።

በዚህ መካከል ቦቹ ደረሰ። ሰላማዊ ንግግር ስናደርግ የሚያሳየውን ባህርይ ቀና ብሎ እኔንና አባቴን በፍርቅርቅ ያይ ጀመር። በዙም ሳልቸገር የምፈልገው ርዕሰ ጉዳይ በመነሳቱ እየተታኮልኩ «አ - እንደውም እንዳንድ የምትረዳኝ ጉዳይ አለ። ጥናቱ የሚያተኩረው በተፈናቃይ ሰዎች ዕጣ-ፋንታ ላይ ነው...» ተታኩሎ ትኩስ ድንች እንደጎረሰ ሰው ቃላቶቹ አፌን ያነፈሩት መሰለኝ።

«የምን ተፈናቃይ? የምን ዕጣ-ፋንታ?» አጁ ላይ የሚያንገዋልለውን የመኪና ቀልፍ ለጥቂት ጊዜ አቋረጠ።

«መኖሪያቸው ለኢንቨስትምንት እየተፈለገ ወደሌላ አካባቢ ስለሚዘወሩት...» አባቴ ከቆመበት ወደኋላ ያፈገፈገ መሰለኝ። የአንገት ሐብሉ የአምጥሉን ብርሃን ሰላገኝች ከመስለምለሟ ነቅታ መንተግተጓን ቀጠለች «አሁን ያለበትን ሁኔታ፤ አካባቢያቸው ለኑሯቸው ያለውን አስተዋጽኦ የሚዘዋወሩበት...» አባቴ አቋረጠኝ።

«መጥፎ በታን ለማቅናት ስትወስኑ የምታካሂዷው ምንጣሮ መጃ ላይ ብቻ ሳይሆን አካባቢውን መጥፎ ያደረጉ ሰዎችም ላይ ያርፋል። ይሄ ምኑ አዲስ ሆኖ ነው እንደ አንድ ማህበራዊ ምስቅልቅሎሽ የሚቆጠረው?» አባቴ እንደተናደደ የገባው ቦቹ የአሮጌ በር ድምጽ እያሰማ መቅበጥበጥ ጀመረ።

አባቴን በእኩያ እይነ ውሃ እየሁት። በእንዲህ ያለ ወቅት የሚያሳየኝን የወትሮው ስሜቱን የማጤን ባህርይ አልተመለከትኩበትም። ቀጠለ...

«የየትኛውም ሀገር ሀብት የተከማቸው በጥቂት መጃዎችና ድሆች መጨፍጨፍ ነው። ሁለቱም የማያፈሩበትን ለምመሬት መጥኝ ይላሉ። ያመሬት ደግሞ ተፈላጊ ነውና የሁለቱም ሕይወት እደጋ ላይ ይወድቃል። መሬትን ለመጃና

ለድሃ መተው ጠፍ ሀገር ያስታቅፋል» አባቴ ሀብትና ደሃ ሲነሳ ለምን እንዲህ የሰሉ ቃላትን እንደሚተፋ አይገባኝም። በክርክሩ ተላዝቤ ካልቀረብኩ ምን ሊወሰን እንደሚችል ሁሉ አላውቅምና ማፈግፈግ ተመኘሁ። ግን ስሜቴ የፍላጎቴ ተገዢ አልሆን አለኝ።

«መጃና ደሃን ምን እንድ አደረገው?» አልኩት

ለጥያቄዬ ከመመለስ ይልቅ ትኩ ብሎ አስተዋለኝ። ትኩታው እንደብረት የማይታጠፍ ነበር። ጭንቅላቴን ከሰነገኝ ሀሳብ ድንገት ተነጥቄ የአባቴን እኩያነት ያጣሁ ሆኖ ተሰማኝ «መጃ... ደሃ አታፈላሰፈኝ! ያም ሆነ ይህ ከእኔ ጋር ግንኙነት ያላቸው ድሆች መጃዎች ጋ ሄደሽ ምንም እንድትሰራ አልፈቅድም። ከተማው በድሆች ምንጣሮ ላይ ተግባራ። ወደ አንዱ ጣጋ ብለሽ ጥናትሽን ስራ...» ብሎ ፊቱን ወደ በሩ መለሰ። ወደፊት ከላካቸው ቃላቶች ውስጥ ጥቂቶቹ ወደኋላ ቀሩ «ምን እይነት ዕዳ...» ቦቹ አባቴን ሸኝቶ ወደኔ ተመለሰ።

ሁለት

ከሌሊት ልብስ ያልተሻለ የሰፖርት ቱታ ለብሼ ከመጃታ ቤቴ ወጣሁ። በቼ በሩን ስለዘጋሁበት አዚያው ሆኖ አለቀሰ። ሰራተኞቹ ይከፈቱለት ብዬ የሳሎኑን ደረጃ ትቼ በጓሮ በር ብቅ አልኩ። ፊት ለፊት ያለው የመኪና ማቆሚያ ውስጥ እንድ መኪና ብቻ ቆማለች።

ግቢያችን አጥሩ ረጅም ከመሆኑ የተነሳ ፀሐይ እንኳን እንደልቧ አትገባበትም። በውስጥ በኩል የአጥሩን ግንብ እየታከከ ከፍ ያለ የድንጋይ መደብ ተበጅቷል። መደቡ ሆዱ በለም አፈር ተሞልቶ አበቦች ተተከለውበታል። የፈዘዙት ሽማግሌ ዘበኛ እነዚህ አበቦች ላይ ተደፍተው ሲነቅሱ ይውላሉ። አሳቸውን የምቆጣጠር እንዳይመስላቸው ብዬ አበቦቹን ቀረብ ብዬ አይቼ አላውቅም። እኔን ሲያዩ በመሸቆጥቆጥ ከፍያቸውን ከጭንቅላታቸው ላይ እንደ በግ ቆዳ ይገፋሉ። እንገቴን ቀንጠሰ አድርጌ አልፋለሁ።

ለእኚህ ሽማግሌና ለአባቴ ሾፈሮች ስል ግቢያችንን ጠልቼዋለሁ። ሾፈሮቹ በፈረቃቸው ሰዓት ከፈዘዙት ሽማግሌ ጋር በሽኩሽታ ያወራሉ። እኔ ወደ ግቢው ከወጣሁ መኮንኑን እንዳየ ተራ ወታደር በመሸቆጥቆጥ ስሜት ሰላምታ ያቀርባሉ። ይጨንቀኛል። ወሬያቸውን አቆመው የጎረሰውን ሳይውጥ እንደተያዘ ወጥቤት አፋቸው እንደተከፈተ ከገፈሮቻቸውን ገጥመው ወደ ሌላ አቅጣጫ ያያሉ። አባቴ ቤት ውስጥ ከዋለ እነዚህ ሰዎች እንዲህ እንደተሳቀቁ ይውላሉ። ስለዚህ ወደግቢው ለመውጣት ይከብደኛል።

አባቴ እነዚህን ሰዎች ከምንም እንደማይቆጥራቸው አውቃለሁ። ቀስተኛው ዘበኛ አባቴን ሲያዩት ቀስ ብለው የጨርቅ ከፍያቸውን ከጭንቅላታቸው ላይ ይገሸልጣሉ። ከዚያም አጃቸውን እስከ ከፍያቸው ደረታቸው ላይ አመሳቅለው ወገባቸው እስኪታጠፍ አጎንብለው ሰላምታ ይሰጣሉ። አባቴ ልብ አይላቸውም። ወሬ ከያዘም ለአመል እንኳ እያደናቅፍም። ሾፈሮቹም ከዚህ የተሻለ ትኩረት ከአባቴ አያገኙም። እንዲያውም እንዳንዴ አባቴ መኪና ውስጥ እኔ ኖሮ ደንገት የቤተሰብ ጉዳይ ከተነሳ መንገድ ላይ ያስቆምና ሾፈሩን አስወርዶ እሱ እየገዳ እንሄዳለ።

በእንዲህ ያለ ጉዳይ አባቴን ወቅሼ አላውቅም። ያለበት የሥራ ጫና ለጥቃቅን ጉዳይና ለጥቃቅን ሰዎች ትኩረት ለመስጠት የሚያበቃው እንዳልሆነ አውቃለሁ። እሱም አዘውትሮ «ወደፊት የዚችን አገር ዕጣ-ፈንታ ከሚወስኑት ጥቂት ሰዎች ውስጥ አንዱ እሆናለሁ። ቀጥሎ አንቺ አልጋ ወራሼ» ይላል።

ከግቢያችን ወደ አሎምፒያ መብራት የሚያወጣውን ቀጭን ኮሮኮንቸ መንገድ ተያያዝኩት። ይሄ መንገድ ምሾት አይሰጠኝም። ጭር ያለና በብዙ መኖሪያ ቤቶች ቅርጫ የገባ ነው። ጭር-ጭር...

ዶክተር ማርቆስን ቢሮአቸው አገኘኋቸው። ለልማዳቸው ያህል ባኮረፈ ስሜት «ምን ነበር?» ካሉ በኋላ «አባትሽ አብዷል። አሁን ደውሎልኝ ነበር። የጨካኝ ሀብታም መግለጫም አደረገልኝ። ሆዱን ለመመላት የሚንጠራወዝ ሰው ያው እንሰሳ ነው፤ እንሰሳ ደግሞ ለመዝገብ የሚበቃ ምንም ታሪክ የለውም ይላል። ይኸውልሽ ሀብት ወደ በሽታ ሲለወጥ እንዲህ ነው።»

ዶክተር አባቴን እኔ ፊት ሲናገሩት መልስ ሳይኖረኝ የተቃውሞ ስሜት ብቻ አበቀልኩ። ሥጋነት ትርጉሙ ይሄ ይሆን? ምክንያቱም አባቴ ደጋግሞ ዶክተርን «ያመጋዣ ደህና ነው?» ሲለኝ ይሄ ስሜት አልተሰማኝም ነበር። ዛሬ ግን...

«ይቅርታ» አሉ ዶክተር ስሜቴን በማጤን። ወዲያውም ሁኔታቸውን ለመሸሽግ በራጭንቅላታቸውን ጋረጡበኝና «ታዲያ ምን ትያለሽ? አባትሽ እሱ ቦታ ላይ ጥናት እንዲሰራ አይፈልግም»

ዶክተር ላይ ባሳደርኩት ስሜት ፀፀት ተሰማኝ «እኔ እንጃ... ሌላ አማራጭ አለ?» ቀና ብለው በትዝብት ተመለከቱኝ «ማለቱ...» ከጦር ሜዳ የሸሸ ወታደር የሚያድርበት ስሜት ተሰማኝ።

«ማለትሽ ገብቶኛል!» የተቆጡ መሰለኝ «ከእንግዲህ አንቺ ልጅ አይደለሽም። አባትሽም ሆነ እኔ አሳማኝ ምክንያት ሲኖረን ነው ልትቀበይን የሚገባው። የአገሪቱ ግንባር ቀደም ዩኒቨርሲቲ በከብር የሚያስቀምጠው ጥናት ነው የምትሰራው።» ቆሙ በአቅድ ያልተሰራው የግብር ይውጣ ቁመናቸው ከፍሉን ሞላ። «ይሄ የሚያሳየው የጥናቱና ሀሳብ ቀደም ሲል አለመቀበልሽን ነው። ሌላ አስበሽ ነይ፤ ጨርሰናል»

ከከፍሉ አልወጣሁም፡፡ እንደውም ተቀመጥኩ፡፡ እውነቱን ለመናገር የጥናቱን ሀሳብ ወድጄዋለሁ፡፡ የሚያስከፍለው መስዋዕት የአባቴን ልብ ማሻከር ሲሆን ግን ፈራሁ፡፡

«የጨረሰን መሰለኝ» አሉ ዶክተር በኩርፊያ፡፡ ትልቅ ሰው፣ ያውም ግዙፍ አካል ያለው ሰው እንደትንሽ ልጅ ማስገደዱ በኩርፊያ ሲሆን ያስቃል፡፡ ዶክተር «ተወላታ» ብዬ ብወጣ እንኳን እንደማይለቁኝ አውቃለሁ፡፡ በምን እንዳወቅሁ አላውቅም፡፡ ብቻ አውቃለሁ፡፡ ነገር ግን ከማፈንገጤ በኩርፊያ ልምጭ ሊያግዱኝ ይሞክራሉ፡፡

«አሰራዋለሁ» አልኩ፡፡

«አርግጥኛ አትመስይኝም ለሌሎች ልጆች አሰጠዋለሁ»

«አሰራዋለሁ፣ ጥሩ ሀሳብ ነው፡፡ በጉዳዩ ላይ ከዚህ ቀደም አልተሰራበትም፡፡ ወደፊትም አሳሳቢ ከመሆኑ አንፃር ብሰራው እወዳለሁ፡፡ ይኸው የጥናቱ አጭር መግለጫ» ብዬ ተቃ ኪሴ ውስጥ አጣጥፌ ያስቀመጥኩትን ሦስት ቅጠል ወረቀት ሰጠኝቸው፡፡ ሁኔታዬ ልክ አለመሆኑ የተሰማኝ ካደረኩት በኋላ ነበር፡፡ በኮምፒውተር ሳይፃፍ ረቂቁን ሥነ-ሥርዓት በጎደለው መልክ መስጠቴ በንቀት ሊተረጎም ይችላል ብዬ ደነገጥኩ፡፡ ዶክተር ኩርፊያቸውን ለመግላገል እያማጡ ረቂቁን አነበቡና የትንፋሽ ድንገተኛ ደራሽ ለቀቁ፡፡

«የሚስተካከለውን ከነገሩኝ በኋላ በአግባቡ አፅፌ አመጣዋለሁ» አልኳቸው፡፡

«አ» አሉና «ጥሩ ነው ግን ሶሻል አስታተስ-አይሚን የኑሮ መግለጫ በመቶኛ ቢጨመርበት ጥሩ ነው፡፡ በተለይ ምግብ፣ መጠጥና አልባስ ከየት እንደሚያገኙ፣ ለምን ያህል ጊዜ? የሚለውን ከነመጠየቂያው አካባቢ»

«አሺ» ብዬ ረቂቁን ተቀብዬ ልወጣ ስል፡-

«ቆይ» የሚል በቀፋፊ ስሜት የታጀበ ቃል ጀርባዬን ታከከኝ፡፡ ዞር አልኩ፣ ዶክተር ከመሳቢያቸው ውስጥ አንዳች ነገር እየፈለጉ ነበር፡፡ ግንጣይ ጋዜጣ ይዘው ወጡ «ይኸውልሽ! ይኼ አሁን ጥናት የምታደርጊበት ፈራሽ መንደር ላይ የተፃፈ ነው፡፡

መነሻ ይሆንሻል፡፡ የፃፈው ሰው ስለመንደሩ በደንብ ያውቃል፡፡ በብዕር ስም የተፃፈ ይመስለኛል፡፡ ፀሐፊውን ብታገኘው»

የአዲስ-ዘመን ጋዜጣ አንድ ግንጣይ ነበር፡፡ ጽሁፉ የገጹን ግማሽ ሸፍኖታል፡፡

«ፀሐፊው መቼም 'ቦርን ሶሲዮሎጂስት' ነው፡፡ የማህበራዊ ጥናት ዝንባሌ ያለው፡፡ ሶሲዮሎጂ የተማረ እንኳ አይመስለኝም፡፡ ከቻልሽ አግኝው፡፡ እንደምንም ብለሽ አግኝው» ጉጉታቸው ወደ ጉጉትነት የቀየታቸው መሰለኝ፡፡ የግንባር ቆዳቸው ወደ ላይ ተሸማቆ ዓይኖቻቸው ፈጠዋል፡፡

ከቢሮ እንደወጣሁ መናፈሻው ውስጥ ቁጭ ብዬ ማንበብ ቀጠልኩ፡፡ በልቤ ሽዊት እንዳትመጣ ፀላይኩ፡፡ የውሻዬን የመሰለውን ዓይኖቼን እያቀለጨለጨች እንደውሻዬ እንዳታስቸግረኝ፡፡ ካልባሰብኝ በስተቀር መጥፎ ፊት ማሳየት አልፈልግም፡፡ መቼም እዚህ ግቢ ከእርሷ ውጭ የሚደፍረኝ የለም፡፡ የጽሁፉ ጭብጥ በአራት ኪሎ ፈራሽ መንደር ላይ ያተኮረ ነበር፡፡ የፀሐፊው መነሻ የመንደሩ መፍረስ የሚያስከትለውን ሰብዓዊ ቀውስ ማሳየት ቢሆንም ጽሁፉ እንደበተሃ ጠጅ ከመድረቅ ይልቅ ወደ ልስላሴ ያደላ ነበር፡፡ «እንዴት ምሬት በመለሳለስ ይገለጻል?» ስል አሰብኩ፡፡ ፀሐፊው የተለሳለሰው በመላዘብ እንዳልሆነ ያስታውቃል፡፡ ምክንያቱም የአራት ኪሎ መፍረስ የሚያስከትለው ሰብአዊ ቀውስ ከፍተኛ ነው የሚል አቋም ቢኖረውም በሌላ አንፃር መንደሩ መፍረስ የለበትም አይልም፡፡ ታዲያ ምን ይሁን? ለሚሉትም ፀሐፊው አማራጭ አይሰጥም፡፡ ብቻ አጠገብ ሆኖ በሚያወጋ ሰው ሁኔታ ሀሳቡን ያወርዳል፡፡ ለጥናቱ ደጠቅመኛል ያልኩት የጽሁፉ መግቢያ ላይ አተኩሬ ዳግም ማንበብ ቀጠልኩ፡፡

የአራት ኪሎና የአካባቢዋ መሥራች እጄ ምኒልክ እንደሆኑ ይታወቃል፡፡

የላይኛውን ቤተ-መንግሥት መኖሪያቸው አድርገው እንደጨረሱ አካባቢውን ለሥራ-ቤቶቻቸው አከፋፈሉ፡፡ ይህም ቦታ አሁን የትምህርት ሚኒስቴር ሀንፃ ካለበት አንስቶ ቁልቁል በፊት በር አድርጎ አስከ ፍልውሃ ራስጌ ድረስ ነበር፡፡

የዚያን ወቅት የቦታ ሲያሟሟ ይህንኑ እውነታ የሚጠቀሙ ናቸው፡፡

ለምሳሌ፡- «ሠፊ ሠፈር (የአፄ ምኒልክ የበቅሎ ኮርቻ የሚሰፋና ጋሻ በቆዳ የሚለገገው) 'ልምጭ ያዥ ሠፈር' (በግብር ወቅት ልምጭ ይዘው በር ላይ የሚያስተናገዱ) 'ቋሚ ሠፈር' (የቤተ-መንግሥቱ አንጨት ፈላጮች) 'ላዳሚ ሠፈር' (በቅሎ ጠባቂዎችና ጫኞች)... ወዘተ

ንባቡን አቋርጬ ስለፀሐፊው ማሰብ ቀጠልኩ። በማብራሪያው ከዕድሜው ገፋ ያለ የቤተ-ክህነት ሰው ነበር አይነህሊናዩ ላይ የተጋረጠብኝ። ኩታውን አጣፍቶ የድሮ ወግ እየሰለቀ የጠላውን ገፈት በምላሱ የሚያስፈነጥር። ወደ ንባቡ ተመለስኩ።

አራት ኪሎ በበታ ለመሠራረቷ እንዲህ ስትጠናቀቅ ደመቅመቅ ማለቷን ደግሞ ባንዳንድ ምክንያቶች ልታገኘው ችላለች። ከአፄ ምኒልክ አስተዳደር ጋር ቅርበት ያለው ሥራ የነበራቸው አንዳንድ የዘመኑ ሰዎች ከሥራዬ ቤቶቹ ላይ ቦታውን በብልሃትም፣ በገልበትም እየሰለቀቁ መያዝ ጀመሩ። በእጃቸው ያስገቡትን ቦታ ለግል መኖሪያቸው ብቻ ሳይሆን የአካባቢውን ለንግድ ለመቼት ለመረጡ ሰዎችም አከራዩት። መሸታ ቤቶችም በዚህ ሳቢያ ተሰፋፋ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ አራት ኪሎ ደመቅመቅ ያለችና ሁካታ የማይጠፋባት ሆነች።

አራቱን ፀሎቱ እንደተሰማለት አማኝ ቆጠርኩት። ለምሳሌው ጥናት የአካባቢውን አዛውንቶች የማነጋገር ዕዳ በዚህ ጽሁፍ ተቃልሎልኝ ነበር። ጽሁፉ ስለ አካባቢው ሥራ መሰረት የሚያስፈልገኝን ሁሉ አካቶ አገኘሁ። አራት ኪሎ እንደትፈርስ በሁለት ያለፉ መንግሥታት ዕቅድ መያዙንና አለመሳካቱን፣ አሁን ግን «እንጃ!» በሚል ተስፋ ቆራጭ ስሜት ፀሐፊው ይቀጥላል።

መኖሪያችን ዕድሜዋ የማጠፋ ጉዳይ እርግጥ እንደሆነ ይወራል። አሁን ነዋሪዎቿን እያሰጨነቀን ያለው «እንዴት? መቼ?» የሚሉት ሁለት ጥያቄዎች ብቻ ናቸው። ምኞታችንም «አሟሟቴን ለሳምርልኝ» ከማለት የተሻለ ተስፋ ያለው አይደለም።

አባቴ ሙጃና ደሃን አንድ አድርጎ በሁበት ለመጨፍጨፍ የተዘጋጀበት ዕቅድ ስለቱ አብላጫለሁብኝ። ከአባቴ ስሰማው እንደነብይ በምላሌ የመናገር ፍላጎት ነገሩን ያገዘፈው መስሎኝ ነበር። ግን ፀሐፊው እያብራራ ሲተነትነው አባቴ የሞት ፍርድ ፈፃሚ ባለካራ ሆኖ ታየኝ። «እንደሚታወቀው» ብሎ ይቀጥላል ፀሐፊው።

«እንደሚታወቀው አራት ኪሎዎች ከአራት ኪሎ የአኗኗር ይትበሃል ተነቅለን ሌላ ቦታ ብንተከል የሚጸድቅ ባህርይ የለንም ብለን እናምናለን። እንደውም ዕጣፈንታችን ጠውልን መጥፋት እንደሆነ ተቀብለንዋል። ይሄ ስሜት ያደረገን ያለምክንያት አይደለም። አካባቢ በሰው አስተዳደግ ላይ ተፅዕኖ እንደሚያሳድር ልንከደው አይገባም። የአራት ኪሎ ነዋሪዎች አብዛኛዎቻችን ቋሚ ገቢ የሌለንና ደመቅመቅ ማለቷን ተማምንን የምናድር ነን። ምሽት ላይ ቆሎ! ማስቲካ! ሎተሪ እና የተቀቀለ እንቁላል በያዙ ህፃናት ትወረራለች። ሀልውናቸው ከቤት ውጭ በሆነ ተራ ነገር ላይ የተመሰረተ ቤተሰቦች በጣም ብዙዎች ናቸው። ወላጆች የወለዱቸው ልጆቻቸውን ለቅፎ ለመያዝ እጆቻቸው ሲያጥሩ እንደ ድንጋይ ወፍሬ እያንሸራተቱ ወደ ማህበረሰቡ ቁልቁል ይደባልቋቸዋል። ማህበረሰቡ ውስጥ ደግሞ ለህፃናት የተመረጠ ነገር ሊገኝ አይችልምና ዕድሜያቸው ያልፈቀደውን ሁሉ ያለተቆጣጠሪ ይቀስማሉ። ወደ ተግባርም ለመላወጥ ይፈጥሳሉ።»

እንዳይደለም፣ እንዳይቆረቁርም ተደርጎ ተለስልሶ የተዘጋጀው የድንጋይ መቀመጫ ላይ ተደላደልኩ። እግረ መንገዴንም አካባቢውን ቃኘሁ። ከዕውቀት ይልቅ ስሜቶቻቸውን ልብ የሚሉ የሚመስሉ አጥኚዎች ተቃራኒ የታዎቻቸውን አጠጋግተው መጽሐፍቶች ላይ አፍጠዋል። እንዲህ ያለ ጥናት ተገቢ መስሎ አይታየኝም። ጉራ ሳይሆን ለዚህ ብዬ አንድም ወንድ ሳልጠጋ መመረቂያ ሞት ላይ ደርሻለሁ። ቀልቤን ከንባብ ውጭ ማድረጌ ከድንጋዬ መቀመጫ በላይ እየቆረቆረኝ ዓይኖቼን መለስኩ።

አራት ኪሎዎችን ከመኖሪያነት ይልቅ ለመዝናኛነትና ለአሸፔ ገዳሜ መምቻነት ተመቻችታ በመፈጠሩ እንደ ድግስ ቤት የጋራ ማዕድ የሠራም ያልሰራም አኩል እጁን ያሸልባታል። «ከጨፋሪው» የሚንጠባጠበው ብዙ ነው። በዚህም «የአራት ኪሎ አድባር ጠም እየሳደርም» የሚል ፈሊጥ አለ። ይህም የአራት ኪሎንና የነዋሪዎቿን ገጽታ የሚያመላካት ይመስለኛል። እኛ አራት ኪሎን የተጣባባ ነዋሪዎች የአኗኗር ይትበሃላችን በአካባቢው ተጽዕኖ ሥር ወድቋልና በመኖሪያ ለውጥ ከሚጸድቀው የአራት ኪሎ «ተከል» ይልቅ የሚጠፋው ያመዝናል የሚል ግምት አለኝ። የትኛውም ጥሩ አካባቢ

የትኛውም የተሻለ ሁኔታ ለኛ ሕይወት ፀር ነው። ለሌላው ሰው ፀር የሚመስለውን የአራት ኪሎ ባህርይ ለኛ ተላምደው ወደ መኖሪያ ግብአትነት ቀይረዋልና አሉን ስናገ ርበርደናል፣ ይርበናል፣ ይጠማናል፣ ጤና እናጣለን... እንሞትም አለን።

አባቴ ለእነዚህ ሰዎች መታረዝ፣ መራብና መጠማት ምክንያት መሆኑ ነው። እንዲሁም ለእነሱ ማለቅ። ጭንቅላቴን ተጭኖ የነገሩ ከብደት ተሰማኝ። ጥናቴን ከማከናወን ይልቅ አራት ኪሎዎችን የመማለድ ስሜቴ ጠናብኝ። አባቴን ምን አድርግ እንደምለው በቅጡ አላወኩም። እኔ ብቻ ሳልሆን የዚህ ጽሁፍ አቅራቢም ምን መደረግ እንዳለበት ያወቀ አይመስልም። እንዲህ በማለት ያጠናቅቃል።

«ታዲያ ምን ይደረግ?» ትሉኝ ይሆናል «አራት ኪሎንና አራት ኪሎዎችን ከማፍረስ አለፉን አልልም። ከእዚህስ «አንጃ» ማለትን አመርጣለሁ። ነገር ግን እንድ ነገር ከወዲሁ መታወቅ አለበት። አራት ኪሎ ለውባትም ሆነ ለሥነ-ምግባር ትርፍ ስትፈርስ የምንጠፋው ለኛ ኪሣራዎቻችሁ መሆናችንን።

አራት ኪሎዎች ከአቅሙ በላይ በሆነ ምክንያት ሞትን የተቀበለ ፍርደኛ መስለው ታዩኝ። አባቴ በነገሩ ውስጥ ተሳተፈም አልተሳተፈም እነዚህ ሰዎችና መኖሪያቸው ከመፍረስ አይድኑም ስል የመጽናኛ ስሜት አበቀልኩ። ግን ይህ የሚያጽናኝ አልሆነም። አባቴ ለመኖር ብቻ የመነኮሱ የሕይወት አመበለቶችን በማንክላብኝነት ለመጨፍጨፍ እጁን አንስቷል። እኔም የእርሱ ዘር በመሆኔ እንደ ድርጊቱ ተካፋይ የተቆጠርኩ መሰለኝ። ለሦስት ዓመት ልብ ያላልኩት የዩኒቨርሲቲ ውስጥ ባይተዋርነቴ ከዚህ ድርጊት ጋር ተያያዘብኝ። እዚህ ግቢ ከሸዊት በስተቀር ማንንም ለማነጋገርና ለመቅረብ ጥረት አድርጌ አላወቅም። የትኛውም ተማሪ እኔን ለመቅረብ ሞከሮ አያውቅም፤ ከእንድ ተማሪ በስተቀር። እሱ ያቀረበልኝ የፍቅር ጥያቄ ከዚህ ታሪክ ጋር ተያያዥነት የሌለው በመሆኑ ባልፈው ይሻላል። ነገር ግን ለሦስት ዓመት ያስተናገድኩት ባይተዋርነት ከአሁኑ የአባቴ ድርጊት ጋር ተያይዞ አብከክነኝ።

«ሸዊትም ትሁን ብቻ አንድ ሰው በመጣ» ስል አሰብኩ።

ሦስት

ነገሮችን ማሳጠር እንዳለብኝ እየተሰማኝ ነው። በዚህ ጽሁፍ ውስጥ ላቅ ያለውን ሥፍራ መያዝ ያለባቸው ማስታወሻዎቹ እንደሆኑ አሙን ነው። ግን ማስታወሻዎቹን ከማቅረቢ አስቀድሞ ያሉት የእኔ ጉዳዮች መጨበጫ ልጓም ታጥቆላቸው ይንጩለጩል ጀመር። ያም ሆነ ይህ ያለፈው ትረካዬን ትቼ መጨውን ለማሳጠር ልሞክር።

ለአንድ ሳምንት ያህል በአባቴና በዶክተር ማርቆስ መካከል የምመላለስ ባዶ የሽማግሌ መቄናጥ ሆኜ ነው ያሳለፍኩት። አባቴ የተለመደ ምሳሌያዊ አነጋገሮቹን ያዥንደጉዳል። ከቀን ወደ ቀን ለእኔ ያለው የተመጠነና የተቆጠበ ስሜቱ እየጠፋ በምትኩ እንደ አቋም ተቀናቃኝ ጠንከር ያሉ ቃላቶቹን ይወረውርብኝ ይዟል። እንደውም እንዳንዴ የያዝኩትን ጥናት ካልተውኩ መላት እንደሚወርድ በኑባዬ ኤርምያስ ልሳን ያስፈራራኛል።

ይህን የአባቴን ሁኔታና የእኔን አቋም ዶክተር ማርቆስ ሲሰሙ ከመላጣቸው ጀምሮ ያለው ሽጣጣ ፊታቸው ይበራል። መሐል አናታቸው ጉብ ያለ ስለሆነ ግንባራቸው ረጅም ይመስላል። «አባትሽ ወጣት እያለም ደሃ ይጠላ ነበር። ሀብትን ለሰው ልጅ እንደ እንድ አስፈላጊ አካሉ ይቆጥረዋልና ድሆችን በፈቃዳቸው አራሳቸውን የሰለቡ ጃንደሮች እያለ አስከመሳደብ ይደርሳል። ሳር ቅጠሉ ከሙኒዝምን በሚያንቆለጸጽበት በዚያ ዘመን እንኳ ብቻውን እንድ ጎራ ይዞ ይከራከር ነበር» በበዙ ዓይኖቻቸው ያለፈ ዘመን ለመጥራት ትንቅንቅ ይገጥማሉ።

«በዙ የኮሙኒስት እፍቃሪ ወጣቶች እሱን ለመግደል ይፈልጉ ነበር። ንግግሩ አበሻቃጭ ስለሆነ የተቀደሰ ሀሳብሽን መጥፎ ሽታ ሰጥቶ ለውሻ የሚጣል ያደርገዋል። እኔንም ማርቆስ ብሎ ጠርቶኝ አያውቅም። ማርከስ ነው የሚለኝ። ይሄንን ወደፊት በሰፊው አጫውትሻለሁ።»

ያለፈ ትውልድ የርዕዮተ አለም ንትርክ ውስጥ የገባሁ መሰለኝ። ያም ሆነ ይህ ይሄን ትተን ወደ ዋናው ጉዳይ እንግባ። አዲስ-ዘመን ጋዜጣ ላይ ስለአራት ኪሎ የጻፈውን ሰው ለማግኘት እጅግ ጣርኩ። የአምዱ አዘጋጅ ረድታኝ በመጨረሻ ስልኬን ሰጠችው። ደወለልኝ፤ ድምጹ ጎርጎን ያለ ነበር።

«ባለጉዳይ ነበር መደወል ያለበት» አለች። ስልኩን እንዳላገኘሁና እሱን ፍለጋ አራት ኪሎ ሁለት ጊዜ መሄዴን ነገርኩት።

«ጥሩ፣ ከእንግዲህ ይደውላል ብለሽ እንዳትጠብቁ» አለች። የማያውቃትን ሴት የሚያናግር አይነት ድምጽት የለውም።

«ግዴለም እኔ እደውልሎታለሁ» አልኩት

ተቀጣጠርን፣ ምልክቱ አስገርሞኝ ነበር። «የነተበ ሱፍ ኮት አለብሳለሁ። ኮሌታውን አቆማለሁ።» አለች።

ከኑሮ ጉብታ ወደ ኑሮ አዘቅት ወርጄ ጥቂት ፍተሻዎችን ላደርግ እንደሆነ ሰረዳ ልቤ እንደመደንገጥ አለ። ሰው ኑሮውን ይመስላል በሚለው ብሄል አምናለሁ። ባለምንም የሚታየው ይሄው ነው። በየመንገዱ ለከብራቸው ደንታ ሳይኖራቸው ካገኙት ጋር እየተናገሩ የሚጓዙት ብዙውን ጊዜ ዝቅተኛ አኗኗር ውስጥ ያሉ ሰዎች ናቸው። ካካባቢው የተነጠለ ቁመት ባለው ቀውላላ የኑሮ ማማ ላይ ተንጠልጥዬ መቅረት እንደሌለብኝ ግን አምናለሁ። እድሉ ደግሞ ይሄ ጥናት ነው። ዶክተር ማርቆስ እንዳቀዳልኝ ሴት ተከራይቼ መካከላቸው መኖር ግን የማይታሰብ ነው። ምናልባት እጅግ መቅረብ ሳይኖርብኝ አይቀርም። ይሄም ቢሆን ያስፈራል። አራት ኪሎን ካንዴም ሁለት ጊዜ ሰልዩዋለሁ። ያየኋቸው ሰዎች ሁሉ የሚያስቀርብ ፊት የላቸውም። የኑሮ ጣጣቸው የሥጋ ምርጊታቸውን ጦገድሶት በተመልካቹ ላይ ስጋት ያሳድራል። ተስፋ...መቁረጥ፣ ጭካኔ፣ እምነት አልባነት፣ ወንጀለኝነት... ግን እነዚህ ሁሉ ለምን ድሆች ላይ ይነበባሉ? ችግሩ ከተመልካቹ ይሆን?...

የቀጠረኝን ሰው ለማግኘት ስጓዝ ብዙ መጥፎ ሁኔታዎችን እያብሰለሰልኩ ነበር። ሰውየው ከጽሁፉ አንጻር ከታየ አመዛዛኝና ትሁት፣ አዋቂም ይመስላል። ግን ተስፋ የቆረጠ። ለጊዜው ሸቂት ትዝ አለችኝ። ባስከትላት ኖሮ የሚለው ሀሳቤ መልሶ እኔን በጥገኝነት ስሜት ተነኩለኝ። መጠንቀቅ ይኖርብኛል። የናቅኩ፣ የተጸየፍኩ፣ የጠላሁ ላለመምሰል መጠንቀቅ ይኖርብኛል። መፍራት ግን በፍፁም!!

ቀጠሮ በታ ቀድሞኝ የተገኘው እሱ ነበር። በቀሙ ጭስ የጠጣ የወይራ እንጨት ይመስላል። አንዳች ጭጋ መሰል ነገር እሱ ላይ ብቻ የሚያንጃብብ ሆኖ ታየኝ። አንቀታ የሚገባው ዕድሜ ላይ እንዳልሆነ ያስታውቃል። ጣይም ነው፣ ጎራዳም

ሰልካካም ብሎ ለመደምደም ግራ ያጋባል። ቀምቀሞ ሪዙ ከመንገጡላው ግርጌ ያለው ጢሙ ብን ብሎ ያለቀ ነው። ዓይኖቹ የአንባቢ አለያም የሰካራም ወይም የሁለቱም አይነት ናቸው። ግንባሩን ነጥለው ሲመለከቱት ተኮፋትሮ የአዛውንት ይመስላል። ፀጉሩን በአጭሩ ቢስተካከልም በወጉ አልተያዘም። እውነትም የነተበ ኮት ለብሶ ኮሌታውን ቀና አድርጎታል። የኮሌታው ገበር የብርድ ልብስ አይነት ጭገር አውጥቷል። ለምልክት ኮሌታውን የገለበጠው ቢሆንም ስንገናኝ አስታውሶ አልመለሰውም።

የተቀጣጠርነው ጆሊ ባር አካባቢ ነበር። ምንም ሳያናግረኝ ወደታች ይዞኝ ወረደ። ፓርላማ አካባቢ ያለው የትራፊክ መብራት ጋ ስንደርስ ወደቀኝ ታጠፍን። ይሄ ሰው የሚያስከትለውን ሰው ፍላጎትና ስሌት ሳይረዳ ወዳቀደው አካባቢ መጓዙን አልወደድኩለትም። ቢያንስ ወዴት እንደምንሄድ መናገር ነበረበት ስል አሰብኩ። ቅሬታዬን ግን ወዲያው ቀጥቼ ተከተልኩት።

በሥጋ ቤቶቹ መሃል ለመሃል እየተጓዝን ነው። ሥጋ ቤቶቹ ብርሃን የተሞሉ የህፃናት ራስ የሚመስሉ አምፖሎቻቸውን ያንተገትጋሉ። ሥጋዎቹ ያንፀባርቃሉ፤ አንዳንድ ተልከስካሽ ውሾችና ህፃናት ውር ውር እያሉ አግር ሥር ይገባሉ። ፊስታል የያዙ አዛውንትና ጎረምሶች ተኮልኩለው ወደ ሥጋ ቤቶቹ ያፈጣሉ። የነሱ ፊታውራሪ የሚመስል አንድ ጎልማሳ ነጠል ብሎ ቆሟል። በቀኝ እጁ የሰራውን መታጠቂያ አንቆ ይዟል። ጆፍ ያለ ጺሙ የሸበት ወረራ እየተካሄደበት ነው። አንድ አግሩን እየጎተተ ወደ ሥጋቤቶቹ ይበልጥ ቀረበ። ሲራመድ ግራ አግሩን እንደግንድ እየጎተተ ቀኝ አግሩን አስቀድሞ ነው። የአግሩ ዳና «ሸጠጥ-ጓ» ይላል።

«ዘወር በል!» አለ ባለልኳንዳው።

«እራስህ ዘወር በል! ከነሥጋ ቤትህ» አለ ሱራውን ከፍ ከፍ እያደረገ። «አላግባብ ምግብ እከማችተሃል፤ እከፋፍል!»

አምባገዳሮ ሊነሳ መሰለኝ፣ ፈራሁ። አብሮኝ ወዳለው ሰው ጠጋ አልኩ። ቁመቴ ከጀርድ ጋር ተነፃፃሪ ነው።

«ፈራሽ? አይዘሽ?» አለኝ

ድምፁ በሰልክ ከሰማሁት በላይ የጎረነኝ ነው።

ወዲያው ፊታውራሪው የኔብሌ ወደኛ አቅጣጫ መጣ፡፡ ፈራሁ፡፡ ግንዛቤ የማይነበብበት ፈገግታ እያሳየ «ኮምሬድ!» አለ አብሮኝ ወዳለው ሰው አትኩሮ

«ኮምሬድ፤ ዕውቀቴን ወደ ገንዘብ መለወጥ አፈልጋለሁ» አለ፡፡

አብሮኝ ያለው ፍርሃቴን ስለተረዳ ወደሌላኛው ጎኑ እያሸጋገረኝ እሱም «ኮምሬድ ዕውቀት መሸመቻ ገንዘብ የለም» አለው፡፡

ሲቀርብ ያከፈኩል ፊት አለው፡፡ ከሩቅ ልሰን ጥቁር የሚመስለው መልኩ ከቅርብ ሲመለከቱት የእድፍ ምርጊት መሆኑ ያስታውቃል፡፡ ሱሪውን ሰብስቦ የያዘበት እጁ ከእንብርቱ ጋር የተሰፋ ይመስላል፡፡ «ኮምሬድ ምንም የለህም?»

«ምንም» አለው

«ፈላጊ ማጣቴ ነው» ዕውቀቴ ዋጋ አለው፡፡ በርካሽ ለማፍሰስ እንደዳለሁ፤ በአንድ ጣሳ ጠላም ቢሆን...

«እሱም ሲኖር ነው ኮምሬድ! አታስቸግር» አለው

በተሰፋ መቁረጥ እንዳንበደደ ቀኝ እግሩን ተጭኖ ቆመ፡፡

«አብሮ አይደለም» አለኝ «ነገሮችን በደንብ ያውቃል፡፡ ፖለቲከኛ ነበር፡፡ ቤተ-መንግሥቱ ውስጥ ብዙ አመት ታስሮ እንደተለቀቀ እዚሁ አካባቢ ቀረ፡፡ ከየት እንደመጣ፤ ማን እንደሆነ የሚያውቅ የለም፡፡ ጥሩ የማርክሲዝም ኢኮኖሚ እውቀት አለው፡፡ አንድ ጊዜ የገረመኝን ጥያቄ አቀረብኩለት፡፡ ለምን ሱሪህን በገመድ አታስርም? አልኩት፡፡ ከአስራ አምስት አመት በላይ አውቀዋለሁ፡፡ ሱሪውን በእጁ ይዞ ነው የኖረው፡፡ ምን አለኝ መሰለሽ? ሱሪዬን በገመድ አስሬ እጄ ምን ይሰራ? ለመለመን ግራ እጄ ይበቃል... ኮምሬድ ብዙ ነገር አሰብኩ»

ትንሽ እንዳቆለቆልን ብዙም ሳንርቅ አንድ የቀበሌ መዝናኛ ውስጥ ይዞኝ ገባ፡፡ አስፈሪ ፊቶች የድራፍት ብርጭቆ እያንፀባረቀባቸው ወደወርቅማ ቀለም የተለወጡበት ቦታ ነበር፡፡ ለሱ ድራፍት ለኔ ለሰላሰ አዘዘልኝ፡፡ ድራፍት ቢያዝልኝም አልጠጣም ነበር፡፡ ሳይጠይቀኝ ለሰላሳ ሲያዝልኝ ከዕድሜዬ በታች የቆጠረኝ መሰለኝ፡፡ ቢሆንም ምንም አይነት ቅሬታ ፊቴ ላይ መነበብ እንደሌለበት እራሴን አስታወስኩ፡፡

«ተማሪ፤ ያውም መመረቂያ ወረቀቱን የሚሰራ ቤራ እያስፈልገውም ብዬ ነው» አለኝ ሳልጠይቀው፡፡ ቀና ብዬ አየሁት አፍንጫው ብቻውን ሽርኒሽ እንደተቀባ እንጨት ያብረቀርቃል «ስምሽን ከሰልከሽ ጋር ሳልጽፈው ቀርፎ ጠፋኝ» አለኝ፡፡

«እርጥባን» አልኩት

«የእኔ ሙሉጌታ ነው፡፡» ጥቂት ቆየና «ምን አይነት ሥም ነው? እርጥባን... እርጥባን... እርጥባን...» የቀረበለትን ድራፍት አንዴ አጋመሰው፡፡ አረፋው ሳይሰክን ስለጠጣው አፉ ዳርቻና ጢሙ ላይ የበረዶ ብናኝ መሰለ፡፡

«አባቴ ነው ያወጣልኝ፡፡ ስጠይቀው እናትሽ ለምኛት አንድን ተረጠበችኝ ይላል፡፡ ማግባት አይፈልግም ነበር፡፡ እናቴ ሳያገባት ልትወልድ ተስማማች፡፡ እኔን ወልዳኝ ሞተች» የራሴን ታሪክ አሳጥሬ ሳወራው የማላውቀውን ያህል ሆዴን በላኝ፡፡ እናቴ አንዴት የምታሳዝን ምስኪን ኖራለች? ስል አሰብኩ፡፡ አባቴስ? አባቴ እዚህ ላይ ጨቋኝ ሆኖ ነው የሚታየኝ፡፡ እናቴን በሀብቱ ሳይጨቁናት አይቀርም፡፡ ቆንጆ ግን ደሃ ሆና ነው ሁሌም የምትታየኝ፡፡ ደሰስ ካለ ቤት ውስጥ ተሸቀርቅራ የምትወጣ ቤት፡፡ ችግሯ አባቴ ያቀረበላትን አማራጭ እንድትቀበል አስገድዷታል፡፡ አለበለዚያ አንዴት ያለጋብቻ ለመውለድ ትስማማለች? በዚህ ሀሳብ መቀጠል አልፈልግም ሁሌም፡፡

በግራ እጁ መዳፍ አፉን ሞዝቀና እንደ ድመት ምላስ በቀላ እውራ ጣኩ ብናኝ ጢሙን አስተካከለ፡፡ ለሌለ ጢም መጨነቁ ገረመኝ፡፡ እንዲሁም እውራ ጣኩ ብቻ መቅላቷ፡፡ «እኔ መመረቂያ ጽሁፍ አቅርብ ብባል ባንቺ፤ በእናትሽና በእባትሽ ላይ ጥናት አካሂድ ነበር፡፡ የሚገርም ስም፤ የሚገርም አባት፤ የምትገርም እናት» አለና ያጋመሰውን ድራፍት አጠናቀቀ፡፡ የአይኑ ቅላት ከንባብ ይልቅ ወደ መጠጥ እንደሚያደላ የተገነዘብኩ መሰለኝ፡፡ ጣቶቼን አስጨኹ ሁለተኛ ድራፍት አዘዘ፡፡

ለሰላሳዬን ቀመስኩ፡፡ «የሚገርም ስም፤ የሚገርም አባት፤ የምትገርም እናት» እውነቱን ነው፡፡ የጠላሁት ሐሳብ ዳግም እንዳይጠልፈኝ ተፍጨረጨርኩ፡፡ በኑሮ የተጎሳቆሉ ሰዎችን ሳይ እናቴን ጠንቅቀው የሚያውቁት ያህል ይሰማኛል፡፡ እናቴ ደሃ ነበረች፡፡ ያለጥርጥር ደሃ ነበረች፡፡ ግን ለምን አባቴ አይነግረኝም? ለምን ስጠይቀው ይቆጣል? የሙሉጌታ ንግግር አቋረጠኝ፤ ደስ አለኝ፡፡

«ምንድነው የምታጠኘው» ሲል ጠየቀኝ፡፡

«ሰሲዮሎጂ-የሕብረተሰብ ጥናት ነው»

የማዳነቅ ፋጩት አሰማና «ሕብረተሰብ ጥናት ጋር የተያያዙ መጽሐፎች ለእኔ ብርቅ ንባብ እየሆኑ ነው። ሕብረተሰብ ጥናትን ከሥነ-ልቦና አንፃር የሚያቀርቡ ፀሐፊዎች አሉ። አንዳንዶቹ ፀሐፊዎች ደግሞ ከዝግመተ ለውጥ አንፃር ያያሉ» በደንብ ለማውራት ይመስላል ተቀነጠነጠ «ውመንስ ኢቮሎሽንን አንብበዋል?» ሲል ጠየቀና መልሴን ሳይጠብቅ ቀጠለ።

«ውመንስ ኢቮሎሽንን የፃፈችው ኤቭሊን ሪድ ናት። ጥቂት ጓላ ቀር ማህበረሰቦችን እያጠናች ወደጓላ ተሸቀንጥራ የጥንቱን የሰው ልጅ የአኗኗር ሥርዓት ታሳይባለች። ግሩም ነው። የጥንቱ ለማዋ ሥርዓት አንዲያጓጓን አድርጋ ነው የፃፈችው። ሴቶች ሕብረተሰብን ሲመሩ ሰላም ነው፤ ፍትህም አለ። ሥልጣን ወንዶች እጅ ሲገባ ነው ነገር የተሰላሸው። ያኔ ደካማና ጠንካራ ተለየ። ጡንቻ ያለው ብዙ ሚስት፣ ብዙ ሀብት ማሰባሰብ ጀመረ። ከፍፍል ጠፋ። በጋራ መሥራት ተነወረ። ሕብረተሰብ ሕብረተሰብን ለማጥፋት እዋጅ ማስነገር፣ መስፋፋት፣ ባሪያ መፈንገል፣ ብዙ መጥፎ ነገር በወንዶች ተፈጠረ። ሪድ ስለእማዊ ሥርዓት ስታወራሽ ስለኛ ሠፈር የምትነግርሽ ነው የምትመስለው። እኛ መንደር ልጆች የጋራ ናቸው። ይሄንን ነው እዚያ መጽሐፍ ውስጥ የምታገኘው» ከድራፍቱ ቀመስ አድርጎ «ይሄን ነው የምትማሩት?» ሲል ጠየቀኝ

«ነው» አልኩት።

«መማር አይደለም መዝናናት ነው በይኛ»

ጉንቱ ድፍርስ ዓይኖቹ ላይ ታየ «አሁን ቶፍለር የፃፈውን ማሕበራዊ ጥናት ሳነብ ብድግ ነው ያደረገኝ። «ፈውቸር ሾከ» ይባላል። ይገርማል። ማህበራዊ ለውጥ ላይ ተንተርሶ መጪውን ጊዜ ሲተነትንልሽ ስልጣኔ የሚሉትን ጣጣ ትጠያለሽ። እግዚእ የማህበራዊ ለውጥ ፍጥነት! አሁን ያለው በእስፈሪ የማህበራዊ ለውጥ ፍጥነት ውስጥ እንደሆነ ያሳምንኛል። ሰው የመሆን ጣዕምሽን እያጣሽ ተንጠዝጡዝሽ እንደምትሞቹ ያሳይኛል። የእሱን መጽሐፍ ሳነብ ነው መንደሬ ገነት ሆኖ የታየችኝ። ባንቺ ጉዳይ እየገባ በመፈትፈት የሚያበሳጭሽ ጎረቤትሽ ሁሉ ለካ ፍሰሃ ነው። ወደፊት ሕመም አይደለም፤ አለመታየት ነው የሚገድለን። ሁሉም ሀብት ለመሰብሰብ

ይንጠዘጠዛል። ታዲያ ማን-ማንን ልብ ይለል? ሀሜተኛ አታሳጣኝ፤ አሽሟጣጭ አትንሳኝ፤ የእለት አሸመረኞችን ስጠን ማለት ደግ ነው» አማተብ።

ሳልወድ በግድ አሳቀኝ

«አንቺ ምን እነበብሽ?» ሲል ጠየቀኝ

«እኔ ብዙ የማነበው ልብወለድ ነው» አልኩት

«ልክ ነሽ፤ ትምህርትሽ መዝናኛሽ ሊሆን አይችልም»

«ግን አሁን በቅርብ 'ዘሲቲ ኦፍ ጆይ' የተሰኘ መጽሐፍ አንብቤ ልቤን ነካኝ። ሀንድ ውስጥ ካልካታ ከተማ ስለሚኖሩ ድሆች አስከፊ ሕይወት ነው የሚተርከው»

«ዘ ሲቲ ኦፍ ጆይ?» ሲል ጠየቀኝ

«አይገርምም? ርዕሱና ጭብጡ አይሄድም። ድሆቹ የሚኖሩበትን የመከራ መንደር የፈንጠዝያ ከተማ ብለው ነው ስም ያወጡለት። ያንን ይዞ ነው ፀሐፊው «ዘ ሲቲ ኦፍ ጆይ» ያለው

«አሺ?» አለኝ ለመስማት ሁለመናውን ጀር አድርጎ።

ይሄን መጽሐፍ አለማንበቡ ደስ አለኝ። መልሼ በደስታዬ አፈርኩ። ምቀኝነት እንዲህ ነው የሚበቅለው ስል አሰብኩ «በጣም የወደድኩት መጽሐፍ ነው፤ ያስጨንቃል። አንድ ሰዓምን ተበጥብጬ ነበር። ሰው ጋማ-ከብት ተኩቶ ጋሪ ሲጎትት የሚውልበትን ጨካኝ ዓለም ያሳይሃል። በዚህ ላይ ሥጋ ደዌ።» የሱን ያህል የራሱ በራስ ተመስጥሎ አላሳየሁም ነበርና ንግግሬ የጣፈጠልኝም አልመሰለኝ። ሙሉጌታ ግን በኔ ትረካ ይሁን በሌላ ሳይገባኝ በሐዘን ትከዝ እንዳለ ነበር።

«ሰው በሰው ላይ የሚጨከነውን ያህል በአንስሳትና በአራዊት ላይ አይጨከንም» አለኝ። ቀዘዝታው እንደተጫጫነው «አንዲት ባለምግብ ቤት አውቃለሁ፤ ልጅ ያዘሉ ነጻያን በራቸው ላይ ተኮልኩለው ሲጠባበቁ አሳቸው ግን የምግብ ቤታቸውን ትርፍራሬ ለሰፈር ሁሉ ውሾች ይዘው ይመጡ ነበር። አንድ ሰዓምን የውሾች ቁጥር ከነዋሪው በላይ ሆኖ እንደነበር አስታውሳለሁ» እኔ ከነገርኩት ጋር ምን እንደሚያያይዘው አልገባኝምና ቀልቡን ያልሳብኩት መሰለኝ።

«ሰው የጋራ ከብት ተከቶ አሪፍ አገላለጽ ነው። የጋራ ከብት ከአጠፋም። ህንድ ውስጥ አለ። ግን ሰው በሰው ላይ የሚጨክነውን ያህል በአንስሳት ላይ አይጨክንምና ሰውን በጋራ ከብት ተካው፤ ግሩም»

ግንዛቤውና ትንታኔው አስደነቀኝ፤ መምህራ ቢሆን ስል አሰብኩ። ተማሪውን የሚያዳምጥና ያዳመጠውን የሚተነትን መምህር። ስለመመረቅም ጽሁፌ ድንገት ጠየቀኝ። ለማስረከብ አምስት ወር ያህል እንደቀረኝ ስነግረው መጣደፍ እንደሚያስፈልግ መከራኝ በአንከር መመልከት ያሉብኝን ነገሮች ጠቆመኝ። የአራት ኪሎን አመሻሽ ላይ መሟሟቅ፤ የህፃናቶቼን ለሸቀጥ ሽያጭ መራከት፤ የመጠጥ ፍጆታ፤ የሥጋ ፍጆታ፤ የሽርመጥናው ገበያ መድራት... ይሄን በተመስጦ ከጠቆመኝ በኋላ አንድ የሚያስገርም ታሪክ አከለልኝ፤ አያቱ እንደነገሩት አልደበቀኝም።

«በአፄ ኃይለሥላሴ ዘመን ነው» አለና ብናኝ ጢሙን ከድራፍት አመዳይ በቀይ አውራ ጣቱ አጽድቶ «አዚህ ከፓርላማ ጀርባ ያለውን የባለወልድ ደብር ያስተዳድሩ የነበሩት አለቃ ቤተ-መንግሥት ተጠሩ፤ ፓትርያርኩ ከጃንሆይ ጋር በመመካከር ነበር ያስጠሩቸው። እንዲህ አሏቸው፡-

«የባለወልድን ደብር ገዳም-ልናደርገው አስበናል። ለአርሰዎ የኡራኤልን ደብር እንድታስተዳድሩ ልንሰጥ ነው። አርሰዎን ማማከሩ ተገቢነት ስላለው ነው የጠራንዎ፤ እና ምን ይላሉ?

«ጥሩ ነዋ፤ አሉ የባለወልድ አስተዳዳሪ ጥሩ፤ መቼም ለኔ አልቅና የኡራኤል ደብር አያንሰኝም። ይሁንና ግን የባለወልድን ገዳም ማን ብላችሁ ልትጠሩት ነው? መቼም አራት ኪሎ ብሎ ገዳም የለም። አሏቸው አሉ» አለና ድራፍቱን ቀምሶ «ይኸውልሽ አራት ኪሎ ለእግዚአብሔር የቅድስና ስፍራ የምትመች አይደለችም ይሏታል። ምናልባት ለሰይጣን» ብሎ ፈገግ አለ።

መሉኔታ እንደጽሁፉ ንግግሩም ለዛ አለው። እንደአዲስ ሰው አይከብድም። አቀራረቡ እንግዳነትን ወደጎን ገሽሽ ያደረገ ነው። የበለጠ የገረመኝ ሒሳብ ሊከፍል ሲል ላግደረድረው ቁታ ኪሴ ውስጥ እጅን ሰከት «ተሜ ከየት አመጣሽ? አራት ኪሎ ውስጥ ማግደርደር የለም። ይሄን እኔ ልከፈልና ካለሽ ተጨማሪ እንዘዝ» አለኝ።

ንግግሩ አባቴ በፀጉራም እጁ አንገቴን ሲነካኝ የሚሰማኝን በሰው የመከብብ ስሜት አሳደረብኝ። ደስ አለኝ።

«ለብር አትጨነቅ - እዘዝ» አልኩት

«ተሜ፤ የወር አስቤዛሽን እንዳይሆን? ካባትሽ የተላከ» አለኝ። መግደርደር ሳይሆን ማሳሰብ አይነት ነበር።

«ግደለም» አልኩት

«በነገራችን ላይ ሽንትሽ ከመጣ ሳትፈሪ ንገሪኝ» አለኝ ግር ተሰኘሁ።

ነፃነቱ ፈር የለቀቀ ወይም የሰከረ መሰለኝ «በዙ ሴት ጓደኞች ነበሩኝ። በመጀመሪያ ቀን ትውውቅ ሽንቴ መጣ ላለማለት ተጨንቀው እንደነበር ካለፈ ይነግሩኛል» ሌላ ድራፍት አዘዘ። ብናኝ ጢሙን በባዕድ አውራጣቱ ለማስተኛት ሞከረ።

የሚበቃውን ያህል ከጠጣ በኋላ ሁሉንም ሂሳብ ለመክፈል ስሞክር እምቢ ብሎ ቸከ። ያለችውን አራግፎ የእኔን ለሰላሳና የራሱን ግማሽ ሂሳብ ዘጋ። ስንለያይ «የጠጣሁት ቀበሌ ስለሆነ እርካሽ ነው፤ ከተገቢው በላይ የጠጣሁ ቢሆንም እንዳልገዳሁሽ ተስፋ አለኝ» አለኝ።

ስለአውነት ሆዴ ውስጥ ገባ።

«ኮምሬድ!» አግሩን እየጎተተ መጣ። «ኮምሬድ!»

«ቻው» ብሎኝ በሥጋ ቤቶቼ ግርጌ ወደ ውስጥ ዘለቀ። ሁኔታው ግር ያለኝ ቢሆንም አልጠላሁትም። በተለይ በዚያ ምሽት አራት ኪሎ መካከል ጥሎኝ ሳይሸኘኝ መሄዱ። የገባበትን ሽንቁር ለጥቂት ጊዜ አየሁት። ታጥቦ መጠጥ እንዳለ ጋቢ እንዲት ሴት ተከምራ መግቢያው ላይ ተቀምጣለች። ኮምሬድ እንደማይደርስበት አስቦ ገደድ እንዳለ ቆሟል አልፈራሁትም።

* * *

በሁለተኛው ቀን ግንኙነታችን መሉኔታ ላይ የተቀየረ ነገር አለየሁም። የነተበ ኮቱን ለብሶ ኮሌታውን ቀና እንዳደረገ መጣ። ጫማዎቹ ማሰሪያቸው ሳይጠብቅ እንደተወሰዱ ተቋጥረዋል። የሰነፍ ሰዎች ጫማ እንደዚሁ ነው። ትምህርት ቤት ውስጥ እንደነዚህ አይነት ውስጠ-ስ ማሰሪያዎች ማየት የተለመደ ነው። ማሰሪያ

ከመፍታት ይልቅ እንደ ስኬት ማወቅ ለማድረግ የተዘጋጀ ነው። ወደተለመደችው የቀበሌ መዝናኛ ይዞኝ ሄደ። እንዳከረፈ ሰው ዝም ብሎኝ እየደጋገመ በዚያች አውራ ጣኩ የደከየ ጢሙን አስተኛ።

«እዚሁ ነው የተወለድኩው?» አልኩት ለንግግር መከፈቻ ያህል።

«ሌ» ብሎኝ አውራ ጣኩን ብናኝ ጢሙ ላይ አግለበለበ። እንደ መስተዋት መጥረጊያ የአውራጣኩ ንቅናቄ የመጠን መቆጣጠሪያ ቁልፍ ያለው መሰለኝ። ለዶፍ ዝናብ የሚያስፈልግ ቁልፍ ላይ ነው - አውራ ጣኩ ስለ ከራሴ ጋር ተጫወትኩ።

«ሌ» አለኝ ደገመና፤ በፊት «ሌ» እንዳለኝ ረስቷል ማለት ነው ስለ አሰብኩ። ድራፍቱን እንዴ ይጎነጭና አስር ጊዜ ገለባ ጢሙን ያስተኛል «የተወለድኩት እዚሁ ነው፤ ያደግሁትም። ለአንድ አመት ከስድስት ወር ያህል አራት ኪሎን ተነጥዬ የገጠር መምህር ሆኜ ነበር። አላስቸል አለኝ። በትውልድ መንደር መለከፍ፣ አራት ኪሎ ውል ይልሻል። ስትነጠይ እንዳች የቀረብሽ ነገር ያለ ይመስልሻል። አብሮ እደተሸ በፈሸታ ላይ ሆነው ሲሳሳቁ፣ ወጉ ሲደምቅ ይታይሻል። ስትመጪ ያየተለመደ እዚም ነው። የማያቋርጥ እዚም። ግን ከዚህ ስትነጠይ አካባቢሽ በፈሸታ ሁካታ ውስጥ ሆኖ እንዳች የማይደገም ነገር ሲያመልጥሽ ይታይሻል» አለና እንደመባኝን ብሎ «እር ትፍረስ እኛም ነፃ እንወጣ ይሆናል። ካልሆነም እናብዳለን ወይም እንሞታለን»

የወየበ ፊቱ ላይ ስሜቱን ለማጥናት ሞክርኩ። እንደ ገንፎ ሙብያ የእንጨት ማንኪያ እፍንጫው ብቻ እንደወዛች ነው። ድራፍቱን ደጋግሞ ተጎነጨና መጨላለም የሞከረውን ባሻገር በመስኮት ቃኝ። የመስኮቱ መስታወት የከፍለን መብራት ማንፀባረቅ ስለጀመረ አሻግሮ ለማየት አዳጋች ነበር።

«ዛሬ መንደራችንን የገዛው ድርጅት ተወካዮቹን ልኮ ነበር» አለኝ ቅዝብ ብሎ «እየዞሩ ቅያሪ አካባቢያችን የት ቢሆን እንደምንመርጥ ጠይቀው መዘገቡ። አይነ ምሳ... ወለቱ... ቦሌ ቡልቡላ... ማነው ደግሞ አንዱ? ለኛ ተመሳሳይ ነው። ግን ምናል እንድ አካባቢ አድርገውን እንኳን ተላቅሰን ብንቃበር?» የወየበ ፊቱ የወየበ ስሜት ታከሎበት ጭራሹን አቡጃዲ መሰለ።

አባቴ አብደል ማለት ነው ስለ አሰብኩ። ወይም ከኔ ጋር እልህ ተጋብቷል። ትናንት ባሴሪ ዓይን እያየኝ «ተይ ብልሽ እንቢ አልሽ አይደል?» አለኝ ዝም አልኩት።

«እየሰማሽኝ ነው?» አለመማባባት ሲነሳ ቦቼ ይቅጠጠጣል። የእንጨት በር ድምፅ አሰማ።

«አዎ፣ ግን ጥናቱን እስመዝግቤዋለሁ» አልኩት «ካሁን በኋላ ማስቀየር አልቻልም»

«ይቅራ! እኔ ዕውቀት እንጂ ዲግሪሽን አልፈልግም። እኔ ዲግሪ አግኝቼ ምን ተጠቀምኩበት? ያው ቁጭ ብሏል። ላንቼ የሚጠቅምሽ የተማሪ ሰው ሥነ-ልቦና ማዳበርሽ ብቻ ነው። ኮርሶቹን በሙሉ ትኩረት ሰጥተሽ አጠናቂ። መመረቂያ ጥናትሽን በሚቀጥለው አመት በሌላ «ታይትል» (ርዕስ) ታሟያለሽ»

ቀና ብዬ አየሁት

እንቢታዬን ከአተያዬ ተረዳ።

እልህ እንዳጋባሁት ከዛሬ እርምጃው አወቅሁ። ሁኔታውን አፋጥኖ መረጃዎቼን ሲያድፈኝናቸውን እንደሆነ ገባኝ። መፍጠን አለብኝ፤ መፍጠን። በዚህ ውሳኔዬ በሙሉጌታና በተጎራባዦቼ ላይ ያሴርኩ ያህል ተሰማኝ። ለሰላሳዬን ተጎነጨሁና አየሁት። እሱም ሁኔታዬን ሲያጤነው ኖሯል። ቀጠለ...

«ጥናትሽን አፋጥኚ። በዚህ አይነት በቀናት የሚቆጠር ቀን ነው የሚቀርሽ» አለና በረጅሙ ተንፍሶ የበራ አራስ ፀጉር የመሰለ እላቂ ጢሙን ሞክቆ «የኛ ነገር፣ እንደተሸጠ በሬ እድሜያችን ከገበያ እስከ ቄራ ያለው እርቀት ሆኗል። ከከተማ አውጥተው እንደወረወሩን አራሳችንን መቀለብ አቅዱን አናልቃለን»

ንግግሩ ውስጥ አራሱን ያካትት እንጂ አውነታው እንደማይመለከተው የሚያውቅ መሰለኝ «ስራብ አብልታችሁኛል?» እንዳለው መሲህ ሙሉጌታም ስለአቅመ ደካሞዎቹ እንደሚብከክክን ሆኖ ተሰማኝ። «ሰጠሞ አጠጥታችሁኛል?» የሚል የሚያስተጋባ መልዕክት ውስጤ ጉብቶ ስሜቴን አጣበበው።

የሙሉጌታ ሁኔታ ከጥናቴ ጋ የተያያዙ ጥያቄዎቼን እንዳቀርብለት የሚጋብዝ አልነበረም። እጅግ ተጨንቋል። አሁንም አውራ ጣኩ አላረፈችም። ሲያሰብና

ሲጨነቅ አውራ ጣቱ መፍጠን ትጀምራለች ማለት ነው ስል አሰብኩ። እንደ መጀመሪያው ቀን ሆዱን ከፍቶ መጠጣት አልቻለም። ሦስት ድራፍት እንደመጣለት የእኔን ለሰላሳ ጨምሮ ከፈለና ይዞኝ ወጣ። ከቀበሌው መዝናኛ ብዙም ሳንርቅ አቁሞኝ ወደ ማዶ እያመለከተ ባለፈው የገባበትን የመንደር ሽንቁር ጠቆመኝ። ነጭ የተቀባ ቋጥኝ የመሰለች ሴት ተከፍሳ መግቢያው ላይ ቁጭ ብላለች።

«ያ-መግቢያ መቆሚያ-ግቢያ ይባላል። መንደራችን ውስጥ ያሉት ሴተኛ አዳሪዎች ስለሚቆሙበት ነው የሽሙጥ ስሙ የወጣለት። ከዚያ አንስቶ እስከ አራት ኪሎ ሆቴል ግርጌ ድረስ ፈራሹ መንደር ይመለከተዋል» አለኝና «ከዚህ ጀርባ ያለው ኩታንኩት መንደር ውስጥ ለውስጥ ከመቶ በላይ ቤተሰቦች ይኖሩበታል። ጦር ሜዳ የተፋጠጠ ጠላት እንኳ ይቺን ያህል ኩርማን መሬት ለማስለቀቅ የዚህን ያህል ሰው አይፈጅም። ቤተሰቡን ቢያንስ በእምስት አባዥው» አለኝ።

ሙሉጌታ የተቅበጠበጠ መሰለች። አጅግ ተረብሷል። እኔን በማሰብ እንጂ ከዚህ በላይ የሚረበሽ ይመስላል። የሚያደርገው በማጣት አትኩሮ ተመለከተኝ። ፊቴ ላይ ምን እንዳነበበ እንጂ ያዘነልኝ መሰለኝ። የሚያደርገው ሲያጣ...

«ኮምሬድ!» የሚል ጥሪ ሰማን።

ሙሉጌታ «ገሽ ና!» አለው። ኮምሬድ ቆሎ በጥብቆው እንዳሳቀፉት ልጅ ሰራውን ጨምሮዶ አንድ አግሩን እየጎተተ መጣ። የግራ እጁ ትንሿና ተከታይ ጣቶቹ ታጥፈው ሳንቲም ይዘዋል። በሦስቱ ጣቶቹ ጨበጠን።

«ዕውቀቴን ወደ ገንዘብ ለመለወጥ ነው የመጣሁት»

«ጥሩ፣ ምን አዲስ ዕውቀት አለህ?» አያለ ወደ መንገድ ዳር ይዞት ወጣ። ከሰሜኑ መገላገያ ሰበብ አድርጎ ተቀብሎታል ስል አሰብኩ።

«ሰለ ሰው» አለ ኮምሬድ

«ጥሩ፣ ሰው ምንድነው?»

«ሰውማ ሸቀጥ ነው። ተነፃፃሪ ልውውጥ ይኖረዋል። ከዱር ያለከልካይ ሄደህ ከምትለቅመው አቃቅማ ይልቅ የጓሮ ጎመን ዋጋ አለው።» በድባባማ ብርሃን ውስጥ አድፍ የተለደፈበትን ፊቴን እየሁት። ንግግሩ በሰሜኑ የታጀበ አይደለም «የጓሮ ጎመን ከዱር ፍሬ በላይ ዋጋ የሚኖረው ጊዜና ጉልበትህን ስላፈሰሰክበት ነው። ሰውም

እንደዚያ ነው። እንደ ዱር ፍሬ፣ ወፍ እንደዘራው የሚበቅል፣ ምንም ዕውቀት ያልፈሰሰበት የሰው አቃቅማ አለ። ከዚህ ሰው ይልቅ የኔታ ጋር የተማረው እንደ ጓሮ ጎመን በጥቂት ዕውቀት ላይ የተመሰረተ ጉልበትና ጊዜ የፈሰሰበት ሰው የተሻለ ዋጋ አለው። እነዚህ ሁለት ሰዎች በንጽጽሮሽ ልውውጥ ገበያ ቢወጡ የአምስት ቁና አቃቅማ ዋጋ አንድ ነጠላ ጎመን ብቻ ሊሆን ይችላል። እንዲያ ነው፤ ሰው ሸቀጣዊ ባህርይ አለው» ያብሰለሰለ መስሎ ቀጠለ...

«እኔ በራሴ ላይ ካፈሰሰኩት ዕውቀት ውጭ ነጥላህ ከተመለከትክኝ አርባ አምስት ኪሎ ሥጋና አጥንት ብቻ ነኝ። በቃ! ሊያውም ስለማይበላ ጠያቂ የሌለው፤ ለመግማትና ለመበሰበስ የተዘጋጀ 45 ኪሎ ሥጋና አጥንት»

ኮምሬድ እራሱን የሚያስበው ከሃያ አመት በፊት ባለው ኪሎ ነው ስል አሰብኩ።

ሙሉጌታ 'አዳምጪው' እንደማለት ጎሽም አድርጎ አነቃኝ። አሱ ላይ ያደረውን መጥፎ ስሜት እኔ ላይ አጋብቶ እንዳይለየኝ የኮምሬድን ዲስኩር የዘየደበት ሆኖ ተሰማኝ። ኮምሬድ ቀጥሏል...

«ማርክስ እራሱ ምንድነው? ለሰላሳና ለአርባ አመት አድፍጦ መንፈሱን ባያበረታ፣ በራሱ ላይ ዕውቀት ባያከማች ኖሮስ? ጢም ያለው በግ ነበር የሚሆነው። በቃ! እንደወረደ የተፈጥሮ ሰው በሁለት አግሩ የሚሄድ ያልታረደ በሬ ነው...»

«እዚህ ሰፈር የተከማቹ፣ ምንም እይነት ዕውቀት ያልታከለባቸው አስር ሰዎች የአንድ ደብተራ ዋጋ የላቸውም። የዚህ ሠፈር ሰዎች መሪ ከመሆን የሰለጠነ አህያ መንዳት ያዋጣል። ሰውነታችሁ ለምን ከብር አጣ? ጉልበታችሁ ስለምን ዋጋ ተነፈገው? እንደምንስ እንደአይጥ ጎሬ ውስጥ ለመኖር ተገደዳችሁ? የረጋ ዕውቀት ስላልተከማቸባችሁ አይደለም? ታዲያ እንዴት ልጆቻችሁን ዕውቀት ትነፍጋላችሁ? ልጆቻችሁ የረጋ ዕውቀት ካልተከማቸባቸው በግ ለመሆን በሂደት ላይ ያሉ ግልገሎች አይደሉም?»

ግንድ አግሩን እየጎተተ እንደፎካሪ ተቆነጠነጠ...

«ሀብት በግለሰቦች እጅ ተከማችኋል። ብዙሃኑ በእጦት ላይ ነው። ስለፍትሃዊው የአለም ሀብት ከፍፍል ጩኸ ስትላቸው አይገባቸውም። ያልተከማቸው

ዕውቀት ከየት ይምጣ? በአንድ ነጠላ ጎመን እንደሚለወጠው አምስት ቁና አቃቅማ ብዛት እንጂ የረጋ ዕውቀት የለባቸውም። ስለዚህ ዋጋ አጡ፤ የሚያስፈራው ብሶታቸው ወደ አመጽ እንዳያመራ ነው። ያኔ አምስት መቶ ኪሎ ግራም የሚመዝን በሬ ዳግም ደነበረ ማለት ነው። ከምሬድ አይበቃም? ሲል ጠየቀ።

«ይበቃል» አለውና ወደኔ ዞር «አንድ ብር ሰጪው» አለኝ

እጅን ወደ ቁታ ኪሴ ውስጥ አስገባሁ።

«ተውጂ ከምሬድ!» አለ «ልክ አይደለም! ፈላጊ ማጣቴ ነውጂ ዕውቀቴ ዋጋ አለው። ካለ ሁለት ብር አልቀበልም።» እያለ በድን እግሩን በንጭንጭ ጎተተ።

መጡኔታ ለጥቂት ጊዜ ሲመለከተው ቆየና በግንባሩ «ምን ታደርጊዋለሽ» እንደማለት ምልክት አሳየኝ። ሁለት ብር አውጥቼ ሰጠሁት።

«ዕውቀቴን ያሻሽጥክልኝ ለአሷ ነው ማለት ነው?» ሲል ጠየቀው።

«አዎ» አለው መጡኔታ።

«ዕውቀትና ገንዘብ ፈላጊዎችን ማገናኘት በራሱ ዋጋ አለው። አስራ አምስት ከመቶ እንዲከፈለው ህግ ያዝዛል።» ብሎ በግራ እጅ ሁለት ጣቶች ለጥፋት ውስጥ የቆነጠጣቸውን ሳንቲሞች ወደ መጡኔታ ዘረጋለት።

«ግዴለም» አለው።

«በዝባኸ አደረከኝ - ኮምሬድ ተቀበል» አለው።

ተቀበለ። አንድ እግሩን እያንሸጠጠ በሌላው እየደበደበ ሱሪውን ከፍ አድርጎ ወደ ሥጋ ቤቶቹ ብርሃን አመራ። ሲሄድ ገፋሱ ከግራ እግሩ ላይ ነቅሎ ወደፊት የወረወረው ይመስላል። መጡኔታ በቅሬታ ፈገግ እንዳለ ሳንቲሞቹን ወደ እኔ አሸጋገረ። ሁለት ባለአስርና አንድ ባለአምስት ሳንቲሞች ነበሩ። ለረዥም ጊዜ ስለተያዙ ሞቀዋል።

አራት

እንዳሰብኩት እግሬን አልቆጠብኩም። በዚያው ሰዓት ተመልሼ ወደ አራት ኪሎ አመራሁ። እንደተሳቀቅሁት ሳይሆን መጡኔታ ጥሩ ፊት አሳየኝ። ጠይም ብርሃን የፈነጠቀበት። ቀድሞ ስንገናኝ ያንገጥብብበት የነበረው ጥቁር ጭጋግ ዛሬ አልታይሽ አለኝ። ሁኔታው ደስ አሰኘኝ። ማስቸገሪያ ያሳደረብኝን ስሜት አቀጠነልኝ።

ከከርኔ ከፍ ብሎ ያዘኝ። መዳፉ ያቃጥላል። የቀበሌው መዝናኛ በጊዜ የሞላ ቢሆንም መስኮቱ አጠገብ ያለው ቦታ አልተያዘም ነበር። ተቀመጥን።

«ጥናትሽ እንዴት ነው የሚሰራው -- እኔ የማግዝሽ ምንድነው?» ነገርኩት። «ጥሩ ነው» ብሎ የድመት ፀጉር የመሰለ ብናኝ ዲሙን በአውራ ጣቱ እያስተኛ ተካከዘ «ጥሩ ነው» አለ ደገመና። ካለፈው ረባሽ ስሜት ፈጽሞ የተላቀቀ አይመስልም። የአካባቢ ምዝገባው መንደሩ የምትፈርስበትን ጊዜ ካሰበው እጅግ አቅርቦበታል። ለረጅም ጊዜ ዝም ተባባልን። መጡኔታ ሲባንን አጨብጭቦ አስተናጋጅ ተጣራ። እኔ ያለ ለስላሳ እምቢ አልኩ፤ ለሱ ድራፍት አዘዘ።

«ይኸውልሽ» አለኝ ከመደቡክ ሳይላቀቅ «በዙውን ቁጥር ነክ መረጃ መንደራችንን አንዴ ብትዞረው ታሰባስቢዋለሽ። ይሄ አይቸግርም» አለና ድራፍቱን ከአስተናጋጁ እጅ ላይ ቀልቦ ሳያስቀምጥ አጋመሰው። የአረፋ ብናኙን ከአፋ ላይ በግራ እጁ መዳፍ አስወግዶ ቀጠለ...

«ግን እንዴት እንደምትጠቀሚበት አላውቅም። የመንደራችን ነዋሪዎች ይቺን መንደር መጥኝ የሚሉበት ከቁጥር ባሻገር እንደነፍሱ ያለ ምክንያት አላቸው። እንዴት እንደሚገለጽ አላውቅም...»

ለመግለጽ ያለመቻሉ ምክንያት ቀልቡን መሰብሰብ ስላቃተው መሰለኝ።

አሁንም ከብዙ ጊዜ በኋላ ቀጠለ።

«መንደር፤ አካባቢ፤ ቀዬ... መሬትና እየር ብቻ አይደለም። ቦታና አቅጣጫ ብቻም አይገልፀውም። በተለይ ለነዋሪዎቹ የተለየ ትርጉም አለው። ነፍሱን፤ መንፈሱን የመረዳት» አውራ ጣቱን ብናኝ ዲሙ ላይ አውላበለባት። ድራፍቱንም በመጠጣት ጊዜ ወሰደና የማይቀርለትን ትንታኔ ገባበት።

«ላንቺ ማስረዳቱን ትቼ እኔ እንደሚገባኝ ላውራው። መንደራ ለኔ መኖሪያዬ ብቻ አይደለችም። የቤቴ መገኛ ጣሪያና ግድግዳ ያቆምኩባት ብቻም አይደለችም። ከዚያ በላይ ናት፤ መንደራ ለእኔ «ለአምላኬ» የተመረጠች ልዩ መቀመጫው ናት። አድባራችን፣ አውጋራችን፣ ቆሌያችን፣ አውሊያችን፣ አዋያችን ሁሉ የሚታሰቡኝ የመንደራችንን መተላለፊያ ሲሸሎከሉኩ ነው። መሄጃ የላቸውም። መንደራችን ለነዋሪዎቿ የእነዚህ ሁሉ ቅዱስ መናፍቆች ማስቀመጫ ሙዳይ ናት። ከልጅነት ጀምሮ መናፍቆቻዊ ገድሎችን የምንሰማው መኖሪያቸውን እኛ መኖሪያ ላይ እንዳደረጉ ነው። አድባራችን የምትታዘበን አማካኝ ቦታ በሰሜ የተሰየመላት ጠፍጣፋ ድንጋይ ላይ ቁጭ ብላ ነው። አዋያችን የምትጠብቀን የቤታችን ምስሉ አናት ላይ ፊጥ ብላ ነው። ለአዋይ ብለን ቀራሽ የምናስተርፍላት ሞሰባችን ውስጥ ነው። ለቆሌያችን የምንገብረውን ቡና የምንፈነጥቀው፣ ማሽላ የምንበትነው በራችን ወጋግራ ስር ነው። ተሲኦት ላይ በጠራራ የማንሄድበት አተላ መድፊያ ቦታ እዚያችው መንደራችን ውስጥ አለን። ተልከሰካሹ የሚያዘወትረው... ቀን እኛ እንደምንሆነው ሌሊቱን እንዲያ ይሆናሉ አሉ። የሚፈርደው መንፈስ ሲፈርድ፣ የሚጠብቀው መንፈስ ሲጠብቅ፣ የሚተናኮለው መንፈስ ሲተናኮል የኖረው እዚችው እኛ መንደር ውስጥ ነው። የሚፈርሰው፣ የሚታረሰው፣ ይሄ የሰውና የአምላኮች መቀላቀያ ስፍራ ነው። እናም በዚህ የታነፀ ማንነት» ድራፍቱን ጨለጠና አይገባሽም! እኔም አልገልፀውም። አልችልም!» አለ።

«ገብቶኛል» አልኩት

ቀና ብሎ ተመለከተኝ። ሁኔታው ህመሙ እንዳልታወቀለት አፍ ያልፈታ ህፃን ሆኖ ተሰማኝ፤ ቀጠለ።

«ሌላው ቀርቶ አገር እንኳን የዚች መንደር ነፀብራቅ ነች። መንደራ በውስጡ የደረጀ መሰረት በመጣሏ እርሷ በተናጋች መጠን ሰብዕናዬ ይሰነጣጠቃል። ሰው ሁሉ ለአገሩ የሚሞተው መንደሩን እያለመ ነው። የነባር መንደር መፈራረስ የሚሞቱለት አገር ማጣት ነው፤ የሚያመልኩት አምላክ መነጠቅ ነው»

በዚህ መካከል ከወደመስኮቱ አንድ ድምፅ ጣልቃ ገባ።

«ኮምሬድ! ኮምሬድ!»

ሙሉጌታ ሳያስበው ስሜቱ ለጥሪው ታዘዘ። እንደመነሳት ቃጥቶት መልሶ ተቀመጠ። አንባቢያችን ላይ ያሉ ሰዎች ለድምፁ ቀልባቸውን ሰጡ መሰለኝ።

«ኮምሬድ»

ስላላስቻለው ብድግ ብሎ መስኮቱን በመክፈት ወደውጪ አሰገገ። ጎላ ያለው ድምፅ ለዘቦ «ኮምሬድ ስሜን አገኘሁት» አለ ጥቂት ሳቆች ከወደውስጥ ተሰሙ።

«የት አገኘኸው?» አለ ሙሉጌታ ሳቅ የሰማበትን አካባቢ በጅምላ ገላምጦ

«ድር የሚያውቀኝ ሰው ነገረኝ። ሀዲስ አባላለሁ። በደስታ የአባቴን ስም ሳልጠይቀው መጣሁ። ካገኘሁት ጠይቄ እነግርሃለሁ»

ሙሉጌታ ቁጭ ብሎ በረጅሙ ተነፈሰ። ተከፍቶ በቀረው መስኮት ቀዝቃዛ አየርና የመኪና ድምጽ ጎረፈ።

«ያለውን ሰማሽ?» አለኝ።

አራሴን ወዘወዝኩለት በአዎንታ።

«ስሜን አገኘሁት ነው የሚለው። የሥም ባለቤትነት ምን ያደርግለታል? መጠሪያ ብቻ አይደል? ግን እንደኛ መንደር መንፈሳዊ ፍቺ ሳይኖረውም አይቀር። ይሄን አውነተኛ ስሙን ያጣ ነው የሚያውቀው» ሌላ ድራፍት አዘዘና ከፍቶ የተወውን መስኮት ዘጋ።

ተበጥብጫለሁ። ለስላሳዬን ተጎነጨሁ። እሱ የሚያወራልኝን ሳይሆን ሌላ ነገር የማዳምጥ ይመስለኛል።

«ዛሬ መቼም ያለመግባባት ቀን ነው» አለና ጥቁር አረፋ የመሰለ ሂሙን ሊፒስቲክ የተቀባ በመሰለ አውራ ጣቱ ዳመጠ።

እኔ ደግሞ መረበሹ በራሱ ያስረዳኝና የገባኝ ነገር ከሌላው ቀን ይልቃል ባይ ነኝ።

«ባለመግባባት እንቀጥል» አለና ባዶ የድራፍት ብርጭቆውን ብድግ አድርጎ ለአስተናጋጇ አሳያት «የመንደራችን መናፍቆች በሚነግሩን ስሜት ነክ መረጃ ነው እርስ በእርስ የምንተዋወቀው። ነገሩን ማርቀቄ አይደለም። ስለእንቺ ሳያውቁ ትከሻዬን ከበደችኝ ብለው ያርቁሻል «ቀፋኛለች» ሊሉም ይችላሉ። የሚወዱሽ ቆሌዬ

ተቀብሏል ብለው ነው። በእነዚህ ስሜቶች አማካኝነት ነው የመንደሩ አባል መሆንም አለመሆንም የሚቻለው።

የመጣለትን ድራፍት ከመጣጣት ይልቅ ጠረጴዛ ላይ እያሸከረከረ ተካከዘ።

«ለምሳሌ ኮምሬድን እይው። ከየት እንደመጣ፣ ማን እንደሆነ፣ ሌላው ቀርቶ ስሙ እንኳ እይታወቅም። ሌላ ማህበረሰብ ዘንድ ቢሆን ለመቀላቀል እነዚህ መረጃዎች አስፈላጊዎች ናቸው። እኛ ሠፈር ግን እነዚህ መረጃዎች ላይ ማተኮር በከንቱ መታከት ነው። ኮምሬድ እንደመጣ ነው ሽልጦ በዱቤ የተሰጠው። ጠላ የተጋበዘው። ማህበር የተጠራው፣ ቀበር የሄደው... የአሱ ማንነት እንኳን ለኛ ለአሱም አያስፈልገውም።»

ድራፍቱን በጠገበ ሰው አኳኋን ቀምሶ አስቀመጠ። ልማድ ነውና ሂሙን አልዘነጋም። «ማታ ይሄንኔ ሳብሰለሰል ነው ያደርኩት። እኔ እንኳን ኮምሬድ አብሮ አደግ ጓደኛዬ ይመስለኛል። ተደባድበን፣ ተቃምተን፣ ተሻምተን ያደግን ለምን መሰለኝ? አሰብኩት ቆሌ ምናምን ተአምራቸው እኔ ላይ ሰርቶ አይደለም። ግን ኮምሬድ እኛ መንደር ያደጉ ልጆች ዕጣፈንታ ላይ ስለሚገኝ ከእነሱ ጋ ተደባለቀብኝ ነው። አንድ የኛ አብሮ አደግ የጀመረውን ህይወት እየጨረሰ፣ እያጠናቀቀ ይመስለኛል። ከኮምሬድ ሕይወት ጋር የተቀላቀለብኝን የአንድ ጓደኛዬን ታሪክ ልንገርሽ።»

እንደመባነን ብሎ መፈለግኛ አለመፈለገን በሚፈትሽ አኳኋን አየኝ።

«እሺ» አልኩት «ንገረኝ አፈልጋለሁ» አሰብ አድርጎ በምስጣ መናገር ጀመረ።

«በእጠቃላይ ስለኛ መንደር ልጆች ሳሰብ አንድ ጥቅስ ይመጣብኛል። ጥቅሱ የቻይናዊው የላኦ-ዙ ነው Look at the rivers, look at the stars and you will understand action less action ላኦ ዙ አለመመልከቱ ነው። እንዲያው እንቅስቃሴ አልባ እንቅስቃሴ ፍንተው ብሎ የሚታየው የእኛ መንደር ልጆች ነው።»

ትካዜው የሚጫጫን ሆነብኝ። ቀጠለ

«...የኛ ሰፈር ልጆች እንደ ዛፍ ዕድገት ወይም እንደ ንጋትና፣ ውድቅት ድንበራቸውን ሳትለይላቸው አድገው፣ ጎርምሰውና በስተመጨረሻ ወድቀው ታያቸዋለሽ። ለጥቂት ጊዜ ካልተለዩዋቸው ለውጣቸው ልብ ሳይባል ነው የሚከናወነው። አንድ ቀን ተወልዷል፣ አንድ ቀን አድጓል፣ አንድ ቀን አስፋልት ወጥቷል፣ አንድ ቀን ሰከሮ ታይቷል፣ አንድ ቀን ትምባሆ ጨብጦ ታይቷል፣ አንድ ቀን

ጫት ቅም ተሰተውሏል፣ አንድ ቀን ታሰሯል፣ አንድ ቀን ችግር ጠንቶበት ታይቷል፣ አንድ ቀን ታም ተጠይቋል፣ አንድ ቀን ሞቷል... ይሄ የአብዛኛው የሰፈራችን ልጆች አጭር የሕይወት ታሪክ ነው።

ድራፍቱን ለኮፍ አድርጎ ተወው።

«ልጆች እያለን በዕድሜ የሚበልጠኝ ደመኛዬ ነበር። መሳፍንት ይባላል። በቅጥል ስም «ከንቱ» ይባላል። ደመኛዬ የሆነው በድሎኝ አልነበረም። እንዲሁ ሳየው የምወግረው ይመስለኛል። ሆዱ ወደ ውስጥ የሰመጠና ሲራመድ ልምጥ ልምጥ የሚል ነበር። እና ሳየው ልቤ ይንቀዋል። ነገር ፈልጌ ስያያዘው አልቸለውም። «አማማ!» ብዬ እጮኃለሁ። እያቴ ይወጡና ይጣሉታል። ከኑሯቸው መከፋት የተነሳ እናቱ እሱኑ ተቆጥታ ነገር ማብረድ ትመርጣለች። በዚህ መሳፍንት ጥቃት ይሰማውና ጭንቅላቱን ግራ ቀኝ እያማታ የቴኒስ ኳስ የሚያካክል እንባ ያዘንባል-ደስ ይለኛል።»

ይሄ ሰው ስለከፋቱ እያወራ ነው። ግን አይመስልም። ሐዘን የተጫጫነው ግንባሩ ላይ እንደደመና ፀሐይ ብልጭ ያለች ፈገግታ ታይታ አፍታም ሳትቆይ ጠፋች።

«እሱ ያኔ ጎረምሳ ነው። እኔ ገና ከመንደር አልወጣም ነበር። አባቱ በሥራ ጀማ ነው የኖረው። እናቱ ከመሳፍንት በታች አምስት ሴቶች ከሌላ ወልዳ ነው አባቱን የጠበቀችው። ቤታቸው ሁልጊዜም በሊጥ የተቀባባ ነበር። እናቱ ኖራ የመሰለ ጤፍ እያበካች ትጋግራለች። ጫማው፣ ልብሱ፣ መጋረጃው፣ ድስቱ ሁሉ በሊጥ የተነካካ ነበር። እናትየው ጥንቃቄ አልባነቷ አከሰራት። ጠብጠቦ የሚል ቅጽል ስም ወጣላት። ወሬ ከጀመረች ማባሪያ አልነበራትም። ዘወትር እየተንጠለጠለ የሚያስቸግራትን ለሃጫን ለመሳብ ስትል ብቻ ነበር ወሬዋን ገታ የምታደርገው። በዚህ «ጠብ-ጠቦ» የሚል ቅጽል ስም በስተርጅና ወጣላት። ማን እንጀራ ይግዛ? «ጠብ-ጠቦ» የሚለውን በማሰብ። እና የቤተሰቡ ኑሮ መናጋት ጀመረ።

«መሣፍንት ከንቱ የአሥራ ሁለተኛ ክፍልን ፈተና ከችግር ጋር በመከራ ወሰደ። ከሰፈራችን የሚጠበቅ ጎበዝ ተማሪ ቢሆንም ውጤት ሳይመጣልት ቀረ። ከዚች ዕለት ጀምሮ ኑሮው ፍሬ እንደከበደው ማሸለ ዘለስ ማለት ጀመረ። የመሳፍንት የጉርምስናና የወጣትነት ዕድሜ እንዴት እንዳለፈ ትዝ እይለኝም። ዘወትር ይጠጣል፣ እያጓራ መሬት ለመሬት ሲንፏቀቅ እንግዳ ጠዋትላይ ገብቶ ይተኛል። «ገርል-ፍሬንድ»

የሚባል ሞከር ማወቁን አጠራጠራለሁ። ብቻ ጎረቤታችን የተከራየች አንዲት ሴተኛ አዳሪ «ልባርጉ! ከበሬ ላይ ሂድ!» እያለች ስታሳጣው ትዝ ይለኛል። ይቺ የተነሳሳለ ጥቁር ልቃቂት የመሰለች ሴት ነጠላ ጫማ በጨርቅ ተቀጣጥሎ ታደርግ ነበር። ውሽማው መሆኗ ነው።

ትረካው ፊልም ከማየት ጋር ተነፃፀረብኝ፤ ቀጠለ...

«መሣፍንት ከማንም የማያንስ የቀን ገቢ እንደነበረው መንደራችን ውስጥ ይወራል። የገቢ ምንጩ ከድለላ ጋር የተያያዘ ወዳጅነት መፍጠር ነበር። ጥሩ-ጥሩ የእንግሊዘኛ መጻሕፍትን እነፍንጪ በማግኘት ያነባል። ዋነኛ አላማው ግን ማንበብ አልነበረም። መጻሕፍትን ለሚወዱ ሰዎች እያቀበለ ወዳጅነት ይፈጥራል-ይላላባል። ሴት ለሚለው ሴት ያቀርባል። በዚህ ይተዳደራል። ደንበኞቹ አስተዋዮች በመሆናቸው የሚበቃውን ያህል አጠጥተው ለጠዋት ቁርሱ ገንዘብ ሰጥተው ይሸኙታል። ከዚህ ኑሮ ጋር አጅና ጓጉት በመሆኑ ሥራ አይፈልግም። ሥራ እናስገባህ የሚሉ ብዙ ወዳጆቹን እየቀጠረ በመጥፋቱ ተቀያይሟል። ሥራ ከመግባት ከወዳጆቹ ከፊሎቹን አጥቶ ከተለመደ ኑሮው ጋር ማዝገሙን ይመርጣል።»

«መሳፍንት ከንቱ ለቤተሰቡም ያለው አሰው ነበር። ባገኛት ገንዘብ ምናምኑን ገዝቶ ሲንቋቀቅ ያድርግ ጠዋት ለአናቱ ያቀበላል። ወደመጨረሻ ሰዋን መሳፍንት አንድ ጠላት አዘዘበት። ማታ በደንበኞቹ ግብዣ ተገብሽብሽ ያገኛትን ቋጠሮ እየተንቋቀቀ ሊገባ ሲል አንድ አግረልውስ ልጅ «ልሽከምልህ!» እያለ ይመጣል። መሳፍንት አሁኑኛውን ያቀልጠዋል። «ዝም በል ካልተጣላሁ ነው ዴ?» እያለ አንደ ገላጋይ ተሽከሞት ከፍ ዝቅ እያለ ወደ ሰፈራችን ጭለማ ይገባል። ገንዘቡ የት እንዳለ ማወቅ አይቻልም። ምክንያቱም መሳፍንት ገንዘብ ያስቀመጠበት ኪሉን ይዞ ነው የሚጮኸው። ቢጮህም አይቀርለት ይዘረፋል፤ ጠዋት ያንን ልጅ በድብቅ ያማዋል። ከኛ ተመሳሳይ የሆኑ ወመኔ ሽማግሌዎች ይልከበታል። ሲያፈጥበት ይፈራና ዝም ይላል። ማታ ያው ነው።»

«አንድ ጊዜ የሳንባ በሽታ ይዞት ከፋኛ ታመመ። ሰውነቱ ከማለቅ በታች አሽቆለቆለ። መርፈውን እንዴት ተቋቁሞ እንደጨረሰ አላውቅም... የአግዚአብሔር ተአምር መሆን አለበት። ያም ሆኖ ያለቀ ነጠላውን እየለበሰ ወደደጅ በመውጣት

ደንበኞቹ እንዳይዘነጉት ይታያቸዋል። ደንበኞቹ አስታመው ቢያድኑትም በመቀጠል «አልማዝ ባለጭራ» (Hetrpa) ያዘችው። በሽታው አንደ ውሻ ህመም ሲያስጮኸው ያድር ነበር። ከወራት በኋላ ድኖ ተነሳ። አገመ። ለሰንበት ይመስል ነበር። አንድ ምሽት በውርርድ ብዙ መለኪያ ጅን ጠጥቶ «ተቃጠልኩ» እንዳለ አድር፤ ሲነጋጋ ሞቶ ተገኘ።»

የድራፍት ብርጭቆውን አንስቶ አፉ ላይ ደቀነው። ከመጠጣት ይልቅ ብርጭቆውን ለፈቱ መጋረጃ እየተጠቀመበት እንደሆነ ገብቶኛል። የሀዘን ጭጋማ የወረደበት ፊቱን ከአኔ ለመከለል እየተጣጣረ ቢሆንም ጨዋታው አልተቋረጠም።

መንደራችን በብዙ ወጣት ጥላዎች ወለብታ የተሞላች ናት። መሳፍንት ከንቱ ከነዚህ ጽላሎቶች አንዱ ነው። ጥላን ማን ያስታውሳል? እንደዚያ ሁሉ መሳፍንት ማንም አያስታውሰው። ጎበጥ ብሎ እንዳቀረቀረ የመንደራችንን ሽሎክላካ መንገድ እንደጥላ እየታከከ ያለፈ አንድ ጽላሎት አበቃ። አንኳን በኑሮ ሽምቅቆ የታበተው የኛ መንደር ነዋሪ ፈጣሪውም የሚያስታውሰው አይመስለኝም።

የድራፍት ብርጭቆውን አስቀምጦ ለመጀመሪያ ጊዜ በሙሉ አይኑ እያየኝ። «ኮምሬድ፣ ከንቱ ያቋረጠውን ሕይወት ድንገት የቀጠለ ይመስለኛል። እንደ ተጠባባቂ ተዋናይ። ስሜን አገኘሁት ሲለኝ መኳንንት ይለኛል ብዬ ነበር።»

የተፃፈ የሚያነብ ሰው አንኳ እንዲህ ሐሳብ አይሰላለትም።

* * *

በአጭር ጊዜ ደጋግሜ አገኘሁት። ከሙሉጌታ ጋር የፈጠርኩት ቅርርብ ፍርሃት እየለቀቀብኝ መጣ። በተመሳሳይ አቀባበል እጅግ ለሴትነቴ ትኩረት ሳይሰጥ በብዙ ነገሮች ላይ ነፃ ሆኖ ያጫውተኛል። ስፈልግ ይቀበለኛል። ፍላጎቴን ማወቅ አዳጋች ነበር። እንደተለመዱት ወንዶች ባልተቀጠቀጠ አውራ በግ ባህርይ ምንጭኑን ገሽልጦ ቢቀርበኝ ቦታም ባልሰጠሁት ስል አሰብኩ። በሳምንቱ ይመስለኛል ሽዊትን ከትምህርት በኋላ ይዣት ወደ አራት ኪሎ ሄድኩ። ሽዊት ገና ሥጋ ቤቶቹን በመደዳ ተሰልፈው ስታይ «ማይ ጋድ!» አለች «ምን ነው ይሄ?» እንደለመድኩት አማርኛዋን መንቀስ ጀመርኩ «ምን አይነት ሷፈር ነው? ነው የሚባለው»

ከምሬድን ሥጋ ቤቶቹ አካባቢ በአይኔ ፈለኩት። የለም። በተራቆተ አይኔ ዘር ብዬ ሸዊትን ሳያት መንፈሷ ተራብሾ ነበር። በቼንም እዚህ ይገጫው ብመጣ እንዲህ እንደሚሆን አልተጠራጠርኩም። «ምንው?» አልኳት።

ግራ ቀኞቿን በጥርጣሬ እያየች «ፍርሃት ይሰጣል» አለችኝ። 'ያስፈራል' ስል አማርኛዋን አቃቂር አወጣሁለት «ኢሙች» አለችኝ። የሰሜ ዘመናዊነት ስለማይዋጥላት «ኢ» ነው የምትለኝ። አሷ ግን «ለአሪፍ ጓደኛዎች ስምሽ አይመችም» ትላለች እውነቱን መናገር ስለምትፈራ።

ከልቧ ፈርታለች። ፍርሃቷን መቀበሌን ስታይ ባሰባት እንደቦቹ «አንዴት የታረደ ነገር ዘወትር እየተመለከተ ሰው ሊደላው ይችላል?» አለች። ዓይኖቿ የቦቹ ይሁን እንጂ ፊቷ ሙጥጥ ያለ ነው። ቆዳዋ ሳሰቶ ግንባሯ ላይ ቀጫጭን ሰማያዊ ደም ስርች ዝናብ የደበደበው ለጫ ፀጉር መሰለው ይታያሉ። ቀዮች ተወካይ ቢያስፈልጋቸው የሚመርጧት አይነት ነች። በዚህ ላይ ደማቅ ከለር ያላቸው ልብሶችን ታዘወትራለች። ዛሬ እንኳን ቀይ እስካርሸ፣ ቀይ ጫማ፣ ቀይ የእጅ ጌጥ፣ ሰማያዊ ቦዲ፣ ሰማያዊ ቦርሳ... የደበዘዘ ነገር የለባትም።

«እውነቱ -አሳዘንሺኝ ሁሌ የምትመጪው» አለችኝ። የምትረግጠው ላይ ሁሉ ጥርጣሬ እያሳየች ቀበሌው መዝናኛ ደረሰን። ሙሉጌታ እኔን ብቻ ስለቀጠረኝ አንድ ወንበር ብቻ ትርፍ ይዞ ነበር የጠበቀን። ሸዊትን ሲመለከት ከሰላምታ በፊት አንድ ወንበር ባይኑ መማተር ጀመረ።

«ምናልኩሽ-ኢ፣ እዚህ?»

«ዝም በይ» አልኳት በምልክት። የተንቀጠቀጠች መሰለኝ። ሙሉጌታ ከወዲያ ማጽ አንድ ወንበር ይዞ መጣ። ሆን ብዬ መካከላችን አስቀመጥኳትና ማንን ነው የምፈትነው? ስል አራሴን ጠየኩ። ከራሴ ሰሜት ጋር ትንቅንቅ እንደገጠምኩ ገባኝ። ሙሉጌታን ማግኘት አፈልጋለሁ። ፍላጎቴ ያናድደኝና በመቅረት እደናቅፈዋለሁ። መምጣቴ ግድ ሲሆን ደግሞ ሸዊትን የመሰለ እንቅፋት ይገጫ አመጣለሁ።

ሸዊት ሙሉጌታን እንደተጠየፈችው ገባኝ። አሷና እኔ መካከል የተፈጠረው የሰሜት ልዩነት ግራ ሆነብኝ። መጀመሪያ እኔን ሲያገኝ በነበረበት ሁኔታ ላይ ነው

አለባበሱ። በሀሳቡ ወደድኩት እንጂ ሳገኘውም አልተፀየፍኩትም ነበር። ሸዊት ቦታ እንድቀይራት በጠረጴዛ ስር እየነካካችና አግጭዋን ገፋ ሳብ እያደረገች ትላምንኛለች።

«ጓደኛሽ ናት?» በአውራጣቱ ጢሙን አስተኝቶ። ለካ አለስተዋወኳቸውም። «አዎ ሸዊት ትባላለች» አልኩት

«አንድ ላይ ነው የምትማሩት?»

አሷን የጠየቀ ቢሆንም እኔ እስከመልሰላት ድረስ አውቃ ዝም አለችው። ሸዊት እንዲህ ናት። ደስ ያላትን ደግሞ ቀርቧት ሳይጨርስ ትጠመጠምበታለች።

«አዎ፣...» መቀጠል ብፈልግም የምለው አጣሁ። ለሰላሳ መጣልን።

ለረጅም ጊዜ ዝም ተባባልን። ሸዊትን ያህል እንቅፋት ይገጫ መጥቼ ስለደናቀፍኩት ሀዘን ተሰማኝ። ይህን ጊዜ ከኔ ጋ የሚያወራውን ሲያሰላ ቆይቶ ይሆናል። ሸዊትን ሲመለከት እንዴት ወሽመጡ ይቆረጥ? አሻግሬ አየሁት።

ዓይኖቼን ማሳረፊያ ያጣ ይመስላል። ቀጥ ብሎ የመጣ አይታው ከኔ ዓይን ጋር ሲገጣጠም እንደሚበር ተርብ ድንገት ይታጠፋል። ርብሽብሽ አልለሁ። ምን ልሆን ነው? አራሴን በኩርኩም ብገጨው በወደድኩ።

«አንቺ የተሰጠሽ የጥናት... መመረቂያሽን የምትሰራው በምን ላይ ነው?»

ተርብተብተ አንዴ? ስል አሰብኩ። አሁንም ሸዊት መልስ ላለመስጠት የለሰላሳ ጠርሙሷን አነሳች። እያናደደች መጣች። ሆን ብላ ነው በብርጭቆ የተቀዳላትን ትታ የጠርሙሱን የምትጠጣው። የንጽህና ጥርጣሬ እንዳደረባት ለማስመሰል።

«በምን ላይ ነበር?» አልኳት ቃላቶችን አጥብቄ። ፊት በማንበብ የተካነች ነች። አንደ ቦቹ። ለመስተካከል እየሞከረች «የሀብታም ልጆች ከአገራቸው... እይሚን ሃይር ከላስ ልጆች ያለባቸው ከአገር ውስጥ ባህል ጋር ቅራኔ» ቦቹ ሲፈራ የሚያሰማውን የመሰለ የመዝጊያ ድምጽ ተጠቀመች።

የቋንቋ ሞግዚቷ እኔ አማርኛዋን አርሜ አቀረብኩት «በከፍተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ ያሉ ወጣቶች ከነባሩ ባህል ጋር ያላቸው ቅራኔ ላይ ነው የምትሰራው» አልኩት።

እንደቋንቋው የማላርመው ስህተት እንደፈጸምኩ ገባኝ። ከራሴ ምኞት ጋር አልህ ተጋብቼ ቅደም ተከተሉ እንደተፋለሰ ምግብ ሁለመናው እንዳይሆን ሆነ ቀኑ።

ሙሉጌታ «አ» ብሎ ዝም አለ። ቆይቶ ቆይቶ «ደህና ነሽ አይደል?» አለኝ ስሜቴን አጢኖ የደረሰበት ስለመሰለኝ ተረበሽኩ። በአሱ ላይ ያደረብኝን የማናገር፣ አብሮ የመሆንና የመተያየት ፍላጎት ያወቀው ሲመስለኝ ብስጭትጭት አደረገኝ።

«ደህና ነኝ። ምነው?»

ቦቹ እኔንና አባቴን እያፈራረቀ እንደሚያየን ሸዊትም በዚህ ተጠምዳለች። ይቼ ምኗ ነው የኔ ጓደኛ? ስል አስቤ በዚህም ተበሳጩሁ።

«አ» ብሎ ዝም አለ።

«አ» ማለቱም አበሳጩኝ። ግን ምን ሆነኩ? ምንድን ነው እንዲህ አራሴን የምጠራጠረው? ቦቹ ሲያስቸግር አቅፌ ወሰጄ መኝታ ቤት እንደምዘጋበት ሸዊትንም አጣጥፌ አንድ ቦታ ወሸቄ ከሙሉጌታ ጋር ብሆን ተመኘሁ። ግን እንዲሁ እንደተበከነከንኩ ቀኑ ተበከንከኖ አለፈ።

* * *

ፍቅር ሲጀምር እንዴት እንደሚያደርግ አለማወቄ መሰለኝ ለሙሉጌታ ያለኝን ፍላጎት ሁሉ እንድጠራጠር ያደረገኝ። ሸዊት ከኔ ጋር ለመሆን የምትጥረውን አይነት ጥረት እንደሆነሰ ለሙሉጌታ ያለኝ ስሜት? አላውቅም «ፍቅር ሲጀምር እንዴት ያደርጋል?» ሸዊትን ጠየኳት።

«አ - ዌል፣ ምን መሰለሽ...» እያለች ነገሩን ጎለጎለችው። ግንባሯ ላይ እንዳለው ሰማያዊ ደም ስር የምትናገረው ነገር ሁሉ ይወሳሰብባታል። ጉልህ ሆኖ የሚታየው ደማቁ አለባበሷ ብቻ ነው። ሸዊት ብዙ ጊዜ አፍቅራለች። ጊቢ ውስጥ እንኳን ከእንዴም ሁለት ሦስቴ ፍቅር መስርታ እንዳፈረሰች አውቃለሁ።

እኔ ሰሸሽ «ምንም እያስፈራም» ትለኝ ነበር።

«ኬር ትሰጪዋለሽ፣ ምቶት እንዲለማው ይከፋሽና እናቱ ሲቆጡት ታለቅሻለሽ፣ እኔን ምቶኝ ትያለሽ ቢመቱት፣ ይቅርብኝ እኔ ብላ አንተ ትይዋለሽ... እንደነገሩ ሊፒሰቲክሽን ትቀቢያለሽ፣ ማቸ አልሆን ይልሻልል ብለሽ፣ ሲያጠና አሱ አንቺ እቅፍ አርገሽው ትከሻውን...»

ምንም የያዝኩት የለም። በደፈናው እንደሰከር፣ እንደ አብደት፣ እንደ መሞላቀቅ፣ እንደ ረሃብ... ነው ብትለኝ ይሻል ነበር። ሁሉንም ባላውቃቸውም ለመገመት ግን ቅርቦቼ ናቸው።

ለሙሉጌታ ጠየኳት

«ብሎሽ እንዳይሆን አጣብሺኝ?» አለችኝ

«አሱን በኋላ እነግርሻለሁ» አልኳት

«አንዳትነግሪኝ በኋላ ያስፈራል፣ ይቀፋል፣ ምቶት አይሰማሽማ፣ አይጠብቅማ አራሱን፣ ኢሽን ኢፍ እያበጥረውም ፀጉሩን። ከብር እንዲሰማው አራሰሽን የምታደርገው ባለማነጋገር ነው። ከደረጃሽ ዝቅ ያሉትን ኢሽን ኢፍ አልፎ-ተርፎ ላፍቅርሽ ቢል ደርሶ ደፍሮሻል፣ ንቆሻል፣ ሰድቦሻል ማለት ነው»

ከንግግሯ ጋ ሀሳቧን በአቀማመጥ ታፋልሰው እንጂ አንዳንድ ጊዜ ትከክል ነች። በተለይ አንድ ነገር ላይ ጓጉቼ ከጠየኳት ለማርኛዋን የሚያስተዳድረው የእንግሊዘኛ ሰዋሰው ይከፋል። የእሷን ቋንቋ እያረመ ማሰብ እንዴት የሚሰለች ነው ብዬ አሰብኩ። ቢሆንም አቋሟ የሚናቅ አልነበረም። የከብር ጉዳይ ማንኛውም ሰው መስፈርት ውስጥ መካተት ይኖርበታል። ምን ሳሰብ እንደቆየሁ፣ ካሰብኩት ምን እንዳገኘሁና ምን አቋም ላይ እንደደረሰኩ መመዘን አቃተኝ።

አምስት

ለሦስት ቀን ሙሉጌታን አላገኘሁትም። መንደሩ ከቀራት አጭር ዕድሜ አንፃር ከታየ ትልቅ የጊዜ ኪሳራ ነው። ግን ደግሞ ጥናቴ ላይ ከማተኮር ይልቅ በተናጠል ለሙሉጌታ ዕጣፈንታ መበከንከኔ አቁሰላኛል። ተልዕኮዬ መመረቁ መስራት መሆኑን ዘንግቼ የአኩራጌታን አኗኗር ለመታደግ ከአባቴ ጋር ተነታረኩ። አባቴ ከመቼውም ጊዜ በበለጠ ረጋ ብሎ የነበይ ምሳሌውን ሳያዥንደጉድ የፍላጎቱን ቸረኝ።

«አየሽ ይቼ አገር በግለሰብ እጅ የነበረ ጥሪቷን ለደሃ ደግሳ በማብላት አባከናለች። ለብዙ ሺህ አመታት በቅዱሳንና በፖለቲካ ሥም ሀብታም የተባለው ለደሃው ግብር ሲያበላ ነው የኖረው። ይሄ ባህል ድሆችን ከማጥፋት ይልቅ እያንሰራፋ መጣ። ግዛቶች ሁሉ በድሆች ተወረሩ። ያለፈው መንግሥት ደግሞ ጭራሽ ድሆችን ባለአርስት የሚያደርግ ፖሊሲ ይዞ መጣ። ድሆች ብቻ አይደሉም እነዚህ ሰዎች ሰነፎችም ናቸው። ርስታቸው ላይ ተኙበት። በሰንት ድካም የለማ አርሻ በመንግሥት ከለላ የነጠቁትም የገጠር ሰነፎች እንደከብት ያለሀሳብ በመራባት ለመጋጥ ተሰማሩ። ይሄ አንድ ቦታ ላይ መቆም አለበት። ያ ቦታ ደግሞ ይሄንን ቤት ያጠቃልላል። እኔንም ያካትታል። እንደ ባለሀብት ሺህ ሰነፎችን አዝሎ መጓዝ የለበትም። የእኔ አቋም የዚህችን አገር ዕጣፈንታ ይወስናል።»

«የዚች አገር ዕጣፈንታ የሚወሰነው በመጨካከን ነው? ሰብአዊነትስ? ፍትሃዊነትስ?» ስል ልጋፈጠው ምክርኩ።

አባቴ አርጋታው ሳይናወጥ ጋይላ ቃል ማፍለቅ ጀመረ...

«ስለሰብአዊነት መጮህ ያለበት ማነው? ስለፍትህ አቤቱታ ማቅረብ የሚገባውስ ማነው? እኛ? እነሱ? እኛ ነን? ሰብአዊነትን የተነፈግን? ፍትህ ያጣን እኛ ባለሀብቶች ነን? ሳይሰራ? የለፋንበትን ካልበላሁ በሚል ፍትህ አጉዳይ የተከበብን እኛ ነን? የሰው ልጅ ከሥራ ከተነጠለ ለመብላት መሰማራት ያለበት የሳር መስክ ላይ ብቻ ነው። እዚያ እናት ተፈጥሮ ያዘጋጀችው ነፃ የምንጭ ውሃ ይኖራል። የሚያሳዝነው እሱንም መጠነኛ ሥራ የሰሩ ቀድመው በንብረትነት አጥረውታል። በሚያንኳስስ አይነት አይቶኝ አሁንም ሳይናወጥ ቀጠለ።»

«ዳቦ ዋጋ ያለው ቁስ ነው። የተጋገረ የሰው ጉልበት! ሰው ሳይሰራ እንዴት የተሰራ ዳቦ ይበላል? ይሄ ፍትህ ነው? አትጠራጠራ አንድ ሰው ሳይሰራ አንድ ዳቦ ከበላ ሌላ ሰው ጉልበቱን በነፃ እንዲያፈስ በባርነት ተፈንግሏል። ዳቦ ለሰነፎች በነፃ እየቀረበ ከሆነ ባርነት ቀርቷል ለማለት ይቸግራል። ባርነት አልቀረም። ስንዴው ይሁን በወፍ ዘራሽ በቀለ እንበል! ለመድረቁም እድሜ ለፀሐይ ይደርቃል! እንዴት ተፈጫ? እንዴት ተቦካ? እንዴትስ በሰለ? እዚህ ዳቦ ጋገራ ላይ የፈሰሰው ጉልበትና ጊዜስ? ይሄንን ታታሪዎች በሰነፎች የሚበዘበዙበትን ባርነት ነው ሰብአዊነት የምትይው?! የዓለም ፍትሃዊነት የሚረጋገጠው ያልሰራ ባለመብላቱ ብቻ ነው!!

«በነፃ የሚበላ ሁሉ ባከኖ ያባከናል። እኛ በአገርነትም! በሕዝብነትም ደረጃ ወደኋላ የቀረነው በነፃ የመብላትና በነፃ የማብላት ባህላችንን ስላልተውን ነው። አንድ ዳቦ ገዝተሽ ለለማኝ ትሰጪ ይሆናል። ፊት ለፊት ካየሽው ዳቦ ሻጩ ዋጋውን አግኝቷልና የሀገር ሀብት አልባከነም ትይ ይሆናል። ነገር ግን መፅዋቿ አንቺ የአንድ ዳቦ የስራ ዋጋሽን ቁጭ ብሎ ለዋለ ሰው ስትይ ባከኖ እንዲቀር ገደል ጨምረሽዋል። ስለዚህ አገርና ወገን ለዚያ ዳቦ ዋጋ ወደኋላ አንድ እርምጃ ይንሸራተታሉ። ለሰነፎች ሲባል! ይሄ ነው ሰብአዊነት? ይሄ ነው ፍትሐዊነት?»

«አንተ ባልከው መንገድ አይደለም የሚተነተነው» አልኩት።

«አህስ? እንዴት ነው?»

«ሰነፎች ይራባሉ! ጠንካሮች ይጠግባሉ የሚለው አቋም የጥንታዊዎቹ ኢኮኖሚስቶች ቀመር ነው። ተጨባጩ እውነት ከዚህ ይለያል። ዓለም የሽሚያ ቦታ ናት። ግን በዚህ ሽሚያ መነጣጠቅ ያለብን ትርፍ ሀብትን እንጂ ሕይወትን መሆን አይገባውም።»

አባቴ እንደ አይነ ሰውር ሳንቲም ቁልፉን እጁ ላይ እያንቀዋለለ በእንክሮ አየኝ። አልተናደደም፤ አለመናደዱ አስፈራኝ። የጨበጠው የተማመነበት አንድ ዕቅድ እንዳለው ጠቆመኝ።

«ትርፍ ሀብቷ ዳቦ ብቻ በሆነ ደሃ አገር ውስጥስ? ለዚህ ተጨባጭ እውነት ዘመናዊዎቹ ኢኮኖሚስቶች ምን ተነጣጠቁ ይላሉ? ምን ተነጣጥቃቸው ሀብት አብጁ ይላሉ?» በዓይኖቹ ንክስ እድርጎ ስለያዘኝ መንቀሳቀስ አቃተኝ «በሃያኛው ከፍለ ዘመን

መጀመሪያ ፈረንጆች ጋ የሆነው ነው። እዚህም የሚሆነው። ብዙ ድሆች በሥራ እስኪነቃቁ ያልቃሉ። ከዚያ በኋላ ሥራ ዘላለማዊ መገበያያችን ይሆናል። ይሄ የተፈጥሮ ግዴታ ነው። ካለሥራ በሰዎች መካከል የቀሰች ልውውጥ ሊኖር አይችልም።

«ሥራ ብቻ አይደለም፤ አመጽም የቀሰች ልውውጥ ሊያመጣ ይችላል» አልኩት። ለማናደድ በጣርኩ ቁጥር የበለጠ እየተረጋጋ ይታያል። ዛሬ ግን ምን ሆነኩ?

«አብዮት ማለትሽ ነው? የድሆች አብዮት ለራሳቸው ለድሆቹም ሳይበጃቸው ተጠናቅቋል። ግማሾቹ የወረሱት ጭቃ ቤት ውስጥ በረሃብ አለቁ፤ ግማሾቹም የወረሩት ጠፍ እርሻ ላይ እየተባረሩ ተጋደሉ። ከደሃ አብዮት የተገኘው ይሄው ነው። ለድሆች አመጽ እድል የሰጠው ዘመን የወረረሽኝ መነሻ ከመሆኑ ውጭ ካደፈ ልቦናቸው የተጨመቀ ንጽህና ታጥቷል። ጭላማ ብቻ! ከኛ ህልም ነው ብርሃን የሚፈልቀው። ያንነቁላ ባለሀብትንና ሀብቱን በመጨፍጨፍ የተካሄደው የድሆች አብዮት ውጤት ታይቷል። አሁን ደግሞ ድሆች ላይ ልገም የሚያጠልቀው የብልጽግና አብዮት መሞከር አለበት»

አባቴን በክርክር አውቄ የምተወው እንጂ የሚረታኝ አይመስለኝም ነበር። አሁን ግን ባለኝ ዕውቀት ሁሉ ተጠቅሜም ንቅንቅ የማይል ድባብ አባቴ ላይ ያንካብባል። ሙሉጌታና የድህነት ደቀመዝሙሮቹ በእኔ በጠበቃቸው ስንፍና ሞት ሲፈርድባቸው ታየኝ። ውስጤ አሁንም ለአባቴ አልተረታም። ግን ያ-ያልተረታ ስሜቴ የቀ ነው? ምክንያቱ ምንድነው? ማውጣት ያለብኝ እሱን እውነት ነበር። ግን...

«አሁን እኔ ተምሬአለሁ?» ስል በራሴ ላይ ተነጫነጭኩ።

አባቴ ድንገት «ስንት ከፊደት ሀወር ይቀርሻል?» ሲል የክርክራችንን ጭብጥ ቀይሮ ጠየቀኝ።

«አሥራ አራት ወይም አስራ አምስት ይመስለኛል» አልኩት። ትምህርቱ ላይ የነበረኝን ትኩረት እየቀነሰኩ መመረቂያ ጽሁፌ ባመጣብኝ ጣጣ ውስጥ ተዘፍቄያለሁ።

«ጥሩ! በቅርብ ጊዜ የስራ ልምድ ትጀምራለሽ። ደሞዝ ይኖርሻል፤ በቀን ቢያንስ አራት ሰዓት ስራሽ ላይ ትገኘያለሽ። የስራ ቦታሽ ማተሚያ ቤቱ ውስጥ ነው።» ብሎኝ መልስ ሳይሰጠኝ ወጣ። ከአባቴ ጋር በመንፈስ እየተራራቅን መምጣታችን ታወቀኝ «ታፌ» ብዬ ከጠራሁት እንኳን ቆየሁ። ለካ «ታፌ» ስም-ቃል ብቻ ሳይሆን የፍቅር ጠብታም ኖሯል? አባቴን የሸኘው ቦቹ እኔን አንጋጦ ያየኝ ጀመር። አንቺም ውጪ እና ልሽኝሽጂ ያለኝ መሰለኝ።

ቀጠሮ ሳይኖረኝ ወደ አራት ኪሎ ለመሄድ ተነሳሁ። ከቦሌ አሎምፒያ ወደ አራት ኪሎ ታከሲ ያዝኩ። አባቴ ሊያደርሰኝ እንደሚችል ባውቅም አልፈለኩም ነበር። ታከሲው አራት ኪሎ ካምፓስ ደጅ ላይ አወረደኝ። ቁልቁል በእግሬ ወረድኩ። የሥጋ ቤቶቹ መደዳ ሲገባደድ ያለው ሆቴል ደጃፍ ላይ ኮምሬድ በጀርባው ተንጋሎ ተሻቷል። ፀሐይ በመሆኑ ፊቱ ተቅለጥልጧል። ቀኝ እጁ የሰራውን መታጠቂያ እንደጨመደደ ነው። ግራ እግሩ በድን ግንድ እንደመሰለ ተዘርግቷል። አንድ ህፃን ፈልጌ ወደ ሙሉጌታ ቤት ላኩት። ጥቁሩ ጭንቅላተ ከባዳ ህፃን ብዙም ሳይቆይ መጣና «ግቢ ብሎሻል» አለኝ።

አላመነታሁም። ህፃኑን ከፊቴ አድርጌ በመቆሚያ ጣቢያ ዘለቅሁ። መንደሩ እንደ ጠርመሱ አንገት መግቢያው ቀጥኖ ወደ ውስጥ እየሰፋ ይሄዳል። ህፃኑ በጥቋቁር እግሮቹ እንደ ሳንባ ደምስር የተወሳሰበትን የውስጥ-ለውስጥ መንገዶች እንዲያ ካንዱ እየመረጠ ይመራኛል። በየመንገዶቹ ግራና ቀኝ ግንባራቸው ሊገጥም ጥቂት የቀራቸው ቤቶች እንደሻገተ ጥርስ ተወለጋግደውና ፈርሰው ተደርድረዋል። ኮባ፤ ግራዋና ሀረግ መሳይ ቅጠል ለየቤቶቹ ድንበር በየደረጃቸው ላይ ተተክለዋል። እኔ ሳልፍ ብዙ የወየቡ ፊቶች እንደ ጥቁር ምላስ ድንገት ብቅ እያሉ ያዩኛል። ገርብብ እንዳለ አፍ ጭላማ ከዋጠው ቤት ውስጥ ድንገት ብቅ የሚሉት ፊቶች የሚነበብባቸው ስጋት ነበር። የመፈናቀሉ ዱብዳ በእያንዳንዱ መንደርተኛ ልብ ውስጥ እንዴት ተስተናግዶ ይሆን? ስል አሰብኩ።

እንደተለበለበ እንጨት ጠቁሮ የከሸለለውን ህፃን እንዳልረግጥ እየተጠነቀቅሁ እነ ሙሉጌታ ቤት ደረሰኩ። ቤቱ የመንደሩን ቤቶች ዩኒፎርም የለበሰ ነበር። ማለቴ ከፈራረሱት ጥርሶች አንዱ። ያከፈቀ ግድግዳ፤ ማገሩ እንደ ረሀብተኛ ደረት ያገጠጠ፤

ብዙ ዓይኖች ያሉት ጣሪያ፤ ቤተ ለስሙ ሁለት ከፍል ነው። መንደሩ ውስጥ ካየኋቸው ፊቶች እንዲያን የመሰሉ ባልቴት አፋቸውን በነጠላ እየጠራረጉ ሰላምታ ሰጡኝ። ሙሉጌታ ሽንቁር መግቢያው ከሚያስገነብስ ጓዳ ወጣና «አያቴ ናቸው ተዋወቂያቸው» አለኝ።

«እሱ ግድ የለው፤ ሳንዘገጃጅ እንግዳ...» አያሉ ወለሉ ላይ የተደረደሩ ዕቃዎችን በማግለል ሥራ ተጠመዱ። በከሰል ምድጃ ላይ የተጣደ ሽከላ ድስት፤ የምስር ከከ የተዘራበት ሰፊ፡፡ መከተፊያ ጎድጓዳ ሰሃን...

የሙሉጌታ አለባበስ ያው ነበር። ከተዋወቅን ጊዜ አንስቶ ያቺ የነተባች ኮት ኮሌታዎን ዝናብ እንዳንፈነፈ የአህያ ጆሮ ቀጥ አድርጋ ሙጥኝ ብላዋለች። ድንገት እሱን የማሸቀርቀር ፍላጎት አደረብኝ። ምን ይመስል ይሆን? ስል አሰብኩ።

ድብዳብ የለበስ ሳጥን ላይ ተቀመጥኩ።

ሙሉጌታ በጣሳ ውሃ ቀድቶ ፊቱን ታጠበ። ገረመኝ ከቀኑ አስር ሰዓት አልፏል፤ ታዲያ እስካሁን ተኝቶ ነው ወይስ? እያልኩ ሳስብ ሌላ አስገራሚ ነገር አየሁ። አያቱ «ጉድ ጉድ» ሲሉ የለበሱትን አዳፋ ነጠላ ጎተት አድርጎ ፊቱን አደራረቀበት። በወላለቁ ጥርሶቻቸው ፈገግታ መግበውት «እስኪ ፀጉርህን ውሃ አስነካው» አሉት።

«ተወት አባከዎት» ብሎ ወደ ጓዳ ገባ።

ሁኔታቸው እንግዳ ሰው ቤታቸው ያለ አይመስልም። የተጣደውን ድስት አውርደው ያንን ሀፃን ልጅ የመሰለ የሻይ ጀበና ጣዱ። የተላከልኝ ልጅ ሳንቲም ሳልሰጠው መሄዱ ትዝ አለኝ።

«እማማ አሷ አትቆይም። የሻዩን ጀበና አውርደው ድስትዎትን ይጣዱ» ሲል ሙሉጌታ ተከላከለ።

«ይልቅ ስኳርና ሻይ ቅጠል ግዛልኝ» ብለው ካሰሩት ቀይ ሻሽ አጥፋት ውስጥ የተጣጠፈች እንድብር አወጡ።

«ያንተ ነገር ይሉኝታ ቢስኮ ነህ» አሉት።

ምንም ሳይናገር በጥቅሻ እንደውጣ ብሎኝ ቀደመ።

ባልቴቷን ተሰናብቼ ተከተልኩት። እንዳስጎብኜ ከፊት-ከፊቴ እየተራመደ «ፈራሹ መንደር ይሄ ነው» አለኝ «የአካባቢው ጌታ ገብሬ ባቴሎ ይባሉ ነበር። ቤተ-መንግሥት ወር ተራ ለመጠበቅ መጥተው ነው ይቺን ቦታ የገዙት ይባላል። አሁንም የመንደሩ ሰዎች የገብሬ ባቴሎ አድባር እያሉ ለግንቦት ልደታ ይዘከራሉ። ገብሬ ባቴሎ ሲሞቱ ለአምስት ልጆቻቸው ርስታቸውንና እኛን አከፋፈሉን። አንድ ተሳዳቢ ልጅ ነበራቸው። እሱ ላይ ደርሻለሁ። ሀፃን ብሆንም እሱ ሲመጣ እንንቀጠቀጥ እንደነበር ትዝ ይለኛል። ወላጆቻችን ይንቀጠቀጡ ነበራ። እኔ ጥሁን፤ የማንንም ልቃሚ ሰብስቤ እያለ በመጣ ቁጥር ይደነፋ ነበር»

ሙሉጌታ በጊዜ ብዛት በተደለደሉት አባራ የለበሱ ድንጋዮች ላይ ያለ ስህተት ይጓዛል። አከተለዋለሁ። የተለመዱት የመንደርተኛው ፊቶች እንደ ሽኮኮ ብቅ ጥልቅ ይላሉ።

«ፈርተዋል» አለኝ «የመኖሪያ አካባቢውን ከንጥቂያ ለመከላከል የማይዋጋ እንስሳ ሆነ ነፍሳት የለም። ሰው የሚሉት ከእነዚህ ያነሰ ፍጡር መኖሪያን ያህል ማንነት ሳይተላለቅ በውል ይረካከባል።»

ከበስተኋላው የኮሌታውን ሆድ ዕቃ እያየሁ ተከተልኩት። የመንደሩን እንገት እንደጨረሰን «ይሄ ቦታ መቆሚያ ጣቢያ ይባላል። የመንደራችን ቤተኛ አዳሪዎች የሚቆሙበት ነበርና ነው መቆሚያ ጣቢያ የተባለው» አለኝ።

ነግረኸኝ ነበር አላልኩትም። ገፋሰ ያመጣው እፋየ-ገላ የሚመስል ጢሙን በባዕድ አውራ ጣቱ ለማስተኛት ሞከሮ «ካልመሻ አራት ኪሎ ለምንም አይመችም። የት ቁጭ ብለን እናውራ?» እያለ ተነጫነጩ «ዝም ብሎ ቁጭ አይባል ነገር አይፈቅዱ። ለቡናና ለሻይ የሚወጣው ፍራንክ የሚቆጭ አይነት ነው።»

ኮምሬድ እንደተንጋለለ ነው። ሙሉጌታ ዓይኖቿን ኮምሬድ ላይ ለአመል ያህል እንሸራትቶ አወረዳቸው «በገንዘብ የሚታለፈው ኬላ በዛ» አለ።

ከእንደዚህ ያሉ ጥቃቅን ስጋቶች በአባቴ ልግስና አምልጫለሁ። ገና ጨቅላ እያለሁ ጀምሮ በእኔ ስም ባንክ የሚያስቀምጠው ብር ነበር። ድርሻሽ ነው ይበል እንጂ ነፍስ እስካውቅ ድረስ የባንክ ደብተሩን አልሰጠኝም ነበር። ከስምንተኛ ወደ ዘጠነኛ ከፍል ሳልፍ የባንክ ደብተሩን ሰጫኝ። ለሁለት ዓመት ያህል የገንዘብ እያያዝ እስካውቅ

ድረስ የማወጣው ብር ካለ ሪፖርት እንዳደርግ ያስገድደኝ ነበር። ቆይቶ ተወው።
እኔም ከባንክ ከማወጣ ከእሱ መቀበል ስለሚቀለኝ አስቤው አላውቅም።

«ግዴለም! እዚህ አካባቢ ፊት-ፊት ካለ እዚያ እንሂድና እንቀመጥ።
ወዲያውም ቁርስህን ትበላለህ» አልኩት።

ሽሙጤ ገብቶት «ቁርስም ምላም የተኛሁበት ሆኜ በልቻለሁ።» አለኝና ወደ
አንድ ቡና ቤት ይዞኝ ገባ። ለሱ ቡና ለእኔ ማኪያቶ አዘዘን። ቡና ቤቱ ሰፊና
የብርጭቆ ኳኳታ የሚያስተጋባበት ነበር። ግድግዳ ላይ አንዲት የወፍ ስዕል
ተሰቅሎአል። ከእኔ የሚወጣ ፊኛ በሚመስል ውስጥ «እኔ ስዘምርላችሁ ዱቤ
መውሰድ ትችላላችሁ» የሚል ጽሁፍ ይነበባል። መቼ ትዘምር ይሆን? ስል አሰብኩ።
የአሷን መዘመር የሚጠብቁ ብዙ ነሆለል ጠጪዎች በአይነት-ሕሊናዬ ታዩኝ። «በቁስል
መቀለድ»

«ነገር አለሙን ተውሽው?» አለኝ ድንገት።

አውነቱን ነው። ዛሬም የመጣሁት እሱን ለማግኘት እንጂ ስለጥናቴ
ለመወያየት አልነበረም። አባቴ የፈጠረብኝ የመሸነፍ ስሜት ገና አልተገፈፈልኝም።
እሱን ለመግፈፍ ይሆን ወደ ሙሉጌታ ጋ የመጣሁት? ብቸኝነት! ባይተዋርነት ዙሪያዬን
አጥርብኝ መሄጃ የነሳኝ መሆኑ ዛሬ ተሰማኝ... ብሶት... እዚች ዓለም ላይ የምቀርበው
ሰው ተመጥኖ የተሰጠኝ... እናቴ ማን እንደሆነች እንኳ ለማወቅ ያልቻልኩ... ብሶት...
አልቅሽ አልቅሽ የሚል ስሜት ድንገት ቅልብሽ አለኝ።

ሙሉጌታ ሲያየኝ ቆይቶ «ምን ሆነሽል?» አለኝ።

«ምን ሆነኩ?» ብዬ አፈጠጥኩበት። ምክንያቴ እንደምክንያት ሳይከብድልኝ
አልቅሽ አልቅሽ አለኝ።

«አ-ም» አለና አውራጣቱን ወደከንፈሩ አናት አያሾለ «ማልቀስ የፈለግሽ
ይመስለል ታለቅሺ?» አለኝ። ያሾለውን ጣቱን መለሰ።

ቀና ብዬ አየሁት፤ ምን አይነት ፈቃድ ይሆን?

«ፊትሽን ወደኔ አዙሪና አልቅሺ። ማንም አያይሽም»

«አላለቅስም!» አልኩት እልህ ተጋብኜ። ግን ምን እልህ አጋባኝ? እንደ ቅቤ
ማውጫ የቀንድ ማንኪያ የወረዛው አፍንጫው ላይ አተኮርኩ። ላልቅስ ይሆን? ስል
አሰብኩ። ጅልነት መሰለኝ «አላለቅስም! አላለቅስም»

«አሺ»

ወረቱ የተዘረፈበት ነጋዴ፤ ምርኩዙ የተሰበረበት ደካማ፤ ባሏን የተነጠቀች
ሴት፤ በሬው የሞተበት ገበሬ፤ ፈተና ያመለጠው ተማሪ፤ ጊዜ የከዳው ጦረኛ... የሆንኩ
መሰለኝ። እንዳለቅስ ከመፍቀድ ይልቅ የከፋኝን አይጠይቀኝም? ስል ተቀነጠነጥኩ።

«ልሂድ» አልኩት ድንገት

ግር እየተሰኘ «አሺ» አለኝ።

እንዴት ለምን አይለኝም? በማለት ለመሄድ ቆረጥኩ። ያዘዘኩ አየመጣ
ተፈናጥሬ መውጣት ጀመርኩ። አስተናጋጂ ያዘዘነውን እንደያዘች ፈዝቃ ቀረች።

«ሲፈልግ ጥናት ገደል ይግባ» ስል አሰብኩ። ከዚህ ሰው መራቅ አለብኝ...
መራቅ... መራቅ... መራቅ።

* * *

ጥርሴን ነከሼ ሦስት ቀን ቆየሁ። ስልኬን ያውቃል ግን አልደወለልኝም።
ለምን? በቅርርብ ላይ ጤናማ ባህርይ ከሌለው ሰው ጋር እንደተፋጠጥኩ ገባኝ።
የመራቅ ፍላጎቴ ከፍተኛ ቢሆንም ለመተግበር ግን የምቸገርበት ምክንያት
አልተነተንልሽ አለኝ።

ወደአራተኛው ቀን ልሽጋር ትንሽ ሲቀረኝ የሰጠኝ ስልክ ላይ ደውዬ
መልዕክት አስቀመጥኩ። ሱቋ ከመንደር ውጭ ስለሆነች ለማስጠራት አይመችም።
በሁለት ሰዓት ልዩነት ውስጥ ድባብ መናፈሻ እንድንገናኝ መልዕክቴ ያዘዘዋል።

ሄድኩ፤ ቀድሞኝ ነበር። ደስ አለኝ ደግሞም አይደውልልኝ እንጂ ስልኬን
በጽኑ ሲጠብቅ ነበር ብዬ አሰብኩ። በየደቂቃው «መልዕክት አለ?» አያለ ወደ ሱቋ
ሲመለስ ነበር ማለት ነው። ደስ አለኝ። ይሄ ምን ያስደስታል?

ጥቂት የመሸከራረም ወሬዎችን ተወራወርን። ድንገት...

«ነገር አለሙን ተውሽው?» አለኝ

የኔ ነገር አለም ሌላ ሳይሆን አይቀርም ስል አሰብኩ። ሁኔታዬ ሁሉ የፍቅር እንደሆነ እየተገለጸልኝ ነው። የተሸማቀቀ ግንባሩ ላይ አተኮርኩና የተጠየኩትን ትኼ...

«አፍቅረህ ታውቃለህ?» አልኩት።

ደነገጠ መሰለኝ አውራ ጣቱን በሰራ ጠመዳት፣ ጢሙን ዳመጠ። መደንገጡ የጥያቄዬን ትክክል አለመሆን የሚጠቁም መሰለኝ። ሲፍተለተል ቆይቶ «አዎ» ብቻ አለኝ።

«አንዴት ያደርጋል?» ትምህርት አስተዳደግን እንደማይገሰው ዛሬ ገባኝ። ስለፍቅር ለማውራት አንዲህ መጨነቅ ነበረብን? ስል አራሴን ጠየቅኩ። ማህበረሰባችን ለምን ፍቅርን እንደማያበረታታ ትምህርቴን ተንተርኼ ምላሽ ልሰጥ እችል ይሆናል። ግን ደግሞ ማህበረሰቡ ላይ እንደጉድለት ያየሁትን ከትንተና ባሻገር በተግባር ለመተርጎም ችግሩ በኔ ላይ ይገለጻል... ምናልባት ግን የፍቅር ስሜት ውስጥ ስላለሁ ይሆናል የከበደኝ ስል አክልኩበት።

«አንዴት ይገለጽ ይሆን?» እያለ አድፈኝ። ያ ድንገት ግንፍል የሚልብኝ ሀዘን ቅልቅል ብስጭት መጣብኝ። በዚህ ብስጭት ምክንያት ዛሬም በድጋሚ ከሙሉጌታ እንዳልለይ ተጠነቀቅኩ። «ምን እንዳማረኝ ታውቃለህ?» አልኩት የብስጭቴን ማስተንፈሻ ስፈልግ ቆይቼ «አንተ እስከትሰክር አጠገብህ ሆኜ ማጠጣት። እኔም መጠጣት። ግን ጠጥቼ አላውቅም»

«ጥሩ ነበር» አለኝ። ግን ገንዘብ የለም ሊል አንደሆነ ገባኝ። ግልጽ ሲሆንልኝ፣ ችግሩን ሲነግረኝ ለምን መውደዴ እንደሚገር አላውቅም።

«አዚህ አካባቢ አይደለም የምንጠጣው፣ አራት ኪሎም አይደለም፣ ራቅ ያለ ቦታ... እኔንጃ በኮንትራት ታክሲ እንሄዳለን...» ይገጄው የመጥፋት ፍላጎቴ በሌላ አቅጣጫ ሲመጣ ይሆን? «ብር አታስብ»

«አሺ» አለኝ።

«ከባንክ እናወጣለን» አልኩት።

«አስር ሰዓት ሆኗል ባንክ ይዘጋል» አለኝ፤

«ከቤት አመጣለሁ።»

«አሺ»

«በኮንትራት ታክሲ እንሄዳለን»

«አሺ»

«ብር ላይ ትጠብቀኝና አመጣለሁ»

«አሺ»

እሺ... እሺ... እሺ፣ ለከርከር አልመች አለኝ «ለምን? ማለት አያውቅ ይሆን?» ስል አሰብኩ።

«አሺ» እንዳለኝ አመሸን አቅጣጫ ሳንለይ ከተማው ውስጥ በኮንትራት ታክሲ በረርን። «ጥብ» የሚል ጽሁፍ ሳንብ እንግባ አለዋለሁ «አሺ» ይለኛል። እሱ ቢራ እኔ ወይን አዛለሁ። ያስቀዳሁትን ብርጭቆ ሁለቴ እንደተጎነጨሁ እንወጣ አለዋለሁ «አሺ» ይለኛል፣ «ብር» የሚል ጽሁፍ ሳይ እንግባ አለዋለሁ «አሺ» ይለኛል፣ «ብርና ሬስቶራንት» እንግባ አለዋለሁ፣ «ናይት ከለብ» አያለሁ «አሺ» ይለኛል። እሱን ለማስከር ያቀድኩት ብዙ ፋት እያልኩ እራሴ ሰከርኩ። የወይት መንምዘዝ እየቀረልኝ መጣ። የሰካር ስሜት ምላሽ ላይ ያለ መሰለኝ። የምላሽ መደንዘዝ ደግሞ ያሻን ለመናገር ያደፋፍራል ልበል?

«ለምን ቀኑን ሙሉ ትተኛለህ? አትተኛ!» አለዋለሁ።

«አሺ»

«ደግሞ ሥራ ፈለግ»

«አሺ»

«በዚህ ላይ ጫማህን አታሰርም፣ አሰር»

«አሺ»

እሺ... እሺ... እሺ ብዙ እሺ። «ለምንድነው ዝም ብለህ እሺ... እሺ የምትለው? እሺ አትበል።»

«አሺ»

«አሁንም እሺ ትለኛለህ?»።

«ጥቅሙን ስለማውቅ» እሱ አልሰከረማ።

«ጥቅሙ ምንድነው?» እኔምኮ አልሰከርኩም። ምክንያቱም ደስ ያለኝን ማድረግና መናገር ቻልኩ እንጂ እራሴን አልሳትኩም።

«ጥቅሙማ የእንቢታ ተቃራኒ መሆኑ ነው» ሳቅ አለ። የፈዘዘ ሰልፈኛ ጥርሶች አየሁ። የማላውቃቸው፣ ሰቆ አያውቅም ነበር ማለት ነው? ስል አሰብኩ። «እናቴ ለሁሉም ነገር መልሷ እንቢ ነበር። አያቴ ደግሞ እሺ። እንደ እናቴ ቢሆን ኖሮ እኔ ሰው አልሆንም ነበር ብዬ አስባለሁ። አያቴ ግን ሁሉንም በእሽታ እየተቀበሉ አነጹኝ»

ንግግሩን እያብሰለሰልኩ ዝም አልኩ። ጭንቅላቴ እንደወትሮው አልፈጥንልኸ አለኝ። ስካር ይሄ ይሆን?

«እንሂድ በቃ» ብናኝ ሂሙን አስተኛ።

«ሳትጠጣ?»

«በቃ እንዴት ይሁን? እንቺ ሰባት አንገት ጠጥተሽ ቀድመሽ ሞቅ ያለሽ መሰለኝ» አለና «ወይ ከእንግዲህ እኔ ልጠጣ፣ እንቺ እየተጫወትሽ ብቻ ቆይኝ» የፈረደበትን ጉዳተኛ ጢሙን ዳመጠ።

«እንዴት?»

«እንቺ በቃሽ እኔ ልጠጣ»

«እሺ» እሺታ እንደተሰበ የተጋባብኝ መሰለኝ። ቀዝቃዛ አምቦ ውሃ አዘዘልኝ

«ጥያቄ ግን መጠየቅ ይቻላል?» አልኩት

«እሺ ግን መታወቂያ አሳዩ፣ የጋዜጠኝነት» ብሎ ጉንጮን ቆንጠጥ አደረገኝ። አባቴ አንገቴን ዳበሰ ሲያደርገኝ የሚሰማኝ በሰው የመከበብ ስሜት መጣ። ይሄ ሰው ማነው? እንደአባቴ የባይተዋርነት መድኃኒት የሆነኝ?

«አየቀለድኩ አይደለም» አልኩት።

«እሺ»

«ለምንድነው... እዚያ... አራት ኪሎ ሆነን ሊያሰለቅሰኝ የነበረውን ጉዳይ ያልጠየከኝ?»

«ያንቺ ጉዳይ ነው ብዬ። መጠየቅ ነበረብኝ?»

«አዎ»

«እሺ»

«እሺ ምን?» ቀዝቃዛውን አምቦውሃ ተጎነጨሁ በጋመው ጉሮሮዬ መካከል ሲያልፍ አንድ ገለል ያለ ነገር ሲሰፍን ተሰማኝ።

«እሺማ ንገራኝ ነዋ!»

«እንዲሁ እንዴት እነግርሃለሁ? ትንሽ እንኳ አታግደረድረኝም?» የሚያቅበጠብጠኝ ምን እንደሆነ አላወቁም። ብቻ ሙሉጌታን ፈተሬ ሰይዘው ደስ አለኝ።

«ንገራኝ፣ ምን ሆነሽ ነበር?» አለና ጢሙን እንደ መስታወት ላይ ጉም በአውራጣቱ ጠርጎ «ይኸው አግደረደርኩሽ» ደስ የሚል የፊት ብርሃን ተጎናጽፏል።

አልቅሽ-አልቅሽ የሚለኝ ምክንያት አልባ ስሜቴ መጣብኝ «ይቅርታ ግን፣ አይ-ፊል ሶሪ በቃ አዘንኩ። መንደራችሁን ገዝቶ የሚያፈናቅላችሁ አባቴ ነው። ይሄን ቀደም ሲልም አውቅ ነበር። ግን እንደማላውቅ ሆኜ ቀረብኩህ» ይሄን ተናግሪ ለመሰለል ለማወቅ ደብዘዝ ባለው ብርሃን አተኮርኩበት። ያዘነ መሰለኝ፣ አዝኖ ሲጨርስ ጥሎኝ ይሄድ ይሆናል። ከማውቃቸው፣ ከቀረብኳቸው ጥቂት ሰዎች እንዲገኝ ላጣ ነው። ግን ለምን ነገርኩት?

«ምነው ዝም አልክ? ተቀየሞክኝ? እንደከዳሁህ ቆጠርከው?» አፍንጫው እንደ አርባ ሻማ አምቦል በርቶ ፊቴ ላይ የተደቀነ መሰለኝ። ቅድም ሰከሬ ከነበረና ስካር ያኩሆነ በደነገጡ፣ በፈሩና ግራ በተጋቡ ሰዓት ጥሎ የሚሸሽ ከዳተኛ ስሜት ነው ማለት ነው። በረደኝ።

ጭንቅላቴን እንጋሎ ወደላይ እያየ «አውቃለሁ» አለኝ።

ግራ የሚያጋባ ሁኔታ ውስጥ ነበርኩ «እንዴት? እንዴት ልታውቅ ቻልክ?» እስኪነግረኝ ድረስ ያለችው አፍታ አንድ ሺህ ጊዜ የምታስተነፍሰኝ አረጅም ሆነችብኝ።

«አባትሽ መጥቶ አነጋግሮኛል፣ ትናንት»

«ምን ብሎ?... ሉፍ! ቶሎ ንገረኝ»

«መነጋገር አይባልም... ማስፈራራት አይነት ነው። ከልጄ ጋር ያለህን ግንኙነት አቀም አለኝ። ቀላል አይደለም ለኔ ከባድ ፋው አለኝ። እንቢ ካልከ አደጋው ይከፋል ምናምን አለኝ...»

«የምን አደጋ...?» ቅዝቅዝ አለኝ ደሞ ያልበኛል

«አደጋ ያልኩሽ እኔ ነኝ። አሉ አገድልሃለሁ ነው ያለኝ»

መጥፎ ስሜት ለአፍታ ውልብ አለብኝ። ወደዚያ ቤት ያለመመለስ... አባቴን የመጥላት... ሙሉጌታን ደግሞ የመውደድ...

«ታዲያ ከኔ ጋ ያለህን ግንኙነት መቼ ልታቆም ነው?» አልኩት ቅዝዝ እንዳልኩ።

«እንቺ ስታቆሚ፣ ወይም ስሞት» አለኝና የተረበሽ መንፈሱን መደበቅ ተሰኛት

«ሲጋራ እናጭስ? ማለቴ ላጭስ፣ አጫሽኝ አይደለሁም... ብቻ...» አያለ ተደንቃቀፈ።

«አሺ» አልኩት ትከሻዬን ወደ ትከሻው አያቀረብኩ «ብርዶኛል ትታቀፈኝ?»

«አሺ»

ለሰላሳ መጻፉን በትከሻዬ ላይ አሻገረውና ከርኔን ጠበቅ አድርጎ ወደሱ አስጠጋኝ። በጀርዬ «አባትሽ በጣም ይወድሻል» አለኝ «በጣም! የእሱን ያህል በወደድኩሽ»

እሱና አንደተሸጎጥኩ ቀና ብዬ አየሁት፣ አቆልቁሎ ተመለከተኝ። ትይዩ የነበሩት ከንፈሮቻችን ገጠሙ፣ ሳመኝ። የተሰማኝን ይሄ ነው ብዬ የምገልጸው አልነበረም። አላውቀው... ብቻ ድንገት እንደፈነዳች አበባ ሁለመናዬ ፍ ት-ት-ት-ት ሲል ታወቀኝ። ምኞት ምኞት ብቻ ሆንኩ። ምኞቱ ሲያልፍልኝ ሀፍረት ተከለብኝ። በዚያ ሀፍረት ውስጥ ሆኜ «ይሄንን መሳሳም ነው እንደቀልድ ፊልም ውስጥ የሚያሳዩን?» ስል አሰብኩ።

ስድስት

እኔ የሚሰማኝን ልንገራችሁ። እናንተ የምትፈልጉትን ትርጓሜ ስጡት። ከዚህ ቀደም ያልነበረ አገልጋይነት ይሰማኛል። ሙሉጌታን በጽኑ የማገልገል ስሜት ውስጤ ገብቷል። እንደ ህንዳዊዎቹ የካልካታ የጋሪ ሰዎች እሱን አሸበልብዬ እኔ ብዳከር ብማስን አመኛለሁ። ስንገናኝ ግን ሁኔታዬ ስሜቴን ሳይከተል ቀርቶ እሱን ማስጨነቅ ያረካኛል። እንዳልተገራች ባዝራ ስቅበጠበጥ እኔን ለማረጋጋት የሐሳብ ልጓሙን ጠበቅ-ላላ ሲያደርግና በኔ ጉዳይ ሲጠመድ ደስ ይለኝ ጀምሯል። ደስ ብሎኝ ደግሞ አይቀርም፣ ያሳዝነኛል።

«ጥናቴን ተውኩት» አለዋለሁ ድንገት

«አሺ» ይላል ላመሉ። ቀጥሎ ጉዳዩን ያበሰለሰልና «እኔ ብሆን ግን አልተወውም ነበር» ይለኛል።

«እኔ እንተን አይደለሁም» አለዋለሁ። የሆነ አካሉ ስብስብ፣ ኩርምት ሲል ይታየኛል። የበለጠ ያሳዝነኛል። «በሚቀጥለው ዓመት አመረቃለሁ። ኮርሶቹን ብቻ በዚህ ዓመት አጠናቅቃለሁ።»

«አሺ» ይለኛል ለአፍ ልማዱ። ሲጨነቅ እንደሚያደርገው ሊኳኩል እንዳሰበ ቀይ ዶር አውራ ጣቱን ወደ ጢሙ ያሰግጋል። መካከል ላይ አይዘበታለሁ።

«ይሄን ልማድ እንድትተው አፈልጋለሁ»

«አሺ»

«አሺ... አሺ-አሺ» እዚህ ላይ የእውነት አበሽቃለሁ። በእሱ ላይ ለራሴ የሰጠሁትን ስልጣን ባግባቡ መያዝ እንዳለብኝ እያሰብኩ የተንጠራራ መንፈሴን ለመሰብሰብ አጣጣራለሁ። እውነቱን ለመናገር እጅግ አድርጎ ያሳዝነኛል። ከቅብጥብጥ ባዝራ ላይ ተስፈንጥሮ የወደቀ፣ በእሺታ ለመግራት የሚሞከር ፈረሰኛ ሆኖ ይታየኛል። ባቅፈው፣ አይዞህ ብለው ያምረኛል። ሁኔታዬ ግን አምሮቴን አይከተለውም። በመቅበጥጤ አቀጥላለሁ። ለእሱ ያረቀቅሁትን ከውሃ የቀጠነ ደንብ ለማስፈጸም እፍጨረጨራለሁ።

መቅበጥጤና ደንቤ ስቅዘው ሲይዙት ከዚህ ማምለጫ ጨዋታ ያመጣል። ስላነበበው መጽሐፍ ይነግረኛል። ወይንም እንዳንድ ውስብስብ ሐሳቦችን

ያፍታታልኛል። ይሄን ጊዜ እንደሰማይ ሰፍቶ እንደ ወፍ የለቀቀኝ ያህል ይሰማኛል። መቼም ቢሆን ከአሱ አድማስ ጋር የመጋጨት አቅም አይኖረኝም ብዬ አደመድማለሁ። አንድ ጊዜ ድንገት በጨዋታ መሃል...

«ባዮ-ዳይቨርሲቲ ታውቂያለሽ?» አለኝ

«አዎ።» አልኩት

«ምንድነው?» አለኝ

የማያውቀውን ሲጠይቀኝ የዕውቀት እኩያው ያደረገኝ መሆኑ ተሰማኝና ደስ አለኝ «ባዮ-ዳይቨርሲቲ ብዝሃ-ሕይወት አየተባለ የሚተረጎመው ነው። የአካባቢ ጥበቃ ፅንሰ-ሀሳብ ነው። ለምሳሌ አንድ ዛፍ ቢቆረጥ አካባቢያችን የሚያጣው አንድ ዛፍ ብቻ አይደለም። አላዩ ላይ ጎጆ የሰሩ ወፎች ይሰደዳሉ፤ ነፍሳቶች ይወድማሉ፤ አፈር የሚያለሙ ትላትሎች ይጠፋሉ፤ ዛፉን ጥላ አድርገው የሚበቅሉ ብዙ ዓይነት ተክሎች ይወድማሉ። የዚህን ሀብር ነው ባዮ-ዳይቨርሲቲ ወይም ብዝሃ-ሕይወት የሚሉት።»

አየተካከዘ አውራ ጣቱን ወደ አፍንጫው ገደማ ሲሰድ መካከል ላይ ያዝኩበት። ብንን እንደማለት ብሎ አየኝና ፈገግ አለ-በሩህ ፈገግታ። ቀጥሎም፡-

«ከቅርብ ጊዜ ወዲህ እኛ መንደር ላይ ይሄ ሀብር ሲናጋ ይታየኛል። ጠቀመም ጎዳም መንደራችን ሲፈርስ አብሮ የሚጠፋ ሕብር አለ። እንደትላትልን እንደነፍሳት ልትቆጥረያቸው ትችላለሽ። ግን አንድ የመንፈቀቅ ገድል ጨርሶ ሊጠፋ ነው። መንደርተኛው ብቻ አንድ አንድ ቤተሰብ ሆኖ ሲያበካው የኖረ፤ ምናልባትም የተዘነጋ የሰው ልጅ ሁሉ ታሪክ። ኤቨርሊን ሪድ «ውመንስ ኢቭሎሽን»ን ስትጽፍ ከአንድ ኋላ ቀር መንደር ተነስታ የሴቶችን ሁሉ ታሪካዊ አመጣጥ እንዳሳየችው። የኛም መንደር የሰው ልጅ የአንድ ሰሞን ታሪክ የመጨረሻ ማሟጠጫ ትሆን ይሆናል» አለኝ።

ከዚች ዕለት ጀምሮ «የመንፈቀቅ ገድል» ሲል የሰየመውን ማስታወሻ አየጸፈ ይሰጠኝ ጀመር። ማስታወሻዎቹ እኔ ላይ ያሳደሩብኝን ስሜት መግለጽ እናንተ ንባብ ላይ ተፅዕኖ ማድረግ ሆነብኝ። ስለዚህ በሌጣው እንድታነበት መልቀቅ ተገቢነት ሳይኖረው አይቀርም።

ማስታወሻ

፩

መንደራችን ለቤተ-መንግሥት ቡና የሚያጣጣ ርቀት ላይ ነው ያለችው። ለፓርላማ ተጎራባች ነን። እንደውም በየቤቶች ሽንቁር አጮልቀን የምንመለከተው የፓርላማን ሰዓት ነው። በየሩብ ሰዓቱ የሚደውለው የፓርላማ ሰዓት ሳንጠራው በየቤታችን ጎራ እያለ ጊዜውን ያስታውሰናል።

ከአባሬ ተነስቶ በፓርላማ ግርጌ አድርጎ ወደ እሪ በከንቱ የሚዘልቀው የአስፓልት መንገድ ገና የትራፊክ መብራቱን ሻገር እንዳለ በስተግራ ከሥጋ ቤቶቹ መደዳ የመጨረሻው ጫፍ ላይ ነው የመንደራችን መጀመሪያ ያለው። ይሄ የመንደራችን መግቢያ በር «መቆሚያ ጣቢያ» ብለን ነው የምንጠራው። የመንደራችን ሴተኛ አዳሪዎች የሚቆሙበት በመሆኑ ነው «መቆሚያ ጣቢያ» መባሉ። ያ እንደጉርሮ የቀጠነው መንደራችን መግቢያ ብዙ በጣም ብዙ ሴተኛ አዳሪዎችን አስተዳድሯል። ዛሬ-ዛሬ ያሉት ነባር ሽርመጦች በጣም ጥቂትና በዕድሜያቸው መግፋት ብዙ መቆም ስለሚቻላቸው በርጩማ ላይ የሚቀመጡ ብርዱንም ስለማይቋቋሙ አሳት በማንደጃ የሚታቀፉ ናቸው። ሁሉም የሲጋራ ሱስ ያለባቸው በመሆኑ የመንደሩ ወንዶች ሲገቡ «እስኪ ሲጃራ ግዛልኝ» የሚል የመረታት ጥያቄ ያቀርባሉ።

ሴተኛ አዳሪዎቹ የአንድ ዘመን ትውልድ መሆናቸውን የሚያሳይ አንድ ዓይነት ፀጉር አበጣጠርና አኳኋል አላቸው። የዚህ አይነቱን የፀጉር አበጣጠር በጥንቱ የነብዙነሽ በቀለ የቴሌቪዥን ዘፈን ላይ ተመልክቼዋለሁ። ዘመን ያልሻረው የጥንት ሴተኛ አዳሪዎች ባህሪም አላቸው። እያስካኩ በመሳቅ ቀልብ መሳብ፤ ብክትክት ያለ ስድ ማከናከብ... «ሴቶ! ነይ እስኪ ሱሪሽን አውልቂው!» እያሉ ወንዱን መሳደብ። በፍቅር ጊዜ አፍ አፍ ብሎ ሳምንት ሳይሞላ መሰዳደብ።

አንድ ሦስቱን በእካል ባስተዋወቅሽ አይሻልም?

አንዷ አልማዝ-ሚኒቄ ናት። ቅጭጭ ባለው አካሏ ላይ ድፍን የድሮ ሂል ጫማ አድርጋ ስትሄድ ስለምትመቅ ነው ሚኒቄ ያሏት። ሌላዋ ማሜ-ባሊ። ባሊ

የተባለውን ቅፅል ሥም ያገኘው በሁለት ጉዳይ ነው ይባላል። አንዱ ወገን ባለ ሰርቃ ነው ሌላት ሌላኛው ወገን ግን ብዕራ ጫፍ ባልደፈረው ጉዳይ ነው «ባሊ» የተባለችው እያለ ያማታል። ሦስተኛዋ ምንጊዜም እንደ ልጃገረድ የምትሸከረመመውና የምትሞላቀቀው ሮማን «ሲ» ናት። «ሲ» ያሏት የአካባቢው ወጣቶች ናቸው። አሷ ቆማ የምታመሽበት (የምታድርበት ማለት ይቻላል) አካባቢ የተደረገውን እንድም፣ ሳይቀር ስለምታወራ የተዘረፈ፣ የተቀማ፣ የተነጠቀ ሳይቀር ስለምትናገር ለዚህ ፀባይዋ «ሲለዩ» (አቃጣሪ) አሏት። ሲያሳጥሩት «ሲ»።

እነዚህ ሦስቱ አንዷ ከአንዷ ጋር አትጣላ! ከተጣሉ ዓለም ትበክታለች። ሰው መሆንሽን እንድትፀየፈ ነው የሚያደርጉሽ። እኔ እንዳንዴ ስድባቸውን ስለማ «ሰው የሚሉት ፍጥረት እንዲህ የበከተ ነገር ነው ይዞ የሚዞረውን» አልና ለተወሰነ ጊዜ ሰውን ሁሉ እፀየፋለሁ። የነዚህ ሴተኛ አዳሪዎች ፍቅራቸውም እንደዚያው «በን» ያለ ነው። አብሮ በልቶ፣ አብሮ ጠጥቶ እየተጋዘዙ ሌላውን በሰድብ ማብኘት።

ከእነዚህ ከሦስቱ ሴተኛ አዳሪዎች አንዷ አልማዝ-ሚኒቄ በቅርብ የሞተች ሲሆን ሁለቱ ግን ከተቀናናሽ ኦሮአቸው ላይ ይበልጥ ተቀናንሶ የዘቂጠ አኗኗር ላይ ይገኛሉ። ማሜባሊ ሲበዛ ሱሰኛ ናት። ሲጃራ ጫት፣ መጠጥ... ከመተለቁ የተነሳ የሚያስፈራ ዓይን አላት። ፊቷን ዓይን ብቻ የሚያስመስለው የአካሏ መቀጨጭና የቁመቷ ማጠር ይሆናል። ሥራዬ ብላ ወንድ ጥበቃ አሳቷን ታቅፋ የምትቀመጠው ከምሽቱ እምስት ሰዓት በኋላ ሰማይ-ምድሩ ሲሳከር ነው። ከዚያ በፊት ግን የአካባቢውን ወጣቶች እርግ በማነቅ እንድ-ሁለት ብር እየለመነችና እያጠራቀመች ነው የምታመሽው። አካባቢው ላይ ኖራ ወደማርጀቱ የተቃረበች በመሆኑ የሚጨክንባት የለም።

ከምሽቱ እምስት ሰዓት ከሞላ በኋላ አሳቷን ታቅፋ እንደተቀመጠች በቁመቷ ማጠርና በአካሏ መቀጨጭ ልጅ እየመለሷቸው ሰካራሞች አብረዋት ለማደር ይስማማሉ። ይሄኔ ወንዱ ከሚሰጣት ብር ሌላ የሰካራሙን ቀሪ ገንዘብ መዘረፏ የማይቀር ነው። ገንዘብ ካገኘች ደግሞ እስኪነጋ አላደርስ ስለሚላት ሰውየውን ባዶ ሽቦ አልጋ ላይ እስተኝታ ፍራሹን በማውረድ ጫት ገዝታ አጫጭሳ ብርቶንችን ያለ ሌሊት

ለማሳለፍ ትሞክራለች። በሽቦው ቅዝቃዜ ያለካራም ሳይነጋ ሊበርድለትና ሊነቃ ይችላል። ኪሱን ሲፈትሽ ባዶ።

«አንዴ?...? ገንዘቤሰን?»

«አንጃ አባከ!!» ማሜ ባሊ ከወሰደችበት ወንድ ጋር ከመደራደር ይልቅ ፀብ ትመርጣለች። ወንዱ ሰው እንዳይሰማበት የሚፈልግ ከሆነ ዝም ብሎ እንዲሄድ፣ አለበለዚያም ለሰው ደንታ የማይሰጠው ከሆነም መግሉበለቧን ትቀጥላለች።

«የትም በየቦታው ስትደፋ፣ እኔም ወንድም አለኝ ብዬ አልጋዬን ለቅፄ ባላደርኩ? እፀድቅ ብዬ ባዝላት ተንጠልጥላ ቀረች አለ። አሰፍሰፈው ሲጠብቁህ የነበሩት ማጅራት መቼዎች ጥርስ በገባሁ እንደገና እኔት ሌባ??... እንዲህ ከሆነ ያደርክበትን ሳትከፍል ከዚህ ቤት አትወጣም!!...» ተለማኝዋ አሷ ትሆናለች።

ሮማን ሲ ጠይም፣ መልኩ-መልካም፣ የሴት ወይዘሮ ውፍረትን ቆመት ያላት ናት። ሲጃራዋን እየሳበች በረጅሙ ትኳልና በሲጃራው ጭስ አንድ ዓይኗን ጨፍና በጊዜ ወጥታ እስኪደከማት መገተር ነው። ከዛ በኋላ ነው በርጫማና አሳት የሚያስፈልጋት። ሮማን ሲ-ስለራሷ ያላት ግምት ሊገርምሽ ይችላል። «ልጅ ነኝ» ከማለቷ የተነሳ ሰው ስታናግር (በተለይ ወንድ) ለመከላታተፍም ይዳዳታል። ለኔ አዋቂ መሰላ የምትታየኝና እሷም ትልቅ አዛውንትነት የሚሰማት አመሻሽ ላይ ከሽንት ቤት ስትወጣ ወደ ጀንበር መውጫያ ፊቷን መልሳ እግዚአብሔርን ስትወተውት ብቻ ነው። ከመንደሩ የጋራ ሽንት ቤት አለፍ ብሎ ያለው ቀጭን መተላለፊያ ለሮማን-ሲ ቤተክርስቲያኑዋ አሉ ነው። ዕድሜ ልኳን ቤተክርስቲያን ስትሄድ እይቻት አላውቅም። ብቻ አመሻሽ ላይ ቀጭኑን መተላለፊያ መጥኝ ብላ ማነብነብ ነው።

ሮማን አዘውትራ የምታወራው ወንድን ለማስተናገድ አካሏ እንደማይችልላት ነው «ማህፀኔ ጠባብ ነው» ትላለች። ለራሷ ሁሌም ልጅ ናት። ወንድ ሲያነጋግራት ካጋጠመኝ ምንም የማታውቅ ልጃገረድ ትመስለኝና የምመለከተውና የማውቀውን የገረጀፈ አቋሚን እጠራጠራለሁ። ለካ የተዋናዮች ሜካፕ እና አልባስ የድክመታቸው ማገዣ ነውና። ሮማን «ሲ» ሁልጊዜም ንጮንጭ ይቀናታል። የመንደር ሰዎች «መቆሚያ ጣቢያ» ጋ ሰው አግኝተው ለትንሽ ሰከንድ ቆም ካሉ።

«ወንዱ በየት በኩል ይግባ?» ብላ ትነጫነጫለች። እኔ አመጧን ስለማውቅ እዚያ አካባቢ ላለመቆም አጠነቀቃለሁ። ሸክክ ብዬ ሳልፍ «ሙልዬ ደህና አመሽህ?» ትለኝና «እስኪ ሲጃራ ግዛልኝ?» ትለኛለች። ብቸል ገንዘብ አይደለም ለሷ መስጠት የምፈልገው፣ የሲጋራ ሲሷን መንጠቅ።

ሮማን-ሲ ሲበዛ ጉልበተኛና በቴስታ ስለምትማታ ከመንደራችን ውስጥ የምትፈራው የላትም። ከኛ ሠፈር አንደልቧ የምትናገራት አንድ ቲያትር ቤት በጽዳት ሥራ የምታገለግል የነበረችው አባይነሽ-ዲናም ብቻ ናት። ዲናም የፊት ጥርስ የሌላት በመሆኑ ስትናገር እየተኮላተፈች ምራቁን እየረጨች ነው። በይበልጥ ሰው ለማማት ሆነ ሳንቲም ለመለመን ወደ ጆሮ ጠጋ ብላ ስታወራ ጆሮሽን ኮርኩራ-ኮርኩራ ያሰኝሻል። ከመንደሩ ወጣቶች ጋ ሲበዛ ስለምትግባባ ነው ሮማን የምትፈራት። ግንክ እሷም ሀይለኛ ናት።

«ዲ-ዲ-ዲ...» የመንደሩ ጎረምቶች ይወዷታል።

ዲ-ሮማን-ሲ የቆመችበት ሄዳ የሲጃራ አሳት ትካፈላትና አብረዋት ለማይጠፉት ወጣቶች አንዲህ ትላቸዋለች እየተጣቀሰች

«አንተ «ኤ» ነህ፣ አንተኛው «ቢ» ሮማን ደግሞ «ሲ» እኔ «ዲ» ትልና በቅኔ ተሳድባ ሮማን ሲን በማይወዷት ጎረምቶች ታስቅቧታለች።

አባይነሽ-ዲ በይበልጥ የደሞዝ አካባቢ ጠጥታ ስትመጣ ማንንም አትፈራም። ጋ/ሚካኤል አፋፋ ግኳ ቢሆኑ ጠርታ ትሳደባለች። «ነፍናፊ፣ የዘንድር ሽታ እንኳን ላንተ አፍንጫ ለኛም ያዳግታል» ትላለች። አፋፋ በመናደድ ለአንድ ሰዓት ሆን ብለው በመስከር ይጠብቋታል። ዲ-ትጠነቀቃለች።

«እኔ ቀጭኗ ማንንም አልፈራማኬ» እየተውረገረገች። አውነቷን ነው ማንንም አትፈራም። እኛ መንደር ያልሰደበችው ሁለት አዛውንቶችን ብቻ ነው። «እኔ ቀጭኗ! እንቆቆ ሁሉ! የመንግሥት ሠራተኛኮ ነኝ» እያለች በጥርስ አልባ ድደ በምትከረታትፈው ንግግሯ በጅምላ ሠፈርተኛውን ትሳደባለች።

እሷ ቤት የሚገቡት ወጣቶች እየተሳሳቁ ሲከፈሉ ዲናም ከሰከረች ወጥ በምትሰራበት ድስት ሽንቷን ትሸናበታለች ይላሉ። ግድ የላትም። በ-ና ካፈላች የቡና ሲኒ ስለሌላት በፈሊት ቆርቆሮ ክዳን ነው የምትጠጣው፣ ሞሰቧ የላውንደሪ ወረቀት፤

የቤቷን አይጦች እንደ ልጅ ትቀጣቸዋለች አሉ። እሷ ከውጭ ስትገባ ትርምስምሳቸው ይወጣል፤ «ማናባታችሁ! ምናባታችሁ!» እያለች ለመለኮፍ ትሞክራለች።

አባይነሽ-ዲ አራድነቷ ለወጣቶች የሚሰማው ነው። ገንዘብ ካላት ወጣቶችን መጋበዝ ነው። የምትጠጣበት ግርሰሪ ደግሞ ማምታታት፣ ማጭበርበር፣ በሰዎች ማሸፍና መተረብ። ከቻለች ፀብ ማስነሳት... ስለዚህ ወጣቶች ሲበዛ ይወዷታል።

«ዲ-ዲ-ዲ»

ለምን «ዲናም» አንደተባለች አላውቅም። እኛ ሠፈር ከመምጣቷ በፊት ነው ስሙ የወጣላት። ተወልዳ ያደገችው ከኛ መንደር በስተጀርባ ካለው «ኩባ ሠፈር» ነው። እየሰከረች ስትበጠብጥና ሠፈሩ የሰላማዊ ሰዎች መኖሪያ በመሆኑ አምጥተው እኛ መንደር ከመሰለቱ ጋር ቀላቀሏት። አንድ ሀብታም ነጋዴ ወንድም አላት። ዞር ብሎ እያያትም እሷም ካጋጠማት ሙልጭ አድርጋ ትሰድበዋለች። ታዲያ ወንድሟ የጉራ መንፈያዋና የዱቤ መጠየቂያ ደረሰች ነው።

«የእናቴ ልጅ ከዳር አገር ዕቃ አምጥቶልኛል። የዚህ ሠፈር ሰው ዓይን እንደሆነ የምታውቁት ነው። ምቀኝነታቸውስ? እኔ ምኔ ሞኝ ነው? እሱን ቸብ! አደርግና ለሰፈሩ ተሰማሚ ሶፋ እገዛለሁ። በተራረፈው ደግሞ ለደስ-ደስ አንድ ሌሊት ሙሉ መጨፈር ነው...» እያለች የምድረ ካቲካላ ሻጭ ጉርሮ ማጮህ ነው። በብዙ ዱቤ መብቸንኸን...!

ወይንም፡-

ከወጣት ዳዶቿ አንድ ሁለቱን ይዛ እቤቷ ትገባና አፋፋን በውሽት ስታጓጓ «...ወንድሜ ያስገባልኝ ቅርጫ ነው። ያውልህ ቋንጣ አውርድና ብላ። ሽረ ብላ! ጠላታችን አፈር ይብላ! ብላ! ያውልህ እዚያ ሳጥን ውስጥ አሳይኝ ያልከኝ ወንድሜ የላከልኝ 20 ሜትር ጨርቅ። እድሜ ለወንድሜ! ቴሌቪዥኑ አንተ ጋ ይቆይ ብዬዋለሁ... የኛን ሰፈር ሰዎች ታውቃቸው የለ? ይሄንን በሬን ሳለሰራ አምጥቼ ምን አደርገዋለሁ?... ያውልህ እዚያ ጠርሙስ አረቁ ከፈትና ጠጣ?...» ትልና በመጨረሻ «ማን አፍንጫ አለውና ያሸታል ብለህ ነው የፈራኸው?» ትመርቅበታለች። ይሄኔ አፋፋ ካልሰከሩ ይቸሏታል። ከሰከሩ ግን በወዲያ ይዞሩና በጅን በቡጢ፣ ነርተው-ነርተው አልከፈት ሲላቸው ጥለው ይሄዳሉ። ዲ በተዘጋ ድምጿ ለመጮህ ትሞክርና

ቀበሌ... አብዮት ጠባቂዎች ስለሰለገቻቸው «አዝማሪ ሠፈር አንሄድም!» ማለት ጀምረው ነበር። እሺ ብለው ከመጡም ከነሱ ጀርባ ሆኖ ጣቷን እፍንጫዋ ላይ እየጣደች እፋፋ ታሳያቸዋለች። እፋፋ ተግባራዊ ይላሉ። «ይኸው ይኸው ገና ሲያዩኝ ተግባራዊ ይላሉ እኔ ምን እንዳደረግኩት እንጃ!» ትላለች።

አባይነሽ-ዲ ከእፋፋ ጋር ከተጣላች ይደበድቡኛል ብላ ስለምትፈራ ከሚወዷት ወጣቶች አንድ ሁለቱን ይዛ በመምጣት እቤቷ ታስገባና።

«ሽለቃ ዝም ብለው ይሰሙልኝ! ይሄ ቆራጣ እፍንጫ የሚለውን ለመስማት አይደል የመጡት?... አብዮት ጠባቂዋ አልቻለውም ያው እንደተነጋገርነው አዛው ከርቸሌ ስደዱት...» ትላለች እፋፋ የሰከሩ ከሆነ።

«ቆይ አንቺ ፊብ አፍ! እኔ ኃይለሚካኤል...» ይላሉ። እኛ ስለሰመድነው እንጂ የሚሉትስ አይሰማም። ብዙ ፊደሎች እየከሸፉ አይተኮሱላቸውም። «ሽ-ሽ-ሽ-ፋ-ፋ-» የሚል ይበዛዋል ገግራቸው።

ልጆች ሆነን እኔና ጓደኞቼ እንደምንም እናጠራቅምና ሃምሳ ሳንቲም ሲሞላ ዲናሞጋ መብረር ነው። እሷ ታዲያ ትሰበስበንና ወደ ትኬት በጫቂዎቹ ጋ ታቀርበናለች።

«ጋሼ መሐሪ! ይኸውሎት የአሁኔ ልጅ ያልኮት ይሄኛው ነው። ከአዲሱ ቄራ ድረስ ጓደኞቹን ሰብስቦብኝ መጣ!» ትልና ወደኔ ዞራ በውሸት ቁጣ «አንተ? አፈር ብላና ጉልበት አትሰምም?» ብላ ጉልበት ካላመች በኋላ እንደምንም ተለማምጣ ታስገባናለች። ወዲያው ከበስተኋላችን ትመጣና አንድ ገግድ በግ ቆጥራ በሃምሳ ሳንቲም ሂሳብ ትቀበለናለች። እኛ ሃምሳ ሳንቲም ካላጣን ነጋ ጠባ ይሄው ነው። በተለያዩ ምክንያት ጉልበት ስሞ መግባት። እንዳንዴ ሀጻናቶች አሥር-አስራ-አምስት ሳንቲም ከያዙ ፊልም ልታስገባቸው ቃል ትሰጥና ሲጃራ ገዝተህ ና ትላቸዋለች። ...ከባሰም አመሽሽ ላይ መቆሚያ ጣቢያ ወጥታ ትቆማለች።

«የበለጣችሁኝ እንዳይመስላችሁ ዲ እኔ ቀመኗ ምን አጥቼ!» ትላለች ለችግር ጊዜ ሽርመጥና ማስተባበያ።

አንድ ጊዜ አዲሱ ቄራ እካባቢ በና ቤት የነበራት እህቷ ትሞታለች። ወንድሟ ስላልፈለገ ያለ የሌለውን የእህቷን ዕቃ ጠራርጋ እቤቷ ታስገባለች።

እንዳሰበችው ለሳምንት ይሁን ለአስራ አምስት ቀን ቤቷ በውድ ዕቃዎች ይሞላል። የእህቷን ዕቃ በከብር ማስቀመጧን ታውራ ነበር ተሸጦ እስኪያልቅ ድረስ።

«አሁኔ የእናቴን ውቃቢ የተቀበለች ናት። የሷን ዕቃ እከብሬ ካላስቀመጥኩ መቅኖ ቢስ አሆናለሁ» ትል ነበር። በእርግጥም ዕቃውን ለመጠጥ ሸጣ እንደጨረሰች አልጋ ላይ ዋለች። አንድ እጇና አግሯ በድን ሆነ። መናገር የማትችል አገጭን የማትሰበስብ፤ ለሃጫ የሚዝረበረብ ታማሚ... አንዳንድ ቀን እንደ ዲ ያሉ ሰዎች ከዚህ ሠፈር ተነቅለው ምንድነው የሚሆኑት እያልኩ አብከከናለሁ። እውነት ዛሬ ዲ ሕይወት ያለው መቀጫ ሆናለች፤ እና ከአራት ኪሎ ተነቅላ እዚያ ስትተከል የሞት ፍርድ አይሆንባትም?

አሠፋ ደርጉ አዋጅ የሚያነበው ጋዜጠኛ ከማርሽ ሙዚቃ በኋላ «ከጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት የተሰጠ መግለጫ

«ሠፊው የኢትዮጵያ ሕዝብ ሆይ!

በአምባገነንነትና በማን አለብኝነት የአገርህን ዳር ድንበር በመድፈር ተጠብቆ የቆየውን የነፃነት ታሪክ...

«...ሁሉም ወገን አራሱን፣ ቤተሰቡንና አገሩን ለመከላከል ዝግጅትን ማጠናቀቅ አለበት...»

መቼም የዚህን ጋዜጠኛ ድምጽ ሲሰማ የማይርድ የለም። ሱማሌ የኢትዮጵያ ምሥራቃዊ ክፍል በመውረርና በወቅቱ የነበራት ኃይል አዲስ አበባ ሊያስገባት ይችላል ተብሎ ስለተፈራ በጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት በኩል ይሄ መግለጫ ተሰጥቶ ነበር።

በዚህ ሠዓት ላይ እኛ ቤት አያቴ አልጋው ላይ ቁጭ ብሏል። እኔ ሁልጊዜም የምቀመጥበት አግሩ ስር ካለች በርጩማ ላይ ተቀምጫለሁ። አያቴ በንዴት የያዘውን በአረቄ የፈለ ሻይ ለኔ ሰጥቶ ጊዜውን ይረጋግም ጀመር።

ሴት አያቴም አየተርበተበቱ መላ-መላ ያሉትን ሁሉ ለወንድ አያቴ ያማከራሉ። ወንድ አያቴም አልፎ አልፎ «ፍሬ-ፈርስኪሽን ተይው!» እያለ ይቆጣቸዋል።

ትዝ ይለኛል ከሴት አያቴ መላ አንዱ በረብሻ ምክንያት ከቤት መውጣት ባይቻል የመንደራችንን ቤቶች ግድግዳ እየቀደዱ (ተያያዙ ነውና) አንዱን ቤተሰብ ከሌላኛው ቤተሰብ ጋ ውስጥ ውስጡን ማገናኘት ነበር። በአርግጥም መንደራችን ካቀፈቻቸው ከሰባ በላይ ቤቶች ግድግዳዎቻቸው ቢነደሉ አንድ ጥሩ ዋሻ ይወጣቸዋል።

ያለማጋነን አንድ ሰው ከጣሪያ ላይ ሳይወርድ መንደራችንን ሊያካልላት ይችላል። የአንድ አርምጃ ያህል ኳን መራራቅ በየቤቶቹ መሀል አይገኝም። እንደቤቶቹ አሰራር ሁሉ የመንደሩ ነዋሪዎች ገመናቸውን ሳይቀር ደበላልቀው ነው የሚኖሩት።

«ጎረቤት አያውቀው ምስጢር፤

ወንፊት አያጠራው አፈር፤ የለም» ይሉሻል እኛ መንደር ነው። እያንዳንዱ የመንደሩ አባል ማን-ምን እንደበላ እና ማን ጸሙን እንዳደረ በየጎረቤቶች መዝገብ ላይ ሰፍሮ ይገኛል። ከዚህ ድብልቅልቅ ማህበራዊ አኗኗር ውስጥ ማፈንገጥ አይቻልም። መንደርተኞቹ ሲያድሙ እና ሲተባበሩ አንድ አንድ ሰው ሆነው ነው።

የመንደራችን ነዋሪዎች ኑሮ እየሸነፉጠች የምታረፉጣቸው በመሆኑ እንደ ግራዋ አበባ በየአቅጣጫው ይረጫሉ። በዚህም ምንም ተደብቃ የምትደረግ ነገር የለችም። ከተበተኑበት ሲሰበሰቡ አፋቸውን ገጥመው ስላጋጠማቸው መረጃ መለዋወጥ ነው።

-ዛሬ አገሌ ከአገሌ ሚስት ጋር እዚህ ቦታ ታይተዋል።

-የአገሌን ልጅ ፎሊስ እያዳፋ ወስዶታል።

-አትዬ እከሊት ውቃቢ ቤት አድረው ሲወጡ ታይተዋል።

ትዝ ይለኛል፤ ልጅ ሆኜ ከት/ቤት ከፎረፍኩ አንዷም ሳትቀር የነበርኩበትና ያደረኩት ለሴት አያቴ ጀር ይደርሳል። እኔ አገር ሰላም ብዬ ስመለስ...

- ዛሬ ቢያሳ ምን ታደርግ ነበር?

- መርካቶ ያየህ ሰው አለ።

- ይሄ ሲሊማ አይቀርም?

- የምን ባስቴ ነው ስትበላ የነበረው? ይሉኛል። ማን እንዳየሽ እንኳን ሳታውቂ ትታያለሽ። በመረጃ አሰባሰብ በኩል የመንደራችን ነዋሪዎች ለሌላ መንደር ይተርፋሉ። አንዳንዴ አካባቢው በአሉባልታ አሳት ይጋያል።

የመንደራችን ሴቶች ትብብራቸው ወሰን የለውም። አንዷ በአንዷ የግል-ሕይወት ላይ ያላት መብት ዳር-ድንበር አልባ ነው። አንድ ጊዜ አንዷ የመንደራችን ሴት ወዴት እንደሆነ አንጃ ትሄዳለች። በዚህ ጊዜ እጅሬ ባል ሲያደፍጥ ቆይቶ ሲመሻሽ አንዲት ሴት ይዞ ይመጣል። በሴቶቹ ታይቷል። ምን አገባን? አላሉም «ለኛም ጊዜ ይኸው ነው» ተባባሉ። በነጋታው በሌሊት ተቀሳቅሰው ሰውዬው በር ላይ ቁጭ። ሴትዮዋ በየት ትውጣ? ግራ ገባት! ቢጨንቃት ጋቢ ተከናንባ ለመውጣት ትሞክራለች። ከዚያም ምኑን ትጠጃቀሳለች? ወንዶቹ ናቸው ነፍሷን ያተረፋት። ያ-

አጋጣሚ የመንደራችንን ወንዶች እንዲማሩ አጃቸውን ይዞ ነው የሥነ-ምግባር ፊደል ያስቆጠራቸው።

የመንደራችንን ጉዳንጉድ በአንኳሩ ካልሆነ በዝርዝር የሚዘልቀው የለም። ሴት አያቴ ሲነግሩኝ ከሰላሳ እና ከአርባ ዓመት በፊት የኛ መንደር የከተማችን ሁሉ አዝማሪዎች መኖሪያ ነበረች አሉ። አሁንም የምትታወቀው በዚህ ስሟ «አዝማሪ ሰፈር» በመባል ነው።

የስም ነገር ሆኖ እንጂ አሁን እንኳን ያሉት አዝማሪዎች ብዛት ከአንድ እጅ ጣት የሚዘሉ አይደሉም። በፊት ግን አሁን በባህል ዘፈን ታዋቂ የሆኑት እነ አሰፋ አባተ እና አንድ በዋሽንት ስርቅርቅታው የሚወደድ አዚሁ እኛ መንደር ኗሪና ተመላላሽ ነበሩ።

አሁን በኔ ዕድሜ እንኳን መንደራችን የነበሩት አዝማሪዎች በጣም ብዙ ነበሩ። አንድ ሴት ውስጥ እስከ ሰባት ቤተሰብ ድረስ በደባልነት ሲኖሩ አስታውሳለሁ። ታዲያ እነዚህ አዝማሪዎች በነበሩበት ጊዜ ሌሊቱን በእንቅልፍ ማሳለፍ የመንደራችን ባህርይ አይፈቅደውም ነበር። አዝማሪዎቹ በየመጠጥ ቤቱ ሲዘፍኑ አምሽተው እኩለ-ሌሊት ላይ ሲመለሱ የገንዘብ ከፍፍል ፀብ አይቀርም። የሚገርምሽ ባልና ሚስት ሆነውኳን ያገኙትን ይከፋፈላሉ። ትዳር እንዲመሰርቱ የሚያደርጋቸው ማሲንቆው ብቻ ነው። አለበለዚያ ሴቶቹ በሽርካ ለመዝፈን ብዙ ጣጣ አለባቸው። ወንዶቹ ማሲንቆ መምታት ብቻ ሳይሆን መዝፈኑንም ስለሚችሉ ሴቶቹን በሚስትነት ካልሆነ በስተቀር በሽርካት ማስከተልን አይፈልጉም። ሴቶቹ ወንዶቹን ስለሚገታቸው ማግባት ግድ ይሆንባቸዋል።

ታዲያ ያኔ እነሱ በብዛት በነበሩበት ጊዜ ሌሊቱን በድብድብ ወይም በዘፈን ገትረው ያነጉት ነበር። ለሥራቸው ሲዘፍኑ አምሽተው እቤታቸው ሲገቡ ደግሞ ለስሜታቸው ይጀምራሉ። ይህን ጊዜ ወንድ አያቴ

«አጎት ምናምንቴ፤ አጎተኛበትም?» ሲል ድምጹን ከፍ አድርጎ ይሳደባል። ይፈሩታል ወይም ሲቸግራቸው አሉጋ ለብድር ስለሚመጡ የግዳቸውን ያከብሩታል። ወይም ዝም ይሉታል ወይም...

እነዚህ አዝማሪዎች የዋዛ አይደሉም። ሲበዛ አሽሙረኞችና አብሻቂዎች ናቸው። እርስ በእርሳቸውም ሆነ ሌላውን ሲያበሽቁ ነው የሚውሉት። አንዱን ጀባ ልበልሽ...

...ሁለት አዝማሪዎቻችን ወደ አንድ ግርሰሪ ለመጫወት ሲገቡ አንዱ ጠጪ ይመለከታቸውና «በዝንጀሮ ተወረርን አይደለምዴ?» ይላል አሉ።

ሰውዬው በእርግጥም ትክክል ነበር። ወንዱ አዝማሪ አቦዬ ይባላል ጥቁር፤ መላጣ እና ፊቱ ላይ ፀጉር የማይጠፋ ጎስቋላ የጦጣ ሳቅ ያለው ቀንጥንጥ ሰው ነው። ቀልዱ ሙዝዝ ያለ ከመሆኑ የተነሳ ሰው ለማሳቅ ሲል በላይም በታችም እስከ ማግሣት ይደርሳል።

ሴቷ አዝማሪ አሰለፈች ትባላለች «ቅምቅም» ብለው ቅጽል ስም ያወጡላት አዝማሪዎቹ ናቸው። እኗን ስትመለከቸው የተቀመቀመ ጠይም ጨርቅ ስለሚመስልሽ ነው ቅምቅም ብለው የሚጠሩዋት። ቂጢኝ ይመስለኛል ፊቷን ጠባብሶ አበላሽቶታል። ሰውየው ለዚህ ነው «በዝንጀሮ ተወረርን አይደለምዴ?» ማለቱ። የቅምቅምን ድምጽ አታንሺው (ጣት የሚያስቆረጥም ነው - ለዘፈን ባይባልም) አዝማሪዎቹ ሲያበሽቁትም ይሁን እንጂ አንዳንዶቹ ጠጪዎች ፊትሽን ወደ ግድግዳ መልሰሽ ዝፈኝ ይሏታል አሉ።

ሁለቱ አዝማሪዎች ያንን ተሳዳቢ ሰው እንዳልሰማ ሆነው ይቀመጡና ዘፈን ሲጀምሩ፤ ቅምቅም ነጠላዋን እየቋጩች እንዲህ ስትል የግጥም መልስ ሰጠችው።

«ሆዱ እንደርጉዝ ሴት ከተንገፈጠጠው

ዝንጀሮ ይሻላል ርጦ የሚያመልጠው»

የዚያ ተሳዳቢ ጓደኞች ከፋኛ ተንፈቀፈቁ። ግጥሙን አስደግመዋት ብዙ ብር ሸለሟት።

ይኸውልሽ አሰለፈች ከሞተች ወደ አራት ዓመት ሳይሞላትም የሚቀር አይመስለኝም። ድሮ-ድሮ ኢትዮጵያ ሬዲዮ ሄዳ የተቀረፀችውን ዘፈኗን አልፎ አልፎ በባህል ሙዚቃ ፕሮግራም ላይ አስማዋለሁ። እኗ በሬዲዮ ከዘፈነች ሴት አያቴ፡-

«ምናለ የሞተ ባያስለፈልፋ» ይሉና ያማትባሉ።

ቅምቅምን ባሰብኩ ቁጥር ትዝ የምትለኝ ትንሽ ከከፋት እና ከሰው ከተጣላች እኛ ቤት ፊት-ለፊት የተተከለችውን ያድባር ድንጋይ እያማረረችና እየተለማመነች የምታለቅሰው ነው።

«ምናባሽ አንቺ አድባር፤ ሸረ ተይ ሸረ ተይ...» ትላታለች እንባዋ በጥብስብስ ፊቷ ላይ እየተንገዙባቸዋል። ይቺ አድባር ሆኖ የምናመልከባት ድንጋይ በፊት የእያቴ የድንጋይ ሙቀጫ ነበረች። ወገቧ ላይ ቀበቶ ያሰረች የሚያስመስላት ቅረጽ ተበጅቶላታል። እኗ ስለተሸራረፈ ነው እያቴ የጣሏት። ወንድ እያቴ ደግሞ በእኗ ተከላት። እሱ እዚያ ቦታ የተከላት ለመቀመጫነት ነበር። ነገር ግን ቦታው በፊት የግንቦት ልደታ ማከበሪያ ስፍራ ስለነበር ቀስ በቀስ ቅቤ ሲቀቧት፤ ሰንደል ሲያጨሉባት፤ በመጨረሻ ያች ሙቀጫ የምናመልካት አድባራችን ሆነች። ያቺን ድንጋይ ቅምቅም ስለምታለቅሰባት ዛሬ ድረስ የቅምቅም አድባር እያሉ ይጠሩዋታል። በዋነኛ ግን የገብሬ ባቂሎ አድባር ነው የምትባለው።

ስለአድባሯ ካነሳሁ አይቀር ስለሚያስገርሙኝ አንድ ሰው ላጫውትሽ ኃይለሚካኤል ሳቦሬ ይባላሉ። ጫማ ሠፊ ናቸው። አፍንጫቸው እንደቀነጨረች ባቂላ ቁጥርጥር ብላ ተከማትራለች። የቂጥኝ ግርሻ አፍንጫቸውን ጥንጥን ሆኖ እንደበላው ይነገራል። ቂጥኝ ብሽሽታቸውን ስለአበላሻሸው ሲሄዱ ፈንገል ፈንገል እያሉ ነው። አንዳንዶቹ ደግሞ «የለም፤ ቂጥኝ አይደለም» ይላሉ። «እርግጥን ነው» የአንዲት ባለውቃቢ ገንዘብ ተበድረው በማስቀረታቸው ነው አሉ። አበዳሪዋ ወ/ሮ ሚልኮ የተከዱት ገንዘብ ስላበሳጫቸው አገራቸው ድረስ ነገሩን አጥብቀውባቸው መጡ። አሳቀሉዋቸው ተባለ። ኃይለሚካኤል ይታመሙ ይታመሙና ሊያገማሙ ሲሉ ወይዘሮ ሚልኮ ወቃቢያቸውን እንደ ልጅ ይቆጡታል።

«እ ሰርቶ ሊበላ? የለሆነ፤ ጨሌቱን አበጥሳለሁ» የዛቸውን ቀን ጀንበር ሳትጠልቅ ኃይለሚካኤል ሽምቅቅ አድርጓቸው ያድራሉ። አንዲህ እንዲህ ብለው በመጨረሻ አፍንጫቸው ከሰመች። መከሰም ብቻ ሳይሆን በአግባቡ ፊደል አልተከሰ አለች። ብዙ ፊደል ይከሸፍባቸዋል። «ቱሽ» እንዳለ ጥይት በፊደሎቹ ትንፋሽ ይበዛባቸዋል። ልጅ ሲያጫውቱ «ላፋፋ» እያሉ ነው። ስለዚህ «ላፋፋ» እንላቸው ነበር። አይቀየሙም «ሬብ ሁሉ» ብሎ የመሳደብ ልምድ አላቸው እኛ ተርጉመን

አወቅነው እንጂ አሳቸው «ዮሽ ሁሁ» ነው የሚሉት። እንዴት እንዳወቅነው እንጃጂ አንድ ቀን ጽፈው ሳይሰጡን አይቀሩም። ካልሰከሩ ጥሩ ሽማግሌ ናቸው። ትንሽ ከቀማመሱ ግን በደህና ጊዜ ችላ ብለው ያለፉትን ሁሉ እያነሱ መጣላት ነው። «ሬብ ሁሉ» ፈንገል ፈንገል እያሉ መጥተው «እኔ ኃይለሚካኤል» ካሉ ሰው ሁሉ ገሽሽ ነው።

አድባራችን ትዝ ባለችን ቁጥር እኚህን ሰውዬን ማስታወሴ አይቀርም። የግንቦት ልደታ በጠዋት ተነስተው የአድባር መዋጮ ብር ይሰበሰባሉ። በግ ይገዛል። በተረፈው ጠጅ በባሊ፤ አረቄ በጠርሙስ። ሴቶቹም በፊናቸው ዳቄትና ጥራጥሬ አዋጥተው አነባብሮ ይጋግራሉ። ንፍሮ ይቀቅላሉ። ቡና ተፈልቶ የቅምቅም አድባር ቅቤ ትቀባለች። ሰንደል ይጨስባታል፤ የማሽላ ቆሎ የተበተነበት ቄጠማ ይጎዘጎዛል።

ከቀኑ አስራ ሁለት ሰዓት ላይ መንደርተኛው ሁሉ ተሰብስቦ በብረት ምጣድ የተጠበሰውን የበግ ሥጋ ይታደላል። አነባብሮ፤ ንፍሮ... ሽማግሌዎች ተነስተው ስለአብሮነታችን ዲስኩ ያሰማሉ። ከዚህ በኋላ የደረሰላቸው ስለታቸውን ያስገባሉ፤ አንዳንዶቹ ለአመቱ ይሳላሉ። ከዚህ በኋላ መጠጡን መጠጣት ይጀመራል። እስከዚህ ሰዓት ድረስ ኃይለሚካኤል አስተናጋጅና የሚሏቸውን ስሟ ይሆናሉ። ወደ መጨረሻ አካባቢ ግን ይጠጡና «ዮሽ ሁሁ። እኔ ኃይለሚካኤል» (ሬብ ሁሉ። እኔ ኃይለሚካኤል!) ማለት ይጀምራሉ። ይሄን መንደርተኛው ወደ የቤቱ መከተት ነው። የእፋፋ መደምደሚያ አድባሯን ከቦታዋ አንስተው ትቦ ውስጥ ከትተው ከሷ ጋር ሲጣሉ ማደር ነው። «ሬብ ሁሉ! ለድንጋይ እየሰገዱ፤ ሬብ ሌባ-ሁሉ!»

አድባሯ አሳቸው ከጣሉዋት ቱቦ ውስጥ የምትነሳው የዓመቱ ግንቦት ልደታ ሊደርስ አካባቢ በአሳቸው ነው። ቦታዋ መልሰው አካባቢውን እየደለደሉ ያስተካክሉታል። ከዚያም በከሸፈ የፊደል ጥይት «አድባር አውጡ! አድባር አውጡ!» እያሉ ይለፍፋሉ ማታ መልሰው ካድባሯ ጋር ሊጣሉ።

መንደራችን በሁለት የሥሜት ግንፍልታ ውስጥ ቁልጭ ቁልጭ ትላለች። ለምታደላው ግራ ስትጋባ አልቀረችም። ከቤታችን በስተጓፎ አንዲት እውዳት፣ እሽከማት የነበረችና ያደገች ትንሽ ልጅ ተድራ ይሁን ቀለበት አስራ ይጨፈራል። ከበስተፊት-ለፊት ደግሞ በቅርብ ጊዜ በመኪና አደጋ ወንድማቸውን ያጡት ረታች ወ/ማሪያም በምን ቅልብሽ አንዳላቸውጃ ያለቅሳሉ።

መቼም የእማማ ረታች ለቅሶ ለቅሶ ነው ማለት ይከብዳል። ለአፍ መክፈት የቀረበ ነው። አመል ብሎባቸው ሲሰዳደቡ፣ ሲጠራሩና ሲያለቅሱ የመንደሩ ሰው ሧሬ አፋቸውን ከፈቱ ነው የሚላቸው።

«ተውኑ፣ ምነው ረታች!» የማለት ልምድ አለባቸው። እኛ ልጆች በነበርንበት ጊዜ መተት እየሰራን አበራቸው ስንጥል በስንጥሩ እግራቸው ላይ የተከመረ ሰውነታቸውን እየወዘወዙ ተሳድበው፣ አስፈራርተው በመጨረሻ ሲያለቅሱ የአተር-ፍሬ ከሚያካክሉት ዓይኖቻቸው የሚፈልቀው የእንባ ጎርፍ አይጣል ያሰኛል። አንድ ቀን በእንባቸው ፈረሰኛ አይኖቻቸው ተፈነቃቅለውና ተጠራርገው ጡታቸው ሥር እንዳይገኙ ያሳስባል።

ባለቤታቸው ገረመው ሲበዛ ቀልደኛ ነበሩ። የመንደሩ ሰው ይወዳቸዋል። «አባ-ብዳው» እያሉ በቅጥል ስም ይጠሩዋቸዋል። ደስ ነው የሚላቸው። አሳቸው ካሉ ሐዘን ቤቱ ፌሽታ ቤት ሆኖ ነው የሚያመሸው። አብዛኛው ለቅሶ ደራሽ «አባ-ብዳው» እያለ ስለ ብልግና እንዲያውሩ ይገፋፋቸዋል።

«ቺ!» የማለት ልምድ አላቸው «ቺ! እኔ ገሬ! አልዋሽም! ያጥፋኝ አልዋሽም!!!» ይሉና የጠቧት ሳትቀር እያወሩ ለቅሶ ደራሹን ያስቁቃል። በእርግጥም ኑሮአቸውን እራሱን የምር የሚኖሩ ሳይሆን ለለቅሶ-ቤት ቀልዳቸው የሚፈጥሩበት ተመክሯቸው ነው የሚመስለው።

ባለቤታቸው ይወግሩዋቸዋል -- ሲፎክሩኳ፡-
«እኔ ገሬ፣ ሚስቱ የምትመታው!» እያሉ ነው። ሁለቱ አይስማሙም። ልጆች በነበርንበት ጊዜ አባ ገሬ ቤት እንጂና ከባለቤታቸው ጋር ሲሰዳደቡ እንሰማ ነበር።

«አንቺ የብርቄ ልጅ!» ይላሉ አባገሬ «አናትሽ በሞተችና አድሬን በበላሁ»
«አንተ የወይኒቱ ልጅ!» ይላሉ ረታች። ሁለቱም የባለቤቶቻቸውን ወላጆች ባሮች ናቸው እያሉ ነው የሚሳደቡት። በመጨረሻ ሲካረሩ እማማ ረታች ጉልቤ በመሆናቸው ያስፈራራሉ።

«ዋ! ዋ-አጥረገርከሃለሁ፣ እውሉኝ ብቻ ይሄ እስኮናኝ፣ የሰው እስኮናኝ» ይሏቸዋል።

ይሄ አባ-ገሬ እንጀታቸው አርር እያለ ሽቦቶ ጭንቅላታቸውን እየነቀነቀ እንደልማዳቸው «ቺ!» ይሉና በጨረፍታ ያጨበጭባሉ «አንቺ ወንድ እኔ ሴት!»

ሁለቱ ባልና ሚስት ካሉ የሁለቱ ፀብ እገር ያውካል። በእርግጥም አባገሬ ሲያወሩ «ልጆችም ሆነን አዘናግቼ ካልሆነ አልችላትም ይቺ ባሪያ ይላሉ። አባ ገሬ በየዋህነታቸው፣ በግልጽነታቸው፣ በቀልደኝነታቸው የመንደሩ ሰው ሲበዛ ይወዳቸዋል።

«አልዋሽም! ያጥፋኝ አልዋሽም» ካሉ አይዋሹም። አብዛኛውን ጊዜ መንደርተኛውን በሳቅ የሚያፈርሱት ስለመወገራቸውና ስለሴት አይምሬነታቸው እያወሩ ነው። በይበልጥ በሚስታቸው ስለመወገራቸው።

«አንድ ቀን የምችላት፣ የምችላት መሰለኝና ምናባቷ ብዬ በሩን ዘጋሁ። በኋላ ያዝ ሳደርጋት ሲሌዩን ለቀም አድርጋ አልጋው ላይ ድብ! አደረገችኝ። ሕ እያለች በምን ልቻላት። በጓሮ በር ጎረቤታችን ገባ። እሱን ሳየው አፈርኩና በአዝማሪ ቋንቋ ከላዩ ላይ እንድትነሳልኝ ለመንኳት ሕ እያለች እምቢ ብትለኝ ወደ ጎረቤታችን ዞር ብዬ እኔ ሚስቴን ስቀጣ አትምጣብኝ አላልኩም? ብዬ ተቆጣሁታ!!!» ቤቱ ያወካል።

«አንድ ጊዜ ደሞ...» ይቀጥላሉ «አንድ ጊዜ ደሞ ቀን ሥራ ድንጋይ ሸከማ ገባሁና ሰራርቼ ስመጣ እንደው ለካከፈችኝ። ብስጭት ብዬ መቆሚያ ጣቢያ ወጥቼ እንደቆምኩ አንድ ወፈፌ ብጤ የጠጅ ቤት ጓደኛዬ መጣና ምን እንደሆነኩ ጠየቀኝ። ብስጭት ብዬ ብነግረው «ና-ምናባቷንሰና» ብሎ ፊት-ፊት ቀደመኝ። እኔም «ጎሽ የወንድ እጅ አሳይልኝ» ብዬ ተከተልኩት።

«ስንደርስ ረታች በር ላይ ቀጭ ብላለች። «አንቺ?» አላት «ምን ሆነሽ ነው ለፍቶ ሲመጣ የሚበላው የምትከለከይው?»

«ና! ወንድ ከሆንክ ሌማት ከፍተህ አንተ ሰጠው» አለችው «ሂድ የወንድ እጅ አሳይልኝ» አልኩት። ዳደኛዬን ስንገጥም ቢያቀምስልኝ እንዴት አንጀቴ ቅቤ በጠጣ ነበር። ገና ጠጋ ሲላት አ አላችና ጠቅልላ ተወችው!!» ቤቱ ያውካካል፡- ፀቡ ላይ የነበሩ ቀሪ ነገር ይጠይቃሉ። «ታዲያ ያኔ ዳደኛዎት ሲመታ እርስዎ ምን አሉ?»

«ምነው እኔ ብቻ፤ አንተም ቅመስጂ አልኩታ»

ለቅሶ ቤቱ የፈሸታ ቤት መስሎ ቁጭ ይላል።

አባ ገሬ ሲበዛ ደግ ናቸው። ባለቤታቸው ኳ እንደዛ እየደበደቧቸው ትንሽ ፍራንክ ያገኙ እንደሆነ «አባ ያቺ ረታች ባዶ ቤት ሳትሆን አትቀርም» ብለው ወስደው ይሰጧቸዋል። ብዙ ጊዜም ቤታቸው ጽዋ ገብቶ ሲደገስ ማህበርተኛ ከመግባቱ በፊት የድግሱን ምግብ እየጨረሱ ባለቤታቸውን አስለቅሰዋል። እንዲሁ የአመት በአል ጊዜ ረታች ከቤት ወጣ ያሉ እንደሆነ ገልብጠው ማብላት ነው።

አባ ገሬ ከደግነታቸውና ከቀልደኝነታቸው ውጪ የሴት አመል አለብኝ እያሉ በግልጽ ይናገራሉ። አርጅተው እንኳ ደንደን ያለ የሴት ዳሌ ያዩ እንደሆነ ወደ አፍንጫቸው ጥግ ተቀራርበው በተርታ የተሰለፉ ትናንሽ ዓይኖቻቸውን ተከለው አይነቅሉም። ሰው አይቶ ከሳቀ «አያምስልባትና ውሽማዬ የነበረችው የእንጀራ እናቴን ትመስላለች» ብለው ወጋቸውን ይቀጥላሉ።

አርግጥም ሴት ካገኘ አይምሩም። አንድ ጊዜ የውበነሽ የምትባል ቆንጆ ሰካራም ሴት ቤታቸው ተዳብላ አንቀው አስጨኸዋታል። ካደረጉም ከማውራት ወደኋላ አይሉም። ለሳቸው፡- ኑሮ የቀልድ ምንጭ ነዋ ምን እውነት አለበትና በሚሰጥር ይጠበቅ? አንድ ሰዓት አኖረውን ሚስት አበቡን ቀምሰው ኖሮ አኖረው እንደለመዱት «ያይ ፋሲል ዘር!» እያሉ ሰካር ቀመሰ ወግ ሲጀምሩ አባገሬ በግጥም እንዲህ ብለው ዝም ያሰጁቸዋል።

- «አንተ ቀሚስ ግዛ እኔ መቀነቷን?
- የጋራ ሚስታችን አትሂድ አራቁቷን?»
- አባገሬ ግልፍተኛም ናቸው።

አንድ ጊዜ ቀበሌ ስብሰባ ላይ አንድ አብዮት ጠባቂ ስለሥራው ሪፖርት ሲያቀርብ የኛን መንደር «አዝማሪ ሠፈር» ብሎ ስለጠራ በሕዝብ መሀል ግልፍ ብሏቸው በመሳደባቸው ከርቶሌ ሊወርዱ ነበር አሉ።

በግልፍተኝነት ላይ ደግሞ ማዘናጋትና ማጥቃትም ያውቃሉ። በፀብ ጊዜ «እኔ ገሬ አዘናግቼ ነው» ይላሉ። በአርግጥም አዘናግተው አይለቁም። ሚስታቸውን እንኳ አዘናግተው ብዙ ጊዜ ይፈነክቷቸው ነበር። አንድ ጊዜ አቦዬ አዝማሪው ከገሬ ጋር ይጣላና አዘናግተው ይፈነክታል።

የከዚህ ቀደም ገደብ ስለነበራቸው ከከሰላቸው መቅለጣቸው በመሆኑ ያቺን አንድ ሌሊት እንደምንም አሳልፈው ወደ መርሃቤቴ ለመሸፈን አውቶቢስ ተራ ይሄዳሉ። አውቶቢሱን አግኝተው እንደተሰለፉ ያገደብ ጥሰው የፈነከቱት አቦዬን አዚያው ያዩታል። ለካስ አሉም የአባገሬን ዛቻ «እንደጀመርኩ አጨርሰዋለሁ» ያሉትን ፈርቶ መሸሽ ኖሯል። አባገሬ ነገሩ ይገባቸውና «የታባቱ!» ብለው ወደቤታቸው ሲመለሱ አሁንም አቦዬ ቀድሟቸው መጥቷል። ለካስ አሉም አይቷቸው «በቃ ሽሽቷል» ብሎ ወደቤቱ መመለሱ ኖሯል። ከዚያ ሁለቱም ልብ ለልብ ተግባብተው አርፈው ተቀመጡ።

እንዲሁ አንድ ጊዜ አባገሬ ከጋደለሚካኤል አፋፋ ጋር ተጣልተው፡- «አንተን ማን እጅ በእጅ ይያያዛል? አዘናግቶ ነውጂ» ብለው ማታ አፋፋ የቀኑን አረሰተው አገር ሰላም ብለው የተኙበት አባገሬ በሩን ከፈት አድርገው አፋፋፈን ሦስት ቦታ ፈንከተዋቸዋል በድንጋይ ጨበጣ።

ከአባገሬ አስቂኝ ባህርይና የዋህነት አንድ በጣም ግርም የሚለኝ ነበር። አንድ ጊዜ በልጅነቱ አገራቸው ጥለውት የመጡት ልጃቸው ከመርሃቤቴ ይመጣል። ቁጭ ብለው ሲያወሩ በመሃል የከነከናቸውን ፍንጭ ጣል ያደርጋሉ፡- «አባትህ ደህና ናቸው ለጤናቸው?» ብለው ይጠይቁታል። ልጁም፡- «እንዴ? አባቴ አንተ አይደለህም?» ሲላቸው እንደ አዲስ እንደገና ተነስተው እያለቀሱ ሳሙት። ለካ አባ ገሬ ባለቤታቸው ከሳቸው ደብቀው ከሌላ የወለዱት መስፈቸው ነገር ቋጥረው ኖሯል።

አንድ ጊዜ አምሸቼ ወደቤት ስገባ አባ-ገሬ ቤት ጫጫታ ሰማሁና ቆም አልኩ። አባ ገሬ አራሳቸውን እየገጩ ያለቅሳሉ። ብውስጥ ሱሪ አራቁታቸውን ናቸው።

ከመረሃቤቴ መጥቶ ውትድርና ጦርሜዳ ቆሰሎ የተመለሰው ልጃቸው ከእናቱ የወረሰውን አተር አይን እያቀለጩለጩ «አህ! ምን ማለታችሁ ነው? አባት ይመታል'ዴ?» ይላል።

አባ ገሬ ይዋሻሉ የሚል የለም። እንባቸው እየተናነቃቸው ደጋግመው «ቺ!» ይላሉ። «ወርወሮ ጣለኝ ያጥፋኝ አልዋሽም!» እንደባህሪያቸው «አዘናግቼ...» አላሉትም። ልጃቸው ነዋ።

የዚች መንደር ደረቅ የአኗኗር ሳሏን በቀልዳቸው የሚያለዝቡት አባ ገሬ ናቸው። በወንደላጤ ኑሮ የተሰላቸው ከምሩ አባገሬን ስለሚስት ሲያማከራቸው መልሳቸው፡-

«ጥቁር ናት'ጂ የኔ ሚስት አለችልህ» ነው

የአባገሬ አዘውትረው የሚያውሩትን አንድ ገጠመኝ ልንገርሽ። አንድ ጊዜ አባገሬ በአቡንደጅ በር ላይ ሲያልፉ አቡንደጅ ቤቷ የገባ ወንድ አልወጣ ብሏት ትሟገት ነበር። «ገሬ! ገሬ...» ብላ ትጣራና «ጥለሽኝ ትሄድ? ጂረ ስለነፍሱ» ትላቸዋለች።

አባገሬ ጣጋ ብለው በበሩ ቀዳዳ «አትወጣም?» ይላሉ

«አልወጣም!» ይላል ወንዱ።

«ቺ! ምነው ገሬ!» ይሉና ግልፍ ብሏቸው ዱላቸውን ለምክቶሽ አስተካክለው በሩን በመበርገድ ይገባሉ። ወንዱም ቶሎ ብሎ የቤቱን መቀርቀሪያ ያነሳል። ይገጥማሉ። ለካ ሰውዬው አንደ አባ ገሬ ስሙ ገረመው ኑሮ «ገሬ! የማለት ልምድ አለበት... ገሬ! ገሬ! እየተባባሉ ትንሽ እንደተመካከቱ በመጨረሻ አባገሬን «ገሬ!» ብሎ እናታቸው ላይ መቀርቀሪያውን ያሳርፍና የተጋደመበት ተራምዷቸው ወጥቶ ይሄዳል።

«ቢሆንም እንዳሰብኩት ከቤት አስወጥቼዋለሁ» ይላሉ አባገሬ በወሬያቸው መደምደሚያ ላይ።

፬

ቤት አያቴ እናቴን ወለዱ፤ እናቴም እኔን ወለደች በቃ። ይቺው ናት የዝምድና ሐረጎችን ርዝመቱ። እኔም እንደ እናቴ ያለ ወንድምና አሁን አያቴ ቤት አደኩ። እናቴ አያቷ ቤት በማደጋ ለእናቷ ያላት ስሜት እኔ ለሷ ካለኝ ስሜት የተለየ አይመስለኝም። «አትዬ» ብላ ነው የምትጠራቸው። እኔ አሷን በስሟ ስጠራት አያቴን ደግሞ «አንቱ አማማ»

በልጅነቴ ሲበዛ ታማሚ ነበርኩ። አያቴ ሲያውሩ አንድ ጊዜ ሳንባ ነቀርሳ ሐኪም ቤት ይዘውኝ ሄደው ሲመለሱ የጆሮና የአንገት ወርቃቸውን በተስፋ መቁረጥ አውልቀው ለሐዘን በመዘጋጀት ነበር።

ቤት አያቴ ለኔ ዝምድና ማሳየት የጀመሩት እየበረታሁ መታየት ከጀመርኩ ወዲህ ነው። እናቴ እኔን ለመውለድ ከአምስት ቀን በላይ አምጣለች በመጨረሻ ስትገላገል አያቴ ከኔ ይልቅ ለልጃቸው ነበር ትኩረት የሰጡት። እኔ በክርታስ እንደተወለድኩ ወዲያ ብለውኝ ልጃቸውን በስስት መመልከት ጀመሩ። አሁን ድረስ «አከስቴ» እያልኩ የምጠራት የክርስትና አባቴ ሚስት «ውይ ነፍስ አለው!» ትላለች። ማንም ስለኔ የተጨነቀ አልነበረም።

አያቴ፡- «አንኳን ልጄን የለቀቃት ጂ የራሱ ጉዳይ!» ይላሉ።

«አከስቴ» ናት አንስታ ያጣጠብኝኝ።

እንግዲህ ዛሬ ለአያቴ ከልጃቸውም በላይ ዓለም ላይ ያለሁት አንድ ብቸኛ ዘመዳቸው እኔ ብቻ ሆኛለሁ። በአፋቸው ባይናገሩትም እኔ አንድ መሆኔ በውስጣቸው ያበሰለሰሱታል። ካወጡትም የቆጫቸው ላለመምሰል እየተጠነቀቁ ነው። «የልጄን ሆድ ረግጦ ወጥቶ» ይላሉ። አንድ ልጅነቴ ሕይወታቸውን አንስፍስፍ አድርጎታል።

ትዝ ይለኛል አድጌ የትም በምዘርበትና እንደውም አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በገባሁበት ዕድሜዬ አያቴ እኔን አቅፈው እንጀራ ይጋግሩ ነበር። ጎረቤቶች ሲያዩ ይሰቃሉ። «እኔን ካልከበደኝ...» ነው የመልሳቸው መከፈቻ። አንዳንዴ መቼ ይሆን የምክብዳቸው? ብዬ አስባለሁ። አሁንም ቢሸከሙኝ ለአካላቸው'ጂ ለመንፈሳቸው አልከብዳቸውም እርግጠኛ ነኝ።

በሽታዬን በልጅነቴ አጣጥሜ ሳድግ ሙሉ ጤነኛ ሆንኩ። ቢሆንም በምትኩ ከፍተኛ የመሞላቀቅ በሽታ ያደረብኝ ልጅ ሆንኩ። ሴት አያቴን ከፋኛ ሰበጠብጣቸውና ግራግብት ሲላቸው እጅን ይዘው ወደ ማዕድ ቤት ያስገቡኝና ከታሰረው የሴት ሽኩም ቅጠል ላይ እርጥብ አመልማሎ ይመዛሉ። ይሄ እርጥብ ቅጠል የሚመዘዘው በስንት ጥናት ተገላበጦ ታይቶ ነው። የደረቀና ቅጠሉ የረገፈ ከሆነ አንደኛ አንጀት ውስጥ ገብቶ ያንሰፈሰፋል ሁለተኛ ልጅ በደረቅ አይመታም። በእርጥብ ከሆነ ግን ወዲያውም ምርቃት ነው ብለው ያስባሉ።

እንግዲህ በዚያ አመልማሎ «ቸብ! ቸብ!» ማድረግ ይጀምራሉ። አያምም እኔ ግን አንዴ ቸብ! ሲያደርጉኝ አለፈልፋለሁ ወይየው! ሞትኩ ሞትኩ! በሁለተኛው አወድቅና ጨኸቴን አግለበልበዋለሁ። በሶስተኛው ቸብታ ግን ሩሁን እንደሳተ ሰው ፀጥ አላለሁ።

አያቴ ከፋኛ ይደነግጣሉ።

«ሙሉዬ? አንተ? ምናባኩ...» ውኃ አምጥተው ያርከፈከፋቸዋል። በዚህ ሁኔታዬ ትንሽ ብቆይ እንደሚጮሁ አውቃለሁ። እንደመባተት ስል ያንጋጥጡና «ተመስገን! እኔ ተው እጄ መጥፎ ነው አለዋለሁ። አይሰማኝ...» እያሉ አቅፈው እያንዘለዘሉ ቤት ይወስዱኛል።

እርሳ የማይቀር ቢሆንም ሌላ የምፈልገውን ተጨማሪ ይገዙልኛል። አስካሁን ድረስ «ያንተን ነፋስ ደግፎ ያቆየው እርሳ ነው» እያሉ ያውሩልኛል። ትንሽ የህመም ስሜት ከተሰማኝ እርሳ እንደጠጣ ይመከሩኛል። ይሄ ምክራቸው ለኔ እንዴት ያለእርሳ የሆነ ትዝታ ይቀሰቅሰብኛል መሰለኝ?

የአያቴን ቁመና እንዴት ልገልፀው እንደምችል አላውቅም። እንደ እናቴ ባይሆንም ረጅም ሴት ናቸው። ጣይም። የፊት አንድ ጥርሳቸው ወልቋል ሰፊራችን ጤነኛ አይደለምና ሰከረው እንዳይመስልሽ። ድሮ ወንድ አያቴ ቤት ውስጥ አስሮ ከሚቀልባቸው በጎች ውስጥ አንዱ በለጡ ትባል ነበር። አታርፍም። የታሰረችበት ሆና ከግራ ቀኝ ስትወዘወዝ መሸቶ ይነጋል። የታሰረችበት ገመድ በጡዛት ከሳምንት በላይ አይቆይም፤ ይበጠሳል። ታዲያ አማማ እስከ ምን እንደሚሰሩ እንጂ እንዳንነበሱ ነበር

በጭንቅላቷ ገጭታ ጥርሳቸውን ያወለቀቻቸው። በወቅቱ አያቴ ሰው ሰራሽ ጥርስ ቢያስተከልላቸውም አሁን በጊዜ ብዛት እየላላ መውለቅ ጀምሮ ከወራት በፊት ጠፋ።

ከዚህ ሌላ አማማ እንዴት ሊገለፁ እንደሚችሉ አንጃ። ሰልካካ አይደሉም። ፋንጋም አይደሉም። ብቻ የአፍንጫቸው ቀዳዳዎች በፊት ለፊት ቁልጭ ብለው ይታያሉ። እረጋ ያለ፤ ብዙ ጊዜ ከራሳቸው አልፈው ስለሰው የሚያፍሩና በይበልጥ ለኔ አስተሳሰባቸው የሚሰማማ። አንጃ ብቻ ...የእግራቸው መጫሚያ ከመተለቁ የተነሳ ሽፋፋ ሳያስመስላቸው አይቀርም። አንዳንዴ የቻይና ሽራ ጫማ ልገዛላቸው ስል ለአሳቸው የሚሆን ቁጥር በመከራ ነው የሚገኘው። 40 ቁጥር 39 እየጠበበ...

ወንድ አያቴ ሲበዛ ጨቁኗቸው ስለኖረ በይበልጥ ጭቅጭቅ አይወዳም። አንዳንዴ ጎረቤቶቻችን ንዝንዝ ከሰሙ «ጭቅጭቅ ምንድነው? አንዴ ተማቶ ማረፍ ይሻላል!» ይሉና ይንፈገፋሉ።

ወንድ አያቴ እውቅ ጨቅጫቃ ነበር። በይበልጥ አቅም እያነሰው በመጣበት ሰዓት ላይ እርባ ስምንት ሰዓት የመነዛነዝ ጉልበት አበጅቶ ነበር። መልስ ሲሰጠው «ዝም በሉ!» ዝም ሲባል «ንቀት ነው?» በሁሉም መንገድ ጭቅጭቁ ማብቂያ የለውም ነበር። ለዚህ ነው እሱ ንዝንዝ አጥግቦን ዛሬ ቤታችን ውስጥ ከሦስት ምልልስ በላይ የሚዘልቅ ያለመግባባት ንግግር የለም።

ቤታችን ገነት ናት ንዑስ

ወንድ አያቴ የወንድነት መለኪያው ማሸበር የሚመስለው ሞገደኛ አዋኪ ሰው ነበር። አማማ ሲያወሩ እሱ ከሥራ ሲመጣ ለማሞቅም ቢሆን ድስት አሳት ላይ ተጥጾ ማየት አይፈልግም። ካጋጠመው አዲዩ! ብዙ ጊዜ በካልቾ ብሎ ወጡን ለግድግዳ ዳርጎታል። በዚህም እያበቃም ዳላ ያስከትላል። አማማ ከሱ ጋር ከተጣሉ ለመሸምገል የሚሞከር መንደርተኛ የለም። አማማ ሲያወሩ ሌላው ቀርቶ እቤቱ እንድገባበት የሚፈልግ የለም ይላሉ። ይሄንን አንስተው አሁን ሲጫወቱ አየሳቁ።

«ምናምን እንደቀመስ ውሻ እኔ ስሄድበት ሁሉም ደጃፋን ይዘጋል» ይሉና ሳቃቸው ጠየም ብሎ «አንድ ቀን መሐል እናቴን ተርከከውኝ ብቻዬን ፎሊስ ጣቢያ ስሄድ በኋላ አማረች ቢገድሉኝም ይግደሉኝ ብላ ተከተለችኝ» ይላሉ። ወንድ አያቴ ፀብ ያለሽ በዳቦ ስለሆነ ሰው ሁሉ ጽጠነቀቃል።

የአያቴ አንድ ግርም የሚለኝ ባህርይ ነበረው። ከቤቴ አልፎ ተርፎ የሰው ልጆች ይቀጣል። ይሁን ልጆች ናቸው፤ የሰው ሚስትም የሚደበድበበት ጊዜም አለ። «ምናባቷ ሆኖ ነው ወንዱን ልጅ እንዲህ አድርጋ የምታዋርድ ይቺ ውሻ ሻጭ!» ይላል በገዛ ባሏ።

ወንድ አያቴን በቅጡ የማስታውሰው በጡረታ ተገልሎ ቤት ውስጥ መዋል ከጀመረ ወዲህ ነው። ከዚያ በፊት «ሊጋባ ቢር» ከሚባለው መሥሪያ ቤት ወስዶ ሚዳው ላይ ሲለቀኝ... ይዞኝ ጠጅ ቤት ይገባና ለኔም አንድ ብርሌ የሚያስቀዳልኝ... ነበር «ልጅ አይደለምዬ?» ሲሉ አያቴ ያፈጥና «ምናባህ? ወደሥራህ!» ሲላቸው። ያቺን አንዷን ብርሌ ገንጨዬ ስመጣ፤ እማማ ሲያዩኝ እንደሰከረ የምሆነው... እ-ማማም «ልቡን አፈንድተው ይግደሉት» አያሉ አያቴ ሳይሰማ የሚያልጋውን መቶትና በጠዋት ተነስተው እርጎ የሚያዘጋጁት...

ከዚህ ሁሉ በምሬት የማስታውሰው የቤተክርስቲያኑን ነው። በቅዳሴ ሰዓት ሲነሱ ቆሜ... ሲያገነብሱ አቀርቅሬ... ሲንበረከኩ ተንበርከኩ... ከዚህ ዝንፍ ካልኩ «ቋ» ኩርኩም።

ወንድ አያቴ ሲበዛ ጥንቁቅና ጠርጣሪ ነበር። በሱ አስተያየት የወንድ ልጅ መስፈርቱ ብዙ ነው። «ወንድ ልጅ እንዴት ደጃፍ ሳያዘጋ ሱሪውን ያወልቃል?» ይላል። የኛ በር የሚዘጋው ከምሽቱ 12 ሰዓት ላይ ነው። «ከዚህ በኋላ የሚመጣ እኔ ነኝ ብሎ አስከፍቶ ይግባ የተባረረ ይመጣል፤ እየሰከረ ያበደ ይመጣል...» ከዚያች ሰዓት በኋላ የሚገባም ሆነ የሚወጣ የለም።

ቤቴ አስራ ሁለት ሰዓት ሆኖ በሩ ከተዘጋ በኋላ ሁሉም ነገር በሱ ቁጥጥር ስር ይውላል። ፀጥ! እረጭ! አልጋው ላይ ቁጭ ይልና አግሩን አግዳሚ በርጨማው ላይ ያስቀምጣል። እኔ ፈጠን ብዬ ጫማውንና ካልሲውን አውልቄ ለአግሩ ድልዳል አበጅቼ አስቀምጠዋለሁ። ሁሉም ነገር የየራሱ ስርዓት አለው። ሌላው ቀርቶ ያቺ አግዳሚ በርጨማ አስራ ሁለት ወርቅማ ምስማሮች በአንድ ተርታ ተመተውበታል። ያ-የወርቅማ ምስማር ድርድር አቅጣጫው መሆን ያለበት ወደ በሩ ነው። ተሳስቶ ወደ ውስጥ ከሆነ ከፋኛ ይቆጣል ከተደጋም ይማታል። ከዚያ እማማ ሲያዙኝ ለጣት ውኃ አቅርቤ አስታጥባለሁ። የፍቅሩን ፊቴ ላይ ውኃ ፈንጠቅ ማድረግ የተለመደ ነው።

ከዚያ እማማ እራት ያቀርቡና እየተበላ በተለመደ አባባል «አሳንቀህ ትገድለኝ?» ይለኛል፤ ቀደም ብዬ የገዛሁትን ጠጅ እንድቀዳለት።

ጠጁን ሰቀዳለት «ቅመሰው» ይለኛል። አቀምሰዋለሁ ነው የሚባለው አጋምሰዋለሁ። ከወንድ ልጅ መስፈርት አንዱ ሳያስቀምስ አለመጠጣቴ ነው። ወንድ ጠርጣሪ መሆን አለበት ያጎርሰኝና ከዳዳ አወጣለሁ። ከዚህ በኋላ ሁለቱ አያቶቼ እራት በልተው ሲጨርሱ እዚያው ቦታ ላይ ገበታው ከፍ ሳይል እኛ ልጆቹ እንጠራለን። ከእራት በኋላ አያቴ እጁን የሚታጠበው በጠጅ ነው። ሲያብራራ፡-

«ጠላ ጂ ጠጅ ግፍ የለውም። እገራችን ሴቶች ደጅ ይወጡበታል» ይላል። ይሄ አባባሉ አይቀርም። ከዚያ ጠጁን እየጠጣ ልጅ ልጆቹን ማብላት ይቀጥላል «ጎሽ-ጎሽ፤ ይቺን-ጎሽ፤ እኔ እስካለሁ ብሉልኝ ከዚያ በኋላም የራሳችሁ ጉዳይ...» ይላል። ሊያልቅ ሲል እማማ ላይ ያፈጣል «ጨምራላቸው!» ሳንጨርስ በቃን ካልን ደሞ «ይሄንን አስተርፋችሁ ምን ታደርጉት?» ይልና ያፈጣል። አንዳንዴ እያለቀስን የምንበላበት ጊዜ አለ። ይሄን ተጣልቶን ነው ከገበታ ላይ የሚነሳው። «ብሉ ባልኩ ለቅሶ?? ወደ አባቴ ያስብላችሁ...»

ሁልጊዜም ከኩዳዋ ላይ የምትተርፈው ግማሽ ብርጭቆ ጠጅ የኔ ናት። ከዚህ በኋላ ሻይ በአበሻ አረቄ ጠጥቶ ነው የሚተኛው ሬዲዮ ከፍቶ እያዳመጠ የጠጣውን ሻይ በአረቄ ከግማሽ ትንሽ ዝቅ ሲል በማንኪያ የሚጠጣበትን ትልቅ የቻይና ሽከላ ሲኒ ይንኳኳል።

«ቂጫል!»

በዚህ ሰዓት ካለነው ከሦስታችን ተሸቀዳድመን መቀበል ነው። እኔ በሴቶቼ ከተቀደምኩ አሣሬን እያታለሁ። «ፈዛዛ! በሴት ትቀደም? አፈር ብላ!» ከቀደምኩ ደግሞ እራሴን እየደባበስ አግሩ ሥር አግዳሚው በርጨማ ላይ ቁጭ ብዬ በከብር አጠጣለሁ። «ጎሽ ልጄ! የታባታቸውና ደሞ ሴቶች ይቅደሙህ?»

የአያቴ ወግና ሥርዓቱ ብዙ ነው። እነዚህን ወግና ሥርዓት የተላለፈ አሣሩን ያያል። በይበልጥ እኔ ልብ ስላልነበረኝ ለቅጣቴ እንደተጋለጥኩ ነበር። አንድ ጥፋት ካጠፋሁና ጥፋቱ ከበድ ካለ «በይ እራቱን ሰጪው» ብሎ ያዛል። እኔ እራቴን የምበላው እንደወትሮው ከእሱ ፊቱ የተነሳውን አይደለም። ያ-ለኔ እንደ አንድ ቅጣት

አድርጎ ያስበዋል። የታጠፈ ንፁህ እንጀራ ቀርቦልኝ ከቤተሰቡ ቀድሜ ከበላሁ በኋላ «በል ዘነበችን አምጣ» ይለኛል። (ዘነበች ከቆዳ የተሰራች ባለብረት እጆቿ አለንጋ ናት።) ደብቄ ከሆነ ደብቄ ካስቀመጥኩበት አመጣታለሁ።

ይህንን ሁሉ ደረጃ በደረጃ ሲያዝ ረጋ እንዳለ አየላቀ ነው። በዚህ ሰዓት ለተመለከተው ሰው ምህረት ሊያደርግ የተዘጋጀ አድርጎ ይወሰደው ይሆናል። ግን በፍፁም! ልክ አለንጋዎ እጁ ስትገባ ፊቱ ይለዋወጥና መግረፍ ይጀምራል። የቤታችን በር ግልጥ ብሎ የተከፈተ ቢሆንኳ እኔን ለመገላገል የደጃፋችንን ደፍ የሚያልፍ የለም። አማማ ከፋኛ ይርገዝባሉ። ይወጣሉ ይገባሉ። ገርፎኝ ሲያበቃ ፊት-ለፊት ያስቆመኝና የተወሰነኝ ደቂቃ ይሰጠኛል። እንባዬን አጠርጋለሁ ታግዬ ስርቅርቅታዬን አቆማለሁ። ከዚያ የመጨረሻ ጥያቄ፡-

«አራት ትበላለህ?» ድጋሚ መሆኑ ነው «በቃኝ» ያለ ኩርፊያ አለበት ማለት ነው። አልለቀቅም በግዴ አበላታለሁ።

ለቀላል ጥፋት ደግሞ ቅጣቴ አያቴ አልጋው ላይ ተቀምጦ ወይም ተኝቶ ረጅም ዘንግ አጠገቡ ያስቀምጥና ይጠብቀኛል። እኔ ተንበርክኬ እጆቼን ግራና ቀኝ አዘረጋለሁ። እጆቼ በድካም ዝቅ ሲሉ በዚያ ዘንግ «ቋ!» ለምን ያህል የጊዜ ርዝመት እንደሆነ አይታወቅም። ይሄ ሲያበቃ አቆምና ወደ ላይ እንድዘል ያዘኛል። ስዘል እሱ እንዲህ እያለ ያወጣልኛል።

«ቢጨንቀኝ ነው በል»

«ቢቸንከኝ ነው፤»

«ቢጠበኝ ነው»

«ቢጠበኝ ነው»

«አሬን በላሁ» ያወጣልኛል

«አሬን በላሁ፤»

«ፈሴን ጠጣሁ»

«ፈሴን ጠጣሁ፤» ይኸን ያስደጋግመኛል። በመጨረሻ ምህረት ይደረግልኛል። በዚህ ሰዓት ከኔ የሚጠበቅ ነበር አለ። መጀመሪያ መሬት መሳም።

ከዚያ ከአያቴ ጀምሮ ቤቱ ውስጥ ያሉትን ሰዎች ሁሉ የልጆቼንም ጉልበት መሳምና እጅን ወደ ኋላ አድርጎ ምክር ተቀብሎ መቀመጥ።

የዚህ ሁሉ አልጻን በአያቴ ላይ የምወጣበት አንድ ዘዴ ነበረኝ። ውሪ ጓደኞቼን አለምንና ማታ የቤታችንን ጣሪያ በድንጋይ ማስቀጥቀጥ። አያረፈ አያረፈ የቤቱ ጣሪያ በድንጋይ ሲበን አያቴ «የጠቅል አሸከር!» እያለ ሲፎከርና «መቼም አታድጉ...» እያለ ሲራገም እኔ በሆዴ ደስታዬን መኮምኮም። ታዲያ የዚህን ጦር ወረራ ቀድሜ ለአማማ ሹክ አላቸዋለሁ። እንዳይደነግጡ እንዳይናደዱ፤ አላቸውም።

«የ-ያወቀብህ ጊዜ ነፍስህን ነው የሚያወጡት» ይለኛል።

ልጅ ሆኖ ሰው ቤት ትገባና «ውጪ» ሲሏት ድርቅ ብላ «አልወጣም» የምትል ትንሽ ልጅ ነበረች። እናቷ ለልጆቻቸው ግድ የሌላቸው አዝማሪ ነበሩ። ከግዴላሽነታቸው የተነሳ ማታ ለማዘመር ሲሄዱ «የት ወደቅሽ? ምን ትበያለሽ?» ሳይሏት ነው ለባብሰው አብስ ታዲያ እኛ ቤት አምሽታ እራቷን በልታና አባዬ አግሯን አሳጥቧት ከፍት የተተወ ቤቷ ወስደን እናስተኛታለን። እናቷ በጠዋት ተነስተው መንደርተኛውን መሳደብ ይጀምራሉ...

«እዚህ ጠቅጥቀው ጠቅጥቀው ቅዘኗ መከራ!»

«ይጠቅጥቅሽ አባሽ!» ይላል አያቱ ግልፍ እያለው ሽንጋራዋ እናት ፀጥ ይላሉ «አፈር ብይና ልጅ ማሳደግ አንዲህ ነው?... ቆይ» ብሎ ይዘታል። እንደማይለቃቸው ስለሚያውቁ ለተወሰነ ጊዜ በሽንጋራ ዓይናቸው ይጠነቀቃሉ። ሴይጣን ከበረደ በኋላ ግን ሳያስበው አግሩ ላይ ይወድቃሉ። ወይም አማላጅ ይልካሉ። አሉም ሲያንገራግር...

«ጠቅጥቀህ ጠቅጥቀህ ትበለኝ?» ይላል።

ወንድ አያቱ ሊያስርጽብኝ ከሚጥረው ባህርይ ውስጥ አንዱን ብቻ እስከ ዛሬ ድረስ እደግፈዋለሁ። ከኛ ከልጆቹ ውስጥ ሲያልፍና ሲያገድም የሰው ቤት መለስ ብሎ የተመለከተ ልጅ አሳር ፍዳውን ያያል።

«አንተ ውሻ! የሰው ቤት ምን ያሳይሃል? ውሻ ነው የሰው ቤት የሚመለከት!» ይላል ተቆጥቶ። የሚገርመው ግን ከመንደሩ ልጆች ውስጥ እኛ ቤት ውለው የማያመሹት በጣም ጥቂቶቹ ናቸው። አያቱ ከኛ ከልጆቹ ይልቅ ለተጎሳቆሉት የመንደር ልጆች ከፍተኛ ፍቅር ነበረው። በዚህም የሚቀርቡት ሁሉ እሱን «አባዬ» አማማን ደግሞ «አማዬ» ብለው ነው ያደጉት። በዚያ ለምደው አሁን ድረስ አንድ አምስት የሚሆኑ የወለዱና ትልቅ የሆኑ ልጆች አማማን «አማዬ» እያሉ ይጠሩዋቸዋል።

አያቱ ልዩ የሆነ ባህሪው ይበዛ ነበር ማለት ይቻላል። እድሜ ልኩን ውኃ ጠጥቶ እያውቅም። ውኃ ወደአፋ የሚገባው ሊገመገመጥ ሲል ብቻ ነው። የውኃ

ጥሙን የሚያረካው ጠጅ በመጠጣት ነው። ከዚህ ሌላ አያቱ ከሰሩት ምግብ ውጪ ቤት ውስጥ ሲበላ ታይቶ አይታወቅም።

ጎረቤቶቻችን ደግሰውኳ በሰህን ይዘውለት ሲመጡ ለኛ አስተላልፎ ይሰጣል፤ ሰዎቹን ለማስደሰትኳ አይቀምሰውም። እኛም ብንሆን

«አትበሉም?» ብሎ ይጠይቀናል

«አንበላም!» እንላለን በትከሻችን ንቅናቄ። አያቱ አይቆጣም። እንደውም ደስ ይለዋል። «የሰው ቤት አህል ፈስ ነው። የሰው ቤት ምግብ የሚበላው ውሻ ብቻ ነው» ይለናል። በራችን ላይ የታሰረችውን ከብረትን ፈቶ የምትመገብበት ሰህን ላይ በማድረግ «ጎሽ በዬ» እያለ በስንጥር ፲፩-፲፩ ያደርግላታል። አሷ እምቢ ካለች ኩራቱ ይጨምራል... «ጎሽ የኔ ልጅ» ይላታል «አሷኳ ነፍስ አውቃ... ውሻ አይደለችም!» ስለውሻዋ የማማሽ ቀን ትንታኔ ያደርጋል።

የዚህ ባህሪው ተፅዕኖ በኔ ላይ እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ጎልቶ ይንፀባረቅብኝ ነበር። ሰው ቤት ሄጄ ምግብ ያቀርቡ ይሆን? የሚለው ስጋቴ ለቅዝ አያዝናኝም ነበር።

አያቱ ኩራትንም ነው ያስተማረኝ። ልጆች እያለን አሁን መሰብሰቢያ አዳራሽ የተሰራበት ፓርላማ ፊት ለፊት ካለው ሜዳ ላይ ኳስ ስንጫወት የቤተ-መንግሥት ወታደሮች ይጠሩንና ምግብ በትሪ ላይ ዘርግፈው በአጥር ላይ ይሰጡናል። እኔ ጓደኞቼ ለበሉት ይተናነቀኝ እንደነበር ትዝ ይለኛል። ፊቴን አዞራለሁ... አታምኚኝ ይሆናል እንዳንደ ያስታውከኛል። ጓደኞቼ ቅልጥም የተጋደመበትን የቤተ-መንግሥት ምግብ ተሻምተው ከበሉ በኋላ ወደ ጨዋታ ሲመለሱ እነሱን መንካት ኳን ይቀፈኝ ነበር።

አያቱን በዚህ በዚህ እወደዋለሁ። የሰው በሆነ ነገር አለመጓጓትን የኔ አድርጎልኛልና። ከሱ ባህርይ የምጠላው የገንዘብ አያያዙን ነበር። ይሄ ባህርይው የኔ ባለመሆኑም እግዚአብሔር የተመሰገነ ይሁን ያስብላል።

አያቱ የጫማ-ቀለም ገዝቶ የማስቀመጥ ባህርይ አለው። ያንን ቀለም በብሩሽ የምቀባለት እኔ ነኝ። ታዲያ በወር የሊስትሮ አስር ሳንቲም ደግሞ አለኝ። በፍቅር እጠብቃት እንደነበር አስታውሳለሁ። ታዲያ «ደሞዬን» ከተቀበልኩ በኋላ ደግሞ ጣር ይሆናል። እንደምን እድርጌ ላጥፋት? አያቱ ይገድለኛሉ!!

«አባይ ከረሜላ ልግዝ?»

«ከረከር ውረድ»

«ኬከ ልግዛ»

«አከከ በገንዘብ አልገዛም»

«አሺ ዳቦ?» ይሄኔ ቀግ ይላል... ምናምን ይደብድብ አባትክ!! ዳቦ ቤት ውስጥ ጠፋ?»

ሳንቲሚን በመዳፈ ታቅፌ ወዳ ማደር ነው። ለሁሉም ነገር ማጥላያ አያጣም። «ባሰቴ? ጨሎ በእግሩ ያበካውን ነው ምንብ ብለህ የምትበላ? ተ! ተ! ተ!...»

ከሳምንት ጭቅጨቃ በኋላ እየገፈታተረኝ «ሂድ! ሂድ! ወትውቶ ገደለኝ አይደለም?» ይልና ከቀጣ ጋር ይፈቅድልኛል። አኔኮ የምፈልገው በሳንቲሚን ምናምን ገዝቼ መብላት አልነበረም። ብቻ ገንዘቧን ማጥፋት! አንዳንዴ አያቴ እያየ ሳንቲሚን ለለማኝ የምሰጥበት ጊዜ ነበር። ታዲያ በዚህ ድርጊቴ የሁለት ወር ደሞዜን አቆነደዳለሁ።

አያቴ አገሩ ጎጃም ዳሞት ነው። ከአገሩ የወጣው ገና የአሥራ አራት ዓመት ልጅ ሳለ አንድ ቄስ ደብድቦ ቄሱ በነፍስ በሚጠበቅበት ጊዜ ነው። ጨካኝ ነበር። ጨካኝነቱን የምትገነዘቢው ስለ ሀገሩ በሚያወራበት ጊዜ የመጨረሻ ልጅ መሆኑንና ከሰባት ወንድሞቹ ውስጥ በመጨረሻ አገሩን የለቀቀው እሱ መሆኑን አውርቶ የወላጅ መካን የሆኑትን ወላጆቹን ሲያነሳ ምንም የሐዘን ስሜት አይሰማውም።

«ይመቱ ይኑሩ አላውቅም። አስካሁን ይኖሩ ብላችሁ?» ይላል። ለመጀመሪያ ጊዜ ፍቅር እስከ መቃብርን ሳንብ የበዛብህን ወላጆች የሱ አንደሆኑ ሆኖ ስለተሰማኝ «አይ ጎጃም» አላለሁ።

ሌላው የአያቴ ጨካኝነት የሚታየኝ ብዙ ጊዜ ከቤታችን በግ አይጠፋም። ግልገል ገዝቶ ያሳድጋል። በጎቹ እሱን ከመልመዳቸው የተነሳ ምሳ እስኪበላ ጠብቀው እጁን የጠራረገበትን አንጀራ ይጎርሳሉ። አያቴ በጎቹም ቢሆኑ ሥርዓት እንዲኖራቸው ይፈልጋል። የሚታሰሩበትን ገመድ አንገታቸው ላይ ይጠመጥምና ወደመናፈሻ አስከትሏቸው ይሄዳል። አንዳንድ ሰዎች በጎቹን ከኋላ ያዝ ሲያደርጓቸው ይጮኳሉ። አያቴ ዞር ይልና «አባክህ ልቀቀው» ይላል።

አያቴ በዚህ አይነት ለብዙ አመታት በጎችን እንደ ልጅ አድርጎ ቢያሳድግም ጊዜያቸው ሲደርስ ለማረድም ወደኋላ አይልም። እማማ «ቀድሞ አለማቅረብ፣ ካቀረቡ በላይ ማረድ ደግ ነው?» ይሉታል። «ዝም በይ!» ይላል አያቴ «ከብት ነው ሌላ ምን መሰለሽ? ካልታረደ አዝለሽው ልትዞሪ ነው?» አያቴ ዝም ይሉታል ይፈሩታል!

አያቴ መልኩ የጥቁር መልአክ ነው። ሽቦቶ እርዛን ያሳድጋል። ሉጫ ነጭ ፀጉሩንም ወደኋላ ማጅራቱ ላይ ያደርሳል። አፍንጫው ከዓይኖቹ መካከል ተነስቶ የሚተኮስ ሮኬት ይመስላል። ዓይኖቹ የንስር ናቸው። ጎላ ጎላ ያሉ ጥርሶች አሉት፤ መካከለኛ ቁመት። ዘወትር የተቋጠረ ቅንድብ!!

አብዛኛውን ጊዜ በራችን ላይ ወንበር እውጥቶ የመቀመጥ ልምድ አለው። ነጭ ከብሪት እግሩ ሥር ትተኛለች። ከኛ ከልጆቹ የበለጠ ውሻዋ ትሸቆጠቆጥለት እንደነበር አስታውሳለሁ። ከመፈታቷ በፊት ሌላ ቀርቶ ሽንቷን ከሸኛች ቤት አስገብቶ በር ዘግቶ ነው የሚገርፋት። ስትፈታ መንደሩን በሩጫ ታካልለዋለች። ሽንቷንም ምኒንም ራቅ ብላ ጨርሳ ትመጣለች።

አያቴ በኔ ሲናደድ «ካንተ ከብሪት ትሻላለች» ይለኝ ነበር። እውነቱን ነው ልበል? እሷ ከኔ የበለጠ ትመካበት ነበር። እሱ አጠገቧ ከተቀመጠ ለለመደችው ሰውኳን ቁጡ ትሆናለች። እሱም ቢሆን እሷ ከተቆጣች «ተው ዞር በል» ነው የሚለው። እሷን አይገስጥም «ዞል በል፣ ምን ገተረህ?» በዚህ ሊለምኑ የመጡ የኔ ብጤዎችን ይደበድብ እንደነበር አስታውሳለሁ።

«ሂድ!! አታስጨህብኝ» ይላል የኔ ቢጤውን።

«ስለገብርኤል» አይሰማም ለማኙ።

«አንተንኮ ነው አትሄድም?»

«ስለመላኩ ገብርኤል»

አያቴ ቀስ ብሎ ይነሳል። ፊቱን በማየት ከፋት ማሰቡ አይታወቅም። ዘከሮ ሲያባርር ይመስላል። ጠጋ ብሎ የኔ ብጤውን ወደ ከብሪት እየገፈተረ «በል ከደፈርክ አይቀር እንዲህ ጠጋ ብሎ ነው። እራቅ በማለት እያስጮሁ አይደለም» ይላል። ለማኙ ይዘነጠላል።

አያቴ ጋይለኝነትን በጣም አድርጎ ይደግፋል። እኔ ልጅ ሆኜ በሰፈራችን ልጆች ከተመታሁና ከሰማ አሳፊን ያሳየኛል። «አንተ ንፍር! አፈርአባክ ብላና ሊጥ ነው የምትጠጣው?» ከዚህ በኋላ አንዱን ፈንክቼ ስሜን እስካድሰው ድረስ ጣጋ ባልኩት ቁጥር «ዘር በል አንተ ሴታሴት ሂድ እዚያ እናትህ ጋ ወጥ አማስል!» ብሎ ያባርረኛል።

እኔም የሚፈነክት ልጅ መፈለግ ነው። ካገኘሁ ወላጆቻቸው ለአቤቱታ ይመጣሉ። «የት አባቱ ነው ያለው?» ይላል አያቴ እኔን ወደጓዳ እየከተተ «ቆይ ይምጣ ፈሰን ባላስጨርሰው» አያለ ሽንጋሎ ስሞተኞቼን ከሸኘ በኋላ...

«ና ወዲህ... ና... መርበትብሁን ተወው ምናባቱ! እንዴት አርገህ ፈነክትከው? እ-እ እንዲህ ነው ልጅ ማለት! እኔ አንተን ሳክል ወፍ ባጠገቤ አያልፍም ነበር። ንግግርማ? ምናባቱ የቆረጠው!...» አውሬ መሆን ይነሰኝ? በየቀኑ ግዳይ እጥል ጀመር። «ና ወዲህ...» አይቀርም «መፈንክት ትላልቁን» ነው። እኩሮችንማ ትግል መግጠም ነው።

ከቤት ወጥቼ ከቆየሁ ግርፈያ ስለሚጠብቀኝ ፀብ አንስቼ ተፈናክቼ መመለስ አለብኝ። እየሮጥኩ እቤት ስገባ «ና-ና ወዲህ» ይለኛል በቁጣ «የት ነበርክ?» እኔም እወሻክታለሁ። የሰፈሩን ትልቅ ልጅ እየጠቀሰኩ «ቢሰድብኝ ጊዜ እስከሚመፍኝ ድረስ አድፍጬ ስጠብቀው» አላሁ።

«አንት መልቲ!»

«አባዬ መት!»

«አህስ? ...ታዲያ? ፈነክትከው?»

«አዎና»

«አንት ዋሾ»

«አባዬ መት!»

«ጎሽ የኔ ልጅ!...» ወደ ጓዳ!

፩

የሰው ልጅ የተሰጠውን ዘር ያበቀይ ዘንድ የተዘጋጀ ማሳ ነው። ያበቀየውንም ለፍሬ ይለው ዘንድ ውዴታ አለበት አርግጥ ነው። የሰው ልጅ ከሚያድግበት አካባቢ ወግና ልማድ የተለየ ከየት አባቱ የራሱ የሆነ ባህል ይፈጥራል? ከየትም!!

ይህንን የምልሽ ልጅነት እኛ መንደር ውስጥ ያላትን ደረጃ እና ወሰን በማሳየት አራት ኪሎአዊው የወጣቶች ባህርይ ምንጩን እንድትረጁልኝ ነው።

እኛ መንደር ውስጥ የሚያድጉ ህፃናት ያላቸው አቀባበል ከውሻ ቡችላ ጋር ተነጻጽሮ ነው የሚታየን። አንዲት የመንደር ውስጥ ውሻ ስትወልድ ቡችሎቿን ወሳጅ ይበዛል። እያንዳንዱ መንደርተኛ በቡችሎች ላይ የባለቤትነት ጥያቄ ያነሳል። ውድድሩን በአሸናፊነት በመደምደም ቡችላ የደረሳቸው ቤታቸው በር ላይ በካርቶን በማድረግ ማሳደግ ይጀምራሉ። ቡችላዋ አድጋ ሆጂ እየሰፋና ሰፊ መጠለያ እያስፈለጋት ሲመጣ በዳላ ከመንደር ውጪ ወደ ባቡር መንገድ ትባረራለች።

«ለቃትማ ትብላ፣ ማን እሷን አስቀምጦ ይቀልባል? ሥጋዋ አይበላ!»

የመንደሩ ልጆች ደግሞ...

አንድ አዲስ ልጅ ሲወለድ «ና ወደኔ!» የሚለው ይበዛል። እየተቀባበሉት ይዞራሉ። የኛ ሰፈር ሕጻናት አስፓልቱን ለይተው ቤት አንቀመጥም ብለው ማልቀስ የሚጀምሩት ገና በሦስት ወር ዕድሜያቸው ነው። አፉ በሚጣፍጥበት ጊዜ የተለያየ ስድብ ያስተምሩታል።

«በሱበስ በል»

«በብሽ» --ይሳቅለታል

«እናትሽን በል»

«እና...» ያውኩለታል?

ልጆቹም ፈጣኖች ናቸው። ሁለት እመት ሳይሞላቸው አቀላጥፈው «በሱበስ፣ እናትሽን» ማለት ይጀምራሉ። ይሄኔ «አ!? ባለጌ» ይመጣል። ቆንጣጩና ተቆጪው ይረባረባል።

«አረ የታባቱ! ይሄ ባለጌ በሉት!»

ከዚህ በኋላ አዲስ ወደተወለደው (አፉ ወደ ሚጣፍጠው) ትኩረት ይሰጥና ይሄኛው ይተዋል። «በስብስብ» ይቅርና «ዳቦ!» ማለቱ የሰድብ ያህል የሚያስከረኩመው ይሆናል።

«መኪና ይጠብቅ! ማስቲካ ይሸጥ! ሲጃራ ይቸርተር! የሱ ባልንጀሮች ልብሳቸውን ችለው ነው። ትምህርታቸውን ችለው ነው። ይሄ ሰፈር እያውደለደለ...» እስተያየት ሰጪው ይበዛል።

የአሁኖቹ ልጆች ከኛ ጊዜ ልጅነት የከፋ ኑሮ ላይ ያሉ ይመስላሉ። ህጻናቱም እንደ አሸን ነው የፈሉት። አንዳንዶቹ «በሞተር ነው የተፈለፈሉት» እያሉ ይቀልዳሉ። እኛ ልጆች ሆነን ቢያንስ እስከ አስር አመታችን ድረስ ተመልካችና ሰሚ አናጣም ነበር።

እኔ ልጅ ሆኜ እንድ «ባሌ» እያሉ ያሳደጉኝ ሴት ነበሩ። ባፈና ይባላሉ። ሸፋፋ፣ ሲሄዱ በሆዳቸው መሬት ለመጥረግ ያሰቡ ይመስል እግራቸውን ፈርከከ አድርገው ነው። ታዲያ ድንገት ሳላሰበው ስሜወት ከበስተኋላዬ ይመጡና በእጃቸው አፌን ነካ ያደርጉታል። ወይም እይቼአቸው ከሮፐኩ ከጭናቸው መሀል የባጩቁ በማስመሰል ወደ አፌ አቅጣጫ እንደመወርወር ይላሉ። እኔ በእርግጥም የወረወሩት አፌ ውስጥ የገባ ይመስለኝና አፌን ቶሎ ቶሎ እጠርጋለሁ። ምራቄን አተፋለሁ።

«ለባለቤቴ ቁርሱን ሰጠሁት» ይሉና በአካባቢው ሰዎች ያስቁብኛል። አለቅሳለሁ። አሁን አሁን ታዲያ ሲያገኙኝ «ባለቤቴ እምሴን አብልጼ አሳድጌ» ይሉኛል። አሁን ድረስ ሴት እያቴን የሚጠሩዋቸው «አማቴ» እያሉ ነው።

ልጅ ሆኜ ጅል ነበርኩ ልበል? የእውነት ወደፊት እሳቸውን የማገባቸው ይመስለኝና ጭንቅ ይለኛል። «እምሴን አብልጼ አሳድጌ ማ-አባቷ ናት አንተን ባሌ የምትልን» ይሉኛል ቆጣ ብለው። ብዙ ጊዜ ስለሚጨንቀኝ አማማን ጠጋ አልና።

«አማማ ባፈናን አላገባም» አላቸዋለሁ

«ለምን?» ይሉኛል ሳታቸው አየመጣ

«አሮጊት ናቸዋ» አላለሁ

«እኔ ይሄንን አላውቅም! -- እያበሉ አሳድገው ነውር አይደለምዴ?» ይሉኝና እየሳቁ ለአማማ ባፈና ይነግሩብኛል።

--መሳቂያ ነበርኩ ማለት ነው።

ከድሮ ጀምሮ እኛ መንደር ውስጥ ህፃናቶችና አዋቂዎች ያላቸው ግንኙነት የተወሰነ ገደብ የለውም። አዋቂዎቹ ህፃናቶቹን ሲተዋወቁ «ሚስት ትፈልጋለህ? እንድ ቆንጆ ልጅ አለችኝ፣ ባል ትፈልግለሽ እንድ ቆንጆ ልጅ አለኝ...» እያሉ ነው። ከዚህ ሌላ ከመንደራችን እፍግፍግነት የተነሳ ሁሉም ተደበላልቆ ነው የነገር ማዕዱን የሚያበካው። አዋቂዎቹ ሲሰዳደቡ፡- ህፃናቶች አፋቸውን ከፍተው ያጠናሉ። ወይም እንደ ትንሽ ከፍ ያለችው ልጅ ለእናቷ አረድታ ጎረቤቷን በሰድብ ታቦን ዘንድ የሚከለከላት ደንብ የለም። ደግሞስ የሰድቡ ሥነ-ልቦና?

«ሽርመጣ!» ለሚለው «የቆንጆ ወጉ ነው።» የሚል ወደ መጥፎ ምግባር መሪ መልስ አለው።

ልጆች ሆነን ስለነበረን የብልግና ነፃነት አንዱን ላጫውትሽ

መንገሻ ዘውዴ የሚባሉ አዝማሪ ናቸው። አንገታቸውና ማጅራታቸው በሎክሎኬ ሥጋ የታፈነ ነው። ግን በልተው አይደለም። ሁልጊዜም የሚበሉት የግዢ ደረቅ እንጀራ በቃሪያ ኮርሽም እያደረጉ ወይም በጥሬ ጎመን ላይ ጥሬ ጨው ነስነስ አድርገው ወይም በድፍን ቲማቲም እየገመጡ ነው። ማሲንቆአቸውን በአንድ እጃቸው ይዘው ቀስ እያሉ ሲሄዱ ከበስተኋላቸው እንደርስባቸውና፡-

«አባባ መንገሻ አዘፍኑን?» አንላቸዋለን። ይህን ጊዜ የመንደሩ ሴቶች ተሰብስበው ማዳመጥ ይጀምራሉ ዘፈኑም

«የብሳና ገብስ!» ይሉናል ሲያወጡልን ማሲንቆቻቸውን እየገዘገዙ «የብሳና ገብስ!» አንላለን

«ወንድሞቼን ሁሉ!»

«ወንድሞቼን ሁሉ!» አንቀበላለን

«ፈጃው እም...!» ይሉናል። እኛም የመጨረሻዋን የሰንኝ መድፊያ እየደጋገምን መዘለል ነው። ይቀጥላሉ...

«የብሳና ዱላ»

«የብሳና ዱላ»

«አሁቶቼን ሁሉ»

«አሁንም ሆሉ»

«ፈጽሞ ጆ...!» አሁንም የመጨረሻውን ቃል እየደገምን እንዘላለን። ቆመው የሚያዳምጡት ሴቶች «አፈር ብሉ!» ብለው እስኪያባርሩን (ከልባቸው ባይሆንም) እንቀጥላለን።

«ሴት ወይዘሮ ሆሉ፤»

«ሴት ወይዘሮ ሆሉ፤»

«ድንኳኑ ጠቧቸው!»

«ድንኳኑ ጠቧቸው!»

«ምነው ወደ ጓሮ፤»

«ምነው ወደ ጓሮ፤»

«በዳስ ቢያደርጓቸው» እየደገምን መዝለል ነው። አባባ መንገሻ በሞት እስኪለየን ድረስ ሲያዘፍኑን ነበር። ነፍሳቸውን ለገነት ያብቃውና።

የሰው ልጅ አዕምሮ ጠማማ-ፍጥረት ነው። ለመጥፎ ነገር ቀና የመሆንና የመቀበል ባህርይው ይጎላል። እኔ ስለምን እስከዛሬ ይህን ግጥም አልረሳሁትም? ይገርመኛል። እኛ መንደር ካዋቂዎቹ የሚዘረከረኩ ለህፃናት የማይበጁ ብዙ ግማማዎች ነገሮች ሞልተዋል። ደግሞስ በእነሱ (በአዋቂዎቹ) እንዴት ይፈረዳል? ሳሎት፤ መጎታ ቤቱና ዕቃ ቤቱ እንድ ከፍል በሆነበት ቤት፤ መዝናኛው መስሪያውና መዋያው እንድ እፍግፍግ መንደር በሆነበት ስንቱ ተጠንቅቆበት ይዘለቃል? በቃ ለህፃናቱ የተለየ የሕይወትና የእኗር ማዕድ እንዳይኖር የሆነበት ብዙ ሺህ ምክንያቶችን መደርደር ይቻላል። በዚህም ይመስለኛል እኛ መንደር ውስጥ የሰው ልጅ የተፈጥሮ ህግ ተፋልሶ ልጆች አካላቸው ባይዘገጁ አዕምሯቸው ቀድሞ ፍትወትን ይረዳና ለመጥፎ ምግባር ሲገፋፋቸው የሚታየው። ልታምኝ አትችይ ይሆናል። ትላገትና ሁለት ሕፃናቶች (ወንዱ የሶስት ሴቷ የሁለት አመት ልጆች) ብልግና ሲሰሩ ተያዙ። ይሄ ተደጋጋሚ ድርጊት በመሆኑ አዋቂዎቹ ተሰብስበው ህጻናቶቹን እየገረፉ ማሳቅ ነው። ሆሆሆ — ሸረ አፈር ብሉ! ማን እሳያቸው! እየተባባሉ። ከዚያ ወዲያ ህፃናቶቹንም ለማብሸቅ የሚጠሩት በባልና በሚስትነት ነው። «ባልሽ. «ሚስትህ» ይባላሉ።

2

«በመረብ-ፍትወት፤ በመስህብ-ወሲብ፤ ተብትበህ-ተብትበህ አሻጥረኛው አንተ-ምን

እርግ ትለኛለህ?»

(ዑመር ዝያም በተስፋዬ ገሠሠ እንደበት)

ፍትወት የጥጋብ ውጤት ተደርጎ ይቆጠራል። ፍጹም ስህተት! ቅንዝረኝነት የድህነት ውጤት ነው። ወሲብ በማጣት ይገናል...። አለበለዚያማ እኛ መንደር ዝር ባላለ፤ አንድስምኳ ችግር ማለዘቢያ ባልተገኘ ነበር።

ወሲብ የመንደራችን ቅመም ነው። የማይገባበት ቦታ የለም! እግዚአብሔር የሰው ልጅ ችግሩን ቀብቅቦ የታሰበበት የሚያደርስ አጋሰስ ያደረገው በወሲብ ነው ያልኩት የኛን መንደር ሰዎች ባስታውስ ነው። የሰው ልጅ አካል ምን ያህል ቢደክምም ለፍትወት የሚሆን ኃይል አያጣም። ከየትም ከየትም ብሎ እንጥፍጣፈዋን አጠራቅሞ ለዚያችው ያውላታል።

አንዳንድ ጊዜ መንደራችን የፍየሎች ጋጥ መስላ ትታየኛለች። በወሲብ ሁሉም አኩል ነው። ወጠጤው ከአውራው ጋር እየተጋፋ ከንፈሩን ገሸልጦ ሴቶች ጭራ ሥር ይገኛል። አንደነገሩ የሆነ ትዳር ያላት ጨዋ መስል ሴት ደጅ ልትወጣ ብቅ እንዳለች ካንዱ የመንደር ጎረምሳ ጋር ተጣምዳ ትታያለች...

«ውይ ምን ነካት?» ይባላል ለወጉ ያህል። ትታማለች ሐሜት ወርተራ ነውና ዛሬ የሐሜቱ አሟሟቂ ነገ የምትታማ ትሆናለች።

መንደራችንን በፍትወት እንፈትሻት ከተባለ አባገሬን (ጎረመውን) ማንሳት ግድ ነው። አሳቸው ያሉበት አየሩ ወሲብ ወሲብ መሸተኩ አይቀርም። ሴት ባዩ ቁጥር «አያምስልባትና ያቺ ውሽማዬ የነበረችውን የእንጀራ እናቴን ትመስላለች» ይላሉ። ከዚያ ገና አረኛ አያሉ አባታቸው ወጣት ሴት አግብተው እንዴት ሲቷ አጥምዳ ውሽማዬ እንዳደረገቻቸውና ይቀርባላቸው ስለነበረው ረቂቅ ምግብ ዘርዝረው ያወራሉ።

አባ ገሬ ብዙ የወሲብ ግጥም ያውቃሉ። ማሲንቆዋቸውን እንደነገሩ እየገዘገዙ ያንን ወሲብ ነክ ግጥማቸውን ያንደለዱሉታል።

«የበቅሎ ማሰሪያው አጭር ነው ገመዱ፤

ልጅቱ እስከትገኝ እናቲቱን ብ—!»

ደሞ ያደርጉታል። ልጅቷ ከጠፋች እናቲቱን አይለቁም። የተግባር ሰው ናቸው ለማለት ነው። ድንገት ማንኛውምም ሴት የሆነ ቦታ ከተገኘች የሰንዴ ፍንካች የማያካክል ጠባብ ዓይኖቻቸውን በልምምጥ አጥፍተው «ሙች ሙች የቡና ማፍያ እስጥሻለሁ። አልቆይም፤ ጎንበስ ትያለሽ ቸለሰ አድርጌብሽ በታ!» ይላሉ። ወጣቶቹን ሳይቀር። እሽ ከተባሉ ያላቸውን ገንዘብ ሁሉ ከመስጠት ወደኋላ አይሉም። «ያጥፋኝ አልቆይም!» ለማግባባት ይሞክራሉ።

ወሲብ ለአባገሬ «ፈርስ» ነው። እውነት ማለዘቢያ «ከፍተኛ የሴት አምሮት አለብኝ» ይላሉ በግልጽ። እውነትም ሰውነቷ ሞላ ያለ ሴት ሲያዩ መርፌ ዓይኖቻቸው አብሮ ይንከራተታል። «ጥሎብኝ ሴት እወዳለሁ» አይደብቁም...

..አባ ገሬ ሴት ይወዳሉ ብቻ መባል የለበትም፤ ያመልካሉ። ከፈጣሪያቸው በላይ አድርገው ያያሉ ማለት ይቻላል። ሌሊት ነጭ ጋቢያቸውን ነጭ አራሳቸውን አከናንበው ቤተክርስቲያን ቢሄዱም ልባቸው የሚያመልከው ሴት ነው። «አንድ ጊዜ» ይላሉ እራሳቸው ያወሩታል። ቤተክርስቲያን ሲሄዱ «ጠይም የመሰለች ሴት ወይዘሮ አገኘሁ። አዛውንት መስዩ ተጠጋኝነት። መጀመሪያ አልጠረጠረቻቸውም። እያዋሩ አሷም ለመሳለም ስለነበር ወደ ቤተክርስቲያን ሄዱ። ምን እንዳወሩ እንዴት እንዳግባቧት እንጂ ወደ ባለወልድ መቃብር አስገብተው እንዲሁ ኃውልት አሲዘው «ጠሀይ የመሰለ ቂጧን ገልቤ እያየሁ...። በጨዋታችን መሀል «አንቺ» አልኳት

-ምነው? አለችኝ

-ይሄ የተደገፍሽው ሰውዬ ቀብሩን ፈንቅሎ ቢነሳስ?

-ቱ! ቱ! ምን አልኩት... ይልቅ ይከውኑና ወደ ጦሎታችን እንሂድ (እንዲህም አርጎ ጠሎት የለ!) ያሸሟጥጣሉ። ቀጥለው ጨዋታቸውን Present (የአሁን ጊዜ) ለማድረግ «ያንን የመሰለ ቂጥ እስከዛሬ ገጥሞኝ አያውቅም ምናልባት የሷ» ወደ አንዷ ይጠቀማሉ... «አፈር ብሉ!» የሚል የቀልድ ምላሽ ይሰጣቸዋል።

አባገሬ በሚስጥር ውስጥ ለውስጥ ቢሄዱ የምትከለክላቸው ሴት አልነበረችም። «ግን አፋቸው አያርፍም ያወሩታል። ያም ሆኖ አንዳንዶቹ አይከለክሏቸውም» ያጥፋኝ! የሷን የመሰለ ዕቃ አልገጠመኝም!!! ይላሉ በነጋታው።

አንድ ጊዜ ሲያንቀገቅኩት የአናጢው አሰፋ ሚስት ታቀምሳቸዋለች። አናጢው የተወለወለ ጀበና የመሰለ ፊታቸውን ፈገግ አድርገው ሲሰክሩ እንደሚያዘወትሩት «የፋሲል ዘር!» እያሉ ሊያስተዛዝኑ የለቅሶ ድንኳን ሲገቡ አባ ገሬ...

«አንተ ቀሚስ ግዛ እኔ መቀነቷን!

የጋራ ሚስታችን አትሂድ እራቁቷን» ሲሉ ገጠሙ። ሚስጥሩ ቀድሞ የደረሳቸው ሳቁ... ተንከተኩቱ።

አባገሬ ነፍስ ያለችው ዕቃቸው ላይ ናት። ያቺ ዕቃቸው የበቀለችው ደግሞ ግንባራቸው ላይ ይመስላል። ግንባር ይሸሸጋል እንዴ? በፍጹም! እሳቸውም ግድ የላቸውም። ብቻዋን የሆነች ሴት ካጋጠማቸው የሚያማልሏት ድንገት አውጥተው በማሳየት ነው «ሳይስኪ ጨብጨው፤ አቤት ሲሞቅ!» ይላሉ። ተሰቷት ከሰጠች የጥዋት ዜና ትሆናለች። ሌላው ሁሉ ከዚህ ሰማይ ስር በመሆኑ የማይወራ የለም አዲሶስ።

እኚህ የወሲብ ጸጸስ ምግባራቸውን የሚገልጽ የፈረስ ስም ወጥቶላቸዋል።

«አባ ብዳው» ይሏቸዋል። ደስ ይሰኛሉ።

«የቅቤውን ማንኪያ ማር አታስነካው፤

የሁላችን ወንድም ገሬ አባብዳው»

ግጥም የሚሰጠው በጠጪዎች ነው። ገሬ በግጥሙ ስለሚረኩ የተሸለሙትን ገንዘብ እዚያው ጨርሰው ባዶ እጃቸውን አጨብጭበው ይገባሉ። ሥምና ግብር ብቻ ሳይሆን ሰያሚና ተሰያሚን ያፋቀረ ሥም ይሉሻል። «ገሬ አባብዳው» ነው።

ገርዬ ሲሏቸው «ልንፋሽ አባብዬ» ማለት ያዘወትራሉ። ያጥፋኝ ለነፍስ አሆንሻለሁ ስጪኝ። መንደሩ ውስጥ ስለመሳሪያቸው ኃያልነት በግልጽ ይወራል። «ቢሆንም ከፃ አለቃ በየነ አይበልጥም እ-የሱ ትልቅ ነው።» ይባላል።

* * *

ፃ አለቃ በየነ ማነው? ማነው እሱ ገሬ አባ ብዳውን የሚበልጥ?

ነባር ኪስ አውላቂነት የት እንደዘመተ የሚታወቅ ነገር የለም። ሂ አለቃ ነኝ አለ። ሂ አለቃነቱ ፀደቀለት። በፊት እኛ ሳንፈጠር በጨቤ የሚሞሽለቅ አመፀኛ ሌባ ነበር አሉ። እሱ እንደ ጦር ሜዳ ቀስለኛ የሚቆጥረው ጠማማ አፍንጫ ነበረችው። ለቃላት የሚያስፈልግ የአፍንጫ ውስጥ አየር ስለሌለው ወደ መነፋት ያደላል።

ሂ አለቃ በየ እኛ ነፍስ እያወቅን ስንሄድ እድሜና ካቲካላ እየተጫጫነው ሰውን ፊት-ለፊት ከመግጠም ይልቅ ከወደ ምላሱ አድልቶ ነበር። ይሳደባል። ጉልበት ያነሰው ለሌቶችም ጭምር ነበር። ድሮ ተሽከሞ ወደፈለገበት እንዳልወሰደ አሁን ልቡ እየከጀላቸው ስለማይችል «ጀብዳ»ውን እያወራ ሊያማልላቸው ይሞካከራል።

«አኔ ሂ አለቃ? ስንቱን ሴት ወይዘሮ አስግኝለሁ መሰላችሁ» ይልና እንደ መኩራት ብሎ «ባሽከር ነበር መልዕክት የሚደርሰኝ። እሜቴ ይፈልጉዎታል ስባል አመሽሽኜ እሄዳለሁ አይ ኩራቴ!! ለእግሬ ውሃ አስኪሞቅ የዶሮ ዓይን ከመሰለ ጠላ ጋር እራት ይቀርብልኛል አይ ጥጋቤ! ከዚያ እንዳይደርስ የለም ጊዜው ይደርሳል አይ መንቀባረፊ!...

«እንደዘለሉ ጥልቅ ማለት የለም። መጀመሪያ ዳር-ዳሩን አጠዳለሁ፤ አጠዳለሁ...» አጁን መስተወት እንደሚወለውል ሰው አስመስሎ ያሸከረከረዋል «...አጠዳለሁ፤ አጠዳለሁ። ዓይኗን ነው የማየው አይ ብላቴ!! እያለሁ-አጠዳለሁ። መሰለምለም ስትጀምር ሰደድ አደርገዋለሁ። ልቧ ሲጠፋ ይታወቀኛል ይሄኔ እነፍጋታለሁ አይ ከፋቴ!! ምነው ሂ አለቃዬ ምነው? ትላለች። ረጋ በይ አላታለሁ አይ መንቀባረፊ!! አሁን ዳር ዳሩን ማጥዳት የለም ሠተተተ-ት አድርጌ እከተዋሁ። ከዚያ ሰባቱን ጉጥ አቆጥራለሁ። ሰባተኛውን ጉጥ ደርሼ ስነካካው ይሳመኝ ይሳመኝ ሂ አለቃዬ ማለት ትጀምራለች አይ ንፍገቴ!! ንከች አላደርገውም። እኔ ሳልፈልግ አቧ መጥኝ ስትል አጠብቅና የመጨረሻ ኃይሌን ተጠቅሜ አለቅባታለሁ። የት እንዳለች ትዘነጋዋለች...» ከሂ አለቃ የወሲብ ወሬ ጋር መሸቶ ይነጋል። ሴቶቹ አፋቸውን ከፍተው እየተሳሳቁ ያዳምጣሉ። «አፈር ብላ!» እንዳንዴ ለወሬው ማጀቢያ የጋለ «በረቱን» አውጥቶ ያሳያቸዋል። «አፈር ብላ- አፈር ብላ» እየተባባሉ በተሸፋፈኑበት ነጠላቸው ጓሮ ይመለከታሉ።

«ቲ! ምኑን አሽከሞታል ልጄ? አበሰኩ ገበርኩ»

በነጋታው በበራቸው ሲያልፍ «ሂ አለቃ! ሂ አለቃ!» ጥሪ ይበዛበታል። ያኔ አይ ኩራቱ!! እንደ አሳማ አፍ ወደ ላይ የተገለበጠ ከንፈሩን ፈልቀቅ አድርጎ አዳፋ ኮቱን ያስተካከላል። ወደ መጨረሻ እካባቢ ጨዋታው በጠጅ ግብግ ሆነ። ምን ያህል ቢሰማማቸው ይሆን?»

ሂ አለቃ ትረካ ውስጥ ሁሉም ሴት ገፀ-ባህሪዎች ወይዘሮዎችና ተሸናፊዎች ናቸው። «ይሳመኝ-ይሳመኝ» ይላሉ። በስተመጨረሻ እሱ ሁልጊዜ እሸናፊና ኩሩ ነው። ፍትሃዊነት የጎደለው የፍትወት ግንኙነት ነው ትረካው።

ትረካው የማለላቸው እንዳንድ የመንደሩ ሴቶች ሳይሞከሩት አልቀሩም። የአፋን ያህል «መያ» እንደሌለው ይወራ ጀመር። «በልቱ ግን ብልት ነው ታዲያ ምን ያደርጋል?» አውነትም ሂ አለቃ በየ የቀረው አፍ ብቻ ነው። መጥፎ ስድቦችን ያዥጎደጉዳል። የወንድ የበላይነት የተንፀባረቀበት ግልጥልጥ ያለ የወሲብ ታሪኩን ያወርዳል። በስተመጨረሻ የበከተ ስድቡ ወደ በከተ ምግባር ተለወጠ። መሀል አስፋልት ላይ በጠራራ ፀሐይ፤ ህዝብ እየተመላለሰ ይፀዳዳ ጀመር «ደሞ ለሐበሽ» ስሪውን አጥልቆ ይሄዳል። ምን አይነት ፍልስፍና ጭንቅላቱ ውስጥ እንደገባ እንጃ። በፈረንጆች አደባባይ መፀዳዳት እንድ የፍልስፍና ዘርፍ ነው። የውሻ ባህርይ የሚያላብስ የፍልስፍና ድምዳሜ cynicism ይሉታል ዲዩጋን የተባለው ሰው የዚህ ምሳሌ ነው። እንደዲዩጋን ሁሉ ሂ አለቃ በየም በጉልበቱ ረትቶት የነበረውን ሀብረተሰብ በድከመቱም ዳግመኛ አሸነፈው። የመጨረሻው መጨረሻ ሕይወቱ ሲያማርረው የነበረው እንጥፍጣሬ አቅም ጭራሽ ከድቶት በቂጡ እየተንፈቀቀና ከሩቅ እየሸተተ መኖር ጀምሮ ነበር። የት እንደገባ እንጃ ጠፋ።

* * *

እኛ መንደር በሴት ላይ የሚደርብ ወንድ ላይ ላዩን ይጠላ እንጂ በውስጡ ታዋቂ ይከበራል። «ወንድ አሱ ነው» ይባላል። የመንደሩ ወንድነት ሚስቶቻቸው የሚያድሩበት እከል ከገጠማቸው አንድም ብትሆን ያቺን ሌሊት ብቻቸውን አለማደር ነው። ሲያንጋፍፉ እንደን ይዘው በልጆቻቸው እናት አልጋ ላይ ማንፈላለስ ነው። ይሄም ላይ ላዩን ያስጠላል እንጂ በወንድነት ያስከብራል። ሚስት ብትኖርስ? አቧ

እቤት ተቀምጣ «አባወራው» የቀጣዩን ሴተ ላጤ በር ሲቆረቆር እያፍርም፡፡ ይሄ ሁሉ የወንድነት ስራ ነው፡፡

የወንድነት ሥራ ያልሆነው የተገላበጠኛ ነው፡፡ ሱሪ ታጥቆ ሴት ስታናግረው ካልሞቀው፣ በቀልድም ቢሆን ተሻሽቶ አካሏን ከአካሌ ጋር እነካከቶ ግለሱን ካላስመዘገበ፣ ጭለማ ሲገናኙ አፈፍ አድርጎ ቢያንስ ካላሰለመነ፣ ከመንደሩ ሴቶች ቢያንስ በግማሹ ካልታማ እሱ ላይ ላዩን ይወደዳል ውስጥ ውስጡን ይናቃል፡፡ «ዕቃ ያለው አይመስለኝም» ድምዳሜው ነው፡፡ ቀስ በቀስ ሐሜት መሆኑ ቀርቶ «የለውም! የለውም!»

በዚህ ለብዙ አመት ሲጠረጠር የነበረው ፍቃዱ (አንቃቅሊት) ነበር፡፡ አንቃቅሊት የተባለው አንቁራሪት አላለሁ ብሎ አንቃቅሊት ስላለ ነው «አይ! እሱ መግት ብቻ! ምንድነው መግት!» ይሉታል ሴቶቹ፡፡ ዲያቅን ነበር፡፡ የሚያከራከር አይቶ አያልፍም፡፡ ሌላው ቀርቶ ከተወራ ቀልድ ውስጥ የሎጂክ ጥያቄ አንስቶ ይከራከራል፡፡ «ጤምና ዕቃ አልፈጠረበትም» ይሉታል፡፡

አንቃቅሊት ድሪያ ያውቃል፡፡ ሊላፋም ይሞክረዋል፡፡ ቀልዱ ግን ከቀልድነት አይዘልቅም፡፡ ወዲያው ኮስተር ብሎ ወደ ከርከር ያመራል፡፡ አይግለው፣ አይሞቀው፡፡ ሴቶቹ ብስጭት ይሉና ማበሳጨያ ይፈልጋሉ፡፡

«አንቃቅሊት፣ ድንግላዊ ነህ?»

«አንዴት?» ለከርከር ያቆበቁባል፡፡

«ለመሆኑ አለህ? እስኪ አውጣው?»

«ነይ ግቢና ላሳይሼ» ይሄ ስለት ንግግራቸው ሳይጎዳው ያልፈዋል፡፡ በአንዲት ሴት ሳይጠረጠር በመጨረሻ ሽንጋራ አገባ፡፡ የመንደሩ ሴቶች ጉድ! አሉ፡፡ ሲመሻሻ በቱ ግድግዳ ላይ ተለጥፈው ያዳምጣሉ፡፡ ምንም ማረጋገጥ አልቻሉም፡፡ ደባሉ ወደፊት ይጠይቋቸዋል፡፡

«አሁን ደግሞ እዚህ ውስጥ ምን ይለኝ?» የሳቸው መልስ ነው፡፡ ማረጋገጥ ባለመቻል ሰልቸው የተወታ ይመስለኛል፡፡ ሚስቱ ቅዝዝ ያለች በመሆኗ አንቃቅሊት «ሥራ» ባይሰራም የምታሳጣው አልነበረችም፡፡ የውስጥ ደዌዋን እንደምታዳምጥ ዶሮ የፈዘዘች ነበረች «ለአፈ ግም አፍንጫ ድፍን ያዝለታል» እንደሚባለው መሆኑ ይሆን?

ድህረ ማስታወሻ

አንድ

ወደ ሙሉጌታ ቤት የሄድኩት ፍቅርና አንድ የማስታወሻ ጥራዝ እንደሚጠብቀኝ ተስፋ በማድረግ ነበር፡፡ ግን ከዚያ ይልቅ ሙሉጌታ ከፋኛ ተደብድቦና ፊት ተነዳድሎ አገኘሁት፡፡ ሳየው ሀዋሳቶቼ ፈዘዙብኝ፣ ማሰብ ተላኝ እንባዩ አይኔ ላይ እንደተደፋ ብርጭቆ ሆኖ ሁሉን አደበዘዘብኝ፡፡

«አይዘሽ-አይዘሽ -አይዘሽ» የሚል የአፍ አሩምታ ተሰማኝ፡፡ ብዙ ሰዎች ነበሩ፡፡ ሙሉጌታ ድብዳብ የተነጠፈ ሳጥን ላይ ተቀምጧል፡፡ ሲያዩት ግማሽ ፍልሚያ ላይ በተሰጠው ጥቂት ጊዜ ለማረፍ የሚሞከር በከሰኛ እንጂ የተረታ ሰለባ አይመስልም፡፡ ግራ አይነ ዙሪያ ዘጉኖ ከሰሩ የተገላገለ የሥጋ እንቡጥ ይታያል፡፡ ለምን በቁስል ፕላስተር እንዳልሸፈኑት አልገባኝም፣ አፍንጫው ተደልድሎ ከጉንጮቹ ጋር ተቀላቅሏል፡፡ ለመተንፈስ እንደሰረት ሱሰኛ የጠበበው የአፍንጫው ቀዳዳ ይተናነቃል፡፡ ፈገግ ለማለት ሲሞከር የፊት ንቅናቄ ቁስሉን ስለቆሰቆሰበት ስቃይ ተነበበት፡፡

«ነይ እዚህ ነይ እዚህ-ነይ እዚህ» የሚል ሩምታ ተተኮሰብኝ፡፡

«አሱውጋ ትሁን» አሉ አንድ ጠና ያሉ ሰው፡፡ አስተያየታቸው ሴትነትን ያስታውሳል፡፡ ሁለት ሴቶች መካከል ተወሽቀው ሌላ ሴት ላይ ዓይናቸውን ያንገዋልላሉ፡፡

የሙሉጌታ አያት ባለሰባት አግር በርጨማ ሳጥኑ አጠገብ አስቀመጡልኝ፡፡ ሙሉጌታ ከደቀመዝሙሮቹ ጋር በመጨረሻ እራት ላይ ያለ መሰለኝ፡፡

ዛሬ አባቴ-ፊቴን ሲያጠና የነበረበት ሁኔታ አሁን ገባኝ፡፡ በሙሉጌታ ላይ ያደረሰውን የጥቃት መጠን ሲፈትሽ ኖሯል፡፡ አባቴ ድንገት ከሕይወቴ፣ ከመውደዱ ውስጥ ምንጥቅ ብሎ ስተፋው ታወቀኝ፡፡ ዶክተር ማርቆስ ላይ እንደሚዝተው ሁሉ ሙሉጌታንም እያስፈራራ ስለመቁለኝ ቁብ አልሳጠሁትም ነበር፡፡

ከጠያቂዎቹ መካከል ድንገት «ቺ! ያጥፋኝ እንዲህ ያደረገውን አውቀዋለሁ» የሚል ድምጽ ሰሰማ ባንገኩ። ሁለቱ ሴቶች መካከል የተወሸቁት ጠና ያሉ ሰው ነበሩ። አባገሬ መሆናቸውን አልተጠራጠርኩም።

«ገራ አባብዳው» አለች አንዲት መጠጥ ያነበዛት ሴት ከወደበሩ «እርሶኮ ከዚያ ጉዳይ በቀር ሌላ አያውቅም። ነገር እንዳያበላሹ» አፏን በነጠላ ሸፈነች። ለመከላከል ያሰበችው የመጠጥ ሽታ ግን ቀድሞ ወጥቶ ነበር።

«ያጥፋኝ አልዋሽም እንደግዲህ መጠጥ ሴት ብር ሲያወጣ አይቶት ነው» አሉና «ቺ!» በጨረፍታ አጨበጩት።

ከሙሉጌታ ጋር ተያየን። ድንገት መጽሐፍ ላይ የማውቃቸው ገፅ ባህርይ ኑሮቹ ውስጥ ጥልቅ ያሉ ያህል ግርታ ተሰማኝ። ከዚህ በኋላ የራሴን ጉዳይ አያብሰለሰልኩ የተጨዋውኩትን አላዳመጥኩም። ሙሉጌታ ፊት ላይ የማየው የአባቴን ጨካኝ ገጽታ ነበር። አባቴ የሚፈልገውን ለማግኘት አውሬ አስከመሆን ይዘልቃል ብዬ ጠርጥሬ አላውቅም ነበር።

ምን ማድረግ እንዳለብኝ አወጣሁ አወረድሁ። አባቴ በእኔ እንጂ በሌላ በማንም ላይ እንዳልዘመተ ተረድቻለሁ። ማጥፋት የፈለገው ሙሉጌታን ሳይሆን የእኔን መንገድ ነው ስል አሰበኩ። ይጥቀመኝም ይጉዳኝም መንገዴ ብዬ የያዝኩት አቅጣጫ ከአባቴ ፍላጎትና ጥምቅ ጋር ስላልገጠመ ብቻ የሚጎዳ ሰው፣ የሚበጠበጥ ቤተሰብ መኖሩ ጨነቀኝ። አባቴ ዘና ባለ መንፈስ ቁልፎቹን እጆቹ ላይ እንደለማኝ ሳንቲም እያንቀረቀበ እጅ እንድሰጥ የጠየቀኝ መሰለኝ።

«የአንቺ እሱንና አካባቢውን መተው መድህኑና ህይወቱ ነው» ሐብሉ አይንተገተግም ወርቃማ ሰዓቱ የኩቱ አጅጌ ወስጥ አድፍጧል።

እንድ አዛውንት ድንገት መጥተው ከሐሳቤ አናጠብኝ። የሚለት ጠርቶ አይሰማም። ኃይለሚካኤል እፋፋ መሆናቸውን አልተጠራጠርኩም ሙሉጌታ መመለስ ስለተሳነው አያቱ...

«ከፋ ቀን! ከፋ ቀን!» አሉ። ከእሳቸው መልስ ጥያቄውን ገመትኩ።

የማየው ነገር ሁሉ ወቀሳ ሆኖ አሸበረኝ። እዚህ የተሰበሰቡና ሌሎቹም መንደርተኞች ሁሉ የአባቴ የግብታዊነት ሰለባ ሆነው በደላቸውን የሚያስገብኝኝ

መሰለኝ። ሙሉጌታን ቀና ብዬ አየሁት። ለመተንፈስ ሲተናነቅ ሲጠጠጥ የሚል የአየር መጨናነቅ ይሰማል። ከዚህ ቦታ መሄድ አማረኝ። እያቱን ተከትቼ ወደጓዳ ገባሁ። ምን ያህል ብር እንደያዝኩ አላውቅም። በጭለማ ውስጥ የታከሲ አስቀርቼ ሰጠኝቸው። እየተግደረደሩ አንቢ አሉኝ። አልጋው ላይ አስቀምጬ ወጣሁ።

ሙሉጌታ ሐሳብ እንዳፋፋመው ዲዳ ሆኖ ነበር። እንደምንም ብሎ «ብዙ የምናወራው አለ» ብሎ አቋረጠ። ቤቱ ውስጥ ያሉት ምንትያ ፊቶች በተመሳሳይ አትኩሮት እንደሚመለከቱን ልብ አልኩ። ሙሉጌታ ጥቂት ህመሙን አስታግሶ፡-

«ከተነጋገርን በኋላ ሁሉም ይደርሳል» አለ።

ውስጤ ምን አነበበ? እኔ በውል ያላወኩትን ውሳኔ አየ?

«ከዚያ በፊት ምንም እንዳታደርጊ ሌላው ቀርቶ ምንም እንዳታስቢ»

ልወጣ ስል ብዙ ጥያቄዎች «የውሻ ቁስል ያድርግልህ» አያሉ ውልቅ ውልቅ አሉ «የውሻ ቁስል፣ የውሻ ቁስል፣... እንደ ውሻ ባሰኘ ሰዓት ላይ መቀጥቀጥ። ሰው... የውሻ ቁስል... የውሻ ዕድል...»

* * *

ከአባቴ ሀብል ጋር በህቡዕ ተፋጠናል። ቦቹ ለጥ ብሏል።

እኔን መኖር ስላልደፈረ ኮምፒውተር ላይ እየቀጠቀጠ ያገረመርማል። አልፎ አልፎ አጠገቡ ያለውን ስልክ እያነሳ የተለያዩ ሰራተኞቹ ላይ ይጮሃል። ሦስቱ ሞባይሎች ጠረጴዛ ላይ ተበትነዋል። ሁለቱ ተዘግተዋል እንዲሁ ብቻ ከፍት ነው። ይሄን መስመር ለተወሰኑ ሰዎች ብቻ ነው የሚሰጠው። አለመረጋጋት አረጋጋኝ። የተረበሸ ሁኔታ ውስጥ መሆኑ የጨበጠው ነገር እንዳመለጠው ሆኖ ተሰማኝ። ከፊቴ ላይ መጎዳት፣ መሰበር እንዳያነበ ሆኜ ተጠንቅቄ ተቀመጥኩ። ወዲያው ጭንቅላቴ ውስጥ "Human fatherhood is a social invention" የሚለው የማህበራዊ ጥናት ባለሙያዎች ድምዳሜ ብሶቴን ቆስቆሶት አለፈ። ገና ሁለተኛ ዓመት ተማሪ እያለሁ ይሄንን ርዕስ በመቃወም ተከራክሬያለሁ። ዶክተር ማርቆስ በግርምት እያዩኝ «ሚስ አርጥባን፣ የአባትነት ግዴታ የትኛውም እንስሳ ላይ አይስተዋልምና ነው ምሁራኑ ማህበረሰቡ የፈጠረው ሰው-ሰራሽ ነው ያሉት» አሉኝ።

«የአንስሳት ባህሪ ለሰው ልጅ ማህበራዊ አደረጃጀት ምሳሌ ሆኖ መቅረቡን ጭምር ነው የማልቀበለው» አላቸዋለሁ ድድር ብዬ «ለምሳሌ ይሁን ቢባል እንኳን እንቁላሎቻቸውን በጋራ የሚታቀፉትን የወፍ ዝርያዎች የት ልትገኝባቸው ነው? ጫጮቻቸውን በጋራ እየመገቡ ያሳድጉ የለም?...» እየጋልኩ ስሄድ ይታወቀኝ ነበር። ከርከሬ አባቴን ከባዕድነት ነፃ የማውጣት የሞት ሽረት ትንቅንቅ ነበር።

«አንዳንድ ሕላ ቀር ማህበረሰብ ዘንድ እንደማርጋሬት ሚድ ያሉ ባለሙያዎች ረዥም ጥናት አድርገው አዚህ ማህበራዊ አቋም ላይ ደርሰዋል። ይላሉ ዶክተር ማርቆስ «ሜል ኤንድ ፊሜል» የተሰኘውን መጽሐፍ አላነበብሽም? እንድታነቡት ኮርስ አውት ላይን ላይ ጠቀሜ ነበር»

«አንብቤዋለሁ። እኔ ግን የምለው ዶክተር ሚድ ደቡብ ፓስፊክ ውስጥ ያሉ የባሊ ሆነ የሳምዋ ማህበረሰቦችን ሕላ ቀር አኗኗር ከዚህ ተመሳሳይ ነው ብሎ ለመደምደም አያመችም። ከዚያ አልፎ አባትነትን ፈጽሞ አውቅና የሚነሳ አቋም ለመያዝ ሳይንሳዊነቱን ፈተና ላይ ይጥለዋል።»

ያኔ ሽንጤን ገትሬ ተከራክርኩ። አባቴ በእኔ አስተዳደግ ላይ እጁን ማስገባቱ ከተፈጥሯዊነት ይልቅ በማህበራዊ ጫናነት መፈረጁ ያለኝን ቤተሰባዊ ዋጋ የሚያሳንስብኝ ሆኖ ስለታየኝ ነበር። ትዝ ይለኛል ይሄንኑ ርዕሰ ጉዳይ እንድንተነትን የሚጠይቅ ፈተና መጥቶ ነበር። እኔ አቋሜ ሳይለወጥ ወንድ ተፈጥሯዊ ኃላፊነቱ ለሴቷ ዘር በማቀበል ብቻ እንደማይጠናቀቅ አስረግጬ መለስኩ። ከዚያ በኋላም የወንድ ቤተሰባዊ ተሳትፎ በማህበራዊ ስምምነት የመጣ ነው ብዬ እንደማላምን ጭምር። ውጤቱ ምን እንደሆነ አውቀው ነበር።

ዶክተር ማርቆስ ቢሯቸው ጠርተው የመልስ ወረቀቴን ለረጅም ጊዜ ሲመለከቱ ቆዩና «ሚስ አርጥባን! ይሄ የአካዳሚ ትምህርት ነው። አንዳንዴ ተመሳሳይ ምሁራዊ አቋም እንዲያዝ የሚጠይቁ ጉዳዮች አሉበት። እንደወታደራዊ ትዕዛዝ እንድንቀበላቸውና እነሱ እንድንደግግባቸው የምንገደዳቸው። እዚህ የመልስ ወረቀት ላይ አቋምሽን ገልፀናል። ጥሩ የሚሆነው የክፍል ውይይት ውስጥ ብቻ ነው። ይሄን ጥያቄ አውቀሽ በመሳትሽ አስር ነጥብ አጥተሻል። አጠቃላይ ውጤትሽም ከኤ ወደ ቢ ወርዷል። ይሄንን ባልለውጠውም እንኛን ማድነቁን ግን አልሸሸግሽም» አሉኝ።

ያኔ አባቴን ለአስር ነጥብ አይደለም ለአጠቃላይ ትምህርቴ እንደማለውጠው ለራሴ ነግሬ ነበር። ዛሬ ታዲያ ለምን? ምክንያቱም አባቴ ይሄን እኔጋ ያለ መብቱን በአግባቡ አልጠየቀምና ነው እንቢታ ውስጤ የተፈጠረው። በደፈናው በኃይል ለመጣስ የሚሞክረው ነገር በዛ። በመጀመሪያ ደረጃ ለምን አራት ኪሎ ላይ ጥናቴን እንዳልሰራ ፈለገ? ይሄን ለማስረዳት ከመሞከር ይልቅ መንገዴን ባሻገር መደብደብ ጀመረ። ለምን? ለምን? ለምን?

አባቴ በስልክ ሠራተኞቹን ማስጨነቅ ቀጥሏል። «ለምን አልጋውን አምጥቶ ሥራ ላይ እንዲተኛ አትፈቅድለትም?» ይላል። ፊቱ የበለጠ ከሰቶ ታየኝ። ስልኩን ከጀርው ላይ ሳይነቅል በሌባ-ጣቱ የመዝጊያውን ምላስ ተጫነና ቁጥሮቹን ነካካ።

«አ-የዚያን ሰው ጉዳይ እንዴት አደረከ?» አለ መቼም አባቴ ከድሮ ጀምሮ ከማያውቃቸው ነገሮች ዋነኛው የስልክ ሥነ-ሥርዓት አንዱ ነው። ምናልባትም ሀብቱ የሰጠው መብቱ አድርጎ ስለሚወስደው ይሆናል። «ቀድሞህ ከሰሰ? ጥሩ ነዋ። መብላትና መሸከም ብቻ ከሚያውቅ አሁን ጋር ችሎት መቋቋምን እንደሆነ ለምደነዋል።» ጠበቃው ላይ እንደሚጮህ ገባኝ

እኔን ላለማየት ይመስላል ኮምፒውተሩ ላይ እየተመለከተ «እንቺስ? ስራሽን ለምን አልጀመርሽም?» አለኝ።

ነገር ቁስቆሳው ልቤን አስጋለበው። ለመጋፈጥ የቆረጥኩ ቢሆንም ልቤ እውነት እንደሌለው ሌባ ሩጫው ፍርሃት ለቀቀብኝ።

«ጥናቴ...»

«ጥናትሽ ገደል ይግባ!» ብሎ ቆመ

የእውነተኛነት የሐቀኞች ድንበር ጠፋኝ። ምናልባትም «እናትሽ እንቺን ስትወልድልኝ ደስ አለኝ። ሴት ነበር የምፈልገው» ያለው እንዲህ በጭብ ተነስቶ እውነትን ለመግሰስ ሴት ስለምትመች ይሆናል። ሲቆም በመካከላችን የነበረው የፊት ለፊት እርቀት ወደላይና ወደታች ሆነ። ቀና ብዬ አየሁት፤ አዘቅዝቆ አየኝ።

«ለምን አትተይውም?» አለኝ በተነሳበት ግለት መቀጠል የፈለገ አይመስልም «ይሄ ጥናት ምናምን የምትይውጡ እከከ መጪሽት ለምን አትተይም?» የመጀመሪያ

ኃይለቃሉ ነበር። ይህንን ከመሰሉ ቃላት ስሸሸና ሳፈገፍግ ኖሬያለሁ። እንደ ዕጣ ፈንታ እንዲህ የማይቀሩ መሆናቸውን ባውቅ...

«ለምንድነው የምትወው? አትነግረኝም? አልኩት

«መተውማ ያለብሽ እኔ አባትሽ ስለሆንኩና ብዙ ስለማውቅ...» ሀብሉ በመስኮቱ የሚገባውን ብርሃን ተቀብላ አንዴ ፈለቀች

«የምታውቀውን አሳውቀኝ። ህፃን አይደለሁም። ብዙ አውቃለሁ።» ቦቹ ጭንቅ ብሎት የኦሮጌ ሳንቃ ድምፅ አሰምቶ ወደጠረጴዛው ስር ገባ።

«ተይ ማለቴ በራሱ ዋጋ የለውም ማለት ነው?»

«አይ አም ኖት ኤ ኪድ ኤኒሞር»

«አይ አም ኖት ዩር ፋዘር አኒ ሞር ብልሽሰ?» ቀና ብዬ አየሁት። አይኔን ፈርቷል። አልሞት ባይ ተጋዳይ መሰለኝ።

«አባትነትህን አስክትቀበል ቤትህን ለቅቄ እሄዳለሁ»

«የት?» ጦፈ «እዚያው አገሬሽ? ሽረሪት ቅፍቅፍ እዚያ ግድግዳ ስንጥቅ ውስጥ ለመኖር? አይሆንም! ገድዬሽ...»

አሁንም ቀና ብዬ አየሁት። እንደ ቦቹ ፀጉራም የሆነ እጁን በአየር ላይ ወደኔ ተኩሶት ነበር። ከመዳፉ ኃይል የተነሳ እንደ አርጉብ ጭቃ በየጣቶቹ መካከል ፍጥርቅ ስል ታየኝ። ምንም ሳያደርግ እጁን ወደ ደረቱ ልኮ ያንን ሀብሉን በጥሶ ወረወረው። ከበር ጋር ተጋጭቶ ሿ! የሚል ድምጽ ተሰማ። ምንም እንዳልተፈጠረ ቀዝቀዝ እንዳልኩ አየዋለሁ።

«የምታደርገውን ሁሉ አውቃለሁ። በንጽህናና በተስፋ አሳድኜሽ እንደ አባብ ልጅ ወደ ጉድፍና ስንፍና ትሳቢያለሽ» ወደ መቀመጫው አመራ።

«ምናልባት ፎቶዋንኳ እንዳላይ የከለከልክኝ እናቴ...»

አላስጨረሰኝም ጠረጴዛ ላይ ከተበተኑት ሞባይሎች ውስጥ አንዱን አንስቶ ወረወረ። ግድግዳ ላይ ብትንትን አለ። ከብትንትኑ ውስጥ አንዷ ስንጥር ከዓይኔ ዝቅ ብላ ተሰካች። ደሜ ኮለል ሲል ዓይኔ የጠፋ መሰሉኝ ነበር። ቦቹ የተመታ ያህል ከፍ አድርጎ አለቀለ።

* * *

በገና እንደሆንኩ ይሰማኛል! ንጉስ ዳዊት እንኳ ለመደርደር ያዳገተው ዘለለኛ ውስጤ አለ። የብቸኝነት ቁራኛ፣ የሰው ቀበኛ። የማለቅስበት አድባር የሌለኝ። የምጨበጠው ሁሉ የሚያጠራጥረኝ። ዘሬን መዝሪያ ኩርማን ያጣሁ፣ ተንገላለይ-ስሬን አሰድበት አጥቼ ቅጠሎቼ የተጠሙ፣ መሄድ አምሮኝ-መሄጃ ያጣሁ። አካባቢውን አየሁ። የሚወጣ የሚወርደው ቅዝቀዝ ለማድመቅ ህላዊ የነሳ የህልም ገፀ-ባህርይ መሰለኝ።

«አራት ኪሎ ስድስት ኪሎ» ይላል ወያላው።

«ዓለም ሁሉ ወደ አራት ኪሎና ስድስት ኪሎ ያመራል።» ስል አሰብኩና ወደ ታከሲው ውስጥ ገባሁ። ሠፊ የሻማ ትታ አድርጌ ኮፍያ ደፍቻለሁ። ቁስሌ ያን ያህል የሚጋንን ባይሆንም ልቤ ላይ የተወው ጠባሳ ለሞት የሚያደርስ ሆኖ ተሰማኝ። ዛሬ አንድ ኮርስ ነበረኝ አንትሮፖሎጂካልም ይሰኛል። የሰውን አምክሎአዊነት የሚተነትን ነው። ተውኩት። በባይተዋርነት እየታመምኩ የሌሎችን ማህበራዊ ሀብት ማሰላት ውስጤ አልቀበለው አለኝ።

መውረድ የፈለኩት አራት ኪሎ ነበር። ሳትኩት፣ ስድስት ኪሎ ደረስኩ። ዶክተር ማርቆስ ብቻ እንደ የካቲት አስራ ሁለት መታሰቢያ ሀውልት መሀል አደባባይ ላይ ተተክለው የሚታዩበት ቦታ። ሌላ ማን አለ? ሸዊት? አሷ የካምፓስ ውስጥ ቦቹ ናት።

«ሚስ እርጥባን» አሉኝ የሾክ ብናኝ ከእጃቸው ላይ ለማራገፍ እያጨበጨቡ። ሳያቸው ቆሌ እንዳረፈበት ዋርካ ብሰግድላቸው፣ ውስጤ ያለውን ሁሉ ባነባላቸው ወደድኩ። እሳቸው ግን ጥናት ጥናት-ጥናት ብለው ሊሞቱ ነው። ቢሯአቸው ገባን። ውጭ የተመለከትኩት ወዳጃዊ ስሜታቸው ቢሯቸው ውስጥ ሲሆን የጠየመ መሰለኝ። አኮረፉ?

«ጥናትሽ ጥሩ ደረጃ ላይ እንደሚገኝ አልጠራጠርም። ያላጣደፍኩሽ አንቺ ያለሽ ስጋት እኔን ስላላሳመነኝ ነው። አባትሽ ምን ያህል መንደርተኞቹን ለማዘዋወር ቢጣደፍኳ ተፈጥሯዊ ገደቦች እንዲቆይ ያስገድዱታል። ምክንያቱም መንደርተኞቹን ለማዘወር ቢያንስ ቤቶቹ ተገንብተው ማለቅ አለባቸው እና ነው...»

ሰው ሲያወራ አንዴት አድማጩን አያጤንም? ስል አሰብኩ። አንደውትሮው ማስታወሻ ለመያዝ አለመጣፊንኳ ልብ አላሉም። ገረመኝ «ይልቅስ» አሉ «ይልቅስ አንድ ነገር እየከነከኝ ነው። ለጥናቱ ላይጠቅም ይችላል። ግን ከአስፈፃሚ ግለሰቦች አንፃር ካየሻቸው ዓለማቀፋዊ ጉዳዮችኳ ግለሰባዊ ግብ አያጡም። እስኪ አባትሽን...»

ታከተኝ፤ እያወሩ ቢሮውን ከፍቼ ወጣሁ። የምዕመኑን ስሜት ካለጤን እንኳን ሰው ፈጣሪ እራሱ አያስፈልግም ስል አሰብኩ። ሁለት የተስፋ አርግቦቴን በተስፋ መቁረጥ ወንጭፍ እንደጣልኩ ገባኝ። ወደ መጨረሻው አመራሁ። ሸዊት ስታየኝ እንደ ቦቹ ቀስ ቀስ እያለች ከወደ ሳይብረሪ መጣች። ቆም ብዬ አፈጠጥኩባት። ሰላምኳ ሳትለኝ ተመለስች። ወደ ሙሉጌታ...

ሙሉጌታ እኔን መስሎ ጠበቀኝ። ሰዓዎኑን የገዛሁለትን ሻማ ቀታ ለብሷል። ቀስሱ ላይ ለማሳረፍ የሚረዳ የጨርቅ ኮፍያ ደፍቷል። በአለባበሳችን መመሳሰል የሰዎችን ትኩረት ሳንሰብ አልቀረንም። እንደ መንገድ ዳር ዝንብ ብዙ ዓይኖች አረፉብን «እ.ሸ» ብላቸው በወደድኩ። እነዚህ ዓይኖች መካከል አባቴን በማየት የሚያገለግሉ እንዳሉ ሳስታውስ እጄን ከንዱ መካከል ወሸቅሁ። እየተራመድን እራሱን እራሴ ላይ አንተራሰ። ኮምሬድ እንኳ ቅዝዝ ብሎ እየተመለከተን እንደነበር ልብ አልኩ።

የተለመደው የቀበሌ መዝናኛ ነበር የወሰደኝ። የደበዘዘ የካኪ ሽርጥ የለበሱ አስተናጋጆች ይራወጣሉ፤ ሁለታችንም ለስላሳ አዘዝን። ሙሉጌታ ምንም ሳይናገር እንደማሳጅ ሰውነት በሚያዝናና እይታ ያከመኛል። ሌላው ቀርቶ ስለቀበሌ እንኳ አልጠየቀኝም።

ተስፋ መቁረጥ እንደብርድ ያፈዘዘው አካሌ ነፍስ መዝራት ጀመረ። ቆዳዬ ውጫዊ ስሜቶችን ወደ ውስጥ በማስተላለፍ ስራ ተጠመደ። ልቤ እንደ ልክፍታም ሀፃን ሞታ ተነሳች። ፍቅሬ እንሰራራ። ጣይም ብርሃን ከበበኝ።

ሙሉጌታ ሁሉንም ትቶ ስለአስደናቂ ነገሮች ያወራልኝ ጀመር።

መዝናኛው ውስጥ «ሐኪሜ ነሽ» የሚል ዘፈን ተከፍቷል። አዚህ ቤት ቴፕ ስለመኖሩም ከዚህ ቀደም ልብ አላልኩም ነበር። ሙሉጌታ ሲንቋቀቅ ስለተደበደበበት

ቀን ማውራት ጀመረ። ይሄንንም ቢሆን ለኔ አስገራሚና አዝናኝ አድርጎ ነበር ያቀረበልኝ። ስለመከራ ማውራት እንዴት ያዝናናል?

«አንዴ ሲመቱሽ ድው! የሚል ድምጽ ነው ቀድሞ የሚሰማሽ። ከዚያ ብልጭ የሚል ብርሃን ይከተላል። አየሽ ዱላ ከብርሃን ድምጽ ይቀድማል። ይሄን ተረድቻለሁ። ከመብረቅ እንደተገኘው ሳይንስ ቢሆን ብልጭታ መቅደም ነበረበት።»

ሳቅሁ፡- ቀጠለ

«ከዚያ ሁለተኛ ሲመቱሽ እራስሽን ትስቺያለሽ። ቀጥሎ ያሉት አልፍ ዱላዎች ለመቺዎቹ መጠጥ የተሞላ እቅማዳ እያገለበጡ እንደመነረት ያለ አድካሚ ይመስለኛል። አይሰማሽም ዕዳው ሩህሽን ስታውቂ ይወራረዳል። መመታቱ ትዝ ያላለኝ ቦታ ሁሉ ያመኛል። እንዳንዴ እካላቴ መቼም አያውቀው እያለ ሳይመታ የሚያመኝ ጭባኛ ይመስለኛል።»

ምንድነው ይኼ ሰው? ስል አሰብኩ። ከግራ አይነ ስር ያለው እንቡጥ ቁስል ፈንድቶ ወደ መከሰሙ አድልቷል። ብሩህ አፍንጫው ቀስ በቀስ እንደሚጎላ የድንጋይ ቅርጽ ወደቦታው በመመለስ ላይ ነው። «አንዲህ ላደረጉት ሰዎች ይቅርታ አድርጓል ማለት ነው?» ስል አሰብኩ። በመለኮታዊ ኃይሉ ስቃዩን ተቋቁሞ «የሚያደርጉትን አያውቁምና...» ሲል ለጠላቶቹ ምህረት የተለማመነው ዝቅ ብሎ ሲውለበለብ ታየኝ።

«ፍቅር አሲያዝከኝ» አልኩት ከርኑ ውስጥ እጄን አጠላልፌ ወደ ጀሮው በመጠጋት። ስለፍቅሬ ስነግረው የመጀመሪያዬ ነበር።

«አይዞሽ ፍቅር አሲዞሽ ነው የያዘሽ» አለኝና ጣይም ብርሃኑን ቦግ አድርጎ «አጥፍቶ እንደመጥፋት። የፍቅር አሸባሪ! ይሄም ቢሆን ወንጀል ነው።»

ስሜቴን ማዳመጥ ቀጠልኩ። ይሄን ነበር የምፈልገው። በሰው የተከበብኩ፤ ባይተዋርነቴ እየተነቃቀለ የተጣለ መሰለኝ።

«ለእባቴ ይቅርታ አደረከለት?»

«አዎ፤» አለኝ

«ለምን እኔ ይቅርታ አላደረኩለትም?» አልኩት ዝም አለኝ

«ለኔ አልወረወረም፡፡ ለንዴቱ ግድግዳ ነው የመታው፡፡ ደሞ መድማቴን ሲያይ ደንግጧል፡፡ አንተንም ቢያይህ የሚደነግጥ ይመስለኛል፡፡»

«እርግጥ ይፀፀታል፤ ግንኩ አላጠፋም»

ቀና ብዬ አየሁት፤ በሁለት ሻማ ልብሶቻችን አልፎ መቀቱ ተሰምቶኝ ኖሮ አካሌን ካካሉ ስነጥል በረደኝ፡፡ እርግጠኛ ነኝ እሱንም በርዶታል፡፡

«አንድ አንቺ የማታውቁውን ልንገርሽ፡፡» አለና በእጁ ወደ እርሱ ሳብ አድርጎ አስጠጋኝ፡፡ በእርግጥም አካሌ ሲለየው በርዶታል ማለት ነው፡፡ «ድህነት ለብዙ ሰው የሚታየው ምንም የማይፈቅድ ገፋግ ሆኖ ነው፡፡ የሕይወት እጅ አግር የሚታሰርበት ሰንሰለት ይመስላቸዋልም፡፡ መቅመስ፤ ማየት፤ መዳሰስና ማሸተት ላይ ማዕቀብ የሚጥል አድርገው ደምድመዋል፡፡ ግን አይደለም፡፡ እንደውም ባለፀጋነት ላይ ያለው ውስንነት ይገዝፋል፡፡ ድህነት ነፃነት ነው፡፡ በሀብት ጡብ የተገነባ የሕይወት ዘብጥያ ውስጥ በቁም አስረኝነት የሚንጠራውዙት ባለፀጋዎች ናቸው፡፡ በተፈጥሮ ከተፈቀደለት እጅ አግሩ በተጨማሪ ሌላ ትርፍ አካል ያበቀለ ነው ባለሀብት፡፡ ጥጃዋ እንደታሰረባት ላም ወዳሻው የማይሄድ ግዙታኛ ባለፀጋ ነው፡፡

«ድህነት ከተቀበልሽው ሀብረ ዝማራ ነው፡፡ ድህነት የሕይወት ምንኩስና ነው፡፡ መንጦዝጦዝ የሌለበት ወዳሻን የመብረር ፈቃድ ነው፡፡ ኦሮ ገዳም በሆነበት ቦታ ነፍስን ከማበልፀግ ውጭ ምን ትፈልጊያለሽ? በቀን፤ እፍኝ የተራሰ ባቄላ፤ በቃ! ከዚህ ዓለም ሀበት የምንቋምጥላት ይቺው ናት፡፡ ከዘመሩ ወፎች ጋር ዘምረን፤ ካሸበሸቡ ዛፎች ጋር አስከስታ ወርደን፤ ለሚያጨበጭቡ ወንዞች ከበሮ ደልቀን፤ ለሚታደሙልን ከዋክብት አክብሮት ሰጥተን የህይወት ጠበልተኛ መሆን፡፡

«የሰው ልጅ ሁሉንም ነገር ሲያጣ ለሁሉም ነገር መጨነቅ ትቶ የደስታ ከህነት ይቀበልና ከሕይወት ለቀረፀው ታቦት እርገት ይወርዳል፡፡ ፅናፅሉን፤ መቋሚያውን፤ ማጥንቱን፤ ጥምጣሙን፤ እጣኑን፤ ዘቢቡን... ተፈጥሮ ታቀርባለች፡፡ ባይኖርም ግድ የላት፡፡ የኛ አምላክ እዚህ ወረብ ላይ የሚታደመው ነው፡፡ አበከሮ «ገንዘብ የሀጢያት ሁሉ ሥር ነው» ይለናል፡፡ ከባለፀጎቹ አምላክ ይለያል፡፡ ባለፀጎቹን ወደ ኤደን አፀዱ ከሚያስገባ ግመል በመርፌ ቀዳዳ ብትሾልክ ይቀላል ይላል፡፡

«የባለፀጎች አምላክ ከተፈጥሮ ጋር ፀብ ነው፡፡ ስለዚህም እኛ ድሆችን ይጠላል፡፡ ምቁዋቸውም ሲል ያዝዛል፡፡ «ላለው ይጨመርለታል፤ ከሌለው ያለውም ይወስደበታል» ይላል፡፡ ዘሮቻችን እንዲበሉን የተፈረደብን እኛ ድሆች ብቻ ነን፡፡ ሽኩና ድፍን፤ የማያመስኳ፤ የምድር ተንቋቋን እንጂ እኛ ድሆችን በምዕመናቹ ከመበላት አልታደገንም፡፡ ስለዚህ ከገሀንም የከፉ የከበሮቹ እፎች ሊውጡን ተከፍተዋል፡፡ ከመዋጥ የማይሟሉ፤ ከማስገባት የማይሰገፉ ሆዶቻቸው ያገረመርማሉ፡፡ ከዛፎቻችን፤ ከወፎቻችንና ከወንዞቻችን ጋር ወደ መጥፈያዎቻችን እንሰደዳለን፡፡ ከከተማ ወጣ ብለን እናልቃለን፡፡»

«ላለመነቀል ለምን አታምፁም?» ስል አሰብኩ፡፡ ያሰብኩ መሰለኝ እንጂ ለካ ተናገርኩ፡፡

«የራሳችንን ከበሮቴዎች ካልተቀበልን ጨርሶ ዘር ማንዘራችንን የሚያወድም ባዕስ ከበሮቴ ይመጣብናል፡፡ ያው ቢሆንም እንዴ ከሚጎርሰን እንደጨው እየላሰ የሚያሟሟን በጉርብትና የያዝነው የኛው ጭራቅ ይሻለናል፡፡ አሁን የሚያስፈልገን ወደባርነታችን መናኸሪያ ወደ «ግብጽ» በሰላም የሚመልሰን ሐሰተኛ መሆኔ ነው»

ስሜቴን ወደ ሌላ አቅጣጫ ይዞት ሄደ፡፡ ስለምፅአት ቀን እንደሚሰበክ ባህታዊ ዓለምን የመከራ ቋት አደረጋት፡፡ የለም አለም አሉ እንደሚለው ለድሆች ወደ አሳት የመነዳት ብቸኛ አማራጭ አይደለችም፡፡

ይሄን ሁሉ በሥራ ለመለወጥ ለምን አትታገሉም? ድህነት ከሰንፍና ጋር መቆራኘቱ ነው አሁን ለምትለው የሚያጋልጠው፡፡ ቀኑን ሙሉ መተኛት...» አቋረጠኝ

«ድህነት ምንጩ ቀኑን ሙሉ መተኛት አይደለም፡፡ የማያስፈልግ ሰው መሆን ነው፡፡ ርካሽ ነገር ላይ ጉልበትንና ጊዜን ለማባከን መገደድ ነው፡፡ የትምህርት፤ የዕውቀት፤ የሀብት መነሻ ሳይኖርሽ የጋማ ከብቶች የሚሰማሩበት የሥራ መስክ ላይ ከእነሱ ጋር የመጋፋት ውጤት ነው፡፡ በምድረ በዳ በመጫህ ለሚ አይገኝም፡፡ የምድረ በዳ ሰባኪ መሆን ነው ድህነት፡፡»

ትንሽ ሲተካከዝ ቆይቶ «ለምሳሌ እኔን አይኝ» አለኝ፡፡ «በትንሽ ብር ተቀጥሬ ገጠር ሄድኩ፡፡ ማለተማር ጥሩ ነበር፡፡ ነገር ግን እዚያ ሆኜ እንኳን አያቴን ልረዳ ለራሴም አይበቃኝ፡፡ በዚህ ላይ ለጽዮኔ ያለኝቸው አኔው ነኝ፡፡ ስለዚህ አያቴ በሁለት

ተጎዱ። ሳይረዱም፤ እኔንም አጥተው። ወዲያውም አራት ኪሎ ናፍቃኝ ሥራውን ጥዬ መጣሁ። ይኸው ሁለት አመቴ። ሥራ የለም። ከሰባት በላይ ትምህርት ቤቶች ማመልከቻዬ ላይ ተኙበት።»

ቀና ብሎ አየኝ። የተጨነቀ መሰለኝ «ሌላው ቀርቶ ድንጋይ ለመሸከም ሞከርኩ። አጆቼን እያዩ ይመልሱኛል። በቅናሽ እንኳ እኔን ለመቅጠር ፈቃደኞች አይደሉም። እንዲህ አንዳንዴ አሁን የመተካት ሥራም ይነፈግኛል። ማንበብ ማንበብ በቃ።»

የአንተ ስራ መሆን ያለበት እንደ ኢየሱስ እየዞሩ ማስተማር ነው ስል አሰብኩ። እንባዩ ወረደ? እኔ እንጃ? ለምን ግን እግዚአብሔር እንዲህ ይጨክናል? ያውም ክፋት በሌለው ሰው ላይ?

«የሚገርም አስተሳሰብ እዚህ ዘመን ላይ በቅሏል። ድህነትሽን ይዘሽ በተቀመጥሽ «አበላሻለሁ፤ ህግ ይፈቅድልኛል፤ ተፈጥሮ ችሎት ላይ ረትፎሻለሁ» የሚሉ የዳርዊን አቀንቃኞች ጎጆሽን ያንኳኳሉ። በእነሱ አስተሳሰብ ተሸናፊነትን መቀበል ለመኖር አለመፍቀድ ነው። እንደ ሼክሸር ገፅ-ባህርይ እንደሻይሎክ በተፈጥሮ የመበላላት ህግ ካራውን እየሳለ ከሰውነትሽ ላይ ሙዳ ስጋ ይገባኛል የሚል ከሳሽ ከበርቴ በእያንዳንዱ ደሃ ላይ ተመድቧል።

እንደ እግዚአብሔር መምጫ ጊዜው ያልተቆረጠ ረጅም ፀጥታ ሆነ።

ከፀጥታ ጋር ቆዳን የሚቆጠቁት ትከታ...

«የእኔም ትከታ ይቆጠቁጠው ይሆን?» ስል አሰብኩ። አልመሰለኝም ታዲያ የሱ ብቻ ለምን? ግንኙነታችን የረቺና የተረቺ አይነት እየሆነ የመጣ መሰለኝ። ካላበልኩ በስተቀር ይህ ደግሞ ገህድ ነው። ከእኔ እየተቀነሰ ለእሱ ይጨመር ይመስል ሚዛናችን እያጋደለ መጣ።

«ጥሩ ነው አለኝ ድንገት ምኑን እንደሆነ አልገባኝም። ፋታ ወስዶ ቀጠለ።

«ጥሩ ነው፤ ሰብአዊነትሽ የሚወደድ ነው። ግን ደግሞ አንዳንዴ ዝም ብለሽ ማየት ያለብሽ ትንቅንቅ እንዳለ ተረጂ። ተፈጥሯዊ ትንቅንቅ። ሚዳቋ ለራሷ ብቻ ሳይሆን ለነብርም ጭምር ነው የተፈጠረችው። ይሄንን ተፈጥሮ ደንግጎታል። በእነሱ መካከል ለገላጋይነት መግባት ከንቱ መታከት ነው። እንኛም በኛ መካከል ገብተሽ

የሉህሽ ያሚለ ህይወት ዘየጥራል

ከንቱ አትታከች። ጅብ አሁያን እንዳይበላ የመከላከል ሰማዕትነትሽን አልወደድኩትም።» አለኝ።

ሁለት

ሁለመናው በሚያንፀባርቅበት ጊዜ ነበር አራት ኪሎ የደረሰው። የፓርላማ ሰዓት የደረሰ ደውል ድምፁን ያሰማል። ቀና ብዬ አየሁት፤ ሙሉ ጨረቃ የመሰለ ፊት ላይ የደመና ሰበዝ በመሰሉ መጠቆሚያዎቹ ስምንት ሰዓት ላይ ያሳያል። ባሰኘኝ ሰዓት ወደ አራት ኪሎ የመምጣት መብት ለራሴ መስጠቴ አስገርሞኝ ፈጣሪ አልኩ።

አርበኞች ህንፃ አካባቢ እንደደረሰኩ ብርሃን የሚታሰብ ነጭ የሻማ ተቃ በጨረቆታ አይቼ ደነገጥኩ። ምን ያስደነግጠኛል? ላገኘሁ የመጣሁት ሙሉጌታን አይደል? በቅጡም ሳልዞ ሰውየው አሉ አለመሆኑን አወቅሁ። ልብሱ ግን እኔ የገዛሁት አራሱ ነበር። ኅብደድ ብሎ ወደ ሰላሴ ቤተክርስቲያን አቅጣጫ መንገድ የሚያቋርጠው ኮምሬድ መሆኑን ወዲያው ለየሁት። በድን እግሩን እየነተተ መብራት የለቀቃቸውን መኪናዎች ይሸሻል። ተቃው ባለላሰቲክ ወገን ቢኖረውም ልማድ ሆኖበት በቀኝ እጁ ጨምድዶ እንደያዘው ነበር። ከትራፊክ መብራቱ በላይ አልፎ አይቼው ስለማላውቅ ከአለባበሱ ጋር አሉ መሆኑን ተጠራጠርኩ። አስፓልቱን ተሸግሮ እንደጨረሰ ደፋ ደፋ ማለቱን ትቶ ሹጢጥ-ጓ በሚል አረማመዱ ወደ ቤተክርስቲያኑ አመራ።

ብስጭት ውልብ አለብኝ። ልብሱ እኔ የገዛሁት መሆኑን አልተጠራጠርኩም። «ለምን ሰጠው?» በዚህ መናደድ ደካማነት መሆኑን አስታውሼ ራሴን አስከገስጥ ድረስ ተበላጫሁ። ወዲያው ሙሉጌታን ባገኘው ምን እንደምለው አላወቁም። ቢያንስ በየሜዳ ለሚንከባለል ሰው ነጭ ልብስ መስጠት ምክንያቱ የማባከን ፍላጎት ብቻ መሆን አለበት ስል አሰብኩ።

ሙሉጌታ ኮሌታውን ቀና አድርጎ፤ የድርውን ሆኖ መጣ። ከንዴቴ ጨርሼ ስላላገምኩ ሲነካኝ መጥፎ ስሜት ወረረኝ። ልብሱን የሰጠበትን ምክንያት ለማወቅ ፈለግሁ። ከዚህ በፊት አቴሎ ዴዝዲሞናን ስለአንዲት መሐረብ መግደሉ አይዋጥልኝም ነበር። አሁን የገባኝ መሰለኝ።

«ኮምሬድ ወደ ቤተክርስቲያን ሲሄድ አየሁት» አልኩት። ዞር ብሎ በትከሻው ንፅፅሮሽ አየኝ «አ» ብሎ ዝም አለኝ። የአቴሎ መንፈስ - የዴዝዲሞና ጦስ...

«አ» አለኝ ደገመና።

አምርበታል የሚቆሰቁሰኝ ነገር አለ። ላለመቆሰቅሰ ብፈልግም።

«አ» አለ ወደ ቀበሌው መዝናኛ ሊመራኝ እየሞከረ። «ለምን እንደሆነ እንጂ በእንዲህ አይነት ጊዜ ቤተክርስቲያን ያዘወትራል።» ላለመሄድ ስለተቋቋሙት ቆም አለ ወሬውን ሳያቋርጥ «እምነት ለክፉ ቀን የተማሰ መሸሸጊያ ጉድጓድ ነው። ሥጋችን ምን ቢሸፍን ነፍሳችን ከጉድጓዱ አካባቢ አትጠፋም።»

ልብሱ ለእኔ ምን ነበር? ጨርቅ ሳይሆን አክብሮት? ፍቅር? ፀጋ? እንዲህ የተረጎምኩት ለማይሆን ሰው እጅ ገብቶ ሳየው ይሆን?... ሙሉጌታ ላይ ሳላፈጥበት አልቀረሁም። ተገጣጥሞ ይሁን ወይም በመንፈስ እንባቢነቱ ተመርቶ ሳይገባኝ መልስ ሰጠኝ።

«እንዳንድ ጊዜ ኮምሬድ ድንገት ይባናል። ከአብደት ይነቃል ማለት ይከብዳል፤ እብድ አይደለም ግን ቢቃ! አካባቢውን ያገናዝባል። እና ያኔ አዳም የእግዚአብሔርን ፀጋ ሲገፈፍ እንደሆነው በሁኔታው ከፋኛ ያፍራል። ቀኑን ሙሉ ይተኛል የቀረበውን ሰው የሚጠይቀው መታጠቢያ ስፍራና ልብስ ነው። እኔን ጠየቀኝ...»

«እናም የእኔን ከብር፤ የእኔን ፍቅር አለበስከው?» ለማለት ዳዳኝ። በዚህ መካከል ደካማነቴ ውልብ አለብኝ። ትክ ብዬ አየሁት። ቁስሉ ምጥጥ ወደማለቱ እያዘነበለ ነው። አፍንጫው ግን እንደደነደነ ጎሳ ብሎ ተኮፍሷል።

አቅጣጫ እየቀየረ ወደ ላይ መራኝ «እንደውም እናገኘው» አለኝ።

አልተቃወምኩትም። ኮምሬድን እንደዚያ እንደለበሰ ዳግም ባላየው ተመኝቻለሁ። ግን ተከተልኩት። የቤተክርስቲያኑ መግቢያ ግራና ቀኝ ግንቦች የፓርላማና የኢሕአዴግ ጽሕፈት ቤት አጥሮች ወደ ደረት ለማቀፍ የተዘጋጁ ሁለት እጆች ይመስላሉ። አስፓልቱ ከመጽዳቱ ጭር የማለቱ፤ የቤተክርስቲያኑ አፀድ አካባቢ ኮምሬድ አንድ እግሩን እንደዘረጋ ሌላኛው እግሩ ጉልበት ላይ ተደፍቶ ተቀምጧል። አዘንኩለት መሰል...

...እጠገቡ ስንደርስ እንዳች ነገር ከብዶት ቀፍ አለ። ተዘቅዝቆ ስለቆየ ፊት በደምስር ደፍሮ ነበር። የግንባሩ ቆጃ ዕድፍ ለማለቀቅ በተደረገ ትንቅንቅ ተፈግፍግ

አከፍቷል። ብዙም ሳይቆይ የደምስር ረብሻው እየተረጋጋ መደመም ረበበበት። ከዚህ ቀደም የማውቀው ሰው አልመሰለኝም። እብደት እንደደመና ፊት ላይ የሚያንገጥብብ ነገር ነው ስል አሰብኩ። ያ-ዳመና ሲገፍ የጤናማነት ፀሐይ ትወጣለች።

ሙሉጌታ ምንም ሳይናገር አጠገቡ ተቀምጦ እኔን እንድቀመጥ ጋበዘኝ የመንደሩ ዳር ኮሪደር ላይ ተደረደርን። አካባቢው ጭር እንዳለ ነው። የሚጮኸው ከፀሐይ ጋር የሚተናነቀው ቱታው ብቻ ነው።

«ማን ናት?» አለ ኮምሬድ በለሆሳስ። ንግግሩ ውስጥም የወትሮው ያለማገናኘብና ግዴለሽነት አይነበብም። ጤናማ ነው። ስላሰብኩት ይሆን?

«ዳደኛዬ ናት። ያንተም ዳደኛ ናት» አለው

ዳደኛዬ ስላለኝ ያሳነሰኝ መሰለኝ። ወደ ብስጭት ላመራ ዳዳኝ። ግን ምን መሆኔ ነው?

«ያንተ ዳደኛ ከሆነች አርግጠኛ ነኝ የእኔም ነች» አለ። አዲስ ነጠላ ጫማ ማድረጉን አሁን ልብ አልኩ የበድን ጣቶች ተሸቀዳድሜ አየሁ። የግንድ ጉማጅ ጠብቄ ነበር። የሚያማምሩ ጣቶች ግን መንቀሳቀስ እንዳቃታቸው ያስታውቃል። ጥቂት ዝም እንደተባባልን ኮምሬድ እኔን እያየ ማውራት ጀመረ።

«ለምን እንደምወደው ታውቂያለሽ?» አለኝ። ዓይኖቼ ግን እኔ ሙሉጌታን ለምን እንደምወደው የሚጠይቁ አይነት ናቸው። ከኔ መልስ ሳይጠብቅ መለሰልኝ። እውቀቴን ወደ ገንዘብ ስለሚለውጥልኝ የሚል ንግግር ጠበቅሁ። ግን የሰማሁት ይሄን ይመስል ነበር።

«ብዙ ጊዜ አብደቴ እንዴት የማላስታውሰው ቦታና ሁኔታ ላይ ጥሉኝ ይሄዳል። ያኔ ማንኛውም ጤነኛ ሰው የተነጠለው ወዳጁ መልሶ ሲያገኘው የሚያሳየውን ፊት የማገኘው አሉ ጋ ብቻ ነው። ሌላው ሲፈራኝ፣ ሲጠረጥረኝ፣ ሲቀልድብኝ... አሉ ግን ግሩም አስታማሚዬ እንደነበር በሚገልፅ ሁኔታ አገኘዋለሁ።

ራሴን እንድጠይቅ አደረገኝ... ኮምሬድን አሁን እንዴት ነበር የቀረብኩትን ሀመም ሆኔበት ነበር ማለት ነው? ወደ ሙሉጌታ አየሁ። ስለእሱ መጨዋዎታችን የሽገገው ይመስላል። እኔ ደግሞ የጨዋታ ጅማሬው ጥሞኛል። እኔ ጋ የጠፋ ነገር ነው

ኮምሬድ ጋ ያገኘሁት ለምን መውደድ እንደተቻለ ማወቅ ትልቅ መታደል ነው። «በዚህ ብቻ ነው?» ጠየኩት። ሙሉጌታ ቀና ብሎ ደስ ባለመሰኘት አየኝ።

ኮምሬድ የበሽተኛ አግሩን ጣቶች እያየ በግራ እጁ ጉንጨን ዳበሰ። እንደ ሽቦ የጠነከሩና የወፈሩ ፀጉሮች ችፍ ያሉበት ሲዳስሳቸው እየተፈነጠሩ ቀና ይላሉ በቦዘዝ ባለ ድምፅ ማውራት ጀመረ።

«ዋናው ይሄ አይደለም፤ ዋናው ተስፋ መሆኑ ነው። ሁኔታው የኛን ዘመን ያስታውሰኛል። የእውቀት ሽሚያ የነበረበትን። ለወገን መቆርቆራችን ሁሉ እሱ ውስጥ አለ። ዛሬ እኛ የከሸፍን ጥይቶች ነን። ይሄ ህዝብ ግን የከሸፈ ጥይት ባለቤት ብቻ አይደለም። ገና ያልተተኮሰ ጥይትም አለው። እንደሱ ያለ። እኛ ለምን እንደከሸፍን እሱ ያውቃል። ስለዚህ በግብታዊነት አይተኮስም። በግብታዊነት ካልተተኮሰ ደግሞ በከንቱ አይከሸፍም።» በሽተኛ አግሩን በግራ አግሩ አንስቶ መልሶ አስቀመጠውና ቀጠለ...

«አብዮት ምንጊዜም አይቀርም። የአንድ ዘመን አብዮት ስለከሸፈ ጨቋኞች ለዘልአለም እንደጨቆኑ ይኖራሉ ማለት አይደለም። አመፅ አቅጣጫ እየለወጠ ግድብ ይጥሳል። ዛሬም ፍትሃዊነት ከፍፍልን የሚሹ የኢሰብአዊነትና የሰግብግብነት ሰለባዎች አሉ። ለዘመኑ ጭቆና መፍትሄዎች ዘመን የተፋን እኛና መንገዳችን እንሆን ይሆናል። ግን እንደሱ ያሉ አሉ፤ ፍፁም ተስፋ ሊጣልባቸው የሚገቡ...»

ሙሉጌታ የማይቋቋመው መግሳ ሆኖበት የሚያወራው ሳያዘጋጅ አቋረጠው «አ-አ» ብሎ ዝም አለ። ኮምሬድ ጉብቶታል። የተቀመጥኩበት የአስፓልት ደፍ አቆነጠነጠኝ። አንዲት ነጠላ የተከናነበች ሴት መጥታ የቤተክርስቲያኑን አጥር በር ተሳለመችና ሳትገባ እንደመንበርከክ ብላ መፀለይ ጀመረች። ሙሉጌታ ሲያያት ቆይቶ ወደ ኮምሬድ በመዞር ጥያቄ ጣል አደረገ።

«እምነት የመጨቆኛ መሳሪያ ነው ስትል ሰምቼ ነበር ልበል?»

«አዎ፤ ማርክስ ስላለው ሶሻሊስቶች ሁሉ ይሉታል» አለ መታከት ድምፁ ውስጥ ነበር። ጉንጨን የሚዳስሰበት ግራ እጁን አነቃቅቶ ግንባሩን በመዳቶ ሞልቶ አዘቀዘቀ። ይሄን ሲመለከት ሙሉጌታ በስጋት ጨዋታውን ገታ አደረገ። «ቀጥል ቀጥል ስንጫወት ይሻለኛል» አለ ኮምሬዱ

«ወደ ቤተክርስቲያን የመጣኸው...»

«አማኝ ሆነህ ነው?» ጨረሰለት።

«አ» የልብ ፈገግታ አሳየውና ብድግ ብሎ ከመካከል በመውጣት በስተግራ በኩል ተቀምጦ ኮምሬድን መካከል ከተተው። የሙሉጌታ ሁኔታ ሳይ የርዕስ ጉዳዩ መቀየር ሳያስደስተው አልቀረም።

ኮምሬድ ጉንጩን እየቀደደ የመጣ የሚመስል ኩርንችት ጸሙን በመዳፉ እያስተኛና እያፈናጠረ በለበጣ ፈገግ አለ። «መቼም አብዮት፣ ማርክስ፣ ኤንግልስ... እያሉ ቤተክርስቲያን መገኘት ቀልድ ነው፣ ጥሩ ቀልድ። ወጣት ሳለን ታጥቀን የተነሳንበት የባህል አብዮት እምነትም ላይ የዘመተ ነበር። ያንን የሚያውቅ ዛሬ እዚህ ወድቄ ሲያየኝ በመረታት ይተረጉመው ይሆናል። እውነቱ ግን ይሄ አይደለም...»

«ታዲያ ምን?» ሙሉጌታ ጠየቀ።

በግራ እጁ ጣት የቀኝ ጆሮውን ኮረኮረ። ቀኝ እጁ ለምንም ሃገር የማይጠቀምበት መሆኑ ገረመኝ። «ገገረኝ ካላችሁኝ እንዲህ ነው። ይሄንን ጉዳይ በሚመለከት እንድ መጽሐፍ ጽፈ ነበር ወይም ተርጉሜያለሁ። እንጂ ብቻ ኤሊባበር መምህር ሳለሁ ጨርሼው ወደዚህ አዲስ አበባ ይገጩ መምጣቴ ትዝ ይለኛል። የት እንዳለ አላውቅም። ልጠይቃቸው የምችላቸው ሁሉ አልቀዋል።» ፊቱ ተዘቅዝቆ እንደተነሳ ሁሉ አሁንም በደምስሮች ተደበላለቀ። ሙሉጌታን አየሁት እሱም እንደኔ ደንግጦ ነበር። ኮምሬድ ቀጠለ...

«ብቻ! መጽሐፉ የሚያተኩረው በቤተክርስቲያን ታሪክ ላይ ነበር። እኔን እንደገረመኝ ሌላውንም ለማስገረም መሰለኝ የጻፍኩት። ቤተክርስቲያን የከሸፈች የአብዮት ተቋም ነች። ከርስቲያኖችም አመፃቸው የተቀለበሰሳቸው የመጀመሪያዎቹ ሶሻሊስቶች ናቸው።» ንግግሩ ያሳደረብንን ስሜት ለመሰለል ቀና ብሎ ሁለታችንንም ግራና ቀኝ እያፈራረቀ እየገና ቀጠለ።

«ከርስትናን ከክርስቶስ በፊት የጠነሰሱት ኢሴንስ ይባሉ ነበር።» አለና ቃሉን በእንግሊዘኛ ፊደል በታተነው። «ኢሴስ.ኤስ.ኢሴን.ኢሴስ እነዚህ አስራሌላውያን አገራቸው በባዕድ ገዢ መተዳደሯ ብቻ ሳይሆን ህዝቡ በኃይማኖት መሪዎች የሚደርስበት መበዝበዝ የሚቆሜቸው የሀብረተሰብ ክፍሎች ነበሩ። ባርነትንም

አጥብቀው ከመቃወማቸውም በላይ ፍትሃዊ የሐብት ከፍፍል እንዲኖር አጥብቀው ይጠይቃሉ ይሄንን ሲያመች በአመፅ ሳያመች በአያያራቸው ይገልፁታል።

«የሚኖሩት በጋርዮሽ እንደነበር እንዳንድ የሮማ ታሪክ ጸሐፊዎች አስፍረውታል። በጋራ ይበላሉ፣ በጋራ ይሰራሉ፣ በጋራ ያበሰላሉ፣ በጋራ እንግዳ ይቀበላሉ። ጆሴፈስ የተባለ ሮማዊ እንደውም የግል ሐብትን ፈፅመው ከመካከላቸው አስወግደው ነበር ይለናል። ልብስ እንኳ የግል አይደለም ያገኘው የሚለብሰው። በመካከላቸው ያሉ ሴቶች ሳይቀሩ በግል የተያዙ አልነበሩም። ፍፁም ኮሙኒዝም!

«ኢሴኖች ሐብትን የሀጢያት ሁሉ ምንጭ አድርገው ያስቡ ነበር። በረሃ አካባቢ ያሉት ደግሞ ኑርዋቸው እጅግ የቀለለ እንዲሆን ወደ ምድረበዳ ይሰደዱ ነበር። በረሃ ውስጥ ልብስ እያሻህም፣ ቤት እያስፈልግም ምግብም እያሳሰብም የበረሃ አንበጣ እየተመገብክ መኖር ትችላለህ የሚል እምነት ነበራቸው። መጥምቁ የሐንስ የእነዚህ አባል ነበር። የበረሃ አንበጣ እየበላ በምድረበዳ የሚጮሁ» አሁንም ግንባሩን በግራ እጁ መዳፍ ሞልቶ አቀረቀረና ቆየ።

እኔና ሙሉጌታ በኮምሬድ ላይ እሻግረን ተያየን። ስጋ ተናበብን።

«መጥምቁ የሐንስ ኢየሱስን መለመለው። ኢየሱስም ለአርባ ቀን ወደ ምድረበዳ በመዝለቅ ነፍሱን በአሊኖች ደንብ አበለፀገ። አስተምሮተም ከአሊኖች የተገኘ ነው። ገንዘብ የሀጢያት ሁሉ ስር ነው ይለናል። ከዚያ በፊትም ሆነ በኋላ ሀብትን በዚህ መንገድ የገለፁ እነሱ ብቻ ነበሩ። «ሀብታም መንግሥተ ሰማያ ከሚገባ ግመል በመርፈ መሹለክ ይቀለዋል» ይላል። ብዙሃኑ እስራኤላዊ በድህነት ስር ስለነበር ነው። የተከማቸ ሀብታችሁን እከፋፍሉ የሚል አቋም የተያዘው በእነሱ ነው።

«የኢየሱስ ዓላማ የድሆች ተስፋ መሆን ነው። ተጨቋኞችን በጨቋኞች ላይ ማስነሳት ነበር እንጂ ከንቁ የእግዚአብሔርን መንግሥት መስበክ አልነበረም። ጥምቀትን የተጠቀመበት ሥነ-ልቦናቸው ለራሳቸው ካላቸው ግምት ጋር የወደቀውን ድሆች የእግዚአብሔር ልጅ በማድረግ በሞራል እንዲያንሰራሩ ለማድረግ ነው። ጥምቀት ስልት ከሰዱቃውያንና ከፈሪሳውያኑ ብቻ ሳይሆን ከገዢዎቹ ከሮማውያን በላይ የመሆን ስሜትን ወድቀው በነበሩ ድሆች ላይ የፈጠረ የመጀመሪያው መሪ ኢየሱስ ነው። በወቅቱ «አባት» ይባሉ የነበሩ የቤተ-መቅደስ ሹማምንቶችንና የመሬት

ግብር ሰብሳቢዎች ከተከበሩበት የድሆች ልብ ውስጥ በአንዲት ቃል አስወጥቶ ጥሏቸዋል። «ከሰማይ አባታችሁ ውጪ ማንንም አባት አትበሉ!» ብሎ በማስተማር።

«ኢየሱስ እስራኤላውያንን አንቅቶ አደራጅቷል። በመጨረሻ ለማስታጠቅ ሲዘጋጅ ነው የተያዘው። ሁለት ሰይፍ ብቻ ነበረው። ኋላ እንደተሰጠው አምላክነት ከሆነ ኢየሱስ ሰይፍ ምን ሊያደርግለት ያዘ? ገንዘብንም እያነወረ በአቃቤ ነዋይ ይሁዳ በኩል ያሰባሰብ ነበር። ለምን? መጥምቁ ዮሐንስ «እኔ በውሃ አጠምቃችኋለሁ በእሳት የሚያጠምቃችሁ ግን ይመጣል» ብሏል ምን ማለቱ ነው?

«በምድር ላይ ሰላም ለመስጠት የመጣሁ ይመስላችኋል? አላችኋለሁ፤ አይደለም፤ መለያየት አንጂ» ሲል ምን ማለቱ ይሆን? «ሰይፍን አንጂ ሰላምን ለማምጣት አልመጣሁም ሲል በገሃድ ተናግሮ የለምን?»

በራሱ ንግግር አራሱ እየተማረከ የሄደ መሰለ። እንደ አብደቱ ዘመን ልብ-ድፍንነቱ ብልጭ እያለ ሳይቆይ ይጠፋል።

«በፊት መጽሐፍ ሳላገላብጥ የማስታወሳቸው ሁሉ ጠፍተውኛል። ያም ሆነ ይህ ቤተክርስቲያንና ክርስቲያኖች ጉዳያቸውን ተነጥቀው ያልወለዱትን የሰው ጉዳይ እንዲታቀፉ ተደርጓል። ይሄን ያደረገው ደግሞ ሮማዊው ቄሳር ቆስጠንጢኖስ በኒቂያ ጉባኤው ነው። ኢየሱስን ከግብፃውያኑ ጣኦት አሲሪስ ትንግርታዊ ውልደትን ሰርቆ ከድንግል የተወለደ የእግዚአብሔር ልጅ አደረገው። ኢየሱስ የተወለደው ከመደብ ትግል ነው። እንደማንኛውም አብዮተኛ ህዝቦቹን ለአመፅ አብቅቶ አልፏል። አሱ ያቀጣጠለው ትግል ነው ከጥቂት አመታት በኋላ እየሩሳሌማውያንን በገዢዎቻቸው ላይ አስነስቶ ከተማቸውን ያጠፋት።»

በድን እግሩን በግራ እጅ ሰቅሶቆ ካንዘፈዘፈ በኋላ ከስቃይ ጋር አነቃቃና እንዲህ በማለት ደመደመ «ክርስቲያኖችንና ቤተክርስቲያንን መጥኝ የምለው የጋራ ህመማችንን ለመጠያየት ነው። የተቀለበሰ አብዮት የሚበትነው ብዙ ወገን አለው። የእስራኤሎች የከሸፈ አብዮት መከራው ለህዝቦቹ ለሺህ ዓመት ተረፈ። የኛስ? ይሄን አወራረሁ እዚህ መጥቼ።»

ጨዋታችን ይሄን በመሰለ ዙሪያ ሲሸከረከር ቆይቶ በመጨረሻ ኮምሬድን እዚያው ጥለን ሄድን።

* * *

የሰው ልጅ ከተፈጥሮ የተሰጠውን ነፃ የመኖር ፈቃድ በግዢ የሚያገኝ ብቸኛው እንስሳ ነው። ለመኖር ስንት ብር ይፈጃል? ኮምሬድን ለመኖር ስንት ብር ያስፈልጋል? ለእኔ በጣም ጥቂት የሆነው ዋጋ ለእሱ እንዴት አዳገተው? የአንዱ የመኖር ዋጋ ተነጥቆ ሌላኛው እጅ የገባበት መንገድ የቱ ይሆን? ለምሳሌ የእናቴ የመኖር ፈቃድ በአባቴ እጅ ጉበቶ ነበር። ለምን? ለምን የአንዱ ነፃ ፈቃድ በሌላኛው የመርገጥ ፍላጎት ስር ይወድቃል? ለመኖር የሚያስፈልገው መጣርና መጋር የሆነበትን ዘመን አልፈነዋል። ለመጣርና ለመጋርም የሌሎች ፈቃድ የሚጠየቅበት ማህበራዊ አደረጃጀት ላይ ደርሰናል። ይሄ ማህበራዊ አደረጃጀት ማደግ ነው መዝቀጥ?

ብዙ አሰብኩ፤ እየተፈላሰፍኩ አይደለም። ከአካባቢዬ ጋር እየተዋወኩ ነው። ከልጅነቴ ጀምሮ በስሜ የተከማቸው ሐብት የሌሎች የመኖር ዋጋ መሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ አሰብኩ። እንደ ኮምሬድ አይነቶቹ መኖር የሚያዳግታቸው የሀብት ፈሰሱ ወደ አንድ ወገን ስላጋደለ ነው። ታዲያ ምን ይሁን? እንደልቃቂት ጉልጉል ውሉ የጠፋ ሀሳብ ውስጥ ገባሁ ።ግን ቢያንስ የማውቃቸውን መርዳት እንዳለብኝ ተሰምቶኛል። ጥቂት ወጪ ኮምሬድን ባለመጠለያ ባለልብስና ባለምግብ ያደርገዋል።

በዚህ ቆርጮ ወደ ሙሉጌታ ጋ ሄድኩ። ሳማከረው እንደልጅ ያየኝ መሰለኝ። ዝም ብሎ ቆየ። የተወውን አውራ ጣት ማሾል ዛሬ ጀምሯል። ጸሙን ደጋግሞ ያስተኛል። አልተከላከልኩትም ዝም ብዬ እየሁት። ከቆይታ በኋላ «ኮምሬድ ራሱን ረድቷል፤ ረዳት አይፈልግም» አለኝ።

«እንዴት?» ቸርታዬን እንደ ንፋግ ምጽዋት የተመለከተው መሰለኝ።

«ሞቷል»

«አ-አ-እንዴት? እንዴት ሞተ?» ያልኩት ይመስለኛል አላውቅም።

«እሱን ተይው» አለኝ። «ማድረግ ያለበትን ነው ያደረገው። የማናግዘውን ተሸከሞ ብዙ መንገድ ተጉዟል። ታከተው፤ በቃ! አራሱን አጠፋ። እንደ ሲስፈስ ከዳር የማይደርስ የሕይወት ድንጋይ ሲገፋ ኖረ። ዘግይቶ ግን አወቀ። ድንጋዩን ከመግፋት አራሱ ላይ ለቅቆ ተጨፍልቆ መሞትን መረጠ። እንዲህ ማድረግ የለበትም የሚል ስቃዩን የተመኘ ብቻ ነው። ስለዚህ ቅራሱን ሰቀላኝ።»

አዘንኩ፤ እጅግ ያሳዘነኝ ደግሞ ሙሉጌታ እኔ ላይ መቆጣቱ ነበር። ቆይቼ ግን ቁጣው ከሐዘኑ መከፋት የመነጨ እንደሆነ ተገነዘብኩ። ድንገት ሀሳብ ቀይሮ «የአባትሽን ፎቶ ይዘሻል? ሲል ጠየቀኝ።»

ግራ እንደተጋባሁ እንዳልያዝኩ ነገርኩት

«ነገ ይዘሽልኝ ነይ» አለኝ። «ከዚያ አባትሽን አግኝቼ አነጋግረዋለሁ» አለኝ።

በደመነፍስ «አሺ» አልኩት። መልሼ ሳስበው ግን አባቴን ሊያገኘው? የሳጥናኤል ሰይፍ ሲምዘገዝግ በሚካኤል ሰይፍ ምክቶሽ የሚፈጠረው ብልጭታ ታየኝ!!! አይሆንም፤ በፍፁም አይሆንም!!

ጉርድ ማስታወሻ

ፎቶውን ሰሰጠው አባቴን እንዳያገኘው ለመንከት። ፎቶውን በአንክሮ እያየ ዝም አለኝ። ዝም ካለ እንቢ ማለቱ ነው። ለመንከት ዝም አለ።።

ምን ማድረግ እንዳለብኝ አላወኩም። በምንም መንገድ ግን ሙሉጌታ አባቴን ማግኘት እንደሌለበት ወስኛለሁ። እኔ ካልረዳሁት በምንም መንገድ አባቴን ሊያናግረው አይችልም። አውቃለሁ። ቤት ቢመጣ ለወትሮው ፈዛዛ የሆኑት አዛውንት ዘበኛ ይጎለምሱና ለድብድብ ይጋበዛሉ። ደሃማ ሲያዩ በሽታ አለባቸው። ማጭድ፤ መኮትኮቻ፤ ጉማጅ እንጨት ያገኙትን ያዞራሉ። ይገፈትራሉ የትኛውም ድርጅት ቢሄድ አባቴ ዘንድ ከመድረስ እግዚአብሔር ፊት መቅረብ ይቀለዋል።

አባቴንና ሙሉጌታን አገናኝቼ ሁሉንም ነገር ከመሰረቱ ከምንድ ለተወሰነ ጊዜ ከፍቅሬ መራቅን መረጥኩ። ያዳግታል። ግን የግድ ይሻላል። አባቴን ከሙሉጌታ አስበልጬ ላለመጥቀም አሉንም ላለማግኘት ወሰንኩ። ትምህርት ቤት ሄጄ ወደ መኝታ ቤቴ። ረጅም ጊዜ ያስመሰልኩት የሁለት ቀን ታሪኬን ነው።

መኝታ ቤቴ ውስጥ አልጋ ላይ እጋደማለሁ። አንዳንዴ በቼ መጥቶ ጭራውን እያድፎነፎኝ ያንኳኳል። ዝም አለዋለሁ። ወይም ባስገባውም «ልፊያ አልፈልግም» ብዬ አቆጣዋለሁ። እንደ ድንክ ጎረምሳ እያጉረመረመ ይተኛል።

ሁለተኛው ቀን አመሻሽ ላይ አቀነጠነጠኝ። ተደብቄ ሳያየኝ አይቼው ብመጣ ወደድኩ። ወዲያው ደግሞ ራሴን ታዘብኩ «ምናለ ሦስት ቀን እንኳ ብሞላ?»

ከግቢው ወደ መኝታ ከፍሌ ጥሪ ተደረገልኝ። ፈዛዛው አዛውንት ዘበኛ ነበሩ። መልዕክት ሲኖረኝ እንዲህ ያደርጋሉ። ሽዊት ትዝ አለችኝ። እሷን እንኳን እያስገቧትም። እየተነጫነጫችባቸው ሲፋጠጡ አደርሳለሁ።

«ጓደኛዬ ኮ ናት» አላቸዋለሁ።

«ምን ላድርግ? ኃላፊነት» ይላሉ የጨርቅ ኮፍያቸውን እየገፈፉ።

ወደጊቢው ወጣሁ። የመኪና ዘር የለም። ግቢው ውስጥ የተነጠፈው ለስላሳ ድንጋይ በመኪና ዘይት መበለሻሽት ጀምሯል። ማዲያት እንደበላው የደሃ ፊት የተኸጎረጎረውን የድንጋይ ንጣፍ ሕየጠፈጠፍኩ ወደ በር አመራሁ።

«አኔ እመጣ ነበር እመቤቴ» አሉ ፈዛዛው ዘበኛ። የጨርቅ ኮፍያውን ከጭንቅላታቸው ላይ አየገፈፉ። ከቤት ደጃፍ እስከ በር መምጣቴን እንዳልተገባ ውለታ ቆጠሩልኝ።

በኪስ ወረቀት ውስጥ የተጠቀለለ ነገር እየሰጠኝ «እነሆ፣ አንድ ልጅ አግር አኑርት ሄደ» አሉኝ።

«መጤ» የሚል ጩኸት ውስጤ ተሰማኝ። ልከተለው ባስብም እንደምንም እራሴን ተቆጣጥረው ተወኩት። የመንደሩን ታሪክ ነበር የተወልደኝ። በሦስት አግራፍ የተከፋፈሉ ማስታወሻዎች። ለመጀመሪያ ጊዜ ፍቅሬ ሲል ይጀምራል። አቤት የተሰማኝ መደንገጥ!

ፍቅሬ፡-

ዛሬ ለመጀመሪያ ጊዜ የተቀባዢ ገናብ ጣለ። ተሳስቶም አይመስል ከምሩ ነው የዘነበው። ከፉኛም ብርድ ይሰማኝ ጀምሯል። «ልጅና ፊት አይበርደውም» የሚባልልኝን ዘመን አርቄ ማለፊን ልብ እንድል አድርጎኛል።

ልጆች ሆነን በእንደዚህ ያለ ክረምት ወቅት ፓርላማ ፊት ለፊት የመሰብሰቢያ አዳራሽ የተሰራበት ሜዳ ላይ ኳስ እንጫወት የነበረው ያለ አንድ እራፊ ጨርቅ እራቁታችንን ነበር። ምክንያቱም ልብሳችን ከበሰበሰ አሣር ማየት ስለሚከተል መላ ልብሳችንን እናውልቅና ትላልቅ ድንጋይ እንከምርበታለን። ወይም ለፓርላማ ዘብ ፖሊሶች እንሰጥና አርቃናችንን መጫወት ነው።

...ፊታቸውን የሚሸፍነውን ገናብ ቶሎ ቶሎ በእጃቸው እየጠራረጉ የላስቲክ ኳስ ተከትለው ግር የሚሉ ብዙ ደራቁቻ እርቃን ሕፃናት። ገናቡ ሲቆም ጭቃው ልጆቹን ከጭቃ ተድቦልቡለው የተሰሩ ሲያስመስላቸውና አብዛኛውን ጊዜ የአቅራቢያችን ቤተ-ክርስቲያናት የኔ ቢጤዎች የሚታጠቡበት ምንጭ ላይ ገላቸውን ለመለቃለቅ ግር እያሉ የሚሸቀዳደሙ... እግዚአብሔር ፍጥረትን እንደገና ከጭቃ ጠፍጥፎ መሰራት የጀመረ ቢመስል አያስገርምም... እነዚህ ሕፃናቶች መሀል አኔ መኖሬን አጠራጠራለሁ ግን አለሁ።

አይ ልጅነት!!

ይኸውልሽ እነዚህ ህፃናት ታሪኳን ለጀመርኩልሽ ለዚያች አስገራሚ መንደሪያ የራሳቸው አስተዋፅኦ አላቸው። በመንደርተኛው የዕለት ተዕለት አኗኗር ላይ በልጆች በኩል ከተመለከትሽው መንደራችን ቅርጿን እንዳትሰት፤ ይዘቷን እንዳትለቅ ጥረት የሚያደርጉ ሊመስል ይችላል።

ፍቅሬ፡-

መንደራችን የድሆች መንደር ናት ብዬሻለሁ። ድህነት በይበልጥ በፀጋ ላልተቀበሉት አንገፍጋፊ ነገር ቢሆንም የድሆች ፈጣሪ ደግሞ ይሄንን አንገፍጋፊ ሽክም ፍጡሮቹ ችለው እስከ ዕለተ ሞቷ ይዘልቁ ዘንፈ ማባባያ አለው። ምኞት።

የመንደራችን ነዋሪዎች ዘንድ ሳይዳላ የተካፈሉት ይህ የከፍተኛ ምኞት ጥሪት ነው። ምኞታቸው ደግሞ በየትኛውም አቅጣጫና አምነት ይሁን ብቻ እንዲሳካ ነው የሚሹት። ስለዚህ የመንደራችን አብዛኛዎቹ ነዋሪዎች የሚያመልኩት ሁለቱንም ቃልቻንና አግዚአብሔርን ነው። ወደ አንዱ ብቻ ወግነው ከሌላው የሚሰጠው በረከት እንዲጠመልጣቸው አይሹም። ዛሬ የማሪያምን ጽዋ አውጥተው ነገ ቃልቻ ቤት ቢያድሩ አዲስ ነገራቸው አይደለም። ከመንደራችን ነዋሪዎች ቃልቻ ቤት የማይሄዱት በጣም ጥቂቶቹ ቢሆኑ ነው። እነሱም ለቃልቻ ያላቸው ከበሬታና ፍርሃት ቤቱ ከመሄድና ከመስገድ የሚያስገቅ ነው።

ታዲያ ይሄ አምነት ለኛ ለውሪዎቹ የቀልድ መፍለቂያ ምንጫችን ይሆናል። በትንሽ አራፊ ጨርቅ ላይ አመድ፣ ነጭሽንኩርት፣ የአንቀላል ቅርፊት፣ ኮረሪማና የተቆላ ቡና አድርገን አንዷ በር ላይ መጣል ነው። በቃ ሰፈሩ ይታመሳል። የተመለከተ ሁሉ እንዳይጠረጠር በመፍራት ባለ ውኃ እያመጣ አዚያ ሟርት ላይ ሲቸልስ ይውላል። እንዲህ ያለው ቀልድ የምናዘወትረው የጠላ-ኮማሪቷ ረታች ላይ ነው።

ረታች ልብስ ደራርበው መልበስ ይወዳሉ። ታዲያ ከላይ ይከመሩና አግራቸው ጀምረሽ ስታያቸው ባለላባ ሰው ይመስሉኛል። እስፒል አይን አላቸው። እንባቸው ከነዚያ የአተር-ፍሬ ዓይኖቻቸው የሚወጣ አይመስልም። በአንገታቸው ምቀኞቻቸውን አብዝተው ይገምቷቸዋል። ስለዚህ አላቸው በር ላይ ሟርታችንን ከጣልን ድምጻቸውን ቀጠን-ዘለግ አድርገው ሀብታቸው እንደማይገኝ ከተነተኑ በኋላ አላቸው የሚሄዱበት አዋቂ (ጠንቋይ) ለእንዲህ ያለው ሰራ አጠፊታውን እንደሚያከብደው ዘርዝረው በመጨረሻ ሆድ ብሷቸው ያለቅሳሉ።

ይሄ ሁሉ ለኛ ለውሪዎቹ ቴያትራችን ነው። ቀልዳችን በሌላ መልኩ ጠቀሜታ እንደነበረው አሁን አሁን ይታወቀናል። እኛ ለጨዋታ የሰራነው ሟርት ብዙ የመንደሩን ሰዎች እነካከቶ አሳምቶ፣ አዋቂ ቤት ድረስ አስጎትቶ በመጨረሻ በአንዷ ላይ ይላከካል። ይሄንን የሚያደርጉት «አዋቂ» የተባሉት ጠንቋዮች ናቸው።

አማማ ረታች ቡና ለመጠጣት ከሄዱ ወሬያቸው ይሄው ይሆናል። «ይሄንን ያደረገችው ቀይ ናት፣ አንቺ ላይ ከፍተኛ ምቀኝነት አድርግታል። ለሕይወትሽም የምትመለስ አይደለችም... ወዘተ» ተበያለሁ። እያሉ ይንጨረጫሉ። ይዘታሉ

«አውቄያታለሁ!» ይቺ ለሕይወታችን ጠቀሜታ ያላት ጉዳይ ናት። ምናልባት ያልምዳችን አንድ ዕውነት ባይፈነጥቅልን ኖሮ እንደ ሕፃናቶቹ ከወላጆቻቸው ጋር ጠንቋይ ቤት ማደር ይሄኔ ጥንቆላን ውርሳችን አድርገነው ውሉአችን አዋቂ ቤት በሆነ ነበር።

ትምህርት ሰጪ ኮሚቴ ድራማ የተገኘው ግሪክ ሳይሆን እኛ መንደር ነው ብል ማጋነን ይሆናል? በኔ በኩል አይሆንም!

የዚህ የጥንቆላ ሥራ ጉዳይ ሁልጊዜም ቀልደኛና ውሸት ነው ማለት አይቻልም። አንዳንዴ በመንደርተኞቻችን ላይ ሲበረታ ሲገዝፍ በገሃድ ትመለከቱዋለሽ። አንዳንዴ ምን እስባለሁ መሰለሽ ጠንቋይና አግዚአብሔር የሚለያዩበት ነጥብ በጣም ጥቂት ነው። እሱም አግዚአብሔር በጭንቅላቱ ጠንቋይ በሆዱ ስለሚያስቡ ብቻ ነው።

እያቱ «ቃልቻና ሕፃን በሰው ገንዘብ ያለቅሳል» የሚሉትን ነው እየደገምኩልሽ ያለሁት። ሕፃን የዳረ አስተሳሰብ ስለሌለው ነው። ቃልቻም እንደዚሁ...። ለዚህ ይመስለኛል በኛ መንደር የደከመ አኗኗር ውስጥ ገብቶ አንዷን አጥፊ ሌላዋን ጠፊ የሚያደርገው። ጭንቅላት ቢኖረው ኖሮ...።

ይኸውልሽ ፍቅሬ እኛ መንደር ውስጥ አራት ሴቶች በዚሁ የጥንቆላ እሽከርከሪት ውስጥ ገብተው ሦስቱ ሲያልቁ አንዷ ብቻ በመከራ ልትተርፍ ችላለች። እሷም ብትሆን ጭንቅላቷን ነካ አድርጓት ስትዞር መኪና ድጧት በመከራ ሕይወቷ ከተረፈ በኋላ አገሯ ሰላሌ ሄዳ ድና ተመልሳለች። የመንደራችን ሴቶች ለሷ ያላቸው ፍርሃት ከፍተኛ ነው። (ሻምፒዮን ሺፕ) እንደማለት ነዋ! እሷ የሄደችበትን የአገሯን ውቃቢ በጣም አድርገው ይመኙታል። ሶስቱን በጥሎ ማለፏ አረታች!

እነዚያ-የዚች ሴት ተጋጣሚዎችን አሟሟት ተከታትየዋለሁ። አማሚታቸው ፍርሃት የሚለቅ ነበር። በይበልጥ የመጀመሪያዋ ሐኪሞች ጤነኛ መሆኗን እየገነገሯት ነው ታማ የሞተችው። ጤንነት አሞ ይገላል? ሁለተኛዋም ቢሆኑ በቁርጥማት በሽታ ሰብብ እያወሩ ነው ሕይወታቸው ያለፈችው። ቁርጥማት ያውም እጅ ላይ በጥቂት ጊዜ ውስጥ አሳምሞ ሲገድል-ከዚያ በፊት ሆነ በኋላ አላየሁም፣ አልሰማሁም።

ሦስተኛ ዋ ግን ለሦስት ዓመታት ያህል በአደገኛ ሁኔታ ታመዋል ዛሬ ነገ፣ ሲባል ሦስት ዓመት።

በመሠረቱ የሰው ልጅ ምቀኝነት የሚመነጨው በሁለት መንገድ ነው ይባላል። አንዱ በሀብት፣ ሌላው በፍቅር። የኛ መንደር ነዋሪዎች ግን የምቀኝነታቸው ምንጭ ምን እንደሆነ አይገባም። ሀብትም ሆነ ፍቅር የላቸውም። ግን ምቀኝነት ሲያድፈጠፍጣቸው ትመለከቻለሽ። ከሀብትና ከፍቅር ሌላ ሰው፣ ሰው መሆኑ ብቻ ነው የሚቀረው። ይሄ ይሆን ምቀኝነታቸውን ሊያስነሳ የሚችለው?... ነው ወይንስ እንዴ የሰው ልጅ ሲፈጠር እንደ ፍቅር ሁሉ ምቀኝነት ቅልቅል ነውና በዚያ የምቀኝነት ስሜት መጠቀም ስላለበት?... እንጂ ነው የሚቀለው!!

ዛሬ...

...ሠፈራችን ታምሷል። በምን እንደሆነ ለማጣራት ጠጋ ስል ኮከቤ «አገር ይያዝ» እያለች ታለቅሳለች። እንባዋ በአራት መንታ ይቀዳል። በወፍራም ፊት ከግብዳ ከንፈር አኩል በሆነው ሽፋሽፍት የተዋጠው ዓይኗ ደፍሮ ያስፈራል። ስትሰከርም ዓይኗ ይጎለገልና ዳር ወጥቶ ቁጭ ይላል። እኗ አያርፍም «ወላጇትን» እያለች ሳያስምሷት ትምላለች።

በምን እንደምታለቅስ ለማወቅ ብዙ ጥንድ ጆሮዎች አቆብቁበዋል። ለቅሶዋ አሳዛኝ ሳይሆን ወደ አስቂኝነት ያደላ ነበር። ሁሉም ሳቀን አፍኖ «ምን ሆነሻል?» ይላታል።

«ተወኝ! ተወኝ! ተወኝ!»

«አኮ ምን ሆነሽ?»

«መሞቴ ነው!»

«ምን ሆነሽ?»

«ጠጅ አልሰማማሽ አለኝ። አለርጂክ ሆኑበኝ። ለራሴ ውሃ በጉሮሮዬ አይወርድ እግዚአብሔር ምን ፈረደብኝ። ጠጅ የጠጣሁ እንደሆነ ሦስት ቀን ሙሉ አታመማለሁ...»

ሠፈርተኛው ሳቀ...

...እኔ ግን አዘንኩ። ፍቅራ፡- አዘንኩ።

ከጠጅ ጋር የተቆራኘ ስርዎ-ኑሮ አለብን። አብዛኛዎቹ የኛ መንደር ነዋሪዎች ጠጅ አፍቃሪያን ናቸው። ፍቅራቸው ደግሞ እስከመቃብር ድረስ።

አንዱን እንደ። ውቡ ዘለቀ ይባል ነበር። ከአዝማሪዎች ሁሉ ንጹህ እሱ ነበር። ቁመናው ለሱፍ ሆነ ለባህል ልብስ የተሰማማ። ትላልቅ የተረሰቶች ሆቴል ውስጥ «ይጫወታል» (ይዘፍናል)። የመንደሩ መካታ ነበር። እንደ ዘመድ የቆጠራትን ሴት ባል ሲነጫነጭ ካጋጠመው እንደ ልጅ ይገርፈዋል። ሰፈር ውስጥም እንደዚያው...

...እና ወፍራም ፊት፤ ጠብደል ከንፈርና ድፍርስ ዓይኖች ነበሩት። ለራሱ የሚሰጠውም ግምት ከፍተኛ ነው። እንዲት ሞልቃቃ ሚስት ነበረችው «ውቡዬ» እያለች ትጠራዋለች «ልትሄድብኝ ነው?» ማሲንቆውን ይዞ ሲወጣ የሰጋጉኛ ፍራሽ ቅርዳጅ የመሰለ ከንፈሩን ሸሽት አድርጎ ያያታል። «እምቢ! አትሂድብኝ» ትለዋለች፡-

ጠጅ አፍቃሪ ነበር። ብዙ ገንዘብ የሚያገኝ ቢሆንም ወዳጁን (ጠጅ) አልከዳትም። መጨረሻ ላይ ታማሚ ሆነ። አካሉ ረገፈ። ሐኪም መጠጥ እንዳትጠጣ ቢለውም እየተንቀጠቀጠ ከአልጋ ተነስቶ ጠጅ ቤት ይሄዳል። ሚስቱና ወዳጆቹ ከጠጅ ቤት እየተነጫነጩ ይዘውት ይመጣሉ። ከንፈሩን መሰብሰብ አቅቶት ሙሉ አካሉን እያዘረበረበ እነሱ ላይ ያሳርፍና «መልሱኝ፤ ወደ ጠጅ ቤት መልሱኝ» እያለ ተሸካሚዎቹን ያማርራል።

ውቡ እየባሰበት በመሄዱ የአልጋ ቁራኛ ሆነ። ያም ሆኖ ወዳጁ ጠጅን አልዘነጋትም። ሺረ እዛው ልሙት ጠጅ ቤት የሚወስደኝ ወዳጅ እንዴት ልጣ? እያለ አላፈ አግዳሚውን በጣዕሪ ሞት ፊት ይማፀናል። «ሰለጉበርኤል ጠጅ ቤት ውስዳኝ!» በመጨረሻ እራሱን ሳት፣ አካባቢውን ዘነጋ። ቢሆንም ጠጅን ፈፅሞ አልረሳትም ነበር። «ጠጅ-ጠጅ» ይላል ጠጅ ቤት እንዳለ ሁሉ «እዚህ ቅዳ!» ከወዳጁ ጋር ሳይገናኙ ሕይወቱ አለፈች። ፍቅር እስከ መቃብር አንድ!

ፍቅር እስከ መቃብር ሁለት፡- ደበበ ደምሴ ይባሉ ነበር። ጥርስ ወርቅ፤ ሲስቁ «ቂ-ቂ-ቂ» እያሉ በብዙ «ቂ» ነው። ነጠላ ያዘወትራሉ። የሰፈሩ ሴቶች «ደበበ ደምሴ-ውሃ ቅዳ ለእምሴ» ይሏቸዋል። ወንድነታቸው ላይ ጥርጣሬ አለ ማለት ነው። ሚስታቸው አረጋሽ ሠይፉ የምትባል ጠንጋራ ቤት ነበረች። ሲጣሉ «የወንድ አህት!» እያለች በመጪከር አላያቸው ላይ ጉብ ብላ በከርን ትደቀድቃቸዋለች «የወንዶቹ አህት! የወንዶቹ አህት!» ከድብድብ በኋላ ደበበ በተቀደደ ነጠላቸው ደማቸውን እየጠራረጉ ሚስታቸውን በስድብ ይገጥሟታል-አቅማቸው አሉ ነዋ! ማታ ባማላጅ ይቅርታ ጠይቀው ይገባሉ።

ደበበ «ጠጅ» ማለት አይችሉም ነበር «ጠይ» ይላሉ «ጠይ ቤት ነኝ» መልዕክት ሲያስቀምጡ። አንድ ጊዜ (ሚስታቸው ደብድበዋቸው ነው ይባላል) በጠና ታመው ከአልጋ ዋሉ። ማታ ዘፋፍነው ጠይ መጠጣት ቀረ። ታዲያ ሰው

ሊጠይቃቸው ቤታቸው ሲገባ እጅግ የታመሙ መስለው ጠያቂው ላይ ሐዘን ከዘሩ በኋላ ከራስጌያቸው ጠርሙስ በማውጣት ጠጅ እንዲገዛላቸው ይማፀኑታል። «ጠይ ከቀመስኩ ድፍን ሳምንቴ፤ እንደው ውል እያለ አስቸገረኝ። ልሞት ይሆን?» ሞትን አይፈሩም። የሚፈሩት ከጠይ ጋር ተቆራርጦ በሕይወት መቆየት ነው። እራሳቸውን መቆጣጠር ተስኗቸው አልጋ ላይ እየተፀዳዱ እራስጌያቸው ከአልጋ ብረት ጋር ያስሯትን የጠይ ላሰቲክ አይዘነጋትም «ገርግፎ» አድርገው መልሰው ይከድኗታል። በመጨረሻ እኩለ ሌሊት እየተንቀጠቀጡ በር ይከፍቱና መሄድ አቅቷቸዋል ደጅ አድረው ጠዋት ይገኙ ጀመር። «ለምን ወጡ?» ሲባሉ በብርድ ጥርሳቸው እየተንገጫገጩ «ጠይ ቤት ልሄድ» ይላሉ። ተነስቶ ለመሸናኘት ሰንፈው ለፍቅረኛቸው ጠይ የመጨረሻዋን የጋይል እንጥፍጣፈ ይጠቀሙ ነበር። ሞቱ።

ፍቅር እስከ መቃብር ሦስት፡- ካሴ ይባላሉ። ዝም ስለሚሉ ምሁር ይመስላሉ። ዝምታቸው ከብራቸውንም አስጠብቆላቸዋል። አዝማሪዎች እርስ በእርስ ሲሸራደዱ ሌላው ቀርቶ አይስቁም። ሲዘፍኑም እንደዛው ዝምታ እንደነገሰባቸው ነው። ዕድሜያቸውን በወንደላጤነት ነው ያሳለፉት። ከተለያዩ ሴቶች ጋር ይዘፍናሉ። ተካፍለው ፋንታቸውን ይዘው ወደ ቤት ይገባሉ። ስካራቸውን ፀጥታ የነገሰበት ነው። ገድገድ ሲያደርጋቸው ቆም ይሉና ተረጋግተው መልሰው ጉዟቸውን ይቀጥላሉ። ቆም ሄደት ቆም-ሄደት የመጨረሻው ሳካር ጉብቶ ለጥ።

ረጅም ናቸው። ደባደቦ ፊት አላቸው። ጥርሳቸው እንደ በልዛ ሌሏ ተሸፍናለች። ትላልቅ ዓይኖቻቸው ትንሽ ሽንገር ይላል። በምን እንደሆነ እንጂ ከዝምታ ወደ መፍዘዝ ተሸጋገሩ። በሽታውን እንደሚያዳምጥ በግ፤ ዓይኖቻቸውን አብዝዘው መሬት መሬት ያያሉ። መዝፈኑን ተወት። እንዳንዴ ተኝተው ውለው ተኝተው ያነጋሉ። የሚገርመው ጎረቤት የሚበላ ሲወስድላቸው ገዝቶ እያደርጉትም። የሚቸግራቸው ጠጅ ብቻ ነው። እየተንቀጠቀጡ ጠጅ ቤት በራፍ ላይ ይቆሙና በዚያው በዝምታ ቋንቋቸው ይለምናሉ። የገባው ይዟቸው ይገባል። ጠጅ! ጠጅ! ጠጅ!... ደማቸው ውስጥ ጠጅ ብቻ። ያለቀች አራፊ ነጠላቸውን እንደተከናነቡ በዱላ ተደግፈው የመቆም አቅማቸውን አሟጠው ቁጭ እያሉ የጠጅ አማልኮታቸው እዚያው የተቀመጡበት አምጥታ እያንበሸበሽታቸው ሕይወታቸው አለፈች።

...እና ኮከቤ ጠጅ አልስማማት ቢል በቁም የመሞት ያህል ቆጥራው ለራሷ መሾ አወረደች። በእርግጥም የሚፈልጉትን ከማጣት የከፋ ምን አለ? መኖራችን ለምንፈልገው አይደለምን? የሰው ልጅ አፈጣጠር ይሄው ነው። አንድ አሾ የተባለ ህንዳዊ የፃፈው ሁልጊዜም ውስጤ ይኖራል። አንድ ሰው ይላል ሙዚቃ አድምጦ ለውዝዋዜ ከመቀመጫው ይነሳል። እና ያሟሙቃል... ይወዛወዛል፤ ይወዛወዛል፤ ውዝዋዜው ውስጥ ይሰጥማል... ይሰጥማል... ይሄ ነዋ ሰው ወደ በገባበት ውስጥ ሰጥሞ፤ ማሙቶ የማለቂያ ሂደቱ። እና ኮከቤ ወዳ ጠጅን ጠጣችው፤ ጠጣችው፤ ወደደችው። በስተመጨረሻ ኮከቤ ጠፍታ ጠጁ ብቻ ቀረ። ያለ ጠጅ ኮከቤ አለች? እንዴት ተደርገው... ተፈላሰፍኩ ይሆን?

፫

የአቡንደጅ አንግዳ ትባላለች። ሲበዛ ወፍራም ናት። እግሮቿ ሁለት ኤሊ ባይመስሉ ኖሮ ያንን ግዙፍ አካል ለመሸከም ባልቻሉ ነበር። የአቡንደጅ ተራራ ከመምሰሏ የተነሳ እሷ እንኮኮ ያለችው ድፍን አዲስ አበባን አያየ የሚዝናና ይመስላል። ሴተኛ አዳሪ በመሆኗ እሷ ቤት የሚገቡት ወንዶች በእርግጥም ፍትወት ፈልገው ሳይሆን «ጉዲን እንዳይላት» የሚሉ ነው የሚመስሉት። የብሽሽቷና የብብት ስጋ ድርብርብ ስለሆነ እግሮቿና እጆቿ አይገጥሙም። እንደዋናተኛ አየቀዘፈች ደርከኩ ደርከከ እያለች ነው የምትሄደው። ሁልጊዜም ማሰራያው የተፈታ ሸራ ጫማ ታደርጋለች። ጫማው የሚያልቅባት በአዲስነቱ ከምላሱ መጋጠሚያ ወደ አፍንጫው ተተርትሮ ነው።

ሲበዛ ንጹህ ስትሳደብ ኳ «ሽታታ!» እያለችና እየተፀየፈች ነው። ንፁህናን የወረሰችው ትላልቅ ሰዎች ቤት ትሰራ ስለነበር ነው ይሏታል። እንደውም አንዳንዶቹ ብዙ ልጆችን ከታላላቅ ሰዎች ወልዳ ለአባቶቻቸው አከፋፍላ ብቻዋን ቀረች ይሏታል። ይሄ አንኳን የተጋነነ ይመስላል። ሁሉም የሚሰማሙት ግን አንድ ወንድ ልጅ እንደነበራትና ካደገ በኋላ አባቱ እንደወሰዱት ነው።

እኛ ውሪዎች ሆነን ከቤቷ ስር አንጠፋም ነበር። ከወንድ ጋር ስትተኛ አፏ አያርፍም «አ-አ-አ-አ፤ አፈር ብላና ቀስ አትልም አ-አ-አ-አ» ትላለች በቤቷ ቀዳዳ የተሰየምነው ስንገፋፋ ይንጓጓል የአቡንደጅ ጩኸቷን ገታ አድርጋ «ማነው?» ትላለች እኛ ውሪዎቹም ድምፃችንን አቅጥነን የሴት በማስመሰል «አኔ» አንላታለን፤ ይሄኔ መአቀን ታወርዳለች።

«አንኳን አንቺ እኔም አልቻልኩት። እችላለሁ ካልሽ ነይ ግቢና ተሰኪ...» ትልና ወደተቋረጠው አኩታዋ ትመለሳለች።

መቼም በስድብ የሚስተካከላት የለም። በራፏ ላይ ያለው የተቀበረ የድንጋይ መቀጫ ላይ ቀጭ ትልና አንዷን በስድብ ከጠመደች መሽቶ ይነጋል። አይደከማትም። ሴቶቹ በስድቧ ሲበሽቁ የተቀመጡትበት ራቅ ይሉና በመጥረጊያ «ቸብ! ቸብ!» ያደርጓታል። ቶሎ መነሳት ሽላማትቸል ቁጭ ብላ መጥረጊያውን ለመያዝ

ትሞክራላች። ስትይዝ ጥለውላት ይሄዳሉ። ለአልኋ ማብረጃ መጥረጊያውን በጥርሷ ትበታትነዋለች።

የአቡንደጅ ቤቷ የገባውን ወንድ ኪስ መበርበሯ የማይቀር ነው። ወንዱ መሰረቁን አውቆ ፀብ ከፈጠረ ቶሎ ትጮሃለች። የእኛ መንደር ሰው ግልብጥ ብሎ ያሰፈስፋል። የአቡንደጅም ብትሞት መሰረቁን አታምንም። ለእኛ ለውሪዎቹ ትልቁ ትርኢታችን ከዚህ የሚቀጥለው ነው።

«ብሩን ሰርቄ የት አገባሁት? ውሸቱን! እንደዚህ እርቃትን ነው የተኛሁት?» ትልና ቀሚሷን ገልባ አራቁቷን ትቀራለች። ደፍሮ አካሏን የሚመለከት አዋቂ የለም። ይዘገንናቸዋል። እኛ ውሪዎቹ ግን እያንነበሰን ለመመልከት እንሞክራለን። የተራራ ግማሽ የሚያከል አካሏ የተደራረበ ሥጋ፣ አጥፋቱ ብዙ... በይበልጥ ሆኗ ያለው ጉልበቷን ደገፍ ብሎ ነው። ታዲያ ከዚህ የስጋ አዝልዝሎሽ ሥር ያለ ነገር ለማየት መሞከር ቂም ማትረፍ አይሆንም?

የአቡንደጅ ለሚግባቧት እንደምትነግረው ብሩን የምትደብቀው በአካሏ አንዱ አጥፋት ውስጥ ነው። ፖሊስ ቢመጣም ደንታ የላትም። እየደጋገመች «ፈትሹ!» እያለች ቀሚሷን መግለብ ነው።

ወደ መጨረሻ አካባቢ የአቡንደጅ አልቻላችምና ቤቷን ለሴቶች አከራይታ ውሎዋ ጠጅ-ቤት በር ላይ ሆነ። መመላለሱ ጭንቅ ስለሚሆንባት እዛው አሳት አያይዛ ምግብ ማብሰልና በልታ እዛው ጠጅን መጠጣት ያዘች። ስትሰከርም አላፈ አግዳሚውን «አንሱኝ!» እያለች ትማፀናለች። ጠጪነቷ ስለጨመረና ከቤቷ ስለራቀች ንፅህናዋን በቅጡ መጠበቅ ተሳናት።

የአቡንደጅ በውፍረቷና በጠረፍ ምክንያት ተሽከሞ የሚያነሳት ማጣት ጀመረች። ስለዚህ አብሰላ መብላት ብቻ ሳይሆን አዳሯም እዚያው ጠጅ ቤት በራፍ ላይ ሆነ። ቤቷን የተከራየችው የቀን ሂሳቧን እዚያው ጠጅ ቤት በር ላይ እየወሰደች ትሰጣታለች በጎደለ ትለምናለች። በመጨረሻ ታመመች። በዚህ ሰዓት ላይ እንኳ «ቤቴ ውስጥኝ!» እያለች ብትወተውትም አሏን ለመውሰድ የደፈረ ታጣ። የሰፈራችን ሰው የሆነ በዚያ ጠጅ ቤት በር ላይ ሲያልፍ፡-

«እናንተ እያላችሁ አደጅ ልሙት?» እያለች ትወቅሳለች። ትዝ ይለኛል ወቅቱ ከረምት ነበር። የአቡንደጅ በጠና ታመመች። መላ አካላቷ ዘንነ። ሠፈርተኛው አሏን ተሽከሞ ከማጣት ይልቅ እዚያው ያላችበት ቦታ ላይ ትንሽ ከለላ መሰራትን መረጠ። ከለላላት። ለአንድ ወር ያህል ታማ እዚያው አረፈች።

ለሰንቱ ይታዘናል?... እኛ መንደር ውስጥ እየተኖረ ስለመንደርተኛው በሐዘን መሰበር አጉል-ጠቢብ መሆን አይደለም?... ስለትርአቸውና አሟሟታቸው መቆጫትም ሆነ መታዘብ ፈጣሪን ለመተካከል መሞከር አይሆንም?

የመንደራችን ሕይወት ጎርፍ ነው። አፈር-ቅልቅል ደፍርስ ጎርፍ! በዚያ በሚጋሽብ የሕይወት ወንዝ ውስጥ ተሁኖ ማነው ማንን ቆም ብሎ ማስተዋል የሚቻለው?... የትኛውስ ነው አብሮት ለሚደፈቅ ባልንጀራው አዘኔታ ሊሰማው እንዲገባ ተደርጎ የተፈጠረ?... ማንም!!

ይሄ ደፍርስ የሕይወት ጎርፍ ወደዳር የሚተፋውኳ ከአብሮነት ውጪ ይሆናልና ውጣ-ውረዱን ሊታዘብ አይገባውም። አንዳንዴ ሐዘኔታዬን አራሴን አተልቄ የመመልከቴ ከንቱነቴ አድርጌ አወሰደዋለሁ። በእርግጥም ማዘንና መቆጫት አይገባኝም ስል ራሴን መምከር ይታገኛል። አዎ እኔም ለዚህ የሕይወት ተውኔት ለአንዱ አሳዛኝ ከፍል የታጨሁ ተዋናይ እሆን ይሆናል። አንዴት መጪ ሕይወቴን እገፋለሁ? በአንዴት ያለ ሁኔታስ ነው ይህኛን ዓለም የምሰናተው? አላውቅም!! በሌሎቹ የመንደሬ ነዋሪዎች ላይ የደረሰው አሳዛኝ ፍፃሜ በኔም ላይ እንዳይደርስ ለመከላከል ምንም የመተማመኛ ፍንጭ የለኝም። ትንሽም በአሁኑ ሰዓት ላይ አለኝ የምለው ወጣትነቴን ብቻ ሊሆን ይችላል እሱም ቢሆን ቋሚ የኔነት የለበትም።

እ-ና— የራሴን የማላውቀው የትወና ተግባ ትቼ ስለምን ስለሌላኛው ተዋናይ ዕጣ ፋንታ እጨነቃለሁ? ደግሞስ ጭንቀቴና አዘኔታዬ የሚያመጣው ልዩነት እምኑ ላይ ነው? ሲኖረኝ መስጠቴና ሳይኖረኝ መቀበሌ አንድ የተዋናይነት ተግባራጂ የማዘንና የመቆጫት እንዲሁም የመርዳት መለኪያዬ ሊሆን አይችልም። እኔ የሚሰማኝ ይህ ነው።

፬

የመንደራችን እጅ ከወንዶች ይልቅ በሴቶች ላይ ሳይከፋ አይቀርም። ሕይወታቸው ቶሎ ተግባራትን ያሳያሉ። በእርግጥ እንደነ መሳፍንት ከንቱ ሁሉ ሴቶቹም የሚበቅሉት ከአንድ የችግር ማጥ ውስጥ ነው። ቢሆንም ችግር ያታዊ አመሳሰዋን ባለመተዋ ቅጣቷ በነሱ ላይ ይከፋል።

አንድ ከነመኖሯ የማትታወቅ ሴት ልጅ በአንድ ቀን ጀምሮ ድንገት ፈክታ ውበቷ ችግሯን አሸንፎ ሲንጮለጭል ይሰተዋላል። መዝረከሪካ ይቀርና ሁሉም ነገር በጥንቃቄና በንጽህና ይያዛል። በቀን አስር ጊዜ ተረክዟ ከድንጋይ ጋር እየተፈተገ ይታጠባል። ቫዝሊን ይዘወተራል። ጥፍር ቀለም የግድ ነው... ያም ሆኖ ውበቷ ዕድሜዋ ነው «ንቦች» ስለውበቷ ያንጥብባሉ። የሆነ ሰዓት ላይ ያ የተማመነችበት ውበቷ መሀል ሜዳ ላይ ለጅብ ጥሏት ገለል ይላል። አሷና ዲቃላ።

ሴተኛ-አዳሪ ለመሆን የምታንገራግር አትኖርም። ከምን የመነጫ ባህርይ እንደሆነ ግልጽ ነው። መንደራችን ውስጥ ሴተኛ አዳሪነት የተነወረ ሥራ ተደርጎ አንድም ቀን አይወራም። እንደውም በስድብ መሀል «ሸርመጣ» ላለችው መልሷ «የቆንጆ ወጥ ነው» ይሆናል። ይሄንን ትንንሾቹ «ንቦዎች» በትላልቅ ጀርዎቻቸው ይቀዳሉ። ምናልባት መልኩ የከፋው ሸርመጣ ለመሆን «ባለመታደሏ» ሳትከፋ አትቀርም።

ትዝ ይለኛል ልጆች በነበርንበት ወቅት ሴቶቹ እንደሴተኛ አዳሪ፤ እኛ ወንዶቹ ደግሞ እንደዘሚች ደንበኞቻቸው ሆነን የምንጫወተው ጨዋታ ነበረን። ሲደረግ አንዳየነው እኛ ወንዶቹ ኮራ ብለን የቆሙ ዕኩዮቻችንን በትከሻ ገጫት አድርገን በጆንያ የተጋረደ የዕቃ-ዕቃ «ቤት» ውስጥ እንገባለን። ይከተሉናል። ዋጋ እንደራደርና የከረሜላ መጠቅለያ ወረቀት ቆጥረን እንከፍላለን። ከዚያ በኋላ ትዝ አይለኝም...

...እንዲህ አይነት ጨዋታ የሚወድዱ ብዙ ውራ ሴቶች ነበሩ። አንዳንዶች እንደኮርማ ወንድ «ተደባደቡ እንጂ» ብለውን ባልጠና ጡንቻ ግብግብ ስንገጥም «ሉ-ሉ-ሉ» እያሉ ያጅቡናል። የዚያች መንደር አንቡጦች የዚያ መንደር ዛሬዎች፤ ምኞትና ግባችን ይሄ ነበር። አግዚአብሔር «የለመኑትን የማይነሳ» የሚባለው ይሄንን ግባችንን

እውን በማድረግ ይመስለኛል። ሴቶቹ ከአገጠንጤአቸው ጋር እኩል የሚደርሰው የኑሮ ቁልቁለት እያዳፋ ሲመኙ ወደ ኖሩት የሴተኛ አዳሪነት ሕይወት ይዘፍቃቸዋል። ወንዶቹም ከልጅነት ጀምሮ እንደራስ ምታት ኪኒን የሚውጡት ፀያፍ ድርጊት ይላመዱትና በነጋራቸው ውስጥ ስከሰት የማይቆረቁር የማይነረብጥ ይሆንባቸዋል። ለዚህ ነው ብዙ ወጣቶች «ትዳር» የሚይዙት ከሴተኛ አዳሪዎች ጋር ነው።

የኛ መንደር ልጆች የሚከታተል መንፈስ አለብን። ዛር! ካላድፈጠፈጠ የማይለቀን። ልጅነት በሚጥለው ግደለሽነት የተነካካነው ቆሻሻ አድገን አፈር አስከንገባ አይለቀንም። ከረሜላ ወረቀት መስለን የተጫወትንበት ስናድግ ኑሮ ሆኖ ይጫወትብናል። እኛ ብቻ አይደለም ወላጆቻችንን አባብሎ ገበያ ባያወጡንም በ«ጋብቻ» ሥም የሚቸቡትን የልጆቻቸው ቸርቻሪ ያደርጋቸዋል።

ነገሩ ትዝ የሚለኝ እንደ ህልም ነው። የአሥራ አንድና አስራ ሁለት አመት ልጅ ባልሆነ አልቀርም። በእኔ ዕድሜ ውስጥ ያለች ልጅ ለመዳር መንደሯ በስራ ተወጥሮ ነበር። ልጅቷ አግሉበልበ ያጠነከራት ባትሆን ኖሮ መከራውን የምትቋቋም ባልሆነች ነበር።

ተዋበች አበጀ ትባላለች። በቀጭን ወገቧ ላይ እንደመቀጫ የምትንከባለል ደዘደዝ አህቷን አዝላ በፊት ለፊት ደግሞ መንትያዋን ትደግማለች። መንደሩን ስታስስ የምትኖረው እንደሚዛን ወደፊትና ወደኋላ እየተወዛወዘች እንዲህ ነው። እናቷና አባቷ አዝማሪዎች በመሆናቸው የመንታ ልጆቻቸው ሞግዚት አድርገው አሷን ሾመዋታል። ጠዋት ጀርባና ደረቷ ላይ፤ ማታ ጀርባና ደረቷ ላይ። ዲሞ እና ድብብቆሽ ስትጫወት እንኳ አዝላና አቅፋ ነበር። በዚህ ላይ የአባቷ አሽመርና የእናቷ ዳላ። አባቷ አበጀ «ዙጦ» የሚል ቅጥል መጠሪያ የተበጀለት ፊት ጨፍጋጋ ሰው ነበር። ፊቱ አይጠራም ጠባብ አፋን የከበበ ችፍርግ ጢም አለው። እንደአስፈሪነቱ ፀበኛ አይደለም። አንድ ስህተት ካስተዋለ አምባጻሮ ከመፍጠር በነገር መወጋጋት ይቀለዋል። በዚህም «አሽመረኛ ነው» ይሉታል።

አንድ ጊዜ ሚስቱ ውሽማ መያዛቸውን ይደርስበታል። እንደባል ፀብ አላስነሳም። እንደ አዝማሪ ባሎች ማሲንቆ አልመታልም አላለም። ብቻ በየዘፈኑ መካል ደጋግሞ የሚገጥማት ግጥም ፈዘጋጀ...

«ከጤፍ አቅም ሽርከት-

ካንቺ አቅም ውሽጣ፤

ተሸፈ አይደለም ወይ-

ይሄን ሰዓምንጫ»

ሚሰኩ በቋቋቻ የተሸገረገረ ቀይ ፈታቸውን እያመሳቀሉ «እንተኮ ከብር አይወድልህም!» ይሉታል። አበጀ ዙጦ የጨፈገገ ፊት ፈካ የሚለው ያበሽቃቸው በሽቀው ሲያያቸው ብቻ ነው። ይሄኔ ተካሰ ማለት ነው።

የቤተሰቡ አኗኗር በ“Fastfood” ላይ የተመሰረተ ነበር። ቤት ውስጥ የሚበሰል የለም። እንደበሰለ ይገዛል። ሽልጦ፣ እንጀራ፣ ሻሜታ፣ የተበጠበጠ በሶ... እናትና አባት ማታ ወደሰራ ሲሄዱ «ተዋበይ» ይሉና እናት ከብብታቸው ሥር ሰርሰረው መሃረባቸውን ያወጡና የ“Fastfood” መግዣ ይሰጧታል። ያም ሆኖ ልጆቹ ቀና ብለው የሰው ቤት አያዩም። በዚህ የተመሰገኑ ነበሩ።

አንድ ቀን ባል ተገኘለት ተባለ። ሰፈሩ በጉዳዩ ላይ ለሁለት ተከፈለ። ተከራከረ...

«አህል በላች ብለው ነው?»

«አይ የሴትና የማሰር ትንሽ የለውም»

«አረ ግፍ ነው!»

«ከትዳር ጋር ታድጋለች። ከዚህ በላይ ማጋጣ ነው የምትሆነው። በዚህ ኑሮ ላይ ዲቃላ አምጥታ»

ተዋበች ነገሩ የገባት አትመስልም። እህቶቿን ሳታወርድ፣ አላይዋ ላይ የበቀሉ መስለው እጇን ደባደቦ ያደረገውን እከከ ትፎከታለች። ለሁኔታው ተመቻቸች። ብትቃወም ኖሮ እየተፈራገጠችም ቢሆን «መታረፊ» አይቀርም ነበረ!

የሠርጉ አለት አዝማሪዎች የከት ልብሳቸውን አወጡ። እናቷ በቋቋቻ የአሳ ገላ የመሰለ ፈታቸውን ፈካ አድርገው «የዛሬን ቀበሩኝ!» ሠፈርተኛው አላሳፈራቸውም። የሚደበቀውን ደብቆ መታየት ያለበት አዋጥቶ ፊት ለፊት አወጣው።

ተዋበች በአበሻ ቀሚስ ተሞሽረች። ፀጉሯም ተተከሷል። ለመጀመሪያ ጊዜ እህቶቿ ከላይዋ ላይ ወርደው ታዩ። ቢሆንም እንቅልፍ የወሰደው ልጅ እንዳዘለች ሁሉ ለምደባት ወደ ግራ እንዳዘነበለች ነች። አበጀ ዙጦ እንደአባትም እንደሽርዳጅም እያደረገው አንዴ መሐል አንዴ ዳር ይላል። የሴት ወገን አዝማሪ መፍውንና ዝምድናውን በትከሻው ያሳይ ገባ።

መምጣት አይቀርም መሽራው መጣ። ዕድሜው ከ48 የሚያንስ አይመስልም። ከአበጀ ዙጦ ይበልጣል። በዚህ ላይ አኮርዲዩን ይነረውጂ ያው አዝማሪ ነው። የሁለት ወገን አዝማሪ ጉድ በዚህ «ሰርግ» ታየ።

ተዋበች እኛን በዓይኗ እየፈለገች የዕቃ-ዕቃ መሽራ ይመስል «ኮ!» ትለናለች። ደስ ብሏታል። ማታ ምን እንደሚከተል የተረዳች አይመስልም። መሽራው በዕድኔም በአካልም የከሰረች ሚስቱን እያስጨፈረ አዙሮ-አዙሮ ከኛ መንደር ጓዳ (ከባ ሰፈር) ያለው ቤት ይዟት ገባ።

ትዳሩ ግን አልፀናም። አዛውንቱ መሽራ የለመደ ኖሮ እሷን ፈትቶ ሌላ ልጃገረድ በሠርግ አገባ ተባለ። ምን ያህል በዚህ ድርጊት እንደቀጠለ አንጃ የተዋበች እናት ግን በለመደ እጃቸው ለሌላ ሰው ዳሯት። በመዳራቸውም ሳይፎከሩ አይቀርም «የኔ ልጅ ቆማ የምትቀር መስሎት ኖሯል?»

ሁለተኛ ባሏ መሆን ናት ብሎ ፈታት። ኑሮዋ እዚያው እናቷ ቤት ሆነ። ከዚህ በኋላ ምን ያህል ፈታታ ምን ያህል ጊዜ እንዳገባች አንጃ፣ ግን ብዙ ጊዜ። በመጨረሻ አካባቢ በተስፋ መቁረጥ ሴተኛ አዳሪም ሆና ነበር። ሳትጠቀምበት የጭንቀት በሽታ ያዛት። አበደች፣ የመንደሩን ወንዶች በሙሉ እየጠራች ውሽጦቿ እንደሆኑ ትናገር ጀመር። ጉድ ተባለ፣ ሌሊት ፍራሽን ተሸከማ ጉዞ ትቀጥላለች። በኋላ አቅም እያጣች ስትመጣ በነጣቂ ሰው ድንገት እንደተያዘ ሰው «ኡ! -ኡ» እያለች መንደር ማመስ ጀመረች። በመጨረሻ ተገላገለች። ታሪክ ባልከተበው በአንዱ ቀን ከዚህ ዓለም በሞት ተለየች። አበቃ። ሰፈራችን አፈራቻት ያለወቅቷ አብሰላት፣ አጣጣመቻት።

በእንዲህ ዓይነት ታሪክ ምን ያህል እጓዝ ይሆን?

* * *

አመት ወደፊት ደፋባቸው ይባላሉ። አሳት የመሰሉ ቀይ ንቅሳታም። የአንገታቸው ቆዳ ተትረፍፍ ሲታይ የመነጽር መጥረጊያ የላሸቀ የውሻ ቆዳ ይመስላል። ድሮ የጌታ ሚስት ነበሩ። ስልክክ ብሎ የወረደ ፊት አላቸው። አሁንም የአመቤትነት እርጋታቸውና ጥንቃቄያቸው የጉድ ነው። በፊት የጌታ ሚስት ባሉ ብዙ ባሪያዎች ነበሩባቸው። ከእነዚህ ባሪያዎች መካከል አንዱ ቅርብ ጊዜ ድረስ ትጠይቃቸው ነበር። ሁለቱም ዘመን በአዋጁ እኩል እንዳላደረጋቸው ሁኔታቸው ያስታውቅ ነበር። አሁንም ባሪያና አመቤትነት እነሱ ዘንድ ይሸትታል።

መሐኒቱ አመት ወደፊት «ልጅና ችጋር አልወድም!» ይበሉጂ ሆዳቸው ሕጻናትን ስለመጥላቱ አጠራጠራለሁ። ምክንያቱም ልጆች በነበርንበት ጊዜ «ብሄ» ስንል በመደዳ በየቤቱ ጨፍረን አሳቸውን ስለዘለልናቸው ከፋኛ አልቅሰዋል። ሴት ግን ከልባቸው ነው የሚጠሉት። ጠላቸው ሽምጦጥ ይደፋል አንጂ ሴት ይዞ ለመጣ ወንድ አይሸጠም።

መንደርተኛው «አሳቸው ያለድመት የሚወዱት የላቸውም» ይሏቸዋል። በእርግጥም ድመት በጣም አድርገው ይወዳሉ። ሲሰሙ አንኳን አፋቸው ላይ ነው። ሲያቆላምጡ ልክ እንደ ልጅ እያቀፉ ነው። ድመቶቻቸውም ሲበዛ ንፁሆችና ጨዋዎች ናቸው። ከአሳቸው ጋር ድብዳብ ላይ በማዕረግ የሚቀመጡ።

ኃይለሚካኤል አፋፋ በስከሩ ጊዜ «ይቺ የድመት እናት!» ይሏቸዋል። ይህን ጊዜ አመት ወደፊት «የድፌ ያለህ፤ ይቺ ቺ የኔ ናት» ይሉና ድመታቸውን አቅፈው ድብዳባቸውን ይዘው ወደቤታቸው ይገባሉ።

እስካሁን አንድ ከሆዴ የማይጠፋና ድህነቴን የማማርርበት አጋጣሚ አለኝ። አመት ወደፊት ከመሞታቸው ትንሽ ቀደም ብሎ በኑሮ መሸነፍ ያዙ በፊት ጥንቁቅና የማንንም ዕርዳታ የማይሹ ነበሩ። ጥንት በባለፀግነታቸው ጊዜ የነበራቸውን ቅርስ ሸጠው ጨረሱ። በወጣትነታቸው ጊዜያት ይይዙት የነበረው በርሳ፤ ያደርጉት የነበረው መጫሚያ እና አንዳንድ አልባሳት ዞሮ ዞሮ የአሁን ዘመን ፋሽን ሆኖ መምጣቱን የመንደራችን ሴት ወጣቶች በመደነቅ ሲያወሩት አስታውሳለሁ። ብዙ ዓመታት የተቀመጠ ደረቅ ብስኩት (ኮሮ) ሳይቀር ሸጡ። በመጨረሻ መረታት ያዙ። አዳብለውት የነበረው ወንደላጤ መንግሥት መጠሪያ ቦታ ካለው ይወስዳቸው ዘንድ

ማመልከቻ እፃፈ (ለዚህ ለዚህ የኛ ሰፈር ሰዎች ጥሩዎች ናቸው ለማለት እደፍራለሁ) በእድማ ሰውየው ሀሳቡን እንዲቀይር አስገደዱት «ለምን ቀባሪ ያጣለ? እዚሁ የኖሩበት እኛ እንቀበራቸዋለን» አሉ። በእርግጥም መንደርተኛው ከመቅበር ሌላ ማድረግ የቻለው አልነበረም።

አንድ ቀን ከቤት ወደ ውጭ ስወጣ አመት ወደፊት አልጋቸው ላይ ቀጭ ብለው በመስኮት ውጭ ውጭውን እያዩ ልክ እንደ ህፃን ልጅ «አ-አ- አ» እያሉ ያለቅሳሉ። ጣጋ ብዬ ምን እንደሆኑ ጠየኳቸው።

«አራብኝ!» አሉኝ።

ይሄንን ገጠመኝ ሳስበው እንባዩ ይመጣል። (አሁን አንኳን እያለቀስኩ ነው የምጽፈው) ለዚያ ቀን እኪሲ የነበረችውን አንዲት ብር አውጥቼ ትንሽ ልጅ አስልኬ የሚበሉት አስገዛሁላቸው። ይህ የመጨረሻ አልሆነም። በተደጋጋሚ ገንዘብ በሌለኝ ሰዓት ላይ ያ-አንጀት የሚበላ ለቅሷቸው አጋጥሞኛል።

አመት ወደፊት ብዙም ሳይቆዩ በዚያው አካባቢ አረፉ፤ አሁንም ቢሆን መተላለፊያዬ ላይ ያለው መስኮታቸው የሐዘኔ መነሻ፤ የፀፀቴ መንገሻ ነው።

ፍቅሬ፡-

ሁሉም ነገር የከንቱ ከንቱ - ከንቱ ሆኖ የሚታየኝ ይሄን ጊዜ ነው። የሰው ልጅ! ትልቁ የሰው ልጅ መሄጃ መንገዱንና ማረፊያ ቦታውን አያውቀውም» ጓዙ ጉዝጓዙ ይበዛልጂ ነፍሱ ያደረሸበትን የሥጋ ቤተካሄን የትም እጉድፍ ላይ ጣጥሎት ነው የሚነጉደው። ሌላው ይቅርና አራሱ አንኳን የራሱ አይደለም፤ ይሄን ሳምሰለስል «የሰው ልጅ ታላቅነት እምኑ ላይ ነው?» ብዬ ሰው ለሚለው ቃል የተጣጣለ ትርጓሜ አሰጠዋለሁ።

ፍቅሬ፡-

አንቺ ከዚህ አኗኗር የተገደብሽ ነሽ። ምናልባት ኑሮ ምቹቷን አልነፈገችሽምና ለሰው አፈጣጠር ያለሽ ከበሬታ ታላቅ እንደሚሆን አውቃለሁ። ይህ እንደ ቅገጥ ያለ ስሜት የመረረ አውነታን ላለማስተዋል። ጥሩ ጠቀሜታ አለው።

የራስሽን ብቻ ሳይሆን የሌላውንም ሕይወት የምትኖሪው እንደኛ ባለ የጎስፋሎች መንደር ውስጥ ነው። ጥጋብሽ ጎረቤት ያለውን ረሃብ አስታውሶ

ስለጥጋብሽ ፈጣሪሽን ከማመስገንና ከመደሰት ይልቅ ስለጎረቤትሽ ፈጣሪሽን እንድትወቅሽው ያስገድድሻል። ከግራ ቀኝ የምትሰማው «ተመስገን፤ ይቺን ቀመስክ ብለህ ያሜን አታሳድረኝ» የሚል የሥጋት መማፀፍ ነው። አንዳንዴ ይሄ መማጠፍ ከሌሊቱ ስድስትና ሰባት ሰዓት ሊሰማ ይችላል። ይታይሽ በእኩለ ሌሊት «ይቺን ቀመስክ ብለህ ያሜን አታሳድረኝ» የሚል የመማጠፍ ፀሎት። ይህንን በተደጋጋሚ ስትመለከቱ ደግሞ «ሰው ማለት ሆዱ ነው» ወደሚለው መደምደሚያ ታመራያለሽ። ሰዎች ይለፋሉ፤ ይማስናሉ፤ ከሆድ ሌላ ጠብ የሚል ግን አይታይም። ስለነገ ሆድ ደግሞ ይታሰባል። የሚገርምሽ ለልጆቻቸው የሚያወጡት የቤት ስም እንኳን ከሆድ ጋ የተያያዘ ነው «ሆዶ፤ ጋሙዳ፤ ገልብጥ...» እያሉ። እንዲህ ይባል ይባልና በመጨረሻ ያ ሲሸሹት የከረሙት ረሃብ የጉልበትን መስነፍ ምክንያት አድርጎ ከነጓዙ መጥቶ ይሰፍናል።

ፍቅሬ:-

እግዚአብሔር የሰውን ልጅ ተጣልቶ ከኤደን ተራራ ሲያስወጣ «ጥረህ-ግረህ ብላ» ማለቱን አጠራጠራለሁ። ዝም ብሎ ሆዱን ነው የሰጠው። ይሄ የሰጋ መቃብሩን ነው ያሸከመው፤ ከዚያም ምን «ጥረህ ግረህ...» ማለት ያስፈልጋል?

ዛሬ መንደራችን ላይ አንድ አሳዛኝ ነገር ተከሰተ። ይኸውልሽ አንድ የቀበሌ መኖሪያ ቤቷን በክርክር የተነጠቀች ሴት በየሰው ቤት ስትንከራተት ቆይታ ዛሬ ወደ 9:00 ሰዓት ላይ ህይወቷ አለፈ ያሳዝናል። ለካ ለሕመምተኛ ትልቁ መሰረታዊ አስፈላጊ ነገር መድኃኒትና ምግብ አልነበረም መጠለያ እንጂ።

የሟች ባለቤት ላስታውሰሽ። እመት ወደሬ በኑሮ መዳከም ሲጀምሩ ደባል ያስገቡት ወንደላጤ መንግሥት ወደ መጠለያ እንዲወስዳቸው ማመልከቻ አፃፈ... ብዬሽ ነበር። እሱ ነው ከዚህ ወዲያ አግብቶ።

ሥሙ ፈቃደሥላሴ ይባላል እኛ ግን እንቅራሪት አላለሁ ብሎ እንቃቅሊት በማለቱ የምንጠራው «እንቃቅሊት» እያልን ነው። እንቃቅሊት ሲበዛ አውቃለሁ ባይና ሁከተኛ ነው። «ያው እንግዲና...» ብሎ ነገር ማስረዘም ይወዳል። ጎራዳ አፍንጫ ያለው ድፍንፍን ደባደቦ መልኩን ፊት ለፊት ጋርጦ ክርክር ከገጠመ መሸቶ ይነጋታል፤ ጂ ተሸነፍኩ እያውቅም።

ፍቅሬ:-

ይኸውልሽ እመት ወደሬ ከሞቱ በኋላ ቀበሌው በሳቸው ፋንታ ሌላ ደባል ለማስገባት ወሰኖ አንድ ሰው አስገባ። በዚህ ጊዜ እንቃቅሊት አልተሰማም። ከላሰር ቢጤ ይዞ መታየት ጀመረ። ብዙ አማራጭ ቀረበለት «እምቢኝ!» አለ። እንደውም ቀበሌው በጉቦ በላዩ ላይ ሰው አስገባ ብሎ ከሰሰ።

በሰፈር ሽማግሌ ተለመነ

«እምቢኝ!»

በመጨረሻ ቤቱ ለሁለት ተከፍሎ እንቃቅሊት የፊት-ለፊቱን መርጦ ቢገባም ነገሩን አልተወም። እንደውም ነገሩን ፍርድ ቤት አደረሰው። ከሁለት ዓመት በኋላ መሆኑ ነው በእንቃቅሊት ላይ የተፈረደበት። ለካ ህጋዊ የሆነ ቅጽ-ፎርም በቤቱ ነዋሪነት አልሞላም። እሱ የተዳበለው ከተከራይዋ ወደሬ ድፋባቸው።

ቀበሌ ከፖሊስ ጋር መጥቶ ቤቱን አሸገው። እንቃቅሊት ከነሚሱኩ ውልቅ! ይህም ሆኖ እንቃቅሊትና ከላሰር አልተለያዩም።

ሰዎች ያገኘና ስለሁኔታው ሲጠይቁት «እኔ መቼ ተሸንፌ? ጉብ! ጉብ እንጂ... አሁንም የበላይ አለ ይግባኝ አላለሁ።» ይላል።

በመጨረሻ ለነገር ቢያመቸኝ ብሎ ይሆናል ዕቃውንም ሳይረከብ ቀርቶ እየተቆጠረ ወደ ቀበሌ ተጋዘ። ነገር ሲደራረብበት ከስራውም በዚሁ አመሉ አባረሩት አሉ። የሚሰራው አንድ ድርጅት ውስጥ ነበር። ብሔራዊ ውትድርና ያለዕድሜ ማሟያ አድርገውት ታፍሶ ከዘመተ በኋላ ሲመለስ ተከራክሮ ስራው ይገባል። በመጨረሻ ደግሞ እንደገና የሶስት አመት ቁታ፣ ሳሙናና ወረቀት ይሰጠኝ ብሎ ከከሰሳቸው። ውጭ ሆነህ ተከራክረን ብለው አባረሩት። ያሳዘናል።

በዚህ ቀውጢ ጊዜ ነው ሚስቱ የሞተችው።

የእንቃቅሊት ሚስት ሞት በመንደራችን እንደተሰማ ሰፈራችን ከሁለት ተቧድና ፀቧን ጀመረች። እንቃቅሊት በሚሟገትበት ወቅት ለሁለቱ ተከራካሪ ወገኖች ቴፎዝ የነበሩቱ ናቸው አሁን የሚወነጃጀሉት።

«እንዲህ አላልሽም?»

«እንዲህ ብልሽ - እንዲህ አላልሽኝም?»

ጫጫታው አሁንም እንደቀጠለ ነው። ከዚህ ሁሉ ሴት የከማሪቷ ረጸች ድምጽ ዘለግ ብሎ ይሰማል። ፈርዶባቸው ቀስ ብሎ ነገር አይሆንላቸውም። «ተውኒ ምነው ረቴ!» ይላሉ ደጋግመው ደጋግመው ይኹኑ ነው። ከአንዷ ጋር ወደ ግል እንኪያ-ሰላንቲያ ሊሸጋገሩ ነው ማለት ነው።

የቅምቅም አድባር ሞቅ-ሞቅ አለች - ጭዳዋ ፀብ ነዋ!

መንደራችን የድሮ የፀብ «ግርማ ሞገስዋ» አጥታለች። ጥላዋ ተገኗል። በፊት በእያንዳንዱ ምሽት በስድብ መቧንንና ድብድብ አይጠፋም ነበር (ይህንን የማነሳው በቁጭት ነው)

«የጉበሬ ባቄላ አድባር ሞቅ-ሞቅ አለች» ይባል ነበር። አድባሯ ፀብ ታፈቅር ነበራ! ጭዳዋ የሰው ደም... መካሰስ ነው - ተፈሳፍሶ ወደ ቤት! ለግልግል የወጣውም ባለመግባባ ተደባድቦ ነው የሚመለሰው።

እነ አባይነሽ ዲናም ከውጭ ቀምቅመው ሲመጡ የፀብ መነሻ ምን እንደሆነ ሳያረጋግጡ ነው ምስግ የሚሉት «እኔ ቀጭኗ! ፈሩ ፈሩ ማጀት አሩ» ትላለች። ፈሊጥ

ብላውጂ ፈርታኮ አታውቅም። «እንቆቆ ሁሉ! ዞር በይ ከመንገዱ!» ነገር የምትፈልጋትን ሴት ገፍትራ ትወረውራታለች። መተንኮስ። በቃ ሰፈሩ ይጫጫሳል ውሪዎች «ሆ!» እያሉ ይፈነድቃሉ።

...መደማመጥ አለመኖሩ አራሱ ውበት ነው። አየሩ በስድብ ብስብስ-ጥንብት ይላል!። ግሩም የሚያሰኝ ይሆናል። እያስከፋም። ታፍሮና ተከብሮ የኖረው ውድ ገላ በድብድብ እርከስከስ ብሎ እዛም-እዛም ቁጭ ብሎ እንደመናፈሻ አበባ ይፈካል... (መንደራችን የፓንት ዘመን ላይ ገና አልደረሰችም) ...የሚገርመው ባል ሚስቱ ስትደባደብ ለመግላገል ከመሞከር ይልቅ የተደባዳቢዋን ባል ፈልጎ ፀብ መጀመር ነው የሚቀናው ይህ ነው የመንደራችን ወግ።

ነፍሱን ይማረውና ኃ/ማርያም ኢዶ የሰፈራችን ዋነኛው ተንኳሽ ነበር። ሰከሮ ሲመጣ ወዲያና ወዲህ እየተላጋ ቢሆንም ወድቆ አያውቅም። እንደዚያ ሰከሮ ሲደባደብ አይወድቅም። የሚያከር ሰከር ነው ያለበት። እንጨት ይሆናል።

ከውጪ ሰከሮ ሲመጣ ጫጫታ ካጋጠመው፡- «ቆይ አንድ ሀጢዖት እስራብሁ» ይልና ወደ ቤቱ ገብቶ የሰፖርት ቁታውን ይለብስና የአግር ኳስ መጫወቻ ባለ ጡት ጫማ አድርጎ ይወጣል። ከዚያም ካጋጠመው ጋር መጋጠም።

ኃ/ማርያም ቢያጣ-ቢያጣ ደባ ባልና ሚስቶችን ሳይደበድብ እንቅልፍ አይወስደውም። ደባሎቹ እማማ ብርቄና ባላቸው አቶ ደምሴ ካቲካላ አፍቃሪያን ነበሩ። ሴትየዋ እንጀራ እየጋገሩ ይሸጣሉ። ባላቸው አቶ ደምሴ ደሞ ጥልፍ ይጠልፋሉ። እኔ ልጅ ሆኜ እስራቸው ተቀምጬ የሚጠልፉትን ስመለከት «አየህ» ይሉኛል በኩራት «እኛኮ እንፀድቅም፡- ምክንያቱም ፈጣሪን በስራው ጉበተውን እየተፎካከርነው ነንና» ይላሉ። ምጥጥ ያለ ቀይ ፊት አላቸው። ሲስቁ ቀይ-ድድ-የዚያም ጅማሬውም የለባቸውም። ከሳቸው ይልቅ እማማ ብርቄ ሂም ነበራቸው። አቶ ደምሴ ሁልጊዜ የሚጠልፉት ፊተ ከሶች፣ ወገብ የሌላቸው ሙቀጫ እግር ሰዎችን ነው። ከስር የሚያስጠልፈውን ሰው ስም ጠቅሰው፡- «ረታችን ቅዱስ ገብርኤል ይጠብቃት» የሚል ላይ ታች የተንጨፈረረ ጽሁፍ ያክሉበታል።

ኃ/ማርያም ሰከሮ ላይ ታች እየረገጠ እና በጠማማ አፍንጫው የሚተናነቀውን አየር እያስወጣ ሲመጣ መጀመሪያ የሚጠራው ሚስቱን ነው።

«ስንዱዬ ሚስቴ ናት!... ወዲ ባለቤቴ!» እያለ ይጮኻል። ሚስቱ ስንዱ በጣም አድርጋ ትችለው ነበር። ጴንጤ ብትሆንም አንዳንዴ የሰፈሩ ወግ እንዳይቀርባት ወጥታ መጣላቷ እንደውም መደባደቧ አይቀርም። ስንዱ ውፍር ያለ ፊት አላት። ግንባሯ እንኳን የሚገመስ ስጋ አለው።

ኃ/ማርያም ቤቱ እንደገባ በምን መንገድ ፀቡን እንደሚጀምረውኋ ሁለቱን ባልና ሚስቶች ማንጫጫት ይጀምራል። ብዙ ጊዜ እራሳቸውን የሚስቱት ዝርግፍግፏ ሚስት ናቸው። እኛ ተሯራጠን ስንደርስ መጋረጃው ተበጥሶ አቶ ደምሴ በረጅሙ የውስጥ ሱሪያቸው (በቡታንቲ) ቀጭን ማማሰያ የመሰለች ዱላ ይዘው አልጋ ላይ ቆመው መሬት የወደቁ ሚስታቸውን፡-

«ብርቄ፣ ሞተሻል ገሎሻል እንዳትነሽ» እያሉ ሞራል ይሰጣሉ። ኃ/ማርያም ጥርሱን «ሲጢጢጢ» እያደረገ በጠማማ አፍንጫው ለመተንፈስ ይታገላል።

እኛ ውራዎቹ በመስኮት ተንጠልጥለን በደምሴ ላይ እንስቅባቸዋለን።

ይሄኔ ወደኛ ዘር ይሉና «ቤንጤ! ቤንጤ ሁሉ» እያሉ ሞጣጣ ፈታቸውን እያመላገጡ እኛን ለማብሸቅ ይሞክራሉ። ይበልጥ እንስቅባቸዋለን። እንደ ሕፃን ልጅ አልጋው ላይ እየዘለሉ ይንፈጨፈጫሉ።

በኃ/ማርያምና በደምሴ መሀል የእማማ ብርቄ አወዳደቅ የሚያስቅ እንደነበር ትዝ ይለኛል። ሆኖቸውንና ከምሩ ጡታቸውን ወደ ላይ ገልብጠው በጀርባቸው ይንጋለሉና ያንኮራፋሉ። አንዷ እውቅ የመንደራችን ሽርዳጅ ይሄንን አወዳደቃቸውን አይታ «ፍታቱን የጨረሰ ከበር አስመሰላቸው አይደለም?» እያለች ተሰብሳቢውን ስታስቅ ትዝ ይለኛል። እማማ ብርቄ በዚህ ሁኔታ ሌሊቱን ሊያነገት ይችላሉ። በዚህ ጊዜ መንደርተኛው በመስጋ ተሸከሞ ቀበሌ ይወስዳል ለእምቡላንስ ይደወላል።

(በዚህ መሀል እኛ ውራዎቹ ለሳንሳ ተይዘው የሚሄዱትን ብርቄ ከስር ከስራቸው እንቆጥጣቸዋለን። ምንም ነቅነቅ እንኳን አይሉም። ጨለማጋ ስንደርስ ጢማቸውን እንጫለን-ዝም። ብቻ ወፈራም ከፍፍራቸው ያጨበጡባል ስንመነጭቃቸው)

እኛ ስንመለስ ኃ/ማርያም ነፍሱን እያውቅም ይተኛል።

የመንደራችን ታሪክ 90 እጁ ፀብ ነክ ነው። አንዳንዴማ «እስኪ ሰፈሩ ይሟሟቅ» ብለው የቆዩ ፀበኞቻቸውን ስድብ የሚገጥሙ ሰዎች እንደነበሩ አስታውሳለሁ።

...በአርግጥ እናኗራችን ለሰላማዊ ሕይወት የተሰማማ አይደለም። እኛ መንደር እየተኖረ ማንንም አልነካም ማለት ዘበት ነው። የኑርአችን ዘይቤ እዝልዝሎሽ በመሆኑ ሳትፈልጊ በግድ ለፀብ እራስሽን ማዘጋጀት አለብሽ። የፍላሽ መውረጃው በደጃፍሽ ላይ ይሆናል። ፍንጣሪው ቤትሽ ጉቦቶ አልጋ ላይ እስከሚወጣ ቆሻሻ ውኃ የምትደፋ ባለጌ ትኖራለች ዝም አትያትም። የልብስ ማስጨያ ሽቦው የጋራ በመሆኑ ያንቺን እርጥብ ጨርቅ ስብስባ የምታሰጣ ደፋር። አለበለዚያም መጠጥ ባለው ጨርቅሽ ላይ እርጥብ ጨርቅ የምትደርብ ትመጣለች ዝም አትያትም። እንዲሁም ግድግዳዎቹና ጣሪያዎቹ የተያያዙ በመሆናቸው መጋረጃ ለመስቀል፣ ፎቶ ለማንጠልጠል ብላ ባለ በሌለ ኃይሏ ስትወግረው ግድግዳው ይናዳል። ጥቀርሻው ይረግፋል - ዝም አትያትም። ይህን ሁሉ ዝም ብትይ በልጅ ሲመጣ...

ከዚህ ሌላ የመንደራችን ሁሉ መብራት ከአንድ ቆጣሪ ላይ የተጠለፈ በመሆኑ መንደራችን ሲያባላት የቆዩ ጉዳይ ነበር። ዛሬ በጣም ጥቂቶቹ ብቻ ናቸው በዚያ እርጌ ቆጣሪ በጋራ የሚጠቀሙት። በፊትማ የቆጣሪው ተጠቃሚ እምቱል እስከ 53 የሚደርስበት ጊዜ ነበር።

ወሩ ሲደርስ... እፋፋፈ ድምጻቸውን ዘለግ ያደርጉና «መያት! መያ!» (መብራት! መብራት!) ይላሉ።

- «ስንት ቆጠረ?»
- ይነገራታል
- «ስንት - ስንት ደረሰብን?»
- «በስንት እምቦል?»
- «አንድ ነዋ! ስንት አለኝ?» ትቆጣለች
- ሌላዋ ድንገት በነገሩ ውስጥ ትስነቀርና፡- «ሁለት እምቦል ነው ያላት! ...ሴት ተቀን የምታንተገትጊው አንሶ እንደገና አንድ እምቦል ታጭብረብሪ?»
- «ማነው አጭብርባሪ?»

ፀብ ማለት ይሄ ነው።

መብራት በመጣ ቁጥር ወቀሳው መለት ነው «ካውያ የሚጠቀሙ እኔ የደረሰኩባቸው አሉ... ምድጃ...»

የታየቸው ሴት «አቃጣሪ!» ብላ ታልጋመገማለች። ተናጋሪዋ ከሰማች ተግ ትላለች «አቃጣሪ?... አንደውም አንቺ ነሽ...»

«ደግ አደረኩ! አብ-ጀ-ሁ!»

አንድ ጊዜ እፋፋን የመብራት ሂሳብ ሲሰበሰቡ ሀገሥ ይጠይቃቸዋል። ይነግሩታል። ቤቱ ሄዶ አካፍሎ የአስር ሳንቲም ትርፍ ይመጣለታል። «ዋእ ይ!» ይልና እፋፋን አንደሌባ ይመለከታቸዋል። እፋፋ ይበሳጫሉ ስላልሰከሩ ይችሉታል። በሆዳቸው «ቆይ ልስከር!» ሳይሉ አይቀሩም። ሀገስ ይባስ ብሎ ባለፈው ለመብራት ከተዋጣው ገንዘብ ውስጥ ተርፎ የተቀመጠውን ያስታውሳል። በዚሁ አንድ ሁለት ሲባባሉ እፋፋ ብልጭ ብሎባቸው «እኔ ኃይለሚካኤል» ብለው በዚያ ብረት አጃቸው በኩርኩም ቅል-አራሱን ቋ! ያደርጉታል።

ሀገስ ለተወሰነ ደቂቃ ጉንፋን እንደያዘው በግ ፈዞ ይቆማል። እንደ መንገዳገድም ይቃጣዋል። እፋፋ «ዬ-ሽ ዬ-ሽ» ይሉና ፈንገል-ፈንገል እያሉ ወደቤታቸው...

ሀገስ ፈዞ-ሲበቃው፣ አራሱን እያሻሸ «ዋእይ!- ዋእይ!» እያለ ወደቤቱ ገብቶ የቡና ዘንዘና ይዞ ይወጣል። እፋፋ የሉም። ብሰጭትጭት እንዳለ ወደ ቤታቸው ሲሄድ በሩን ይዘጉበታል። የንዴቱን እየተገንዳገደ ትልቅ ድንጋይ በሁለት አጁ አንስቶ የእፋፋን በር ለመምታት ሲወረወር ፊት-ለፊቱ ያለውን ስቶ ድንጋዬ አማማ ወደፊት ቤት በመስኮት ገባ። ያልሳቀ ሰው አልነበረም።

«የድፌ ያለህ!» አመት ወደፊት

«እንዴት ይለበልባል-ዋ አይ!» እያለ ተመለሰ።

ጉርድ ድህረ ማስታወሻ

ፍቅር ውሻ የመሆን በሽታ ነው። መልከሰከስ አለበት። እኔ እውነተኛ ፍላጎቴ ሙሉጌታን መራቅ ነው። ግን ውሻ አፈጣጠር ያለብኝ ይመስል አፍንጫዬን ቀስፊ እያነፈነፍኩ ጉያው ውስጥ እድፎንፎናለሁ - እንደ በቼ። ቁጭ ብዬ! አልሄድም!... አልሄድም! አላለሁ። እየሄድኩ አንኳን!! አልሄድም!... አልሄድም!... አላለሁ። እያገኘሁትም!... አላገኘውም!... አላገኘውም!... አላለሁ። ሳሳዝን።

ሙሉጌታ ደግሞ ሲያገኘኝ ቶሎ ወደ ጨዋታ ያደላል። የት ነበርሽ?! ለምን ጠፋሽ?! ደብዳቤው ደረሰሽ? አይልም። ቶሎ ወደ ጨዋታ። ሌላው ቀርቶ የሸሸሁበትን እያወቀ መልሶ እያነሳብኝም። ሌላ ሰው ቢሆን «እንቢ አልሽ? እን?» እያለ ይፈጥራል። ከዚያ ያከርፋል። ሙሉጌታ ግን...

ሁኔታውን እንደወደድኩለት አውቋል ማለት ነው ስል አሰብኩ። ድብብቆሽ እየተጫወተ ግን የተደበቀውን ሰው የማይፈልግ ልጅ ቢኖር ምን ትሉታላችሁ? ተፈላጊው ተደብቆ፣ ተደብቆ ሲሰለቸው የሚመጣበት ብታ ሆኖ ይጠብቀዋል። «በምንም አይሸነፍም» ስል አሰብኩ።

ሲያገኘኝ አሳሳሙን ጠበቅ አድርጎ ጉንጭ ላይ ቆየ። ደስ አለኝ። ሰው የበዛልኝ፣ የተከበብኩ መሰለኝ። ለባርነት የምፈነገለው እነዚህን ስሜቶች እንደ ክፍያ ቆጥሬ ነው። የተለመደው ቤት ቁጭ እንዳልን ትንሽ ቆየት ብሎ ፊቱን አስገረመና፡-

«ዛሬ አንድ አዛውንት አዝማሪ የመሰንቋቸውን ጭራ በዕጣን እያሟሹ የተቀመጡበት ሆነው አዩኝ። እንዲህ በማለት ግጥም ገጠሙ» እንጋጠጣና ለማስታወስ እየሞከረ...

«ሊቃውንት! አዋቂ ከሆናችሁማ፣

በሉ ቀን ፍጠሩ ሳይውጡን ጨለማ።»

መልሶ ፊቱን ከመደነቅ ወደ መደብብ ወሰደው። የሚለቃቅመው እውቀት ብቻ ሳይሆን የሚሰካበት ስስ ብልት እያስገረመኝ ነው። ይሄን ግጥም ለምን እንደነገረኝ እውቃለሁ። እኔንም ስለሚመለከት ነበር። በእርግጥም ለሚፈጠረው የመንደሯ ምስቅልቅሎሽ ሳይሆን እኔን ለሚመለከቱ ሁለት ሰዎች ብቻ አሰብኩ። እዚያ መንደር

ውስጥ አራትና አምስት መቶ ሰዎች «ጨለማ ሲውጣቸው» እኔ «ቀን አየፈጠርኩ» ያለሁት በአባቴና በፍቅረኛዬ ልብ ውስጥ ለራሴ ብቻ። በረጅሙ ተነፈሰኩ ደበተኝ።

ሙሉጌታም እንደደብተኝ አውቆ የተወኝ መሰለኝ። በሁለት አግሬ ባለ ተቃራኒ የፍቅር ለመገጠላጠል አየሞከርኩ ነበር። አባቴ... ሙሉ... አሁንም የታየኝ የሳፕሌስ ሰይፍ ሰንዘራ፤ የመልአኩ ሰይፍ ምክቶሽ... የሁለቱ ሰይፍ ግጭት የሚፈጥረው ብልጭታ...

* * *

ጨንቆኛል፡- ጧ! የሚል የጥይት ድምጽ ከፋቅ የሚሰማኝ ይመስለኛል። መስኮቱን ከፈትኩ። በመኝታ ቤቴ ላይ ያለኝ ባይተዋርነት እድሮ በመውጣት አየተገለፀ ነው። እንደኪራይ መኝታ ቤት፤ አልጋ አንጥፈና ከፍሉን አናፍሼ አላማወቄ ከሰንት ጊዜ በኋላ ከነከነኝ። ሰሟ የመጥሪያው ድምጽ የሚመስል የቤት ሰራተኛ በተለዋጭ ቀልፏ አዘገጃጀታ ትሄዳለች።

ውጭው ጨፍግጎታል። እንግዶች እንደተስተናገዱበት ገበታ ሰማዩ ተዘረከርኳል። ዛሬች ብርዱን ለመቋቋም ቅጠሎቻቸውን አስተቃቅፈው ፈዘዋል። አልፎ-አልፎ ጧ! የሚል ድምጽ ይሰማኛል። ቀልቤን አቀባብዬ ዓይኖቼን ተኮሰኩ። ሁለት ዳለቻ አርግቦች በከንፎቻቸው አየተጠፋጠፉ ነው። በመንቆራቸው ይጠቃጠቃ። ምን እገናኛቸው ይሆን? ስል አሰብኩ። ለቅም ለመር ሕይወት?

ጨንቆኛል፡- ጧ! ይላ የእርግቦቹ ከንፍ።

ከእያንዳንዱ ሀዋሳቴ የተጠረቃቀመ ስሜት ወደ ሽንትነት የተለወጠ ይመስለኝና ቦቹ እያደነቃቀፈኝና ስረግጠው እየጮኸ መፀዳጃ ቤት እሄዳለሁ። ምንም የለም። ከፍሉ የታፈነ ይመስለኛል። መስኮቱን ስከፍት የሚለወጥ ነገር የለም። የገዛ አካሌን ጥያቄ አልተረዳሁለትም ሙዚቃ?... ምግብ?... መጠጥ?...

ጧ!

እጇን የሰጠች ተፋላሚ እርግብ ሸሸች። አሸናፊዋ በአልህ ተከተለቻት። ምናለበት ብትተዋት? የሰዎችም ከፋት ላይ የተፈጥሮ ደመናታዊ ግፊት ያለበት መሰለኝ።

ጨንቆኛል፡- አሁን ፀጥ ብሏል

ሙልዬን ለመንከት። አባቴን እንዳያገኘው። እኔ በምፈራው በአባቴ ኃይለቃል አስፈራራሁት። ሙልዬ ግን በጠይም ብርሃን የታጀበ ታሪክ ነገረኝ።

«የቻይናው መምህር ኮንፌሽስ የሥነ-ምግባር ትምህርት ከሚሰጣቸው ደቀመዝሙሮቹ አንዱ ድንገት ተነስቶ «ትምህርትህን ላስፋፋ ወደፋቅ ግዛት መሄዴ ነው» ይለዋል።

«ወዴት?» ይላል ኮንፌሽስ

በታውን ያናገራል ደቀመዝሙሩ።

«እሱማ የአመፅ ከተማ ነውና አትችልም» ይለዋል።

«አችላለሁ ብሎ ድርቅ አለ»

«እንግዲያው ለትምህርት ያለህን ፅናት ላረጋግጥ ብሎ የፈተና ጥያቄ ያቀርብለታል» እነዚህ ሰዎች ስታስተምራቸው ቢያላግጡብህ ምን ትላለህ?

«ስላልሰደቡኝ አመሰግናቸዋለሁ» ይላል ደቀመዝሙሩ።

«ቢሰድኩህስ?»

«ስላልመቱኝ አመሰግናቸዋለሁ»

«ቢመቱህስ?» ይላል ኮንፌሽስ

«ስላልጎዱኝ አመሰግናቸዋለሁ»

«ቢጎዱህስ?»

«ስላልገደሉኝ አመሰግናቸዋለሁ»

«ቢገድኩህስ?»

«ማንም የማያደርገውን ሽኝት ስላደረጉልኝ አመሰግናቸዋለሁ» ጉንጨን ቆንጠጥ አደረገኝ። ነፋስ እንደገፈፈው ነጠላ ብቸኝነት ከላይ ላይ ተነስቶ ሲገነፈፍ ታወቀኝ «እኛም ኮንፌሽስ ደቀመዝሙሩን ወደዚያ ግዛት እንዲሄድ ፈቀደለት»

ዓይኖቼ አሁንም የተዘረበረበው ሰማይ ላይ ነው። ጉሙ አስደናቂ ትርኢት በማሳየት ላይ ያለ ይመስላል በነፋስ ኃይል ቅርጹን ይለዋውጣል። አንዴ የሰው ቅርጽ ይመጣል፤ ሌላ ጊዜ እንደጉድ ውልድ ሁለት ራስ ያለው ጥጃ። ቆየት ብሎ ደግሞ የአበባ ዝንጣፈ...

ጀርባን ወደ ሳሎን ላኩት ምንም ይዞ አልተመለሰም። ሆኖ ውስጥ የሚፈርስ፣ የሚናድ፣ የሚርድ መሬት ያለ መስለኝ። ወደ ሳሎን አመራሁ። አባቴ ሰሞኑን ከቤት ወጥቶ አያውቅም።

እኔ ሰገናና ሰወጣ እንደሚቆላ ፀጉሩ አባብ የሆነ ይመስል ሲንቀሳቀስ ይታየኝ ነበር። በአንድ ቀልብ ከሚያነበው መጽሐፍ ላይ ውሃ እንደተነገጩ ዶሮ ቀና ብሎ ሀሳቡን ይውጥና መልሱ ያቀረቅራል። ወይም ስልክ ይደውልና ያስታወሰውን ለሰራተኞቹ ያስታውሳል።

ሳሎን ሰገና አባቴ ከሚያነበው መጽሐፍ ላይ ለአመል ተፋትቶ አየኝና መልሶ ንባቡ ላይ ዓይኑን ጣደ። አግሮቼን ጠረጴዛ ላይ አጣምሮ ትከሻውን አስደግፎ ቀና እንዳለ ነው የሚያነበው። የለበሰው ተመሳሳይ ነጭ ሽሚዝና ሰራ ከጥቁር ሌዘሩ የሶፋ ልብስ ጋር ተነጻጽሮ አባቴን አየር ላይ የተንጋለለ አስመስሎታል። መጽሐፉ ወደሱ ስለተደፋ ልባቡ በደንብ ይታየኝ ነበር «አርበናይዜሽን ኤንድ ኢንሽሰትመንት» ይላል።

አባቴ እፍረት የማብዛቱን ጉዳይ አውቀዋለሁ። አሁን ድርጅቶቹ ሁሉ እራሳቸውን እየቻሉ ነው «እንደ ልጅ ነው ድርጅት» ይላል «ማዘል የሚያስፈልግሽ ዕድሜ አለው፣ የምትታቀፈው፣ የሚደህበት፣ ቆሞ የሚሄድበትና እንቺን መልሶ የሚደግፍበት ማቸርድ ፔሬድ አለው» አሁን አብዛኞቹ ድርጅቶች ከትትል ቢያስፈልጋቸውም አሉን መጥኝ አይሉትም። ይሄን ሁኔታ አባቴ የሚወድደው አይመስልም። ስለዚህ አዲስ አራስ ድርጅት አቋቁሞ ወደ ማዘሉ ይሸጋገራል። የእራት ኪሎው ፕሮጀክት ለአባቴ አዲስ ውልድ መሆኑ ነው።

ሳሎን ተጫኔነኝ። ሽንቴም የመጣ መስለኝ። ሙሉጌታ በቅርብ ደቂቃ ውስጥ ከአባቴ ጋር ሊፋጠጥ ይመጣል። መጭም ወዳጃዊ ውይይት ሊሆን እንደማይችል ግልጽ ነው። አባቴ ለሙሉጌታ ያለው መስተንግዶ የታወቀ ቢሆንም ሙሉጌታ እንዴት ሊሰተናገድ አስቦ ይሆን?

«አባከህ ሙልዬ አትምጣ»

ወደ መጽዳጃ ለመሄድ በማመንታት ላይ ሳለሁ የግቢ መጥሪያ ጮኸ። አባቴ በመጽሐፉ አናት አስታኮ አየኝ። የልቤ ምት ሐዘን እንደገባው ሰው ወደፊት ገፋ-ገፋ እያደረገ ሲንጠኝ ታወቀኝ።

ደግሞ ጮኸ። ነፍሴ ስቅቅቅቅ ሲለው ያሰማው ድምጽ መስለኝ።

ወደውጪ ልወጣ ስነሳ በቼ ከወደ ጓዳ እንደቀልቀለት ላይ ጓል እየተንከባለለ መጣ። ደውሏን ሲሰማ በር ሊከፈት እንደሆነ ያውቃልና ለአፍታ ነፃነት ካለበት ቦታ ይመጣል። በሩን ስከፍት ቀድሞኝ ወጥቶ የማድያት ጉም የሚያንጥብብበት የድንጋይ ንግፍ ላይ የውሻ ወጉን ለማድረስ መልከስከስ ጀመረ።

አባቴ ቤት ሲውል ታስሮ የሚቆየው ሾፈር አለባበሱን አላምሮ ጋዜጣ ያነባል። እኔን ሲያይ ጋዜጣውን አጥፍ ከወገቡ ዝንጥፍ ብሎ ሰላምታ ሰጠኝ። ፈዛዛው ዘበኛ ሰው እኔን ከፈለገ በደወል እንዲጠሩኝ የነገርኳቸው ቢሆንም እንግዳውን በመጠርጠር ወደጊቢው አላስገቡትም። የሰው መውጫያውን በር ገርብብ አድርገው ይመረምሩታል።

«ይግባ» አልኳቸው። ኮፍያቸውን ከራሳቸው ላይ ገሽልጠውልኝ በሩን በጥቂቱ ለቀቁለት። ዘበኛው ሁልጊዜም ሰው አስገቡ ሲባሉ ቅር የሚላቸው ነገር አለ።

«አባከህ ሙሌ» አልኩት በዓይኔ። ዓይኑ ዝም አለኝ።

ሳንነጋር ወደ ሳሎን በር ቀደምኩ። በቼ አዲስ ሰው ሲመለከት የውሻ ወጉን ለማድረስ ጮኸ። የገረመኝ ደግሞ እንደትልቅ ውሻ ለማስፈራራት ማጉረምረም ይደባልቃል። ሆን ብዬ በቼን ወደውጪ አስቀርቼው ገባን።

ሙሉጌታ ለጊቢውም፣ ለቤቱም፣ ለሳሎንም ቁብ ሳይሰጠው በዓይኑ ሰው ይፈልግ ነበር። በአጋጣሚ እዚህ ቤት የሚመጡ እንግዶች ቀድሞ አድናቆታቸውን የሚገሰው ጊቢውና ሥነ-ስርዓቱ ነበር። እንደውም አንዳንዶቹ ሳሎን ሲገቡ ምንጣፉን እያየ ጫማ ካላወለቅን እያሉ ይገላገላሉ። ሙልዬ ግን...

አባቴ ተከታትለን ሰገና በመጀመሪያ በግርታ እኔን አየኝ። ሙሉጌታን ስላላወቀው ይመስላል አቤቱታ አቅራቢ መስሎት ሳሎን ይገጭ ስለገባሁ በዓይኑ እኔን ወቀሰኝ። ቀጥሎ ሙሉጌታ አእምሮው ውስጥ ትውስታ እየገዛ ሲሄድ ሰማዬ ላይ ያየሁትን የጉም ትርኢት የመሰለ የቅጽበት መለዋወጥ ፊቱ ላይ ተነበበ። እያንዳንዱ የሰሜት ለውጥ በገሃድ ታየኝ። ግር መሰኘት፣ ግር ከመሰኘቱ በኋላ ወገግ እያለ የሚሄድ የመደነቅ ጀንበር ፊቱ ላይ ወጣች፣ መደነቁን መደፈር ገሰሰው። ከዚያም

ንዴቱን ለእኔም አካፈለኝ። መጽሐፉን ቀስ አድርጎ አጠፈ። ጠረጴዛው ላይ ከተዘፋት ሞባይሎች ጋር አስቀመጠ። ቀስ ብሎ እግሮቹን አወረደ፤ ቀስ ብሎ ተነሳ።

ሙሉጌታ ሰንገናኝ ያደረገውን ኮት ከነአህያ ጀሮ ኮሌታው ለብሷል። ታጥቦ ያልተተኮሰ ሱሪ ታጥቋል። ከዓይኑ ሥር ያለው ቁስሉ እርጥብ ኩብት መስሎ አኮፍኩቷል። ፊቱ ላይ ምንም አይነት ስሜት አይነበብም። ፍፁም እንደተረጋጋ ነው። በዓይኖቹ ሰይፍ የተቀመጠው መጽሐፍ ላይ አኩብኩብ አባቴን መመልከት ጀመረ።

እኔ መሀል ላይ ውሃ ሆንኩ።

«ከሰሰከኝ?» አለ አባቴ «መጥሪያ አመጣህ?»

«አዎ» አለ ሙሉጌታ። ለአባቴ መጥሪያ ለመስጠት ያታለለኝ መሰለኝ። ግን ቀጠል አድርጎ «ከሰሻለሁ፤ አንተን ለራስህ ከሰሻለሁ።»

«ልትፈላሰፍ ባልሆነ የመጣኸው» ምን ማድረግ እንዳለበት ባለመገንዘብ ይመስላል ለጥቂት ደቂቃ ፀጥታ ሰፈነ። ሁለቱም ተቋቋመዋል። ከዚያም አባቴ መቁነጥነጥ ጀመረ። በዓይኑ የሚወረወር የሚፈልግ መሰለኝ።

«የደሃ ነገር የራስህ አማራጭ ሆነህ መጣህ? ልጅህን ሰጠኝ ልትል ባልሆነ...»

የሚወረወር ሲያጣ እያመሳቀለ መመልከት ጀመረ።

«አይደለም በፍጹም» አለ ሙሉጌታ።

«ታዲያ ንገረኛ» ጠጋ ማለት ጀመረ «እዚህ ቤት ያመጣህን ንገረኝ! የፈረንሳዩ የድሆች አብዮት እዚህም አገር ሊደገም ይሆን? አሉን ለኔ ተዉት ብለህ በግብታዊ አብዮተኝነት ልትገድለኝ መጣህ?»

የአባቴን መጠጋት አልወደድኩትም። ጣቶቼ ጨበጥ ፈታ ይላሉ። ጨነቀኝ ልናገር ስንተባተብ ወደኔ ዞሮ «ዝም በይ!» ብሎ ጮኸብኝ «ይሄ ለኔ ስድብ ነው። ንቀት!» ሙሉጌታ ሲገባ ባለበት ሁኔታ ነው። የአባቴ ወርቅማ ሰዓት በእሱ ላይ የምትንተገተግ መሰለኝ። ሀብሉን ፈለኳት የለችም።

«ልጄ እንደ አጼ ቴዎድሮስ ሚስት እንደምንትዋብ ባሏን በአባቴ ላይ አሳምጸ ይዛ መጣች። ግሩም ነው። እዚሁ ብገድልህ ጠያቂ እንደሌለኝ አታውቅም?» ይበልጥ ቀረበ።

«እስኪ መጀመሪያ ለምን እንደመጣ ጠይቀው» አልኩ ስድቡንና ሽሙጡን ብቻ ሳይሆን ዱላውንም ወደኔ ማዞር አሰኘኝ።

«የመጣውማ መኝታ ቤትሽን ለመጎብኘት ነው።»

«ታፌ» አልኩት በስንት ግዜዬ? «ታፌ እንዲህ እከፋፍተህና አራከሰህ አትናረኝ» ጋብ ያለ መሰለኝ። ለአፍታ ስሜቱ የተገሰፀ።

«ለአመጽም፤ ለከሰም፤ ለጋብቻም አልመጣሁም» አለ ሙሉጌታ፤ ጸላጦስ ፊት እንደቀረበው አስረኛ መወገፋን መፀፋተንና መሰቀሉን ከቁብ ሳይቆጥር።

«ለምንም ና» አለ አባቴ ስሜቱን በገዛ አኳኋን «አሁን ውጣልኝ፤ ሰበብ ሳትሆንብኝ ውጣ!»

ዝም ብሎ ቆመ

«ውጣ!» አለ እየቀረበው።

«የመጣሁበትን ልናገር»

«ውጣ!» ብሎ ጉብ አለበት። የኩቱን ከሳድ በግራ እጁ እንደጨመደደ ወዝውዞ ለቦከስ የጨበጠውን እጁን ዘረጋግቶ በጥፊ አጫለው። ሙሉጌታ አልተከላከለም። እጆቹ እንደታጠበ ሽሚዝ እጅታ ወደታች እንደተጠለጠሉ ነበር። አባቴ አሁንም «ውጣ!» ብሎ በቀኝ እጁ በቃሪያ ጥፊ ደገመው። ይሄኔ መጭገግ የጀመረው ቁስሉ ተገሽልጦ የአሳተ ገምራ ሽንቁር መሰለ። የቁስሉ ቅርፊት ጎርፍ እንደገፋው ደለል ተንቷቀቀ። ትንሽ ቆይቶ ከአፍንጫው ደም መንጠባጠብ ጀመረ።

የተወገርኩ፤ የተገረፍኩ፤ የተሰቀልኩ ያህል ሆነብኝ። ከሆዴ የሚነሳውን እንባዬን አይኔ ላይ ለማድረስ በደረቁ ተንሰቀሰኩ። አድባሬ በመጥረቢያ የተፈለጠ፤ ታቦቴ የተማገደ ያህል አመጽ ተቀሰቀሰብኝ። መሀል ልገባ ስል ሙሉጌታ በእጁ «ተይ» የሚል ምልክት ሰጠኝ። ሌላኛው እጁን አፍንጫው ላይ ደቀነ። ደም ሞላው።

አባቴ «ውጣ! ውጣ! ውጣ አንተ ሰውዬ» እያለ ለቆት ወደነበረበት ቦታ ተመለሰ። የሚያየው ስለረበሸው ይመስላል ፊቱን ወደ መስኩቱ መልሶ ቆመ። ቆይቶም በቀኝ እጁ ዓይኖቹን ሸፍኖ በጣቶቹ መካከል ጣሪያ የሚያይ መሰለ።

ሙሉጌታን ለመርዳት ስጦጋ በእጁ ገፋ አድርጎኝ «በማድፋፋት እውነት አትብከክክንም። ይልቅ ረጋ ብለን እንነጋገር» አለ። ድምጹ ተኮናኩኗል።

የአፍንጫውን ደም ለማቆም ቀና አለ። እንደሰረት ሱሰኛ በአፍንጫው ደጋግሞ አየር ሳበ።

«ያንተ አውነት» አለ አባቴ ፊቱን ሳይመልስ «እንደ ቶልስቶይ መሬትህን ለብኩናን አከፋፍልና በድህነት ባቡር ፈርማታ ላይ ሙት ልትለኝ ነው? ይሄ የደሃ ቃልቻ ስብከት ነው...»

«ተፈጥሯዊው ህግ እንዲገሰስ አማላጅ ሆኜ አልመጣም» አለ ሙሉጌታ። ምን እንዳገኘ ያላወቅሁትን ነገር አፍንጫው ውስጥ እየጠቀጠቀ «አሁን ጅብን አትበላኝ እንዳለችበት ተረት ይሆናል ይሄማ። ተሸናፊዎች ነን እንድንበላ ህግ ይፈቅዳል። የእግዚአብሔር ሰው እንደሚባለው አንተ የእግዚአብሔር ጅብ ሆኑ ሳበላን ብታልፍም ሌላ የእግዚአብሔር ጅብ ያልሆነ ጅብ ይበላናል። ዕጣ ፈንታችን መንገድ ዳር እንደተጣለ ሙዳ መበላት ብቻ ነው። ይሄን የማይረዳ ጭንቅላት የለኝም። የአዲስ ዘመን መለከት ነው ለኛ የምፅአት ጥሪ የሆነብን።»

«ታዲያ?»

ሙሉጌታ አፍንጫውን ጠቅጥቆ እንደጨረሰ አጃቹን በመጠየቁ ተመለከተ። የሚያደርገው ቢያጣ ወደኋላ አጣመረና ዘና ባለ አኳኋን ቆመ።

«ተናገራ?» አለው

«አውነት ሆኜ መጣሁ።» አለ ሙሉጌታ። ምን ማለቱ እንደሆነ ለኔም አልገባኝ።

አባቴ ግን የተግባባ ይመስላል። በማሸሚጠጥ «አውነት ትሆን ይሆናል፤ መንገድ ግን አይደለህም» አለው።

«እኔ ላንተ አውነትም መንገድም ነኝ» አለው።

ግራ ተጋባሁ፤ በልሳን የሚነጋገሩ መሰለኝ። በዚህ መካከል አባቴ ረጋ ባለ ድምጽ «አርጥባን ወደ መኝታ ቤትሽ ግቢ» አለኝ።

«አትገባም!» ሲል ሙሉጌታ በሙሉ ስልጣን ተከላከለ «ጉዳዩ እሷንም ይመለከታል»

አባቴ ጀርባውን እንደሰጠ ዝም አለ። ፍርሃቱን፣ ጭንቀቱን፣ መረታቱን፣ ሁለመናውን ፊቱ ላይ ላለማስነበብ ሆኖ ተሰማኝ። ግን ምን? ስል አራሴን ጠየኩ። ሙሉጌታ መናገር ጀመረ፡-

«እኔ ቢለወጡ ደስ የሚሉኝ ግን አውነት በመሆናቸው ብቻ የተቀበልኳቸው ብዙ የኋላ ታሪኮች አሉኝ። ለምሳሌ የሸርመጣ ልጅነቴ። እናቴ አያቴ አውቆ እስኪያባርራት ድረስ መቆሚያ ጣቢያ የምትቆም ሴተኛ አዳሪ ነበረች። በአውኔ ስትቆም አይቻልታ ባላውቅም አሁንም የብርሃን ዘንግ መስላ እንደቆመች በህልሜ ትመጣለች። ይሄን አውራ ጣቴን ያወረሰኝን ባለቀይ አውራ ጣት ዘማች አባቴን ባላውቀውም ስለወርሰ አውራ ጣቱ ምስጢር አግኝቼ ብጠይቀው አመኛለሁ። አውነት ነውና ምን ላድርገው? ዛሬም ቢሆን አውነቶች ውስጥ ነኝ። አያቴ የዕለት እንጀራችንን በምፅዋት የሚያመጡ ለማኝ ሆነዋል። ይሄን በሐሰት ለውጭ ምን ላድርገው?»

ምንድነው የሚያወሩት? ወዴት ነው የሚሄዱት? በማለት ነፍሱ አልወጣ እንዳለችው ሰው ጣዕሬ በዛ።

«በቃ» አለ አባቴ የማስፈራራት ሳይሆን የልመና ነበር «ይብቃህ»

ሙሉጌታ እንዳልሰማ ሆኖ ቀጠለ «አንተም ብትሆን መንደራችንን በማድፋፋት፣ መንደርተኞችን እየጫሩ በመበተን አውነትህን ለማብከንከን አትሞክር። ተቀበል። እኔ ሀብት ስለሌለኝ አይደለም አውነቶቼን የተቀበልኩት። አውነት አውነት ስለሆነ ነው። አንተ እንደምትገምተው አኛ መንደር ውስጥ ስላንተ አይወራም። ማንም የተገናዘበ ሐሜት ላይ አይሰማራም። አንተ ግን አራስህ አውነትህን አደባባይ አውጥተህ ተቀበል። የአቡንደጅ ልጅ ነኝ! በል። ደምጽህን ከፍ አድርገህ። እየመከርከህ አይደለም። ቂጥኛም ከውርዲያም እንደሚጫወተው እያጫወትኩህ ነው።» ብሎ ከቤት ለመውጣት ተዘጋጀ።

ለጊዜው ተምታታብኝ። የጠራውን ስም ማስታወሻ ውስጥ አውቀዋለሁ። የአቡንደጅ... አዎ... ሴተኛ አዳሪዋ የአቡንደጅ... ወፍራሚ የአቡንደጅ... ቤቷን ለሴተኛ አዳሪ ያከራየቸው የአቡንደጅ... ጣጅ ቤት በራፍ ላይ የወደቀቸው የአቡንደጅ... እዚያው

የሞተቸው የአቡንደጅ... እና? እሷ የአባቴ እናት? የእኔ አያት? እንዴት?... እንዴት?
...እንዴት?

ሲወጣ ተከተልኩት፡፡ ቦቹ የሱሪውን ጫፍ ይዞ እየነዘነዘው ነበር፡፡ ምንም ሳይናገር ከኩት ኪሱ ውስጥ ሁለት ፎቶዎች አውጥቶ ሰጠኝ፡፡ አንዱ እኔ እራሴ የሰጠሁት የአባቴ ፎቶ ነበር፡፡ ሁለተኛው ግን እጅግ ያረጀ፡፡ አትኩሬ ተመለከትኩት እንዲት ወፍራም ሴት ከትንሽ ልጅ ጋር የተነሳቸው ነበር፡፡ እሷ እንደ ደብር ተኮፍሳ ተቀምጣለች፡፡ ፀጉሩን የከፈለው ልጅ ግን ቆሟል፡፡ ቁምጣ ሱሪ ለብሷል፡፡ አግድሞሽ የተሻገረገረ ሹራብ ላይ የቁምጣው ጥብጣብ ቀልቀል ተጋድሟል፡፡ መልኩ መልኩ ያስታውቃል፡፡ አለቀስኩ፤ በእንባዬ ውስጥ ህፃኑ የተንቀሳቀሰ መሰለኝ፡፡ አባቴ፡፡

ዓለማየሁ ገላጋይ፥ ከአጥቢያ እስከ ወራሳ በዘጠኝ መጻሕፍት ተደራሲያንን አስደምጧል።

አስረኛውን - አንድ አብይ ልቦለድ - ነገ ልንመሰጥበት ከአሳታሚ ጋር እየተዋዋለ ነው።

አንዴት እያሌ አንባቢያን ለመመልመል በቃ ? በቋንቋው ጥበባዊና ዘይቤያዊ ውበት ይሆን ? በሚመረጠው

ጥልቅ ዕውነታዊና ምናባዊ ጭብጥ ? በድኅረ-ዘመነኛ ሆነ በተለመደው የአተራረክ ክህሎት መካኑ ? ... አንባቢና

አድናቂ የየግሉን ምክንያት እየፋቀ ያስተውላል። ልክ ነብይ መኮንን እንደተቀኘው “በጥላ በጣዩ ረከቶ በጥሞና

ለሚኖረው / እያንዳንዱ ማታና ቀን፥ የየራሱ ዘላለም ነው።” ዓለማየሁ ጊዜን ለመነፈካከት ዳር አልቆምም፤ በህላዌ

ጉዳይ ተማስሎ አቃስቷል።

አጥቢያ አንዱ በጥሞና ተመስጦ፥ ሌላው ልቡ ተንጠልጥሎ በጥድፊያ የሚያነቡት ልቦለድ ነው። ውብ የአራተኛ አመት

የማኅበረሰባዊ ጥናት ተማሪ -አርጥባን- ከአባቷ ጋር ለብቻቸው በተኮፈሰ ሀንፃ ተገልላ በድሎት ኖራለች፤ በአራት ኪሎ

ደሳሳ ቤቶች ለድግሪ ማሟያ የመመረቂያ ጽሑፏን ለመስራት መወሰኗ፥ ከኑሮ ፊትና ጀርባ ያላትማታል። ሙሉጌታ

እየመራት የመንደሩን ገመና፥ ብርቅነት፥ ስጋትና ህልም ... ስታጤን ነፋስ እንደ ገፈፈው ነጠላ የዋህነት ጥሏት ለሌላው

ትብሰከሰከች፤ አንድ ተባብሮ በግጭታዋ ወሰጣዊ ዝምታዋ ተገጣጠበ። ግለሰብ የልጅነቱን አስከፊ ታሪክ አወሰው

እያጉረ ግልባጩን ቢኖሩም፥ ከሆነ የኑሮ ኩርባ ሰቆቃው ሰብሮ ሲወጣ፥ ወሽባ-መግባት እየስጥለውም፥ የነባሮ አገገገግ

አልህና የልዩ ጉልበት ሲፋተት የሰከነው ህይወት እሳት ይጋይባታል። የሰው ሥነልቦናዊ፥ ማኅበራዊ እና የጋራ

እጣ ፈንታ ከፍቅር እስከ ጥላቻ የተመሳቀለበት ልቦለድ፥ ድንበሩ - ከበቡ- አጥቢያዊ ይናድ ይሆን?

አብደላ ዕዝራ

የጋ 45.60

Bemela Printing